

รายงานการวิจัย เรื่อง

การพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน
The Development of Occupational Competency for the Retired Elders
with Blended Learning

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณ จรรยาวุฒิวรรณ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี พ.ศ. 2563
(ประเภทโครงการวิจัยสถาบันเชิงนโยบาย)
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

บทนำ

ผู้สูงอายุเป็นประชากรส่วนใหญ่ซึ่งนับวันจะมีจำนวนสูงขึ้น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัยนี้เป็นความท้าทายของประเทศไทยที่ต้องเตรียมพร้อมรับมือ ประกอบกับลักษณะสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปเป็นสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้นสิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากครอบครัวน้อยลงพึ่งพิงตนเองมากขึ้น การเตรียมความพร้อมเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพิงตนเองได้จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งการเตรียมความพร้อมสมรรถนะอาชีพควรมีการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณ เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการทำงานเป็นอาชีพเสริม ใช้เวลาเพียงบางส่วน ดังนั้น การเตรียมความพร้อมสำหรับวัยนี้จึงควรมีการเริ่มดำเนินการตั้งแต่ยังอยู่ในวัยทำงาน ซึ่งผู้สูงอายุยังมีรายได้หลักอยู่ เมื่อถึงวัยเกษียณสามารถทำอาชีพเสริมเพื่อมีรายได้ต่อเนื่องทำให้ลดภาระการพึ่งพิงของครอบครัวและทำให้เกิดประโยชน์กับผู้สูงอายุในวัยเกษียณได้ดีกว่าการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่ระยะเกษียณแล้ว อีกทั้งในปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทอย่างมากในชีวิตประจำวัน สะดวกต่อการเรียนรู้ ช่วยลดเวลาในการเดินทาง ประหยัดค่าใช้จ่าย ร่วมกับการทำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในรูปแบบเผชิญหน้าหรือออนไลน์ที่สามารถตอบสนองให้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุที่ต้องการเรียนรู้ร่วมกับการทำกิจกรรมเพื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้สูงอายุที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน
2. เพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน
3. เพื่อศึกษาผลการจัดฝึกอบรมตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นการศึกษาองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพสำหรับผู้สูงอายุด้วยการ

เรียนรู้แบบผสมผสานโดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบเชิงสำรวจกับผู้สูงอายุจำนวน 405 คนที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละและการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) และข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ผู้เชี่ยวชาญ และสถานประกอบการ รวมจำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้และทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลกับผู้สูงอายุ จำนวน 128 คนเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลด้านเนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง วิเคราะห์ข้อมูลความถี่และร้อยละ

2. ออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานรวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง ในด้านการพัฒนาเนื้อหาจะเน้นการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่อิงสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเสมือนจริง (Virtual environment) ในรูปแบบการเรียนรู้ที่อาศัยวิดีโอเป็นฐานการเรียนรู้ (Video-based learning) จำนวน 6 เรื่อง และการพัฒนาแอปพลิเคชันนำไปตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ศึกษาผลการจัดฝึกอบรมตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้แบบแผนการทดลองกับกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว โดยดำเนินการทดลองแล้วศึกษาผลที่เกิดขึ้นหลังจากการฝึกอบรม กับผู้เตรียมตัวเข้าสู่วัยเกษียณ จำนวน 42 คน เป็นผู้ที่อ่านออกเขียนได้ มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น มีทักษะการใช้สมาร์ทโฟนและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยการเข้าร่วมการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามความสมัครใจ โดยมีการประเมินความรู้จากแบบทดสอบก่อนอบรมและหลังอบรมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การทดสอบก่อนและหลังการอบรม การประเมินทักษะการฝึกปฏิบัติตามสภาพจริงและการประเมินความพึงพอใจวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test Dependent)

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กิจกรรมและทรัพยากรการเรียนรู้แบบผสมผสาน 2) คุณลักษณะส่วนบุคคล 3) การวัดและประเมินผล 4) ความรู้และทักษะอาชีพ 5) รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน และ 6) เนื้อหาการเรียนรู้ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ พบว่า กลุ่มงานอาชีพหลังวัยเกษียณควรเป็นงานที่สอดคล้องกับประสบการณ์และความสนใจของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุเห็นว่าตนเองมีคุณค่า พึ่งพาตนเองและได้รับการยอมรับจากคนอื่น ทั้งนี้ต้องเป็นงานที่ไม่หนักจนเกินไปและไม่ใช้ทักษะมากเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่ร่างกายถดถอย เน้นการทำงานได้ด้วยตนเอง โดยงานที่ทำให้ได้

เข้าถึงคน พูดคุย จะทำให้คลายความเหงาและรู้สึกว่าคุณค่า เทคโนโลยีที่ใช้งานควรเป็น สมาร์ทโฟนเพื่อการติดต่อสื่อสาร การพูดคุยผ่านไลน์ การรับรู้ข่าวสารโดยดูคลิปบนยูทูบและเฟซบุ๊ก เนื้อหาควรเป็นอาชีพที่ผู้สูงอายุสนใจ โดยมีวิทยากรให้ความรู้ด้านการส่งเสริมช่องทางการเข้าถึง กลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีทักษะและความถนัดอยู่แล้ว แต่การโปรโมทสินค้าหรือ หาช่องทางการตลาดยังต้องอาศัยประสบการณ์และผู้เชี่ยวชาญชี้แนะ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอน ย่อยๆ 3-5 นาที หลักสูตรควรเป็นหลักสูตรระยะสั้นที่เน้นให้ผู้สูงอายุใช้งานได้จริง รูปแบบกิจกรรม การเรียนแบบผสมผสานระหว่างแบบเผชิญหน้าที่เน้นการฝึกปฏิบัติกับการเรียนทางไกลหรือการเรียน ออนไลน์ด้วยตนเองที่เน้นการใช้คลิปวิดีโอเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น แต่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีการทำ กิจกรรมร่วมกันหากเป็นการให้ความรู้ใหม่ ควรอธิบายซ้ำๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุตามทัน หากเป็นการ บรรยาย/อธิบาย ควรให้ผู้ช่วยคอยว่าผู้สูงอายุตามทันเนื้อหาหรือไม่ การประเมินผล ประเมินจาก ทักษะ สามารถทำได้ ทำเป็น และการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้จริง

2. ออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้ แบบผสมผสาน ด้านเนื้อหาแบ่งออกเป็น 6 เรื่อง 39 ตอน เรียนรู้บนแอปพลิเคชันมีคุณภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.54$, $SD = .50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การใช้งานแอปพลิเคชัน ง่ายและสะดวก และการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลเนื้อหา ($M = 4.87$, $SD = .35$) มากที่สุด รองลงมา คือ โครงสร้างแอปพลิเคชันมีการออกแบบที่ชัดเจน, ความสมบูรณ์ของเนื้อหาใน แต่ละตอน และการนำเสนอเนื้อหาเข้าใจง่าย ($M = 4.53$, $SD = .52$)

3. ศึกษาผลการจัดฝึกอบรมตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้ แบบผสมผสาน โดยแบ่งเป็นการเรียนโดยใช้คลิปวิดีโอเป็นฐานและการอบรมออนไลน์แบบเผชิญหน้า พบว่า 1) ผลการประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยตนเองโดยใช้วิดีโอเป็นฐานคะแนนสอบหลังเรียน ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 45.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.78 (คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 50.09) สูงกว่าก่อนเรียนซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.80 (คะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 85.15) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เมื่อจำแนกตามโมดูลพบว่าคะแนน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทุกโมดูล 2) ผลการประเมินการอบรมแบบเผชิญหน้า ออนไลน์ คะแนนสอบหลังอบรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.64 สูงกว่า ก่อนอบรมซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.52 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และ 3) ผลการประเมินผลงานในภาพรวม พบว่า มีทักษะการฝึกปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง ($M = 2.46$, $SD = .51$)

ทั้งนี้แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานจาก การวิจัยครั้งนี้ ความต้องการการพัฒนาความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเบื้องต้นเพื่อรองรับ การเรียนรู้และพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ต้องการเตรียมความพร้อม

ก่อนวัยเกษียณให้ตนเอง เพื่อก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่มีศักยภาพและมีคุณค่า โดยอายุที่เหมาะสมต่อการพัฒนาควรเป็นช่วงอายุก่อนวัยเกษียณ (60 ปี) โดยอายุที่เหมาะสมอยู่ระหว่าง 50-60 ปี โดยความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาทักษะสำหรับการเรียนรู้ ทั้งนี้การเรียนรู้แบบผสมผสานสามารถแบ่งออกได้เป็น 6 องค์ประกอบ โดยการเรียนรู้แบบผสมผสาน ด้านการพัฒนาเนื้อหาอิงตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการและ/หรือเกณฑ์การปฏิบัติงานและความต้องการของสถานประกอบการที่รองรับการทำงานของผู้สูงอายุ และจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมและเนื้อหาเพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางระบบโมดูลการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เทียบ 1 หน่วยกิต ประมาณการ 15 ชั่วโมงการเรียนรู้ สำหรับรายวิชาที่เน้นภาคความรู้ และรายวิชาที่เน้นภาคประสบการณ์ ที่เน้นทักษะการฝึกปฏิบัติ จำนวน 18 ชั่วโมงการเรียนรู้ กรณีเป็นภาคความรู้ จะเน้นการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่อิงสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเสมือนจริง (Virtual environment) ในรูปแบบการเรียนรู้ที่อาศัยวิดีโอเป็นฐานการเรียนรู้ (Video-based learning) อิงสัดส่วนร้อยละ 35 ของชั่วโมงการเรียนรู้ทั้งหมด และการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์แบบออนไลน์อีกร้อยละ 35 การศึกษาจากสื่อสนับสนุนการเรียนรู้เพิ่มเติมและแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกบทเรียนอีกร้อยละ 20 การทำกิจกรรมสะท้อนคิดและการประเมินตนเองก่อนและหลังเรียนร้อยละ 10 ของชั่วโมงการเรียนรู้ทั้งหมดในภาคความรู้ ขณะที่ภาคประสบการณ์เป็นการบูรณาการความรู้เข้ากับการจัดกิจกรรมร่วมเรียนรู้ (Blended learning) เพื่อเติมเต็มประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เจ้าของธุรกิจ หรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับคุณวุฒิวิชาชีพนั้น และประเมินทักษะการฝึกปฏิบัติตามสภาพจริง

ข้อค้นพบที่สำคัญ

1. การเตรียมความพร้อมสำหรับผู้สูงอายุจากการสำรวจพบว่า การเตรียมความพร้อมควรเริ่มวางแผนทุกด้านตั้งแต่ระยะก่อนวัยเกษียณตั้งแต่วัยทำงาน เนื่องจาก การเตรียมตัวจำเป็นต้องมีการวางแผนในทุกด้านและการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เมื่อถึงวัยเกษียณจะช่วยลดความวิตกกังวล ช่วยให้ปรับตัวต่อการดำรงชีวิตภายหลังเกษียณได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมถึงลดภาระของครอบครัวและของรัฐที่จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดูแล ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรเน้นกลุ่มเป้าหมายในช่วงวัยทำงาน เนื่องจากกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีการทำงานที่มั่นคง มีศักยภาพในการเรียนรู้เพิ่มเติมและสนใจการหาช่องทางการหารายได้เพิ่มเติมเพื่อการวางแผนในอนาคตหลังวัยเกษียณ นอกจากนี้ในวัยนี้ยังมีทักษะการเรียนรู้เทคโนโลยีและสนใจเทคโนโลยีซึ่งหากมีการจัดทำหลักสูตรด้วยเทคโนโลยีใหม่ เช่น สื่อที่ทันสมัย สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เป็นต้น ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยควรพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นที่จัดการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้าออนไลน์เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลาในการเดินทาง ร่วมกับการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้คลิปวิดีโอเป็นฐานที่สามารถทบทวนความรู้ได้ตลอดเวลา ทั้งนี้ควรเน้น

ทักษะปฏิบัติให้สามารถทำไปใช้ได้จริง หรือการพัฒนาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและเข้าถึงได้ง่าย

2. การเรียนผสมผสานโดยใช้การอบรมแบบเผชิญหน้าออนไลน์ ซึ่งเข้ารับการอบรมพบว่าผู้เข้าร่วมอบรมสามารถเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี รวมถึงการใช้เครื่องมือต่างๆ ได้ แสดงให้เห็นว่า การฝึกอบรมออนไลน์ไม่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรม แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของกลุ่มทดลอง และส่วนใหญ่คุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว ทำให้การเรียนแบบผสมผสานอาจไม่จำเป็นต้องเป็นต้องอบรมแบบเผชิญหน้าในชั้นเรียน สามารถปรับเปลี่ยนเป็นแบบออนไลน์ให้สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มคนในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยในการเรียนรู้ทางไกลผ่านสื่อดิจิทัลซึ่งจากการอบรมทำให้เห็นได้ว่าผู้เข้าร่วมอบรมสามารถเรียนรู้ได้ดี

3. ในการฝึกปฏิบัติควรดำเนินการอบรมแบบค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากการวิจัยมีการคัดผู้เข้าร่วมอบรมจากการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตพื้นฐาน เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าทักษะด้านการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเป็นพื้นฐานของการใช้โปรแกรมออนไลน์ต่างๆ ได้ แต่ทั้งนี้ การใช้โปรแกรม Zoom ที่ใช้ผู้เข้ารับการอบรมยังไม่คุ้นเคยกับโปรแกรมนี้นัก บางครั้งต้องมีผู้ดูแลหรือครอบครัวคอยแนะนำเครื่องมือหรือสัญลักษณ์เครื่องมือต่างๆ ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความมั่นใจมากขึ้น อีกทั้ง ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ไม่ถนัดในการใช้แป้นพิมพ์ มีทักษะในการพิมพ์ช้า ดังนั้นในเบื้องต้นจึงมีการทดลองใช้เครื่องมือต่างๆ และเลือกใช้ไมโครโฟนแทนการพิมพ์ จากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ส่งผลกระทบเชิงบวกกับการฝึกอบรมและควรมีการบันทึกเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถดูย้อนหลังได้เพื่อทบทวนความรู้จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการอบรม ทั้งนี้ หากมหาวิทยาลัยดำเนินการฝึกอบรมโดยใช้โปรแกรมออนไลน์ ควรมีการจัดทำคู่มือเพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถเรียนรู้และฝึกการใช้เครื่องมือก่อนเพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมเกิดความมั่นใจมากขึ้น

4. เนื้อหาที่ใช้ในการอบรม เป็นเนื้อหาที่ต้องการพัฒนาตนเองสำหรับผู้ที่ต้องการเตรียมความพร้อมซึ่งจากการสำรวจพบว่าส่วนใหญ่สนใจเนื้อหาด้านเทคโนโลยีที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างรายได้ให้กับตนเอง ประกอบกับเทคโนโลยีสามารถเป็นช่องทางในการจัดจำหน่ายได้ในยุคปัจจุบันซึ่งมีความรู้อยู่น้อย จึงสนใจเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะให้กับตนเอง หากมหาวิทยาลัยจะดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุควรมีการสำรวจความต้องการก่อนเพื่อให้ได้เนื้อหาที่ตรงกับความสนใจของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะสู่การปฏิบัติ

1. ในการให้ผู้เข้ารับการอบรมที่อยู่ในวัยเตรียมความพร้อม ควรให้ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาคลิปวิดีโอที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาล่วงหน้า เพื่อให้ได้รับความรู้ก่อนการปฏิบัติจริงจะทำให้เข้าใจได้รวดเร็วขึ้น อีกทั้งยังสามารถทบทวนเนื้อหาได้ตลอดเวลา
2. ในการฝึกปฏิบัติผู้เข้ารับการอบรมควรใช้คอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ตมากกว่าสมาร์ตโฟนเนื่องจากแอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟนอาจมีข้อจำกัดการใช้งานในบางฟังก์ชัน อีกทั้งผู้เข้ารับการอบรมสามารถมองเห็นได้ง่ายและปฏิบัติตามได้ตามขั้นตอน อีกทั้งสมาร์ตโฟนมีหน้าจอขนาดเล็กทำให้การเพ่งมองในระยะเวลานานอาจส่งผลต่อสายตาทำให้เมื่อยล้า
3. การพัฒนาแอปพลิเคชันซึ่งพบว่าความต้องการการพัฒนาความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเบื้องต้นที่สามารถเปิดดูได้ง่ายและทันที มีขนาดตัวอักษรขนาดใหญ่ชัดเจน สามารถดูซ้ำได้ ทั้งนี้ ควรเลือกแอปพลิเคชันตามความถนัดของผู้เข้ารับการอบรมเพื่อให้ง่ายต่อการใช้งาน และมีแรงจูงใจในการเรียนเพราะเป็นแอปพลิเคชันที่ถนัดไม่ต้องเรียนรู้ใหม่
4. ในการฝึกอบรมต้องมีการวัดความสามารถและทักษะด้านเทคโนโลยีของผู้เข้ารับการอบรม เนื่องจากผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นชินกับอุปกรณ์และสัญลักษณ์ต่างๆ วิทยากรจำเป็นต้องอธิบายเพิ่มเติมและอาจต้องมีผู้รู้คอยให้คำแนะนำในระหว่างการฝึกอบรมอย่างใกล้ชิด
5. ควรมีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ช่วยแก้ปัญหาในกลุ่มในกรณีเกิดปัญหาระหว่างการใช้งาน

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน 2) ออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน และ 3) ศึกษาผลการจัดฝึกอบรมตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน ตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุสำหรับการสอบความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบเชิงสำรวจ จำนวน 405 คน ตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน และกลุ่มทดลองการฝึกอบรม จำนวน 42 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบสอบถามความคิดเห็น แบบสัมภาษณ์แบบทดสอบก่อนอบรมและหลังอบรม แบบประเมินทักษะการฝึกปฏิบัติตามสภาพจริงและแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ ได้แก่ วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) การวิเคราะห์เนื้อหา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ กิจกรรมและทรัพยากรการเรียนรู้แบบผสมผสานคุณลักษณะส่วนบุคคลการวัดและประเมินผลความรู้และทักษะอาชีพรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน และเนื้อหาการเรียน

2. ออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน ด้านเนื้อหาแบ่งออกเป็น 6 เรื่อง 39 ตอน เรียนรู้บนแอปพลิเคชัน มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.54$, $SD = .50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การใช้งานแอปพลิเคชันง่ายและสะดวก และการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลเนื้อหา ($M = 4.87$, $SD = .35$) มากที่สุด รองลงมา คือ โครงสร้างแอปพลิเคชันมีการออกแบบที่ชัดเจน, ความสมบูรณ์ของเนื้อหาในแต่ละตอน และการนำเสนอเนื้อหาเข้าใจง่าย ($M = 4.53$, $SD = .52$)

3. ศึกษาผลการจัดฝึกอบรมตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยแบ่งเป็นการเรียนโดยใช้คลิปวิดีโอเป็นฐานและการอบรมออนไลน์แบบเผชิญหน้า พบว่า 1) ผลการประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยตนเองโดยใช้วิดีโอเป็นฐานคะแนนสอบหลังเรียนในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 45.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.78 (คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 50.09) สูงกว่าก่อนเรียนซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.80 (คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 85.15) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ หากจำแนกตามโมดูลพบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทุกโมดูล 2) ผลการประเมินการอบรมแบบเผชิญหน้าออนไลน์ คะแนนสอบหลังอบรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.64 สูงกว่าก่อนอบรมซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.52 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการประเมินผลงานในภาพรวม พบว่า มีทักษะอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.46$, $SD = .51$)

คำสำคัญ : สมรรถนะอาชีพ, ผู้สูงอายุ, การเรียนรู้แบบผสมผสาน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the components of occupational competency for the retired elders with blended learning, 2) to design learning management for occupational competency for the retired elders with blended learning, and 3) to study the results of occupational competency-based training for the retired elders with blended learning. The samples were divided into 3 groups: 405 elderly participants for the questionnaire survey of the components of occupational competency, 15 interview samples, and 42 participants for training trials. The tools used were the opinion questionnaire, interview form, pretest and posttest, practical skill assessment form, and satisfaction assessment form. The statistics used were Exploratory Factor Analysis (EFA), content analysis, frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test Dependent.

The results of the research found that

1. The components of the occupational competency for the retired elders with blended learning consisted of 6 components: blended learning activities and resources, personal characteristics, measurement and evaluation, knowledge and occupational skills, blended learning model, and learning content.

2. The design of learning management for the occupational competence for the retired elders with blended learning which included 6 subjects and 39 contents on the application had the quality at the highest level ($M = 4.54$, $SD = .00$). When considering each item, the easy use of the application had the highest scores ($M = 4.87$, $SD = .35$), followed by the well-designed application, the convenience of accessing the content, and the completeness of the content in each lesson, and easy-to-understand content presentation ($M = 4.53$, $SD = .52$).

3. The study of the training of the occupational competence for the retired elders with blended learning was divided into video clip-based learning and face-to-face online training. The assessment results before and after self-study using video clips found that average posttest scores were 45.13 with a standard deviation of 2.78 (mean score was 50.09%), which were higher than average pre-test scores (26.55) with a standard deviation of 3.80 (mean score was 85.15%) with statistical significance at the .05 level. When classified by modules, it was found that the posttest scores were significantly higher than pretest scores in all modules. The results of online face-to-face training assessment found that average posttest scores were 7.76 with a standard deviation of 1.64 which were higher than average pretest scores (4.02) with a standard deviation of 1.52 with statistical significance at the .05 level. The overall performance evaluation results found that the skill was at a moderate level ($M = 2.46$, $SD = .51$).

Keywords : occupational competency, retired elders, blended learning

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานนี้ประสบความสำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนงบประมาณการวิจัยจากโครงการวิจัยสถาบันเชิงนโยบายมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลแบบสอบถามและผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้สูงอายุ ผู้เชี่ยวชาญ และตัวแทนสถานประกอบการ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและแอปพลิเคชันที่ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ยิ่ง

ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างในการทดลองจากที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งทำให้การทดลองราบรื่นและสำเร็จไปได้ด้วยดี

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	I
บทคัดย่อ	VII
Abstract	VIII
กิตติกรรมประกาศ	IX
สารบัญ	X
สารบัญตาราง	XII
สารบัญภาพ	XIV
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหาการวิจัย	1
คำถามการวิจัย	4
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	6
นิยามศัพท์	6
ประโยชน์ที่ได้รับ	7
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะอาชีพ	8
ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับอาชีพของผู้สูงอายุ	14
ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน	23
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	39
ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุ หลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน	39
ระยะที่ 2 ออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลัง วัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน	42
ระยะที่ 3 ศึกษาผลการจัดฝึกอบรมตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัย เกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน	44

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน	49
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน	118
ตอนที่ 3 ผลการจัดฝึกอบรมตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน	122
แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน	126
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	129
สรุปผลการวิจัย	130
อภิปรายผล	132
ข้อเสนอแนะ	135
บรรณานุกรม	136
ภาคผนวก	144
ภาคผนวก ก หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	145
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	147
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้การวิจัย	150
ภาคผนวก ง ตัวอย่างการทดลอง	168

สารบัญตาราง

	หน้า
2.1 องค์ประกอบของสมรรถนะ	13
2.2 องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยเน้นการพัฒนา การเรียนรู้ด้านทักษะ	26
2.3 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยเน้น การพัฒนาการเรียนรู้ด้านเจตคติ	27
2.4 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยเน้น การพัฒนาการเรียนรู้ด้านความสามารถ	29
2.5 สัดส่วนการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาและประเภทการเรียนการสอน	30
4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างในการวิเคราะห์องค์ประกอบ	50
4.2 สถิติพื้นฐานองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัย เกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน	54
4.3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ข้อคำถามในการวิเคราะห์องค์ประกอบในการพัฒนา สมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน	57
4.4 ผลการทดสอบความมีนัยสำคัญของเมตริกสหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถาม โดย การวิเคราะห์ KMO (The Kaiser-Meyer-Olkin) และสหสัมพันธ์ Bartlett's Test of Sphericityในการวิเคราะห์องค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะ อาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน	65
4.5 ค่าการร่วมกันก่อนและหลังการสกัดองค์ประกอบ (Communality Analysis) สมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน	65
4.6 จำนวนองค์ประกอบ ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละ ของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบของแบบสอบถามเกี่ยวกับ องค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการ เรียนรู้แบบผสมผสาน	69
4.7 เมตริกข้อองค์ประกอบก่อนหมุนแกนองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพ ของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน	70
4.8 เมตริกข้อองค์ประกอบภายหลังการหมุนแกนองค์ประกอบในการพัฒนา สมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน	73
4.9 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .30 ขึ้นไป	76

	หน้า
4.10 องค์ประกอบที่ 1	80
4.11 องค์ประกอบที่ 2	81
4.12 องค์ประกอบที่ 3	82
4.13 องค์ประกอบที่ 4	83
4.14 องค์ประกอบที่ 5	84
4.15 องค์ประกอบที่ 6	84
4.16 ผลการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ	85
4.17 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	86
4.18 ผลการสัมภาษณ์ตัวแทนสถานประกอบการ	101
4.19 ผลสรุปความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ผู้เชี่ยวชาญ และตัวแทนสถานประกอบการ	103
4.20 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้และทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล	110
4.21 รูปแบบสื่อที่ช่วยในการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	112
4.22 ความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่จำเป็นต่อการพัฒนาสมรรถนะอาชีพเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการดิจิทัลในผู้สูงอายุ	114
4.23 ผลการตรวจสอบคุณภาพแอปพลิเคชัน โดยผู้เชี่ยวชาญ (n = 15)	121
4.24 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน (n = 42)	123
4.25 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังการฝึกอบรม (n = 42)	124
4.26 คะแนนผลงานของกลุ่มทดลอง (n = 42 คน)	124
4.27 คะแนนความพึงพอใจของกลุ่มทดลองที่มีต่อการฝึกอบรม (n = 42 คน)	125

สารบัญภาพ

	หน้า
2.1 แผนภูมิปิรามิดประชากรไทยปีพ.ศ. 2503 – พ.ศ. 2573	15
2.2 แผนภูมิสัดส่วนของประชากรไทยจำแนกตามกลุ่มอายุ 3 กลุ่มใหญ่ พ.ศ. 2493 – พ.ศ.2643	15
4.1 ไอเคนขององค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัย เกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน	79
4.2 ตัวอย่างแอปพลิเคชัน	120
4.3 ตัวอย่างภาพการอบรม	122

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ผู้สูงอายุเป็นประชากรส่วนใหญ่อื่นซึ่งนับวันจะมีจำนวนสูงขึ้น ด้วยความเจริญก้าวหน้าทาง การแพทย์และสาธารณสุขทำให้บุคคลเหล่านี้มีสุขภาพดีขึ้น มีอายุยืนยาวขึ้น ดังที่ สำนักงานสถิติ แห่งชาติ (2562) สำรวจสถิติผู้สูงอายุในประเทศ พบว่ามีผู้สูงอายุประมาณ 11.14 ล้านคน หรือคิดเป็น ร้อยละ 16.73 ของประชากรไทย ซึ่งคาดว่าไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในปี 2564 และ ในปี 2562 จะเป็นครั้งแรกที่ประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนมากกว่าประชากรวัยเด็ก การเปลี่ยนแปลง โครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัยนี้เป็นความท้าทายของประเทศไทยที่ต้องเตรียมพร้อมรับมือ ทั้งการพัฒนาระบบเพื่อรองรับสังคมสูงวัยในด้านสุขภาพเศรษฐกิจ สังคม และการจัดสภาพแวดล้อมที่ เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ รวมไปถึงการมีส่วนร่วมของทุกคนใน สังคมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัยกำลังเป็น ประเด็นที่หลายประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญและนำมาซึ่งความท้าทายในหลายมิติทั้งการลดลงของ จำนวนแรงงานที่อาจส่งผลกระทบต่อขยายตัวทางเศรษฐกิจ การออกแบบระบบบำนาญบำนาญ การสร้างความมั่นคงทางการเงินหลังวัยเกษียณ ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ล้วนแต่ จำเป็นต้องมีมาตรการและการเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้านและทันทั่วทั้ง (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561)

ซึ่งการศึกษาสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประชากรผู้สูงอายุตัวอย่างทั้งในเขตชนบทและ เขตเมืองที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ในปีพ.ศ. 2562 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2562) พบว่า แหล่งรายได้ หลักของผู้สูงอายุมีอยู่ 2 แหล่งใหญ่คือจากบุตรมากที่สุดรองลงมาคือจากการทำงานโดยผู้สูงอายุ ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวยิ่งหลายรุ่นก็จะได้รับการเกื้อหนุนด้านรายได้จากบุตรมากยิ่งขึ้นอย่างชัดเจน และในทางตรงกันข้ามจะมีรายได้จากการทำงานด้วยตนเองลดลง ทำให้ไม่เพียงพอของรายได้ลดลง ด้วยส่วนรายได้จากการออมจากคู่สมรสและจากแหล่งอื่นยังมีอยู่ไม่มากนัก ทั้งนี้ จากงานวิจัยของกุล สุนทรธาดา (2552) พบว่า ในปัจจุบันผู้สูงอายุมีแนวโน้มอยู่คนเดียวมากขึ้น เนื่องจากคู่สมรสเสียชีวิต รูปแบบครอบครัวขยายเปลี่ยนมาเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นลูกหลานอพยพแรงงานหรือย้ายถิ่นไป ประกอบอาชีพหรือทำมาหากินที่อื่นแล้วส่งหลานกลับมาอยู่กับผู้สูงอายุมากขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุ นอกจากจะต้องดูแลตนเองแล้วยังต้องรับภาระเลี้ยงดูหลานที่ยังเล็กอีกด้วยนอกจากนี้แล้ว เมื่อ ประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อเรื่องของภาระการเลี้ยงดูโดยคนวัยแรงงานต้องรับภาระ ในการดูแลผู้สูงอายุมากขึ้นกล่าวคือสัดส่วนของผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นทำให้อัตราส่วนเกื้อหนุนที่คนวัย

แรงงานจะต้องดูแลผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มลดลงจากแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุไทยและประกอบกับลักษณะสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปเป็นสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากครอบครัวน้อยลง

ในต่างประเทศมีความพยายามในการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทั้งในด้านการการรักษายาบาล ด้านดูแลสุขภาพ ด้านการจัดสวัสดิการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ (กุลวิทย์ วุฒิกร, 2559) นอกจากนี้ ยังเตรียมความพร้อมในเรื่องอาชีพผู้สูงอายุซึ่งมีบทบาทสำคัญยิ่งในอนาคต สอดคล้องกับการสำรวจของนิด้าโพล ของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2560) เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตามแนวทางพระราชรัฐ กลุ่มตัวอย่างในวัยผู้สูงอายุมีความคิดเห็นว่า กรณีมีผู้จ้างงานเปิดโอกาสให้เข้าทำงาน พบว่าความคิดเห็นส่วนใหญ่ มีความประสงค์ที่จะทำงานเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุหากมีผู้ว่าจ้างเปิดโอกาสให้เข้าทำงานคิดเป็นร้อยละ 81.77 และไม่มีความประสงค์ที่ทำงานคิดเป็นร้อยละ 18.23 โดยผู้ที่ประสงค์จะทำงานระบุเหตุผลในการทำงานได้แก่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 69.09 รองลงมา คือ สร้างคุณค่าให้กับตนเองคิดเป็นร้อยละ 51.84 และมีภาระทางการเงินคิดเป็นร้อยละ 42.44 ด้านรูปแบบการทำงานของผู้สูงอายุในกรณีอยากมีรายได้เพิ่มพบว่าความคิดเห็นในรูปแบบการทำงานด้านเวลาส่วนใหญ่ระบุรูปแบบการทำงานบางเวลา (Part time) คิดเป็นร้อยละ 87.60 และรูปแบบการทำงานเต็มเวลา (Full time) คิดเป็นร้อยละ 12.40 ส่วนด้านสถานที่พบว่าตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุอยากทำงานที่บ้านมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 59.67 รองลงมาคือทำงานกับกลุ่ม, องค์กร, ชุมชนคิดเป็นร้อยละ 32.83 และภาครัฐ/เอกชนคิดเป็นร้อยละ 5.73 สำหรับด้านลักษณะงาน พบว่าตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุลักษณะงานแบบกลุ่มอาชีพคหกรรม/หัตถกรรม/ศิลปกรรมมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 32.13 รองลงมาคืออาชีพอิสระเช่นรับจ้างทั่วไป, ธุรกิจส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 30.13 และเกษตรกรรมคิดเป็นร้อยละ 10.38

จะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการในการประกอบอาชีพซึ่งให้สอดคล้องกับการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุตามสถานการณ์โลกที่ผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาสมรรถนะด้านอาชีพของผู้สูงอายุเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ดังที่ กรรณ จรรยาวัชรธรรม (2555) กล่าวว่า การกำหนดสมรรถนะเป็นสิ่งสำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการระบุขอบเขตความรู้ ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรมให้สัมฤทธิ์ผลจะได้ผลลัพธ์ตรงตามความต้องการของแต่ละมาตรฐานอาชีพที่กำหนดไว้

การแก้ปัญหาสังคมผู้สูงอายุที่เหมาะสมในระบบสังคมตลอดจนกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตมีฐานมาจากระบบการศึกษา (ฟิลิสส์ บัวกนก และเกษตร วงศ์อุปราช, 2560) ซึ่งระบบการศึกษาในปัจจุบัน ให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเป็นทางเลือกในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพสูงในการเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาช่วยนำการศึกษาให้เข้าถึงผู้เรียน

ได้อย่างมีประสิทธิภาพและง่ายขึ้น โดยมีรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลมากขึ้น โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเมืองจะสนใจในการศึกษาและเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ดังที่ ทรงศักดิ์ ยิ่งรัตนสุข และคณะ (2557) กล่าวว่า ผู้สูงอายุโดยเฉพาะที่อยู่อาศัยในเมืองจะสนใจศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจและนำมาประยุกต์ใช้กับตนเองตามวิถีชีวิตของแต่ละบุคคล ส่งผลให้ผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งเกิดความตระหนักในการศึกษาและเรียนรู้เพื่อมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณค่าเพราะกระบวนการเรียนรู้ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความกระตือรือร้นที่จะขวนขวายหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อการดูแลตนเองได้ทั้งนี้ในปัจจุบันผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีโดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคม ดังที่ สุวิสิทธิ์โคตร และวีรพงษ์ พลนิกรกิจ (2561) ศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความสามารถและมีประสบการณ์การใช้งานโดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคม โดยสามารถใช้ได้ทั้งเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์เคลื่อนที่ ด้วยเหตุผลด้านความสะดวกและรวดเร็ว การใช้งานไม่ยุ่งยาก และสามารถใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายและสามารถโต้ตอบกับบุคคลอื่นได้อย่างอิสระ หากแต่การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้เพียงอย่างเดียวอาจทำให้ผู้สูงอายุขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นแบบเผชิญหน้า ซึ่งวัยนี้ต้องการการเอาใจใส่แบบสัมผัสใกล้ชิด การปรับตัวต่อการดำเนินชีวิต และการเคลื่อนไหวร่างกายบ้าง Cain (2005) กล่าวว่า การที่ผู้สูงอายุมีความสามารถในการปรับตัวต่อการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกรอบบทบาทในตัวเอง ซึ่งปฏิสัมพันธ์หรือการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการปรับตัวและจะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ผู้สูงอายุดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรีและมีความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ จิณณ์พัชร อัจฉาญกรณ์ (2559) กล่าวว่า ผู้สูงอายุต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อมีความสมบูรณ์ในวัยกิจกรรมเป็นสิ่งจำเป็นสร้างความพึงพอใจในชีวิตของบุคคลและทัศนคติที่ดีต่อตนเองผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมเป็นประจำจะรู้สึกกระฉับกระเฉงและไม่ถอยหนีจากสังคมดังงานวิจัยของ อภิษฎา เหล่าวัฒนพงษ์ (2554) ที่ศึกษาความต้องการและแนวทางการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุด้านอาชีพในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า สิ่งที่ผู้สูงอายุต้องการจากสังคมคือ การพบปะสังสรรค์และการมีองค์กรที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรม ในทางตรงกันข้ามหากผู้สูงอายุไม่มีกิจกรรมใดๆ จะทำให้ผู้สูงอายุเกิดความเบื่อหน่ายจนถึงขั้นแยกตัวออกจากสังคมได้

สำหรับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนผู้สูงอายุ กิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีการผสมผสานบูรณาการเนื้อหาที่สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงตามความสามารถในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุแต่ละบุคคลตามแนวคิดการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุเปลี่ยนภาวะให้เป็นพลัง ลดการพึ่งพิง พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุในประเด็นที่จำเป็นต้องรู้ เช่น การใช้เทคโนโลยี การดูแลสุขภาพร่างกาย เป็นต้น (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560) ทั้งนี้รูปแบบการเรียนที่ยืดหยุ่นตามโอกาส เนื้อหาสาระ

ที่สอดคล้องกับความต้องการทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ สำหรับแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ คือ เรียนรู้จากโรงพยาบาล สื่อเทคโนโลยี และการเข้าร่วมกิจกรรมในชมรมต่างๆ (เวหา เกษมสุข, 2562) นอกจากนี้ จิตตรา มาคะผล (2563) กล่าวว่า มหาวิทยาลัยวัยที่สามของประเทศอังกฤษและออสเตรเลีย มีเครือข่ายออนไลน์ ออกแบบหลักสูตรตามความต้องการของสมาชิกผู้สูงอายุ จัดการเรียนรู้แบบชั้นเรียน แบบออนไลน์และแบบทางไกล นอกจากนี้ จิตตรา มาคะผลและคณะ (2564) ยังกล่าวว่า มหาวิทยาลัยวัยที่สาม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นรูปแบบที่ผสมผสานระหว่างความเป็นสถาบันทางวิชาการและเน้นการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ สนุกสนาน ส่วนใหญ่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีทั้งแบบชั้นเรียนและแบบออนไลน์ มีทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาวให้ผู้สูงอายุเลือกเรียนตามความสนใจ ออกแบบกิจกรรมเป็นไปตามศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยเชี่ยวชาญและตามความต้องการและความสนใจของผู้สูงอายุ โดยมีเนื้อหาและรูปแบบหลากหลาย มีตารางเรียนยืดหยุ่น มีวิธีการสอนและรายวิชาหลากหลาย

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นการเรียนแบบผสมผสานซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่นำวิธีการสอนแบบออนไลน์ กับวิธีพบปะแบบเผชิญหน้ามาใช้ด้วยกันภายในวิชาเรียนเดียวกันเพื่อตอบสนองให้ตรงกับความต้องการ ของผู้สูงอายุที่สามารถนำเทคโนโลยีมาเพื่อสะดวกต่อการเรียนรู้ ช่วยลดเวลาในการเดินทาง ประหยัดค่าใช้จ่าย ร่วมกับการทำกิจกรรมแบบเผชิญหน้าเพื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และทำให้ร่างกายเกิดการเคลื่อนไหวไปในตัวทำให้ส่งผลดีต่อสุขภาพได้อีกด้วย

จากข้อมูลที่กล่าวไปแล้ว จะเห็นได้ว่าแนวโน้มความต้องการในการประกอบอาชีพมีมากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอาชีพเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุที่สามารถรองรับการทำงานของผู้สูงอายุ อีกทั้งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่มีนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนการขยายโอกาสทางการศึกษาสำหรับประชาชนทั่วไปในวัยทำงานและวัยสูงอายุ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้สูงอายุให้ได้มีสมรรถนะอาชีพที่อิงตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการ และ/หรือเกณฑ์การปฏิบัติงานตามคุณวุฒิวิชาชีพที่จัดทำโดยสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ผู้สูงอายุนิยมใช้ร่วมกับการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้สูงอายุที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพต่อไป

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานประกอบด้วยอะไรบ้าง
2. การจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานมีลักษณะเป็นอย่างไร

3. ผลการจัดฝึกอบรมตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน
2. เพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน
3. เพื่อศึกษาผลการจัดฝึกอบรมตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลองเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดนนทบุรี จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2562 (ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562) พบว่า จำนวนประชากรผู้สูงอายุในเขตภาคกลาง กรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุเป็นลำดับที่ 1 (1,063,871 คน) และจังหวัดนนทบุรีเป็น ลำดับที่ 2 (231,419 คน)
2. ขอบเขตด้านเนื้อหาการศึกษาในครั้งนี้ศึกษาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุ ระดับที่ 1 ประกอบด้วย ด้านความรู้ โดยวัดจากคะแนนก่อนและหลังอบรม ด้านทักษะโดยวัดจากผลงาน และด้านคุณลักษณะวัดจากคะแนนความพึงพอใจ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ถือว่าแต่ละบุคคลสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ด้วยการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และการฝึกฝนปฏิบัติ ทำให้เกิดทักษะ ตลอดจนมีความรู้สึกรู้สึหรือเจตคติในทางบวกต่ออาชีพที่ตนสนใจ โดยศึกษาจากความต้องการของตลาดแรงงาน/ผู้ประกอบการที่สามารถรองรับการทำงานของผู้สูงอายุได้

3. ขอบเขตด้านตัวอย่าง

3.1 ตัวอย่างวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประกอบด้วย

- 1) ตัวอย่างที่ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่มีสุขภาพแข็งแรง เป็นผู้สูงอายุที่ต้องการรายได้หรืออาชีพเสริม ที่สมัครใจตอบแบบสอบถามจากการสุ่มอย่างง่าย
- 2) ตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ 2.1) ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการฝึกอาชีพผู้สูงอายุ หรือทำงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ทั้งนี้มีคุณสมบัติคือ เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์การทำงานด้านฝึกอาชีพที่

ผู้สูงอายุสนใจไม่น้อยกว่า 3 ปี 2.2) ตัวแทนสถานประกอบการ จำนวน 5 คนซึ่งเลือกตามอาชีพที่เป็นที่สนใจของผู้สูงอายุ และ 3) ผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน จากการสุ่มอย่างง่าย

3.2 ตัวอย่างวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ประกอบด้วย ตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและการออกแบบแอปพลิเคชันได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน โดยผ่านการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ทั้งนี้มีคุณสมบัติ คือ มีความเชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ การศึกษาผู้ใหญ่ การฝึกอาชีพ การเรียนแบบผสมผสานและ/หรือสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับคุณวุฒิวิชาชีพ

3.3 ตัวอย่างวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ประกอบด้วย ตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองได้แก่ ผู้ต้องการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยเกษียณที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯ และจังหวัดนนทบุรี จำนวน 42 คน เป็นผู้ที่อ่านออกเขียนได้ มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น มีทักษะการใช้สมาร์ทโฟนและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยการเข้าร่วมการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามความสมัครใจ

4. ตัวแปร ได้แก่

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเรียนรู้แบบผสมผสาน

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สมรรถนะอาชีพสำหรับผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม
2. ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก

นิยามศัพท์

1. ผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และจังหวัดนนทบุรี

2. สมรรถนะอาชีพ หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่วัดได้ สังเกตได้สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมหรือทำงานร่วมกันประกอบด้วย

2.1 ด้านความรู้ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการสอบวัดก่อนอบรมและหลังอบรมเนื้อหา

2.2 ด้านทักษะ หมายถึง ความสามารถในการอบรมโดยวัดจากผลงาน

2.3 ด้านคุณลักษณะ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการอบรม

3. การเรียนรู้แบบผสมผสาน หมายถึง การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ในระบบโมดูลการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กรณีเป็นภาคความรู้จะเน้น

การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่อิงสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเสมือนจริง (Virtual environment) รูปแบบการเรียนรู้ที่อาศัยวิดีโอเป็นฐานการเรียนรู้ (Video-based Learning) อิงสัดส่วนร้อยละ 35 ของชั่วโมงการเรียนรู้ทั้งหมด และการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์แบบออนไลน์ ร้อยละ 35 การศึกษาจากสื่อสนับสนุนการเรียนรู้เพิ่มเติมและแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก บทเรียน ร้อยละ 20 การทำกิจกรรมสะท้อนคิดและการประเมินตนเองก่อนและหลังเรียน ร้อยละ 10 ของชั่วโมงการเรียนรู้ทั้งหมดในภาคความรู้ ขณะที่ภาคประสบการณ์เป็นการบูรณาการความรู้เข้ากับการจัดกิจกรรมเผชิญหน้าออนไลน์เพื่อเติมเต็มประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง และประเมินทักษะการฝึกปฏิบัติตามสภาพจริง โดยประมาณการ 1 ใน 3 ของชั่วโมงการเรียนรู้ทั้งหมด

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมที่เป็นแนวทางให้ผู้สูงอายุนำไปประกอบอาชีพเสริมได้
2. มีหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการนักศึกษาที่เป็นผู้สูงอายุ

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาสมรรถนะด้านอาชีพของผู้สูงอายุด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน
ทั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะอาชีพ

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับอาชีพของผู้สูงอายุ

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียดในแต่ละตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะอาชีพ

การพัฒนาสมรรถนะอาชีพ มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ดังนี้

Shane & Glinow (2008) ให้ความหมายของสมรรถนะว่า หมายถึง ทักษะความรู้
ความสามารถและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่จะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น

Tracey & Sharyn (2003) ได้อธิบายความหมายของสมรรถนะ (Competency) หมายถึง
ลักษณะบุคคล แรงจูงใจ พฤติกรรม ทักษะหรือความรู้ที่ทำให้เกิดแรงขับ ทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพ
ยิ่งขึ้น

แก้วตา ผู้พัฒนพงศ์ และนิคม เจียรจินดา (2561) กล่าวว่า สมรรถนะ คือ ความสามารถใดๆ
ซึ่งผู้ปฏิบัติงานพึงมี เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้บรรลุตามเป้าหมายและสามารถพัฒนา
ไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศได้ โดยความสามารถซึ่งประกอบขึ้น เป็นสมรรถนะหนึ่งๆ นั้น
ประกอบด้วย ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) บุคลิกลักษณะ (traits) แนวคิด/ความคิดของตน
(self-concepts) ทศนคติ (attitude) หรือค่านิยม (values) ซึ่งสมรรถนะนี้สามารถวัดได้หรือเชื่อถือ
ได้ โดยกำหนดให้สมรรถนะที่เป็นความเชี่ยวชาญในงาน ประกอบด้วยขีดความสามารถย่อย
3 ประเภท คือ

- สมรรถนะหลัก (core competency) คือ สมรรถนะที่บุคลากรในองค์กรพึงมีร่วมกัน
- สมรรถนะด้านการจัดการ (managerial competency) คือ สมรรถนะของบุคลากร
ในตำแหน่งงานระดับบังคับบัญชา
- สมรรถนะตามตำแหน่งงาน (functional competency) ที่มีความเชี่ยวชาญซึ่งบุคลากร
ในกลุ่มงาน (function) นั้นๆ ต้องมีร่วมกัน และสมรรถนะที่เป็นความเชี่ยวชาญในงานที่เฉพาะของ
ตำแหน่งงาน ซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละตำแหน่งงานที่อยู่ในกลุ่มงานเดียวกัน

กุลวีน วุฒิกร (2559) กล่าวว่า สมรรถนะหมายถึง ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมและคุณลักษณะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วย

- สมรรถนะหลักหมายถึง ความรู้ ทักษะ พฤติกรรม และคุณลักษณะที่ทุกคนในองค์กร จำเป็นต้องมี ที่จะช่วยสนับสนุนให้องค์กรบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ขององค์กร

- สมรรถนะการจัดการหมายถึง ความรู้ ทักษะ พฤติกรรม และคุณลักษณะความสามารถในการจัดการในการดูแลผู้สูงอายุให้ประสบความสำเร็จ

- สมรรถนะหน้าที่หมายถึง ความรู้ ทักษะ พฤติกรรม และคุณลักษณะในหน้าที่เฉพาะตำแหน่งนั้นๆ ที่จะต้องมี

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) (2548) กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง กลุ่มของความรู้ ทักษะ ความสามารถ รวมทั้งพฤติกรรม คุณลักษณะ ทักษะที่บุคลากรจำเป็นต้องมี เพื่อปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

- สมรรถนะหลัก (Core Competency) เป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่กำหนดเป็นคุณลักษณะรวมเพื่อหล่อหลอมค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ร่วมกัน

- สมรรถนะประจำกลุ่มงาน (Functional Competency) เป็นสมรรถนะที่กำหนดเฉพาะสำหรับแต่ละกลุ่มงาน เพื่อสนับสนุนให้กลุ่มงานเดียวกันแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่หน้าที่และส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติการในหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า สมรรถนะเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นของบุคคล ซึ่งก่อให้เกิดความรู้ ทักษะและพฤติกรรมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้

องค์ประกอบของสมรรถนะ

McClelland (1999) ได้อธิบายองค์ประกอบของสมรรถนะไว้ดังนี้

1. ความรู้ (knowledge) คือ ความรู้เฉพาะด้านของบุคคลเป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ เช่น ความรู้ด้านภาษาอังกฤษ ความรู้ด้านการบริหาร เป็นต้น

2. ทักษะ (skill) คือ สิ่งที่ต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความชำนาญ เช่น ทักษะทางคอมพิวเตอร์ ทักษะทางการถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น

3. ทักษะ (self-concept) คือ เจตคติค่านิยมและความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนหรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น เช่น ความมั่นใจในตนเอง เป็นต้น

4. บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (traits) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น เช่น คนที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจได้หรือมีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น

5. แรงจูงใจหรือเจตคติ (motives/attitude) เป็นแรงจูงใจหรือแรงขับภายใน ซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมายและมุ่งสู่ความสำเร็จ เป็นต้น

ดังนั้น รูปแบบองค์ประกอบของสมรรถนะตามแนวคิดของแมคเคิลแลนด์ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ สิ่งที่สามารถสังเกตพฤติกรรมได้ ได้แก่ ความรู้และทักษะและสิ่งที่ซ่อนอยู่ในแต่ละบุคคลไม่สามารถสังเกตพฤติกรรมที่ชัดเจนได้ ซึ่งได้แก่ ทักษะคิบุ คลิกลักษณะประจำตัวของบุคคลและแรงจูงใจ หรือเจตคติ

Spicer (2009) กล่าวว่า สมรรถนะเป็นความสามารถในการกำหนดคุณสมบัติหรือลักษณะพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพของการทำงาน ซึ่งประกอบด้วย ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะส่วนบุคคล

Umer (2019) กล่าวว่า สมรรถนะประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ ทักษะและทัศนคติที่เหมาะสมกับมาตรฐานการปฏิบัติงาน

อาภรณ์ ภูวพิทยพันธุ์ (2548) กล่าวว่า สมรรถนะหมายถึงการผสมผสานระหว่างความรู้ ความเข้าใจและทักษะของบุคคลเพื่อนำไปใช้กับสถานการณ์ต่างๆ ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมและบรรลุตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน

การกำหนดความสามารถหรือสมรรถนะนั้นแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ความรู้ (K: Knowledge) หมายถึงข้อมูลหรือสิ่งที่ถูกส่งสมมาจากการศึกษาทั้งในสถาบันการศึกษาการฝึกอบรมการสัมมนาหรือการศึกษาด้วยตนเองรวมถึงข้อมูลที่ได้รับจากการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กับผู้รู้ทั้งในสายอาชีพเดียวกันและต่างสายอาชีพ

2. ทักษะ (S: Skill) หมายถึง สิ่งที่จะต้องพัฒนาและฝึกฝนให้เกิดขึ้นซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลาเพื่อฝึกปฏิบัติให้เกิดทักษะนั้นขึ้นมาทักษะจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ด้านได้แก่

2.1 ทักษะด้านการบริหารจัดการงาน หมายถึง ทักษะในการบริหารควบคุมงาน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับระบบความคิดและการจัดการในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะการมีวิสัยทัศน์ทางกลยุทธ์เป็นการแสดงออกถึงการจัดระบบความคิดเพื่อมองไปที่เป้าหมายในอนาคตว่าอยากจะทำหรือมีความต้องการอะไรในอนาคต

2.2 ทักษะด้านเทคนิคเฉพาะงาน หมายถึง ทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามสายงานหรือกลุ่มงานที่แตกต่างกันออกไป

3. คุณลักษณะเฉพาะตัว (A: Attributes) หมายถึง ความคิดความรู้สึกเจตคติทัศนคติ แรงจูงใจความต้องการในแต่ละบุคคลพบว่าคุณลักษณะเฉพาะตัวนั้นจะเป็นสิ่งที่ติดตัวมาและไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาที่เปลี่ยนไป

สฤัญญา รัชมีธรรมโชติ (2550) ประเภทของสมรรถนะ มี 5 กลุ่ม คือ

1. Core competency เป็น Competency ที่สะท้อนค่านิยมหลักที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของพนักงานทุกคนในองค์กร เป็น Competency ร่วมที่องค์กรคาดหวังให้พนักงานทุกคน ทุกตำแหน่งต้อง “มี” เช่น การทำงานเป็นทีม การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2. Managerial competency หมายถึง กลุ่ม Competency ที่เกี่ยวข้องกับ “ทักษะ” ด้านการบริหารจัดการ โดยองค์กรคาดหวังให้พนักงานในตำแหน่ง “หัวหน้างาน” หรือผู้ที่ต้องบังคับบัญชา “ลูกน้อง” ต้องมีทักษะดังกล่าว เช่น การตัดสินใจ การวางแผน เป็นต้น

3. Functional competency เป็นกลุ่ม Competency ที่เกี่ยวข้องกับ “ความรู้” และ “ทักษะ” ของกลุ่มงาน หรือฝ่ายงานหนึ่งๆ (Job family) ซึ่ง Competency ในกลุ่มนี้จะเป็น Competency ร่วมของพนักงานทุกคนที่ทำงานในกลุ่มงานหรือฝ่ายงานนั้นๆ

4. Job or technical competency หมายถึง Competency ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับ “ความรู้” และ “ทักษะ” ที่จำเป็นต่อการทำงานของพนักงานในตำแหน่งหนึ่งๆ โดยพนักงานแต่ละคนจะมี Job competency แตกต่างกันไปตามตำแหน่งของตน

5. Personal attributes เป็นกลุ่ม Competency ที่เป็นคุณลักษณะที่ซ่อนอยู่ในบุคคลแต่ละคน ซึ่งมีผลอย่างมากต่อทัศนคติในการทำงานและความสำเร็จในงานของบุคคลๆ นั้น

ขีดความสามารถ (Proficiency Level) หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นถึงความสามารถ ความชำนาญในแต่ละสมรรถนะ ซึ่งขีดความสามารถของกลุ่มสมรรถนะหลัก (Core Competency) กลุ่มสมรรถนะตามบทบาทหน้าที่ (Functional Competency) และกลุ่ม ความรู้ในงาน (Job Competency) ได้แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามระดับความชำนาญ (Expertise) ได้แก่

ระดับที่ 1 ขั้นพื้นฐาน (Novice) หมายถึง ระดับทักษะพื้นฐานที่พนักงานควรมี

ระดับที่ 2 ขั้นปฏิบัติงาน (Adequate) หมายถึง ระดับความสามารถที่พนักงาน จำเป็นต้องมีการปฏิบัติงานประจำวัน

ระดับที่ 3 ขั้นประยุกต์ (Develop) หมายถึง ระดับที่พนักงานมีความสามารถในการประยุกต์ใช้ทักษะในการปฏิบัติงานที่ตนเองรับผิดชอบได้ดี

ระดับที่ 4 ขั้นก้าวหน้า (Advance) หมายถึง ระดับที่พนักงานสามารถใช้ทักษะด้วยความชำนาญในงานที่ตนเองรับผิดชอบ

ระดับที่ 5 ขั้นเชี่ยวชาญ (Expert) หมายถึง ระดับที่พนักงานมีความเชี่ยวชาญในการใช้ทักษะนั้นๆ กับหน้าที่ความรับผิดชอบของตน

พรณี สวนเพลง (2550) กล่าวถึงองค์ประกอบของสมรรถนะซึ่งประกอบไปด้วยความรู้ ทักษะและศักยภาพซึ่งได้อธิบายความหมาย ไว้ดังนี้

1. ความรู้ (knowledge) หมายถึง ความรู้ซึ่งเป็นส่วนที่คนแต่ละคนมีอยู่และสามารถแสดงออกมาให้เห็นอย่างชัดเจนได้และสามารถพัฒนาให้มากขึ้นได้ด้วยการศึกษาค้นคว้า

2. ทักษะ (skill) หมายถึง ความสามารถหรือความชำนาญในการปฏิบัติงานหรือความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงานทั้งด้านข้อวัวยะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายหรือการใช้สมองเพื่อคิดสิ่งต่างๆหรือกล่าวอย่างสั้นๆก็คือ “บุคคลต้องทำอะไรได้บ้าง”

3. ศักยภาพ (potentiality) หมายถึง ความสามารถหรือคุณสมบัติที่ซ่อนเร้นภายในร่างกายที่ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้สามารถพัฒนาให้ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ได้คนที่มีความศักยภาพ คือ คนที่มีความสามารถซ่อนอยู่ภายในหากได้รับการส่งเสริมอย่างเต็มที่และถูกทางความสามารถสูงสุ่นนั้นก็จะมีปรากฏขึ้น

ชาญชัย ศุภอรรถกรและคณะ (2558) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบหลัก 3 ประการของสมรรถนะ (Competency) ได้แก่ 1) ความรู้ (Knowledge) คือสิ่งที่องค์กรต้องการให้ “รู้” เช่น ความรู้ความเข้าใจในการจัดการ 2) ทักษะ (Skill) คือสิ่งที่องค์กรต้องการให้ “ทำ” เช่น ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทักษะด้านเทคโนโลยีการบริหารสมัยใหม่จำเป็นที่ต้องผ่านการเรียนรู้และฝึกฝนเป็นประจำจนเกิดเป็นความชำนาญในการใช้งานและ 3) ลักษณะนิสัยและทัศนคติ (Attributes) คือสิ่งที่องค์กรต้องการให้ “เป็น” เช่น ความใฝ่รู้ความซื่อสัตย์ความรักในองค์กรและความมุ่งมั่นในความสำเร็จสิ่งเหล่านี้จะอยู่ลึกลงไปในจิตใจต้องปลูกฝังสร้างยากกว่าความรู้และทักษะ แต่ถ้าหากมีอยู่แล้วจะเป็นพลังผลักดันให้คนมีพฤติกรรมที่องค์กรต้องการ

อัญชลี สารรัตน์ (2559) กล่าวว่า สมรรถนะเป็นกลุ่มพฤติกรรมที่แสดงออกมาหรือกระทำออกมาอย่างสม่ำเสมอ อันเนื่องมาจากการมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ ค่านิยม (Values) ทักษะ (Skills) และแรงจูงใจ (Motives) โดยค่านิยมหมายถึง การเห็นคุณค่าของการกระทำที่ก่อให้เกิดคุณภาพ ความสำเร็จ การบรรลุเป้าหมายว่าเป็นสิ่งที่ดีและพึงกระทำ และมีความรู้สึกนึกคิดความเชื่อว่า ตนเองสามารถทำสิ่งนั้นๆ ได้สำเร็จอย่างไมยาก จึงอยากกระทำพฤติกรรมนั้นๆ ทักษะหมายถึง ความชำนาญที่เกิดจากการมีความรู้ความสามารถที่มากเพียงพอ ในการกระทำหรือการปฏิบัติงานใดงานหนึ่ง แรงจูงใจเป็นความปรารถนาที่อยู่ลึกลงไปในจิตใจได้นานึกที่ผลักดันบุคคลให้กระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแรงจูงใจจึงเป็นพลังพื้นฐานที่ชี้นำให้บุคคลเลือกแนวทางชีวิต ดังนั้นสมรรถนะจึงสามารถพัฒนาได้

อารีย์ มัยยพงษ์ (2561) กล่าวว่า สมรรถนะเพื่อการเรียนรู้ ประกอบด้วยความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคล เพื่อพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้ การสื่อสารและการนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะได้ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 องค์ประกอบของสมรรถนะ

องค์ประกอบ	McClelland(1951)	Spicer (2009)	Umer (2019)	อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์ (2548)	สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ (2550)	พรณี สวนเพลง (2550)	ชาญชัย ศุภอรธกร และคณะ (2558)	อัญชลี สารรัตน์ (2559)	อารีย์ มัยยพงษ์ (256)	ผู้วิจัย
ความรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
ทักษะ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ทัศนคติ/ คุณลักษณะ เฉพาะตัว	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
บุคลิกภาพลักษณะ	✓									
แรงจูงใจ	✓							✓		
การทำงานเป็นทีม					✓					
ค่านิยม								✓		
ความสามารถ		✓								

จากตารางดังกล่าว ผู้วิจัยของสรุปสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย

1. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับอาชีพที่ผู้สูงอายุสนใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนรู้
2. ทักษะ (Skills) หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้งาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องผ่านการเรียนรู้และฝึกฝนเป็นประจำอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นความชำนาญในการใช้งาน
3. คุณลักษณะ (Attributes) หมายถึง ลักษณะนิสัยและเจตคติที่แสดงออกของผู้สูงอายุต่อการฝึกอบรม แต่หากมีอยู่แล้วจะเป็นการผลักดันให้เกิดแรงจูงใจในการพัฒนาการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

จากแนวทางการพัฒนาสมรรถนะอาชีพเมื่อนำไปใช้สู่การปฏิบัติจริงผู้ที่ต้องการมีสมรรถนะในแต่ละขั้นนั้น ต้องได้รับการฝึกอบรมและถ่ายทอดประสบการณ์ความสามารถให้สอดคล้องกับหน่วยสมรรถนะและสมรรถนะย่อยที่ต้องการก่อนเข้ารับการประเมินสมรรถนะที่มีซึ่งต้องสอดคล้องกับการปฏิบัติงานที่แท้จริง เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ของการทำงานที่ตรงกับความต้องการตามแต่ละสมรรถนะอาชีพกำหนดไว้

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับอาชีพของผู้สูงอายุ

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 กำหนดให้บุคคลที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์และมีสัญชาติไทยเป็นผู้สูงอายุหรือที่เรียกกันว่า "ผู้สูงวัย" (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2552) โดยแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุได้ 3 กลุ่มดังนี้

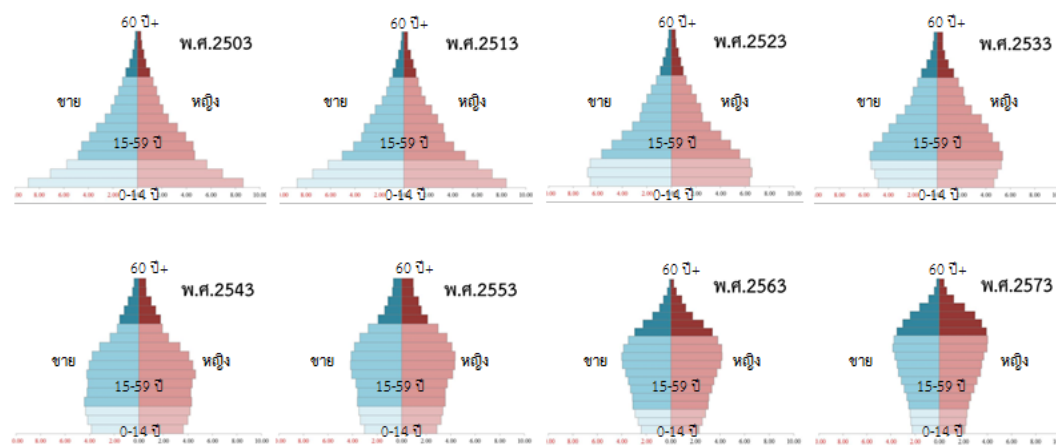
1. ผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60-69 ปี) เป็นช่วงวัยที่ยังช่วยเหลือตนเองได้
2. ผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70-79ปี) เป็นช่วงวัยที่เริ่มมีอาการเจ็บป่วยร่างกายเริ่มอ่อนแอ มีโรคประจำตัวหรือโรคเรื้อรัง
3. ผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) เป็นช่วงวัยที่เจ็บป่วยบ่อยขึ้นอวัยวะเสื่อมสภาพ อาจมีภาวะทุพพลภาพ

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ (2559) กล่าวว่า การเข้าสู่สังคมสูงวัยของประเทศไทยนั้น อาจกล่าวได้ว่า มีผลมาจากการเปลี่ยนผ่านทางประชากรที่สำคัญ 2 ประการคือ

1. การลดภาวะการเกิดหรือภาวะเจริญพันธุ์ของประเทศจนกล่าวกันว่าเป็น “การปฏิวัติขนาดครอบครัวไทยจากแม่ลูกดกเป็นแม่ลูกน้อย” ดังจะเห็นได้จากผู้หญิงไทยคนหนึ่งมีบุตรโดยเฉลี่ยประมาณ 6 คนเมื่อ 50 ปีที่แล้วเหลือเพียงประมาณ 1.6 คนต่อสตรี 1 คนในปัจจุบัน
2. การลดภาวะการตายในกลุ่มเด็กและวัยแรงงานในช่วง 50 ปีที่ผ่านมาด้วยพัฒนาการทางการแพทย์และระบบสาธารณสุขส่งผลให้ประชากรไทยมีอายุยืนยาวขึ้น เป็นลำดับ โดยอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด (อายุโดยเฉลี่ยที่เมื่อเด็กเกิดมาแล้วคาดว่าจะมีชีวิตอยู่จนเสียชีวิต) เพิ่มจากอายุประมาณ 50 ปี เป็นอายุประมาณ 77 ปี ในปัจจุบัน

จากปัจจัยทั้ง 2 ประการนี้ส่งผลให้สังคมไทยก้าวสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็วซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้มีใช่เป็นแค่การเพิ่มจำนวนและสัดส่วนของประชากรสูงอายุเท่านั้นแต่ยังกระทบโครงสร้างทางอายุของประชากรทั้งหมด ทำให้ทั้งจำนวนและสัดส่วนของประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลงเป็นลำดับดังแสดงในรูปที่ 1 ผลกระทบที่ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คือ แนวโน้มการลดลงทั้งจำนวนและสัดส่วนประชากรวัยแรงงาน ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องโดยตรงจากการลดลงของประชากรวัยเด็ก ส่วนจำนวนสัดส่วนของประชากรสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องอันเป็น

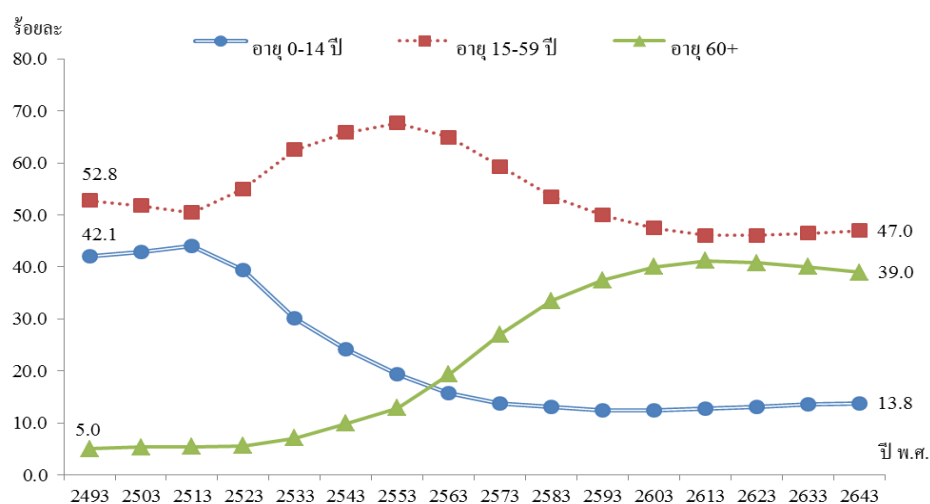
ผลมาจากวิทยาการทางการแพทย์และสภาพสังคมที่เจริญขึ้น ดังแสดงการเปรียบเทียบสัดส่วนจำนวนประชากรทั้ง 3 ช่วงวัยไว้ในรูปที่ 2.1

รูปที่ 2.1 แผนภูมิปิรามิดประชากรไทยปีพ.ศ. 2503 – พ.ศ. 2573

ที่มา : Population Division of the Department of Economic and Social Affairs of the United Nations Secretariat, *World Population Prospects: The 2012 Revision*, retrieved on 4 July 2016, from <http://esa.un.org/unpd/wpp/index.htm>

(อ้างอิงใน คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ, 2559)

รูปที่ 2.2 แผนภูมิสัดส่วนของประชากรไทยจำแนกตามกลุ่มอายุ 3 กลุ่มใหญ่ พ.ศ. 2493 – พ.ศ. 2643

ที่มา : Population Division of the Department of Economic and Social Affairs of the United Nations Secretariat, *World Population Prospects: The 2012 Revision*, retrieved on 4 July 2016, from <http://esa.un.org/unpd/wpp/index.htm>

(อ้างอิงใน คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ, 2559)

เมื่อพิจารณากับสภาพสังคมที่มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ทั่วโลกก็มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ความต้องการในการทำงานของผู้สูงอายุและต้องใช้แรงงานผู้สูงอายุที่มีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สำหรับในต่างประเทศผู้สูงอายุมีเกณฑ์การเกษียณที่แตกต่างกัน ดังที่ อรรถวิวัฒน์ พูนสวัสดิ์ และวริยา ล้าเลิศ (2560) กล่าวว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่เริ่มกำหนดอายุเกษียณการทำงานใน พ.ศ. 2463 (ค.ศ.1920) แก่ผู้ที่ทำงานในหน่วยงานภาครัฐ แต่ในปัจจุบัน สหรัฐอเมริกาไม่ได้กำหนดเพดานการเกษียณอายุไว้ แต่จะมีการกำหนดอายุในกรณีการเริ่มได้รับสวัสดิการจากประกันสังคมเท่านั้น สำหรับประเทศญี่ปุ่นตามกฎหมายว่าด้วยการจ้างงานผู้สูงอายุ กำหนดห้ามสถานประกอบการกำหนดอายุเกษียณต่ำกว่า 60 ปี ประเทศเยอรมนีซึ่งเป็นประเทศที่มีการพัฒนาระบบสวัสดิการประกันสังคมเป็นระยะเวลานาน และเป็นต้นแบบของการวางรูปแบบประกันสังคมให้หลายประเทศ กำหนดอายุเกษียณการทำงานที่ 65 ปี ในช่วงปี พ.ศ. 2420 ภายหลังได้ขยายเพิ่มเป็น 67 ปี ประเทศสิงคโปร์การเกษียณอายุงานตามกฎหมาย กำหนดให้ลูกจ้างเกษียณการทำงานที่อายุ 62 ปี

ผลกระทบและการเตรียมความพร้อมรับมือกับสังคมผู้สูงวัย จึงมีความสำคัญแนวโน้มสังคมผู้สูงวัยที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั่วโลกนั้น เมื่อมีผู้สูงอายุมากขึ้นย่อมส่งผลทำให้ปัจจัยการผลิตทางด้านแรงงานลดลง หากไม่มีการเตรียมความพร้อมการจัดสรรทรัพยากรแรงงานที่จะลดลงจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้รายได้ประชาชาติลดลงได้ ดังนั้นการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุการเตรียมความพร้อมเป็นเรื่องสำคัญควรจะร่วมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชน ตั้งแต่ระดับบุคคลชุมชนและประเทศ โดยเฉพาะการร่วมกันกระตุ้นเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมีการเตรียมความพร้อมระดับประเทศในด้านต่างๆ เช่น การกระตุ้นให้เกิดกลุ่มภาคอุตสาหกรรมการผลิตและบริการให้จัดทำผลิตภัณฑ์ และบริการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุที่มีรูปแบบการบริโภคเปลี่ยนไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑ์ที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมอันจะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพเป็นกำลังแรงงานสร้างผลผลิตให้แก่ประเทศได้อย่างมีความสุข (คณะกรรมการวิชาการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ, 2559)

เกื้อวงศ์ บุญสินและคณะ (2550) ให้ความสำคัญกับทุนมนุษย์เมื่อการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุผ่านการประมวลผลการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย ว่าการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ คือ การเตรียมทุนมนุษย์ของประชาชนในประเทศให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูงขึ้น สามารถรู้เท่าทันและพร้อมก้าวเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มียุทธศาสตร์ด้านทุนมนุษย์ที่ควรจัดให้มี คือ (1) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การปฏิรูปทรัพยากรมนุษย์ด้านสมรรถภาพ/ทักษะอันพึงประสงค์ในอนาคต โดยมุ่งเน้นสมรรถภาพ/ทักษะการคิดวิเคราะห์การปฏิรูปทัศนคติ ต่อทรัพยากรมนุษย์โดย

เน้นทักษะศักดิ์ศรีและคุณค่าในวิชาชีพ (2) ยุทธศาสตร์ระดับสถานศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาแผนการเรียนการสอนที่เพิ่มโอกาสในการทำงานและการพัฒนาแบบต่อยอด (3) ยุทธศาสตร์ระดับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นการมุ่งเน้นปรับฐานความคิดและฐานคติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาอุตสาหกรรม

เฟื่องฟ้า บุญยง (2548) กล่าวว่า ด้วยความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุที่มักเป็นไปในทางเสื่อมถอย ความแข็งแรงลดลง ความสามารถในการประกอบอาชีพลดลง ทำให้ผู้สูงอายุบางคนหยุดประกอบอาชีพหลักหรือไม่หยุดประกอบอาชีพ ก็อาจเปลี่ยนแปลงให้เบาลงหรือไม่ก็มอบหมายให้ลูกหลานเป็นผู้ดูแลแทน ส่วนตัวผู้สูงอายุนั้นก็ยังช่วยดำเนินการในบางส่วนที่เหมาะสมตามสภาพของตน ด้วยเหตุนี้จึงแบ่งผู้สูงอายุตามสภาพการประกอบอาชีพได้เป็น 3 กลุ่ม

1. กลุ่มผู้สูงอายุที่ร่างกายแข็งแรงและยังประกอบอาชีพอยู่ ซึ่งอาจจะเป็นอาชีพเดิมหรืออาชีพใหม่ที่เปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพของผู้สูงอายุ
2. กลุ่มผู้สูงอายุที่ร่างกายแข็งแรง แต่ไม่ประกอบอาชีพเนื่องจากต้องการพักผ่อนหรือไม่ก็มอบหมายให้บุคคลอื่นทำแทน อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุในกลุ่มนี้บางคนอาจช่วยทำงานบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระให้แก่บุตรหลาน
3. กลุ่มผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ ไม่สามารถประกอบอาชีพได้
ทั้งนี้ สติธ นิยมญาติ (2543) กล่าวถึง สาเหตุการทำงานในผู้สูงอายุ มีดังนี้
 1. เพื่อหารายได้จุนเจือ หรือช่วยเหลือครอบครัว สำหรับผู้ที่ไม่ยากจนต้องการที่จะให้มีเงินเหลือ หรือมีเงินฝากธนาคารตลอดจนต้องการจะยกฐานะทางเศรษฐกิจของตนให้สูงขึ้น
 2. เพื่อขจัดความเบื่อหน่าย การที่ต้องอยู่บ้านเฉยๆ ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกชีวิตไม่มีความหมายและเบื่อหน่าย จึงต้องทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้เหงาและความน่าเบื่อในชีวิต
 3. ความเคยชินต่อการทำงาน เนื่องจากมีนิสัยรักการทำงาน จึงติดแน่นกับการทำงานยากที่จะเปลี่ยนได้
 4. ทำงานเพราะไม่มีใครเลี้ยงดู ผู้สูงอายุบางคนลูกหลานไม่เลี้ยงดูหรือส่งเสียเงินทองให้ใช้ จำเป็นที่จะต้องทำงานหรือบางครั้งมีบุคคลในครอบครัวเจ็บป่วยไม่สามารถทำงานได้ ผู้สูงอายุจำเป็นต้องทำงานเพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัวมิเช่นนั้นจะอดตาย
 5. ทำงานเพื่อหาเงินไว้ใช้เป็นค่ารักษาพยาบาล เนื่องจาก ผู้สูงอายุมีความเจ็บไข้ได้ป่วยมากกว่าในวัยอื่นๆ และบางคนไม่มีเงินสะสมอยู่เลย จึงจำเป็นต้องทำงานเพื่อหาเงินมาเป็นค่ารักษาพยาบาลตนเอง ผู้สูงอายุบางคนไม่สามารถพึ่งพาบุตรหลานได้เนื่องจากบุตรหลานเดินทางไปทำงานห่างไกลนานๆ จะกลับมาเยี่ยมบ้านสักครั้ง และมีภาระครอบครัวที่ต้องดูแล จึงไม่สามารถ

ที่จะช่วยเหลือการเงินพ่อแม่ได้ ผู้สูงอายุจึงจำเป็นต้องทำงานหาเงินเอาเองเพื่อเป็นค่ารักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายต่างๆ ภายในครอบครัว

6. เพื่อเป็นการออกกำลังกาย ผู้สูงอายุบางคนทำงานโดยไม่หวังกำไรหรือหาเงินหาทอง แต่ทำงานเพื่อการออกกำลังกาย เท่านั้น เช่น การช่วยทำงานบ้าน ช่วยลูกหลานให้อาหารสัตว์ ช่วยเก็บผักผลไม้ตามสวนในบ้าน

7. ทำงานเพื่อไม่ให้ลูกหลานรังเกียจ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่กับบุตรหลานไม่ต้องการให้ลูกมองว่า ผลาญทรัพย์สิน ตลอดจนไม่อยากให้บุตรหลานรังเกียจและดูแคลน จึงต้องทำงานเพื่อให้บุคคลเหล่านี้ เห็นว่าตนยังมีประโยชน์ต่อครอบครัวอยู่ไม่มากนัก

นอกจากนี้ เอกภรณ์ เกษมกุลทรัพย์ (2559) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนต้องให้ความรู้ของผู้สูงอายุทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้พื้นฐานเพื่อให้เกิดความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตด้านการฝึกทักษะเพื่อให้ความรู้และทักษะอาชีพสร้างรายได้ ก่อให้เกิด การพึ่งตนเองและด้านข่าวสารข้อมูล ซึ่งต้องให้ผู้สูงอายุเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีหลักการ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. จัดการศึกษาเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจแก่ผู้สูงอายุ ควรจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เช่น จัดฝึกวิชาชีพระยะสั้นสำหรับผู้สูงอายุ
2. จัดการศึกษาหรือกิจกรรมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางใจแก่ผู้สูงอายุ โดยให้ผู้สูงอายุมีโอกาสได้พบปะสังสรรค์กับบุคคลวัยเดียวกันหรือต่างวัยเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุ มีโอกาสช่วยเหลือสังคม
3. จัดการศึกษาเพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการพัฒนาจิตใจให้เกิดขึ้นในสังคม โดยเน้น กลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มอายุ เพื่อการเตรียมตัวให้เป็นผู้สูงอายุที่ดี เช่น การตั้งชมรมผู้สูงอายุโครงการ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ
4. จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมและเจตคติที่ดีต่อสังคมที่มีผู้สูงอายุสอดแทรกเนื้อหา ผู้สูงอายุไว้ในบทเรียน เช่น โครงการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ และโครงการ สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีโอกาสสะท้อนข้อเขียนสู่สังคม เป็นต้น

กลุ่มอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ

แนวโน้มการปรับตัวของสังคมผู้สูงอายุ มุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการสร้างงาน อาชีพ และรายได้เสริมให้กับผู้สูงอายุมากขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษากลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุจากเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2565) กล่าวว่า การทำงานของผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องต่างๆ ต้องกำหนดนโยบายและมาตรการเพื่อช่วยเหลือและส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุ ให้รองรับโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลง โดยอาชีพของผู้สูงอายุ พ.ศ. 2564 แบ่งออกเป็น

ผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือด้านการเกษตรและประมง	ร้อยละ 60.08
พนักงานบริการและผู้จำหน่ายสินค้า	ร้อยละ 18.20
ช่างฝีมือและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง	ร้อยละ 7.70
ผู้ประกอบการวิชาชีพงานพื้นฐาน	ร้อยละ 6.50
อาชีพอื่น ๆ	ร้อยละ 6.80
ทั้งนี้ร้อยละของผู้สูงอายุที่ทำงาน จำแนกตามสถานภาพการทำงาน พ.ศ. 2564 พบว่า	
ทำงานส่วนตัว	ร้อยละ 64.40
ช่วยธุรกิจในครัวเรือน	ร้อยละ 21.10
ลูกจ้าง	ร้อยละ 11.50
นายจ้าง	ร้อยละ 2.90
การรวมกลุ่มฯ	ร้อยละ 00.10

สำหรับการทำงานในเขตกรุงเทพมหานครและนนทบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองในงานวิจัยนี้ จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2565) สถิติการทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือด้านการเกษตรและประมง (ร้อยละ 51.07) รองลงมา คือ (พนักงานบริการและผู้จัดจำหน่ายสินค้า (ร้อยละ 34.42) และผู้ประกอบการวิชาชีพงานพื้นฐาน (ร้อยละ 13.80) ตามลำดับ หากพิจารณาสภาพการทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่ทำงานส่วนตัว (ร้อยละ 21.30) รองลงมา คือ ลูกจ้าง (ร้อยละ 6.31) และช่วยธุรกิจในครัวเรือน (ร้อยละ 5.90) ตามลำดับ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2560) สำนวนเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตามแนวทางประชารัฐ พบว่า กลุ่มตัวอย่างในวัยผู้สูงอายุมีความคิดเห็นว่า กรณีมีผู้จ้างงานเปิดโอกาสให้เข้าทำงานพบว่าความคิดเห็นส่วนใหญ่ มีความประสงค์ที่จะทำงานเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุหากมีผู้ว่าจ้างเปิดโอกาสให้เข้าทำงานคิดเป็นร้อยละ 81.77 และไม่มีความประสงค์ที่ทำงานคิดเป็นร้อยละ 18.23 โดยผู้ที่ประสงค์จะทำงาน ระบุเหตุผลในการทำงานได้แก่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 69.09 รองลงมา คือ สร้างคุณค่าให้กับตนเอง คิดเป็นร้อยละ 51.84 และมีภาระทางการเงิน คิดเป็นร้อยละ 42.44 ด้านรูปแบบการทำงานของผู้สูงอายุในกรณีอยากมีรายได้เพิ่ม พบว่า ความคิดเห็นในรูปแบบการทำงานด้านเวลาส่วนใหญ่ระบุรูปแบบการทำงานบางเวลา (Part time) คิดเป็นร้อยละ 87.60 และรูปแบบการทำงานเต็มเวลา (Full time) คิดเป็นร้อยละ 12.40 ส่วนด้านสถานที่ พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุอยากทำงานที่บ้านมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 59.67 รองลงมา คือ ทำงานกับกลุ่ม, องค์กร, ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 32.83 และภาครัฐ/เอกชน คิดเป็นร้อยละ 5.73 สำหรับด้านลักษณะงาน พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุลักษณะงานแบบกลุ่มอาชีพ คหกรรม/หัตถกรรม/ศิลปกรรม มากที่สุดคิด เป็นร้อยละ 32.13 รองลงมาคือ อาชีพอิสระ เช่น รับจ้างทั่วไป, ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 30.13 และเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 10.38

ทะนงศักดิ์ ยิ่งรัตนสุข และคณะ (2557) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้และอาชีพของผู้สูงอายุ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุในชุมชนเขาสามมุก ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า กิจกรรมที่เข้ามาดำเนินการในชุมชน บางกิจกรรมไม่ตรงกับความต้องการ เช่น การพัฒนาอาชีพโดยการส่งเสริมให้ทำหัตถกรรม ไม่เหมาะสมกับความถนัด ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริม/ ประสานงานในการจัดการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะอาชีพและมีการจัดการงานอาชีพสำหรับผู้สูงอายุที่เชื่อมโยงกับอาชีพที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่น/ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความต้องการบริโภคของคนในท้องถิ่น เช่น มีร้านก๋วยเตี๋ยวในท้องถิ่นก็มีการผลิตถั่วงอก/ วัตถุดิบ/ ปลุกผักบั้ง/ ผักชีด้วยกลุ่มผู้สูงอายุในท้องถิ่น หรือเตรียมวัตถุดิบล้างขามโดยคนในท้องถิ่น เพื่อเป็นการส่งเสริมห่วงโซ่การผลิตแบบครบวงจร อีกทั้ง ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ เนื่องจากผู้สูงอายุมองเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข การที่ผู้สูงอายุต้องการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับทักษะหรือความชำนาญในการเรียนรู้ อาจเนื่องมาจาก ผู้สูงอายุมีการศึกษาน้อยและประกอบอาชีพรับจ้างซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคงการได้รับการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้ดีขึ้นในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งให้ความสำคัญกับการคิดวิเคราะห์และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป

ตุลระวี ไชยปัญญา (2557) ศึกษาแนวทางการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลช้างเผือก อำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า การส่งเสริมหรือพัฒนาอาชีพให้กับผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณค่าใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ยังทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถแบ่งเบาค่าใช้จ่ายของบุตรหลานหรือคนในครอบครัว อีกทั้งมีความต้องการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุในปัจจุบันและอนาคตเพราะกำลังว่างงานและต้องการเข้าสู่อาชีพใหม่ ร้อยละ 39.13 มีอาชีพอยู่แล้วต้องการทำเป็นอาชีพเสริม ร้อยละ 22.61 มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดการพัฒนาอาชีพ คือ ขาดทักษะและรายละเอียดข้อมูล ร้อยละ 24.35 ขาดความช่วยเหลือเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแนะนำ ร้อยละ 21.74 และขาดความรู้ความเข้าใจในการประกอบอาชีพต่างๆ ร้อยละ 20.00 ตามลำดับการสำรวจความต้องการพัฒนาอาชีพสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุสนใจประกอบอาชีพทำอาหาร-ขนม ร้อยละ 33.91 ต้องการระยะเวลาในการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นในระยะเวลา 3-6 ชั่วโมงต่อหนึ่งหลักสูตร ร้อยละ 46.96 ต้องการระยะเวลาตั้งแต่ 7-10 ชั่วโมง ระยะเวลา 11 ชั่วโมงขึ้นไป ร้อยละ 31.30 และร้อยละ 21.74 ตามลำดับสถานที่ต้องการให้จัดการฝึกวิชาชีพที่ทำการชมรมผู้สูงอายุและศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ร้อยละ 36.52 เท่ากัน นอกจากนี้ แนวทางการพัฒนาอาชีพควรมีการจัดกิจกรรมฝึกอบรมและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ การพัฒนาและฝึกอาชีพ ควรเป็นหลักสูตรระยะสั้นสถานที่ในการฝึกอบรม ควรเป็นสถานที่ใกล้เคียงชุมชนเพื่อให้่าย

ต่อการเดินทางส่งเสริมให้มีการฝึกอาชีพ โดยจัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขา อาชีพมาบรรยายทั้งในทางทฤษฎีและสาธิตพร้อมฝึกปฏิบัติ และหลังจากการจัดอบรมเพื่อฝึกอาชีพ ผู้สูงอายุแล้วควรมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอด้วยการพบปะหรือประชุมร่วมกับ ผู้สูงอายุเพื่อให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางในการไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในระหว่างการลงมือ ปฏิบัติจริง

อภิษฎา เหล่าวัฒนพงษ์ (2554) ศึกษาความต้องการและแนวทางการจัดสวัสดิการ ของผู้สูงอายุด้านอาชีพ ของผู้สูงอายุในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมอาชีพพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการวัยประมาณ 60-70 ปี เป็นกลุ่มที่มีสุขภาพแข็งแรง การเดินทางเป็นปัจจัย สำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่เข้าร่วมโครงการเนื่องจากความห่างไกลของสถานที่จัดโครงการ และ ความไม่สะดวกในการเดินทาง ปัญหาซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกาย ที่ไม่เอื้ออำนวยในความคล่องตัวต่อการเดินทาง การเข้าร่วมโครงการของผู้สูงอายุในส่วนของเวลานั้น เห็นว่าผู้สูงอายุมีการเรียนรู้ได้อย่างค่อยเป็นค่อยไป และส่วนของการจดจำที่ผู้สูงอายุมักจะลืมวิธีการ หรือขั้นตอนที่เรียนรู้ใหม่ได้ค่อนข้างง่าย ในการสอนที่ต้องใช้ขั้นตอนเยอะนั้นจะต้องใช้เวลา ในการสอนมากกว่าปกติ ประกอบกับช่วงเวลาในการสอนไม่ตรงกับช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุเข้าร่วม โครงการได้ เนื่องจาก ผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งมีหน้าที่หลักในการเลี้ยงดูบุตรหลาน ทำให้ช่วงเวลา กลางวันซึ่งพ่อแม่ของเด็กต้องออกไปทำงานเป็นช่วงเวลาดูแลบุตรหลานของผู้สูงอายุนั่นเอง อีกทั้ง ผู้สูงอายุบางส่วนทำงานในลักษณะที่เป็นค้าขาย ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุไม่มีเวลาในการเข้าร่วมโครงการ นอกจากนี้ รูปแบบโครงการที่ผู้สูงอายุต้องการ พบว่า โครงการที่เกี่ยวข้องกับศิลปกรรม เช่น การทำอาหาร การทำขนม และการประดิษฐ์สิ่งของ เป็นต้น เป็นรูปแบบโครงการส่งเสริมอาชีพที่ ผู้สูงอายุต้องการเข้าร่วมมากที่สุด

เฟื่องฟ้า บุญยง (2548) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุในเขตชุมชน วัดสุวรรณาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจ ส่วนตัว รับจ้างทั่วไป มีรายได้ไม่แน่นอน วัตถุประสงค์ในการประกอบอาชีพเพื่อให้ได้ค่าตอบแทนจาก การทำงานมาเป็นค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและใช้จ่ายภายในครอบครัว หากไม่ทำงานจะไม่มีรายได้ และไม่มีใครช่วยเหลือจุนเจือ นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นว่าผู้สูงอายุควรทำงานเนื่องจากการทำงาน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่ได้แสดงความสามารถออกมาเต็มที่ ช่วยเพิ่มพูนรายได้ งานที่ผู้สูงอายุทำควรเป็นงานที่เหมาะสมกับความสามารถและความถนัดของผู้สูงอายุ และควรมีการ ส่งเสริมและสนับสนุนการมีงานทำแก่ผู้สูงอายุที่ยังต้องการทำงาน โดยการจัดฝึกอบรมอาชีพ ที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ และมีการจัดหางานให้แก่ผู้มีรายได้น้อย

ปัญหาในการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ

ในการทำงานของผู้สูงอายุมีความแตกต่างจากการทำงานในวัยทำงาน ขอสรุปปัญหาในการทำงานของผู้สูงอายุเกิดจากการเปลี่ยนแปลง 4 ด้าน ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงของสภาวะสังคมและเศรษฐกิจปัจจุบัน ทำให้เกิดการขยายตัวของเทคโนโลยีการเจริญเติบโตของโรงงานอุตสาหกรรมเป็นเหตุสภาพการดำเนินชีวิตที่เคยเป็นอยู่ของผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงชีวิตเริ่มถูกจำกัดอยู่ในวงแคบ บทบาททางสังคมลดลงการทำกิจกรรมต่างๆ ในสังคมลดลง มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทในครอบครัวและสังคมจากผู้ให้เป็นผู้รับ จากผู้หาเลี้ยงครอบครัวมาเป็นผู้พึ่งพิงอาศัย ตลอดจนความสัมพันธ์ที่เคยมีในชุมชนก็ลดลงด้วย ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกที่ตนเองได้รับความเคารพนับถือลดลง สูญเสียอำนาจและควมมีคุณค่าในตนเอง นอกจากนี้ ภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ทำให้การได้มาซึ่งปัจจัยพื้นฐานต้องแลกมาด้วยเงินในขณะที่ผู้สูงอายุก็มีรายได้ต่ำหรือไม่มีรายได้เลยจากข้อจำกัดของร่างกายหรือภาวะสุขภาพ การประเมินคุณค่าของคนในสังคมมักประเมินจากความสามารถในการทำงานลดน้อยลง ให้ผู้สูงอายุถูกมองว่าไร้ค่าเพราะไม่มีคุณค่าในทางเศรษฐกิจความทันสมัยของสังคมและเทคโนโลยี ทำให้ผู้สูงอายุปรับตัวยอมรับสิ่งต่างๆ ได้ยากเกิดช่องว่างระหว่างวัยถูกมองว่าเป็นคนล้าสมัย ทำให้ขาดความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้สูงอายุและบุคคลในวัยต่างๆ การยอมรับในความสามารถของบุคคลมากกว่าประสบการณ์ทางอายุ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัย ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ชุมชนและสังคม นอกจากนี้ผู้สูงอายุต้องเกษียณจากการงาน ไม่มีรายได้ ต้องอาศัยรายได้จากเงินที่ออมเก็บไว้ หากไม่มีเงินออมมากพอก็จะส่งผลทำให้เกิดปัญหาในการดำรงชีวิต (Borell, 2008; ยุพา ทองสุข, 2559; จิณณ์พัชร อัจฉิณกรณ์, 2559)

2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายผู้สูงอายุ มีอายุล่วงเลยเข้าสู่วัยสุดท้ายของชีวิต มีภาวะการเสื่อมถอยของสภาพร่างกาย มีภูมิคุ้มกันโรคต่ำลง ทำให้การหายจากโรคเป็นไปได้ยาก และมีโอกาสที่จะเสียชีวิตสูง ความเสื่อมโทรมของร่างกายและจิตใจทำให้ผู้สูงอายุจำเป็นต้องใช้เวลาในการฟื้นฟูสภาพร่างกายหลังการเจ็บป่วยให้เป็นปกติได้ และทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานน้อยลง และมีแนวโน้มพิการมากขึ้น (ยุพา ทองสุข, 2559) อีกทั้ง Collins (2008) กล่าวว่า เมื่อร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงการทำงานไปในทางที่เสื่อมถอย การเจ็บป่วยทำให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในชีวิตลดลง ส่งผลทำให้คุณภาพชีวิตลดลงตามไปด้วย อีกทั้ง จิณณ์พัชร อัจฉิณกรณ์ (2559) และ อารีย์ เพชรบุตร (2544) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายมีผลกระทบต่อผู้สูงอายุ มีความจำลดลง ความคิด ความรู้สึกเป็นไปโดยเชื่องช้า การเคลื่อนไหวของข้อ กล้ามเนื้อต่างๆ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ผู้สูงอายุเรียนรู้ได้ช้าลง ไม่สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว และหลากหลายเท่ากับเยาวชน ทำให้ขาดความเป็นตัวเอง สูญเสียความมั่นใจ ความเชื่อมั่นในตนเองซึ่งมีผลต่อบุคลิกภาพของผู้สูงอายุ

3. การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจและอารมณ์ของผู้สูงอายุมักจะมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายที่เห็นได้ชัดแล้ว ยังทำให้ความสามารถของร่างกายเสื่อมด้วยต้องอยู่ในภาวะพึ่งพิงมากขึ้น ประกอบการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมที่ทำให้ผู้สูงอายุขาดรายได้หรือมีรายได้ลดลง และข้อจำกัดในการทำกิจกรรมในสังคมการได้รับความเคารพนับถือจากลูกหลานและสังคมลดลงทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณค่า เป็นภาระแก่ลูกหลานน้อยใจง่ายท้อแท้ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เปื่อหน่ายต่อสิ่งต่างๆ อารมณ์ไม่มั่นคง หงุดหงิดและโกรธง่าย นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีตและบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล (Heaven et al, 2015; ยุพา ทองสุข, 2559; สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ, 2548; อารีย์ เพชรบุตร, 2544)

4. การเปลี่ยนแปลงทางด้านครอบครัวสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่มีความทันสมัยในแบบตะวันตกและมีความเป็นอิสระในตัวของตัวเองมากขึ้น ทำให้ครอบครัวในฐานะที่เป็นสถาบันที่สำคัญของสังคมถูกปรับเปลี่ยน รูปแบบจากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยว ส่งผลให้หน้าที่ของครอบครัวเปลี่ยนไปบทบาทของครอบครัวมีแนวโน้มที่จะลดน้อยลง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ย่อมกระทบต่อระดับและรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวระหว่างบิดามารดากับบุตรอ่อนแอลง ระหว่างคู่สมรสมีอัตราการหย่าร้างเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงเกิดประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการเกื้อกูลผู้สูงอายุของครอบครัว โดยเฉพาะจากบุตรวัยผู้ใหญ่ ซึ่งการช่วยเหลือเกื้อกูลมีทั้งเป็นแบบตัวเงินและที่ไม่ได้อยู่ในรูปตัวเงิน อีกทั้งการถูกทอดทิ้งไว้ที่บ้านตามลำพังทำให้เกิดความรู้สึกว่าเหงาได้ (Collins and Swartz, 2011; เตือนเพ็ญ ธีรวรรณวิวัฒน์, 2559; จินณพัชร อาจัญญกรณ์, 2559)

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นการเรียนในชั้นเรียนแบบเผชิญหน้ากับการเรียนออนไลน์เข้าด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้มากกว่าการเรียนในสภาพแวดล้อมของห้องเรียนปกติหรือการเรียนการสอนแบบออนไลน์เพียงอย่างเดียว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้ยังเป็นรูปแบบที่ช่วยให้ประหยัดเวลาและลดทรัพยากรได้ (Harriman, 2004; Driscoll, 2002; Smith, 2001; ฐาปณีย์ ธรรมเมธา, 2557)

องค์ประกอบของการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

การจัดการเรียนการสอนบนเว็บเป็นช่องทางหนึ่งให้ผู้สอนและผู้เรียนได้มีโอกาสใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งข้อมูลในการค้นคว้าเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนของผู้สอนและการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนบนเว็บแบบผสมผสาน

มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานไว้หลายท่าน ดังนี้

Schmidt (2002) กำหนดองค์ประกอบที่ทำให้การเรียนแบบผสมผสานโดยใช้เว็บไซต์สำหรับการเรียนการสอนในห้องเรียน ไว้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ส่วนบริหารจัดการระบบ (administration)
2. ส่วนการวัดผลและประเมินผล (assessment)
3. ส่วนเนื้อหา (content)
4. ส่วนชุมชนการเรียนรู้ (community)

Rovai & Jordan (2004) กล่าวว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การผสมผสานสื่อผสมและทรัพยากรเสมือนในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (blended multimedia and virtual internet resources) ประกอบด้วย

- วิดีทัศน์หรือดีวีดี (video/DVD)
- การทัศนศึกษาเสมือน (virtual field trips)
- เว็บไซต์แบบปฏิสัมพันธ์ (interactive website)
- ซอฟต์แวร์ (software packages)
- การกระจายภาพและเสียง (broadcasting)

2. การผสมผสานโดยใช้เว็บไซต์สำหรับการเรียนในห้องเรียน (classroom website) ในการสร้างสิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน สำหรับประกาศงานที่มอบหมาย รับ-ส่งการบ้าน การทดสอบ การประกาศผลการเรียน แต่ละนโยบายของชั้นเรียน เป็นต้น โดยผู้สอนอาจจะสร้างเว็บไซต์เพื่อการเรียนการสอนด้วยตนเอง หรืออาจจะทำการเชื่อมโยง (link) ไปยังเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องก็ได้

3. การผสมผสานโดยใช้ระบบบริหารจัดการหลักสูตร (Course Management System : CMS) ในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานผู้สอนใช้ระบบบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อช่วยในการติดต่อสื่อสารและการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน เช่น การแจกเอกสารประกอบการสอน การกำหนดวันสุดท้ายของการส่งงานที่มอบหมาย การรวบรวมงานที่มอบหมาย การแจ้งงานที่มอบหมายล่วงหน้า การแจ้งประกาศต่างๆ การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ถึงผู้เรียน เป็นรายบุคคล การแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดการสอน และนโยบายในการให้ระดับผลการเรียน เป็นต้น

4. การผสมผสานโดยใช้การอภิปรายแบบประสานเวลาและการอภิปรายแบบไม่ประสานเวลา (synchronous and asynchronous discussions) รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนแบบ

ผสมผสานเป็นการผสมผสานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบดั้งเดิมกับการเรียนแบบออนไลน์เข้าด้วยกัน การใช้เทคโนโลยีของการเรียนแบบออนไลน์เพื่อเข้ามาเติมเต็มในส่วนของสิ่งแวดล้อมในการเรียนแบบเผชิญหน้า คือ การประยุกต์ใช้การอภิปรายแบบประสานเวลาและการอภิปรายแบบไม่ประสานเวลา โดยผู้สอนเป็นผู้กำหนดหัวข้อในการสนทนา คอยอำนวยความสะดวกในระหว่างการสนทนา โดยพยายามจัดบรรยากาศในการเรียนให้เหมือนกับการสนทนาระหว่างผู้เรียนในห้องเรียน

รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (blended learning models)

รูปแบบที่ใช้เป็นการนำระบบอินเทอร์เน็ตมาใช้ประกอบการเรียนการสอนโดยใช้การสื่อสารกันแบบสองทาง (two-way communication) หรือทางเดียวก็ได้จะติดต่อกันแบบพบหน้ากันแบบเผชิญหน้า (face to face) ย่อมสามารถทำได้เนื่องจากการเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ทำให้ผู้ใช้สามารถรับ-ส่งข่าวสารข้อมูลรูปแบบต่างๆ ถึงกันได้ด้วยความสะดวกรวดเร็ว ดังนั้นการนำอินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์กับการศึกษาจะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการรับ-ส่งข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสามารถทำได้ 2 ลักษณะใหญ่ๆด้วยกัน คือ การติดต่อในเวลาเดียวกันและการติดต่อต่างเวลาทำให้รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บสามารถแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. synchronous learning คือ รูปแบบการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมการเรียนการสอนในเวลาเดียวกันผู้เรียนต้องมาเรียนพร้อมๆ กันโดยใช้การรับส่งข่าวสารข้อมูลที่ผู้ส่งและผู้รับสารติดต่อกันได้ในเวลาเดียวกันหรือพร้อมกันเช่นบริการพูดคุยสนทนา (chat) บริการรับส่งข้อความเสียงภาพและภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น

2. asynchronous learning คือ รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่จำเป็นต้องมีกิจกรรมการเรียนการสอนในเวลาเดียวกัน เพราะรูปแบบการรับส่งข้อมูลข่าวสารที่ผู้รับและผู้ส่งไม่จำเป็นต้องทำงานพร้อมกัน เช่น บริการจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) กลุ่มสนทนา (newsgroup) รวมทั้งบริการ world wide web (www) เป็นต้นที่เป็นเครือข่ายข้อมูลความรู้โดยผู้เรียนจะเข้ามาเรียนรู้เมื่อใดที่ไหนย่อมสามารถทำได้ (Zhao, 2011)

Valiathan (2002) เสนอรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยพัฒนาจากรูปแบบการเรียนแบบออนไลน์และการเรียนในชั้นเรียนแบบดั้งเดิม โดยใช้ซอฟต์แวร์สำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน (collaboration software) หลักสูตรการเรียนการสอนบนเว็บ (web based courses) ระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน (Electronic Performance Support Systems : EPSS) และการจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management: KM) ประกอบด้วยการเรียนแบบ

เผชิญหน้าในห้องเรียน (face-to-face classrooms) การเรียนบนเว็บแบบสด (live e-learning) การเรียนตามความสามารถในการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน (self-paced learning)

Valiathan, (2002) จัดรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานเป็น 3 รูปแบบ ตามทักษะที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนดังนี้

1. การจัดการเรียนแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาการเรียนด้านทักษะ (skill-driven learning) เป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนตามความสามารถในการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน (self-paced learning) กับการสอนโดยผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนในการเรียนเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการเรียน

2. การจัดการเรียนแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาการเรียนด้านเจตคติ (attitude driven learning) โดยใช้การผสมผสานสื่อที่หลากหลายสำหรับแต่ละเหตุการณ์ เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการส่งผ่านความรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเฉพาะด้านของผู้เรียน (specific behaviors)

3. การจัดการเรียนแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาการเรียนด้านความสามารถ (competency-driven learning) เป็นการผสมผสานเครื่องมือที่ใช้ในการสนับสนุนการสร้างการจัดการองค์ความรู้โดยมีผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำในการพัฒนาความสามารถของผู้เรียน การจัดการรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยเน้นการพัฒนาการเรียนด้านทักษะ (skill-driven learning) การพัฒนาการเรียนด้านเจตคติ (attitude-driven learning) และการพัฒนาการเรียนด้านความสามารถ (competency-driven learning) ตามแนวคิดของ Valiathan (2002, อ้างถึงในฐาปณีย์ ธรรมเมธา, 2557) รายละเอียดดังปรากฏในตารางที่ 2.2, 2.3 และ 2.4

ตารางที่ 2.2 องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยเน้นการพัฒนาการเรียนด้านทักษะ

องค์ประกอบ	ใช้เทคนิคเทคโนโลยี (technology-based techniques)	ไม่ใช้เทคนิคเทคโนโลยี (non-technology-based techniques)
การประกาศ (announcement)	- ระบบบริหารจัดการการเรียน - การแจ้งเตือนผ่านไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์ (e-Mail push)	- จดหมาย - โทรศัพท์
การแจ้งภาพรวมในการ เรียน (overview-session)	- ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ - การสัมมนาผ่านระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ต (webinar)	- การเรียนในห้องเรียนแบบ ดั้งเดิม (traditional classroom)
การเรียนตามความ	- การเรียนบนเว็บ (web-based	- บทความ

องค์ประกอบ	ใช้เทคนิคเทคโนโลยี (technology-based techniques)	ไม่ใช้เทคนิคเทคโนโลยี (non-technology-based techniques)
สามารถในการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน (self-paced learning)	tutorial) - หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Book) - ระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน (EPSS) - สถานการณ์จำลอง (simulations)	- หนังสือ - การสอนงาน (job-aids) - การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติงาน (on the job training)
การตอบข้อซักถาม (query resolution)	- ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ - คำถามที่ถามบ่อย (FAQ) - โปรแกรมสนทนาแบบประสานเวลา (instant messenger)	การประชุมแบบเผชิญหน้า
การสาธิต (demonstration)	- การประชุมผ่านเว็บ (web meeting) - สถานการณ์จำลอง	การเรียนรู้ในห้องเรียนแบบดั้งเดิม
การปฏิบัติ (practice)	- สถานการณ์จำลอง	- การมอบหมายงานในสมุดฝึกหัด (workbook assignment)
การแจ้งผลป้อนกลับ (feedback)	- ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	- การประชุมแบบเผชิญหน้า - ใบรายงานผลการเรียน
การจบบทเรียน (closing session)	- ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ - webinar	- การเรียนรู้ในห้องเรียนแบบดั้งเดิม
การรับรองผลการเรียน (certification)	- การทดสอบผ่านเว็บ (web-based test)	- การทดสอบในห้องเรียน (print test)

ตารางที่ 2.3 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ด้านเจตคติ

องค์ประกอบ	ใช้เทคนิคเทคโนโลยี (technology-based techniques)	ไม่ใช้เทคนิคเทคโนโลยี (non-technology-based techniques)
การประกาศ (announcement)	- ระบบบริหารจัดการการเรียนรู้ - การแจ้งเตือนผ่านไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Mail push)	- จดหมาย

องค์ประกอบ	ใช้เทคนิคเทคโนโลยี (technology-based techniques)	ไม่ใช้เทคนิคเทคโนโลยี (non-technology-based techniques)
การแจ้งภาพรวมในการเรียน (overview-session)	- ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ - การสัมมนาผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (webinar)	- การเรียนในห้องเรียนแบบดั้งเดิม (traditional classroom)
การเรียนรู้ตามความสามารถในการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน (self-paced learning)	- การเรียนบนเว็บ (web-based tutorial) - หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ - ระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน (EPSS) - สถานการณ์จำลอง	- บทความ - หนังสือ - สมุดฝึกหัด (workbooks)
การตอบข้อซักถาม (query resolution)	- ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ - คำถามที่ถามบ่อย (PAQ) - โปรแกรมสนทนาแบบประสานเวลา (instant messenger)	- การประชุมแบบเผชิญหน้าร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ (face to face meeting with expert)
การประเมินผล (assessment)	- สถานการณ์จำลอง	- การทดสอบ (print test)
การเรียนรู้ร่วมกัน (collaborative session)	- การสัมมนาผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (webinar) - การสนทนา (chat)	- บทบาทสมมติกับเพื่อน (role playing with peers)
การปฏิบัติ (practice)	- สถานการณ์จำลอง	- บทบาทสมมติกับเพื่อน
ผลป้อนกลับและการจบบทเรียน (feedback and closing session)	- ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ - การสัมมนาผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (webinar)	- การเรียนในห้องเรียนแบบดั้งเดิม

ตารางที่ 2.4 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยเน้นการพัฒนา
การเรียนรู้ด้านความสามารถ

องค์ประกอบ	ใช้เทคนิคเทคโนโลยี (technology-based techniques)	ไม่ใช้เทคนิคเทคโนโลยี (non-technology-based techniques)
การชี้แนวทางในการเรียน (assign guides or mentors)	- ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	- โทรศัพท์
การสร้างชุมชนการเรียนรู้ (create a community)	- พื้นที่บนอินเทอร์เน็ตหรือ อินทราเน็ต	- การเรียนเป็นกลุ่ม
การฝึกปฏิบัติ (practice)	- ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ - เวทีอภิปราย (discussion forums) - สถานการณ์จำลอง (simulations)	- การประชุมแบบเผชิญหน้า (face to face meetings) - การปฏิบัติการ (workshops) - โทรศัพท์
การอภิปราย (hold discussion)	- เวทีอภิปราย - การสนทนา (chat)	- การประชุมแบบเผชิญหน้า - ฝึกปฏิบัติการ - โทรศัพท์
การลงข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหา (resolve queries)	- ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ - โปรแกรมสนทนาแบบประสาน เวลา (instant messenger)	- การประชุมแบบเผชิญหน้า
รูปแบบการเรียนรู้ (capture learning)	- เก็บรวบรวมข้อมูลในการเรียน โดยใช้ LMS/LCMS	- เอกสารทางราชการ (white papers)

สัดส่วนของการเรียนแบบผสมผสาน

กุลธิดา ทุ่งคาโน (2564) ทศพร ดิษฐ์ศิริ และคณะ (2564) ฐานันท์ ธรรมเมธา (2557) กล่าวว่า การเรียนแบบผสมผสานเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียนการสอนหลากหลายวิธี โดยคำนึงถึงผู้เรียน สภาพแวดล้อม เนื้อหา สถานการณ์เพื่อตอบสนองการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยสามารถจัดการเรียนการสอนทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน โดยการนำเทคโนโลยีแบบออนไลน์และออฟไลน์มาเป็นส่วนประกอบ เพื่อทำความเข้าใจถึงแนวการจัดการเรียนการสอน

แบบห้องเรียนปกติและแบบออนไลน์ ได้นำเสนอสัดส่วนการจัดการศึกษาทั้งสองรูปแบบนี้ไว้แสดงค่าเป็นร้อยละเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น คือ

1. จัดการเรียนแบบปกติไม่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือเว็บไซต์เพื่อการสอน คิดเป็นร้อยละ 0

2. จัดการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีบนเว็บไซต์เพื่ออำนวยความสะดวกในการสอน โดยอาจใช้เทคโนโลยีรูปแบบของการจัดการเรียน LMS เป็นเว็บช่วยการเรียน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1-29

3. การเรียนแบบผสมผสาน เป็นการเรียนที่ใช้เทคโนโลยีบนเว็บเพื่อนำเสนอเนื้อหา โดยใช้วิชาแบบอีเลิร์นนิ่ง หรือออนไลน์ ผสมกับการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติกับผู้เรียนกลุ่มเดียวกันและวิชาเดียวกัน คิดสัดส่วนเป็นร้อยละ 30-79

4. การเรียนการสอนออนไลน์เป็นการเรียนการสอนที่นำเสนอเนื้อหา กิจกรรมการเรียนทั้งหมดผ่านระบบอินเทอร์เน็ตชนิดเต็มรูปแบบ โดยทั่วไป รูปแบบนี้จะไม่มีการพบปะระหว่างผู้เรียน ผู้สอน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละมากกว่า 80 เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น สามารถสรุปดังตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.5 สัดส่วนการจัดการเรียนการสอนนำเสนอเนื้อหาและประเภทการเรียนการสอน

ประเภท การเรียนการสอน	รายละเอียด	สัดส่วนของการ นำเสนอเนื้อหา ทางอินเทอร์เน็ต	ลักษณะกิจกรรม การเรียนการสอน
แบบปกติ (Traditional)	เป็นจัดการเรียนการสอนแบบในห้องเรียนปกติ โดยการเขียน หรือ การบรรยาย ไม่มีการใช้เทคโนโลยีบนเว็บเพื่อนำเสนอเนื้อหา	ร้อยละ 0	- ห้องเรียนปกติ
แบบการใช้เว็บเพื่อ ช่วยการเรียนการสอน (Web Facilitated)	เป็นการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยี บนเว็บเพื่ออำนวยความสะดวกในการสอน โดยเทคโนโลยีที่ใช้อาจอยู่ในรูปแบบของระบบบริหารจัดการวิชา (Course Management System)	ร้อยละ 1-29	- ห้องเรียนปกติ - สื่อในห้องเรียนปกติ - กิจกรรม - สื่อเว็บไซต์
แบบผสมผสาน (Blended/Hybrid)	เป็นการเรียนการสอนที่มีการใช้เทคโนโลยีบนเว็บเพื่อนำเสนอ	ร้อยละ 30-79	- ห้องเรียนปกติ - ห้องเรียนออนไลน์

ประเภท การเรียนการสอน	รายละเอียด	สัดส่วนของการ นำเสนอเนื้อหา ทางอินเทอร์เน็ต	ลักษณะกิจกรรม การเรียนการสอน
	เนื้อหา โดยวิธีการสอนแบบ ผสมผสาน (Blended Online) โดยการนำเอาวิธีการสอนแบบ ออนไลน์ กับวิธีพบปะผู้เรียนใน ห้องเรียน (Face-to-face) มาใช้ ด้วยกันภายในวิชาเรียนเดียวกัน		
แบบออนไลน์ (Online)	เป็นการเรียนการสอนที่นำเสนอ เนื้อหาทั้งหมดผ่านการเรียน ออนไลน์ชนิดเต็มรูปแบบ และ โดยทั่วไปรูปแบบการเรียนแบบนี้ จะไม่มี การพบปะกับผู้เรียนใน ห้องเรียนเลย (No face-to-face)	มากกว่า ร้อยละ 80	- ห้องเรียนออนไลน์

การออกแบบระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

ในการออกแบบระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานให้ประสบผลสำเร็จในการจัดการเรียนรู้นั้น นักออกแบบการเรียนการสอน (Instructional designer) ต้องคำนึงถึงจุดประสงค์ของการเรียนที่กำหนดไว้ ระยะเวลาในการเรียน รวมถึงความแตกต่างของรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนการออกแบบบทเรียนและการประเมินผล การเรียน

จากจุดเด่นของการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่ทำให้ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและเพื่อนผู้เรียนคนอื่นๆ ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนใกล้ชิดกันมากขึ้น ทำให้ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันได้โดยสะดวก สามารถเข้าใจเพื่อนร่วมชั้นเรียนและเคารพเพื่อนร่วมชั้นเรียนมากขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้รับผลป้อนกลับจากการเรียนได้โดยทันที ซึ่งเป็นการส่งเสริมพัฒนาการในการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพที่ผู้เรียนแต่ละคน (จิตติรัตน์ รุ่งเจริญเกียรติ, 2557) มีผู้เสนอแนวทางในการออกแบบบทเรียนบนเว็บแบบผสมผสานดังนี้

The Training Place (2004) เสนอแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยพัฒนาจากรูปแบบการออกแบบระบบการเรียนการสอน ADDIE ประกอบด้วย

5 ขั้นตอนดังนี้ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์และการวางแผน (Analysis and planning) ขั้นที่ 2 การออกแบบ (Design solutions) ขั้นที่ 3 การพัฒนา (Development) ขั้นที่ 4 การนำไปใช้ (Implementation) และขั้นที่ 5 การประเมินผล (Evaluation)

1. การวิเคราะห์และการวางแผน (Analysis and planning) ประกอบด้วย

1.1 การวิเคราะห์ผู้เรียนการปฏิบัติการณ์การองค์รูปแบบการเรียนรู้และความต้องการของระบบเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

1.2 วิเคราะห์ทรัพยากรที่สนับสนุนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.3 วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนการวางแผนการนำไปใช้การทดสอบและการประเมินผล

1.4 วิเคราะห์แผนงานกระบวนการทำงานการนำไปใช้ในภาพรวมเพื่อนำไปสู่การสร้างวงจรในการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบกระบวนการทำงานที่วางไว้

1.5 วิเคราะห์ความต้องการขององค์กร

2. การออกแบบ (Design solutions) ประกอบด้วย

2.1 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ (objectives)

2.2 การออกแบบให้ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

2.3 การออกแบบประเภทของการเรียนรู้ (taxonomy)

2.4 การออกแบบบริบทที่เกี่ยวข้อง (local context) ได้แก่การทำงาน (on the-job) การฝึกปฏิบัติ (practicum) ห้องเรียน/ห้องปฏิบัติการและการเรียนรู้ร่วมกัน (collaboration)

2.5 การออกแบบผู้เรียน (Audience) ได้แก่ การเรียนแบบผู้ฝึกสอนและผู้เรียน (trainer-learner) การเรียนแบบผู้ให้คำปรึกษากับผู้เรียน (mentor-learner)

3. การพัฒนา (Development) แบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบแบบไม่ผานเวลา (asynchronous) องค์ประกอบแบบผานเวลา (synchronous) และองค์ประกอบแบบเผชิญหน้า (face-to-face)

4. การนำไปใช้ (Implementation) ในการนำระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานไปใช้ต้องกำหนดประเด็นแนวทางการนำไปใช้การวางแผน การนำไปใช้การวางแผนการใช้เทคโนโลยีและการวางแผนในประเด็นอื่นๆ ที่อาจเกี่ยวข้องให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานไปใช้ ได้แก่ ผู้เรียนเพื่อนร่วมเรียนผู้สอนและสถาบันการศึกษาเกิดการยอมรับและมีความเข้าใจที่ถูกต้องเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบนเว็บแบบผสมผสานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

5. การประเมินผล (Evaluation) การวัดและประเมินผลสำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานทำโดยการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (achieve objectives) ของผู้เรียน

โดยเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานรวมถึงการประเมินงบประมาณค่าใช้จ่ายในการพัฒนาระบบการเรียนการสอน

การเรียนรู้แบบผสมผสานกับผู้สูงอายุ

ปัจจุบันและอนาคตซึ่งบุคคลทุกช่วงวัยย่อมต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม สภาพแวดล้อมวัฒนธรรมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุกำลังมีจำนวนประชากรสูงขึ้นในแต่ละปีอย่างต่อเนื่อง ฉะนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรผู้สูงอายุในประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยต้องให้ความสนใจและความสำคัญถึงความต้องการเรียนรู้ของผู้สูงอายุหรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุเพราะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุนั้น เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีความพร้อมและมีภูมิคุ้มกันที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านั้นได้อย่างเท่าทันและสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมโดยการให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ทักษะและเจตคติผ่านกระบวนการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาการฝึกอบรม การสัมมนาหรือการถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยีต่างๆ (อารีย์ มัยยพงษ์, 2561) อีกทั้ง ศิริวรรณ อนันต์โท (2552) กล่าวว่า การเรียนรู้ของผู้สูงอายุอาจเป็นการเรียนรู้ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการและควรเป็นการผสมผสานระหว่างการเรียน การให้ข้อมูล การสื่อสารในโลกแห่งความเป็นจริงและโลกเสมือน ซึ่งผสมผสานด้วยความสนุกสนานและความบันเทิง ซึ่งวิธีการนี้สามารถนำไปใช้ได้กับกลุ่มผู้สูงอายุทุกระดับสังคมและเศรษฐกิจ

การเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นการเรียนการสอนที่มีการใช้เทคโนโลยีบนเว็บเพื่อนำเสนอเนื้อหา โดยวิธีการสอนแบบผสมผสาน (blended Online) โดยการนำเอาวิธีการสอนแบบออนไลน์ กับวิธีพบปะผู้เรียนในห้องเรียน (face-to-face) มาใช้ด้วยกันภายในวิชาเรียนเดียวกัน เพื่อตอบสนองให้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุที่สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อสะดวกต่อการเรียนรู้ ช่วยลดเวลาในการเดินทาง ประหยัดค่าใช้จ่าย ร่วมกับการทำกิจกรรมแบบเผชิญหน้าเพื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และทำให้ร่างกายเกิดการเคลื่อนไหวไปในตัวทำให้ส่งผลดีต่อสุขภาพได้อีกด้วย

การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุแบบเผชิญหน้าจำเป็นต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและการอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น สถานที่แสงสว่างระบบเสียงที่เหมาะสมเอกสารและสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนรู้เวลาการจัดการเรียนรู้และฝึกฝนทักษะ โปรแกรมหรือหัวข้อเรื่องการเรียนรู้ที่ผู้สูงอายุสนใจผู้สอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนรูปแบบการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุนั้น สมาน ลอยฟ้า (2554) ได้ศึกษาพบว่าผู้สูงอายุมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากที่ทำงานการเรียนรู้จากการเข้าชั้นเรียนการเรียนรู้จากการเข้ารับการฝึกอบรม

การเรียนรู้จากญาติพี่น้องในครอบครัวและการเรียนรู้จากเพื่อนอีกทั้ง Boz and Karatas (2015) กล่าวว่า การช่วยให้ผู้สูงอายุเรียนรู้ได้ดีขึ้น คือ ให้ความเวลาในการเรียนรู้มากขึ้น และสิ่งที่จะให้ผู้สูงอายุเรียนรู้นั้นควรสัมพันธ์กับประสบการณ์ ความรู้เดิมที่ผู้สูงอายุมีอยู่และควรเป็นเรื่องที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ และรวินทร์ ไชยสิทธิพร (2556) กล่าวว่า การให้ผู้สูงอายุได้มีการเรียนรู้แบบพบปะเผชิญหน้า นอกจากจะเป็นโอกาสของการได้มาเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ แล้ว ยังเป็นการพบปะกับเพื่อนในวัยเดียวกัน ซึ่งส่วนใหญ่มีปัญหาและความต้องการที่คล้ายคลึงกัน มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ช่วยส่งเสริมให้มีความกล้าและมีกำลังใจที่จะพยายามเรียนรู้ ทำให้ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ตลอดจนการได้ทำกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกัน ล้วนช่วยให้คลายเครียดได้เป็นอย่างดี โดยควรมีการเรียนรู้ไปพร้อมกับการฝึกปฏิบัติ เน้นกิจกรรมที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับประสบการณ์ชีวิต ไม่นเน้นรายละเอียดปลีกย่อยที่ซับซ้อน สร้างบรรยากาศที่น่ารื่นรมย์ มีกิจกรรมอื่นๆ แทรกกระหว่างการเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ อนันต์โท (2552) ว่าควรจัดกลุ่มเรียนกับกลุ่มของผู้สูงอายุด้วยกัน โดยจัดบรรยากาศให้เหมาะสม ไม่ให้ผู้สูงอายุเสียหน้าและเสียอารมณ์ เพราะอาจทำให้ผู้สูงอายุเลิกความพยายามในการเรียนได้ อีกทั้ง Farhatetal (2021) Aylin and Mine (2020) กล่าวว่า บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป นิยมใช้สื่อสังคมซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิต อุปกรณ์สื่อสารประเภทสมาร์ทโฟน และแท็บเล็ตเป็นอุปกรณ์เข้าถึงผู้สูงอายุได้ง่าย โดยเฉพาะการใช้แอปพลิเคชันที่ออกแบบส่วนต่อประสานที่ใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน แบบตัวอักษรที่ใหญ่ขึ้นกว่าปกติ นิยมใช้งานหน้าจอด้วยการสัมผัสมากกว่าการใช้แป้นพิมพ์ หรือการสั่งงานด้วยเสียง อีกทั้งผู้สูงอายุนิยมการดูรายการต่างๆ ผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ ซึ่งในบางครั้งการรับชมที่ยาวนานเกินไปทำให้สายตาเมื่อยล้าได้ นอกจากนี้ การดูในระยะใกล้และหน้าจอมีแสงสว่างมากเกินไปทำให้ส่งผลกระทบต่อสายตาผู้สูงอายุได้ ดังนั้นในการออกแบบควรเน้นการนำเสนอที่แบ่งเนื้อหาหรือคลิปออกเป็นตอนย่อยๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้พักสายตา อีกทั้งผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องความจำที่ลดลงการเรียนรู้ควรมีการใช้การเรียนรู้จากสื่อที่สามารถนำมาเรียนรู้ซ้ำได้เพื่อทบทวนร่วมกับการลงมือปฏิบัติที่มีการสอนแบบค่อยเป็นค่อยไปเพื่อจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

การเรียนรู้จากเทคโนโลยีเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการพัฒนาองค์ความรู้และจัดให้มีการสื่อสารองค์ความรู้เหล่านั้นผ่านสื่อและเทคโนโลยีต่างๆ ที่กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงได้ ในแต่ละชุมชนการดำเนินงานเป็นลักษณะของการไปรยหว่านที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้สูงอายุในการปรับตัวกับสิ่งต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต เช่น สามารถค้นคว้าและข้อมูลข่าวสารได้มากยิ่งขึ้น ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และทันสมัยในเวลาอันรวดเร็ว รวมทั้งเป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นๆ ได้อย่างรวดเร็ว (สิทธิชัย คูเจริญสิน, 2559) นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุเรียนรู้ได้อย่างอิสระ มีความสุข ลดการพึ่งพิงผู้อื่น ไม่ถูกแบ่งแยกจากสังคม โดยใช้ความรู้และทักษะการสืบค้นข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

ช่วยลดปัญหาเรื่องการเดินทางไปติดต่อข้อมูลตามสถานที่บริการต่างๆ (สำนักปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2550) อีกทั้ง Shapira (2015) ยังกล่าวอีกว่า เมื่อผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจ ความทันสมัยและเกิดทักษะการใช้เทคโนโลยี ก็จะทำให้พูดคุยกับบุตรหลานเป็นภาษาเดียวกัน มีกิจกรรมร่วมกันได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความมั่นใจมากขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ส่งผลกระทบเชิงบวกแก่คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

การเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับผู้สูงอายุประกอบด้วยการเรียนแบบเผชิญหน้าในห้องเรียนและการเรียนออนไลน์ในวิชาเดียวกัน ผู้วิจัยขอสรุปวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้สูงอายุ ดังนี้

การเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับผู้สูงอายุ	
การเรียนแบบเผชิญหน้า	การเรียนออนไลน์
- การเรียนรู้พร้อมการฝึกปฏิบัติ จำเป็นต้องอาศัยการท่อง การทบทวนและการทำอยู่บ่อยๆ เนื่องจากผู้สูงอายุมักจะลืมง่าย - การกำหนดเวลาหรือกิจกรรมไม่ควรเร่งรัดหรือใช้กิจกรรมที่ต้องแข่งกับเวลาเพราะอาจเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ควรดำเนินการสอนไปอย่างช้าๆ - การเรียนรู้ที่ติดต่อกันนาน ควรแบ่งช่วงเวลาออกเป็นช่วงย่อยๆ และมีกิจกรรมแทรกเพื่อเปลี่ยนอิริยาบถและช่วยให้ผู้สูงอายุผ่อนคลาย - สร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้โดยการใช้กิจกรรมนันทนาการแทรกกระหว่างการเรียนรู้ - จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและการอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น สถานที่แสงสว่างระบบเสียงที่เหมาะสม	- เน้นการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ - เนื้อหาควรเป็นเนื้อหาที่สัมพันธ์กับความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้สูงอายุ จะทำให้ผู้สูงอายุสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาและเข้าใจง่ายขึ้น - ผู้สูงอายุมักเก็บข้อมูลในลักษณะภาพรวมกว้างๆ ดังนั้นไม่ควรเน้นเนื้อหาที่มีรายละเอียดปลีกย่อยซับซ้อนมาก - หน้าจอการใช้งานควรออกแบบให้ใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อนและใช้เครื่องมือที่ผู้สูงอายุมีพื้นฐานการใช่มาก่อน หรือเลือกใช้เครื่องมือที่ไม่สลับซับซ้อน - สื่อที่ใช้เรียนรู้ควรเน้นสื่อเสียงหรือคลิปวิดีโอ เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรูปแบบการเรียนรู้โดยการดูและการฟังมากกว่าการอ่านและการเขียน - มีช่องทางการปฏิสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสาร แหล่งข้อมูลออนไลน์สำหรับการสืบค้นข้อมูล

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Angela(2017) สำรวจอาชีพทางเลือกสำหรับผู้สูงอายุโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจาก 8 ชุมชนในประเทศแคนาดา โดยสำรวจจากผู้สูงอายุขั้นต้นที่มีสุขภาพแข็งแรง ที่ประกอบอาชีพอยู่ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงานประจำ เนื่องจากมีอุปสรรคในการทำงานทำให้ประสิทธิภาพการทำงานไม่เต็มที่ อุปสรรคในการทำงาน เช่น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ทำให้ไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ความแข็งแรงของร่างกาย โรคภัยไข้เจ็บ ทำให้มีผลกระทบต่อจิตใจ นอกจากนี้วัฒนธรรมตะวันตก การอยู่อย่างโดดเดี่ยวทางสังคม การพึ่งพาตนเอง การมีส่วนร่วมในสังคมน้อยลงทำให้มีผลต่อด้านจิตใจเช่นกัน

Shapira (2015) ศึกษาการส่งเสริมความสุขให้แก่ผู้สูงอายุโดยผ่านการฝึกอบรมและการใช้งานเทคโนโลยี กับผู้สูงอายุจำนวน 22 คน ซึ่งมีอายุเฉลี่ย 80 ปี ที่ศูนย์และผู้สูงอายุ ใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 4 เดือน พบว่า ผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้นการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพไม่แตกต่างกัน โดยที่การใช้งานคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีความสุข มีความรู้สึกมั่นใจมากขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้งยังช่วยเสริมความรู้และสร้างประสบการณ์ในการใช้งานควบคุมเทคโนโลยีได้อย่างอิสระ

Susan (2004) ศึกษาสภาพแวดล้อมที่อาศัยกับผู้ประสิทธิภาพการทำงานของสูงอายุ จำนวน 16 คน ที่อาศัยอยู่ในชุมชน พบว่าสภาพแวดล้อมเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินการทำงานของผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นการเดินทาง ความรับผิดชอบในการดูแลคนในครอบครัว ซึ่งมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานและความสามารถในการพัฒนางาน

ทวิพันธ์ ศรีสวัสดิ์ และอาชญญา รัตนอุบล (2563) พัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 90 คน พบว่า 1) ผู้สูงอายุมีความต้องการทักษะอาชีพด้านคหกรรมและกิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้ โดยต้องกิจกรรมที่ยืดหยุ่น สร้างความรู้และทักษะที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติ 2) ผลการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะด้านอาชีพของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า กิจกรรมทักษะอาชีพ ทั้ง 6 กิจกรรม ได้แก่ (1) กิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน (2) กิจกรรมขนมถั่วแปบสีรุ้ง (3) กิจกรรมวุ้นมะพร้าวแพนซี (4) กิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด (5) กิจกรรมดอกไม้จันทน์หลากสี และ (6) กิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้เป็นกิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม เมื่อเปรียบเทียบผลก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าหลังการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยค่าทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ภายหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ผู้วิจัยได้ติดตามผลการสะท้อนกลับของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยการวางแผนจากการเรียนรู้ทักษะของกิจกรรมประกอบกับความรู้การวางแผนเพื่อสร้างรายได้ นำไปสร้าง

เป็นอาชีพได้จริงในชีวิตประจำวัน เพื่อก่อให้เกิดรายได้ อีกทั้งส่งผลพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เกิดการพัฒนาทักษะที่ต่อยอดทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตเหมาะสมกับตนเองต่อไป

วิจักขณา หุตานนท์ และคณะ (2561) ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลของการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุในศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ จำนวน 420 คน องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการอบรม ได้แก่ 1) ตัวแปรคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ตัวแปรสภาพแวดล้อมการฝึกอบรม และตัวแปรแรงจูงใจ การฝึกอบรม มีอิทธิพลโดยตรงต่อตัวแปรประสิทธิผลการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพผู้สูงอายุ สำหรับตัวแปรการออกแบบการฝึกอบรมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรประสิทธิผลการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพผู้สูงอายุผ่านตัวแปรแรงจูงใจการฝึกอบรม 2) ตัวแปรคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ด้านการรับรู้ความสามารถของตน การเห็นประโยชน์ และทัศนคติ ส่วนบุคคลมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรประสิทธิผลการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพผู้สูงอายุและมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรแรงจูงใจของบุคคลซึ่งมีอิทธิพลในทิศทางบวก 3) ตัวแปรการออกแบบการฝึกอบรมของหน่วยงาน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ด้านวิธีการฝึกอบรม ครูผู้สอนและเนื้อหา สอดคล้องกับความต้องการ มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรแรงจูงใจการฝึกอบรม คือ การออกแบบการฝึกอบรมของหน่วยงานมีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรประสิทธิผลการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพผู้สูงอายุในทิศทางบวกโดยผ่านตัวแปรแรงจูงใจการฝึกอบรม 4) ตัวแปรสภาพแวดล้อมของการฝึกอบรม ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ด้านการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี โอกาสการรวมกลุ่ม แหล่งทุนสนับสนุนมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพผู้สูงอายุซึ่งมีอิทธิพลในทิศทางบวก 5) ตัวแปรแรงจูงใจการฝึกอบรม ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ด้านการสร้างโอกาสเพิ่มรายได้การเห็นคุณค่าในตนเองและการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพผู้สูงอายุซึ่งมีอิทธิพลในทิศทางบวก

ดวงพร กิจอาทรและคณะ (2560) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานศักยภาพและความต้องการพัฒนากลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุการจัดตั้งและดำเนินงานกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยสมาชิกชมรมผู้สูงอายุผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มะเกลือใหม่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มการระดมสมอง และสรุปบทเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสรุปอุปนัยและสถิติเชิงพรรณนาตรวจสอบความถูกต้องด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาก่อนปฏิบัติการผลการสำรวจความพร้อมของพื้นที่ชุมชนและกลุ่มผู้สูงอายุมีศักยภาพในการพัฒนาจัดตั้งกลุ่มอาชีพมีความเหมาะสมในด้านความพร้อมของทรัพยากรในพื้นที่ทักษะด้านการผลิต/ภูมิปัญญาท้องถิ่นการส่งเสริมและสนับสนุนของเจ้าหน้าที่และผู้บริหาร อบต. ระยะปฏิบัติการดำเนินการประชุมระดมสมองร่วมกันดำเนินการจัดตั้งกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุและคณะกรรมการและดำเนินการผลิตยาหม่องและพิมเสนน้ำ

โดยร่วมกันแสวงหาความรู้และอบรมเชิงปฏิบัติการ สมาชิกที่สนใจมีคณะนักวิจัยช่วยพัฒนา
 ตราสัญลักษณ์ฉลากและบรรจุภัณฑ์จนสามารถดำเนินการได้เองทั้งหมดจัดทำระเบียบข้อบังคับ
 การบริหารจัดการและการวางแผนการดำเนินงานเชิงธุรกิจของกลุ่มเองโดยมี อบต. เป็น
 ผู้ให้การสนับสนุนในระดับพื้นที่ระยะติดตามและประเมินผล พบว่า การผลิตและการจัดจำหน่าย
 ผลิตภัณฑ์ในเชิงธุรกิจประสบความสำเร็จทำให้เกิดการผลิตได้อย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการก่อตั้ง
 มีความพร้อมและพึงพอใจในผลการดำเนินงานเกิดการเรียนรู้ในการดำเนินกิจกรรมทางการผลิต
 การตลาดการเงิน การบัญชี และการบริหารจัดการกลุ่มได้เองทั้งหมด ปัจจัยแห่งความสำเร็จของ
 การวิจัยมาจากการร่วมเรียนรู้และปฏิบัติการร่วมของผู้สูงอายุกับนักวิจัยและ อบต. ตลอด
 กระบวนการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน แบ่งออกเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ระยะที่ 2 ออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการจัดฝึกอบรมตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

โดยมีรายละเอียดในแต่ละตอนดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการศึกษาองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพสำหรับผู้สูงอายุด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) กับผู้สูงอายุจำนวน 405 คน และข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ผู้เชี่ยวชาญ และสถานประกอบการ รวมจำนวน 15 คน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ 1,063,871 คน และจังหวัดนนทบุรี 231,419 คน จากการสำรวจในปี 2562 รวม 1,295,290 คน (ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562) ทั้งนี้ในการกำหนดขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมนั้น สุวิมล ว่องวาณิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย (2546) ได้เสนอการกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิเคราะห์องค์ประกอบว่าขนาดตัวอย่าง 5 หน่วยต่อ 1 ตัวแปร ทั้งนี้แบบสอบถามผู้วิจัยกำหนดตัวแปรทั้งสิ้น 81 ตัวแปร จึงต้องใช้ตัวอย่างขั้นต่ำ 405 คนสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามเพื่อศึกษาองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะและการเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับผู้สูงอายุโดยแบบสอบถามความคิดเห็นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และ 2) องค์ประกอบ ที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ (ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด) โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือดังนี้

1.1 ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการกำหนดกรอบและกำหนดขอบข่ายของข้อคำถามโดยมีแหล่งข้อมูลมาจากเอกสารที่เป็นสิ่งพิมพ์และเอกสารจากอินเทอร์เน็ต

1.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความคิดเห็นที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้ ตลอดจนความครบถ้วนสมบูรณ์และความครอบคลุมของข้อคำถามผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยการตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence: IOC) พบว่าได้เท่ากับ 1.00

1.3 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้มีความถูกต้อง ชัดเจนตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปเก็บจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่มาก เช่น ในชุมชน ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต บ้านพักคนชรา ชมรมผู้สูงอายุ เป็นต้น ทั้งนี้ผู้สูงอายุบางคนมีปัญหาด้านการอ่านและการมองเห็นระยะใกล้ ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยจึงใช้วิธีการอ่านข้อคำถามและให้ผู้สูงอายุตอบตามความคิดเห็น รวมจำนวน 405 คน

2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละและการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA)

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่

1. ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน เป็นผู้ที่ไม่มีรายได้หลักจากการทำงาน แต่เป็นผู้ที่มีความต้องการรายได้หรืออาชีพเสริม

2. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ที่มีประสบการณ์ด้านการฝึกอาชีพผู้สูงอายุ หรือทำงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ โดยมีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 3 ปี

3) ตัวแทนสถานประกอบการ จำนวน 5 คน โดยเลือกตามอาชีพที่เป็นที่สนใจของผู้สูงอายุ

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์ลักษณะแบบมีโครงสร้างเพื่อเป็นการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานสำหรับผู้สูงอายุ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ การเตรียมความพร้อมสถานประกอบการในการรับมือการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การออกแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เทคโนโลยี ปัจจัยส่งเสริมที่ทำให้ผู้สูงอายุให้ความร่วมมือ และปัญหาหรืออุปสรรคในการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งมีวิธีการสร้างเครื่องมือดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและกำหนดขอบข่ายของประเด็นสัมภาษณ์

1.2 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ กลุ่มอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ การเตรียมความพร้อมสถานประกอบการในการรับมือการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การออกแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เทคโนโลยี ปัจจัยส่งเสริมที่ทำให้ผู้สูงอายุให้ความร่วมมือ และปัญหาหรืออุปสรรคในการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ

1.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คนตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้ ตลอดจนความครบถ้วนสมบูรณ์และความครอบคลุมของข้อคำถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยการตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence: IOC) พบว่าได้เท่ากับ 1.00

1.4 ผู้วิจัยดำเนินการปรับแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและจัดเตรียมแบบสัมภาษณ์สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน และตัวแทนสถานประกอบการ จำนวน 5 คน โดยนัดวันเวลาที่สะดวก

2. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้สูงอายุ พบว่า ควรมีการสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้และทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลกับผู้สูงอายุเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลด้านเนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง โดยการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้และทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลกับผู้สูงอายุ จำนวน 128 คน ซึ่งได้มาด้วยความสมัครใจ จากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในด้านเนื้อหา ช่องทางการเรียนรู้

และรูปแบบสื่อที่ช่วยในการเรียนรู้ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์ความถี่ และร้อยละ

ระยะที่ 2 ออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ในระยะที่ 2 นี้ ผู้วิจัยดำเนินการนำผลวิเคราะห์องค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณและการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ผู้เชี่ยวชาญ และตัวแทนสถานประกอบการ มาออกแบบเนื้อหาสำหรับการเรียนรู้ ดังนี้

2.1 การพัฒนาเนื้อหา

ด้านการพัฒนาเนื้อหาอิงตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการและ/หรือเกณฑ์การปฏิบัติงานและความต้องการของสถานประกอบการที่รองรับการทำงานของผู้สูงอายุจากงานวิจัยในระยะที่ 1 และจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมและเนื้อหาเพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางระบบโมดูลการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เทียบ 1 หน่วยกิต ประมาณการ 15 ชั่วโมงการเรียนรู้สำหรับรายวิชาที่เน้นภาคความรู้ และ 18 ชั่วโมงการเรียนรู้ สำหรับรายวิชาที่เน้นภาคประสบการณ์ที่เน้นทักษะการฝึกปฏิบัติ ซึ่งชั่วโมงการเรียนรู้เป็นพื้นฐานการเรียนรู้และการฝึกอบรมที่เป็นทักษะการปฏิบัติสำหรับคุณวุฒิวิชาชีพทั่วไป กลุ่มงานผู้จำหน่ายอิสระ ในระดับที่ 1

ด้านการพัฒนา ออกแบบ และจัดระบบการเรียนรู้ แบ่งสัดส่วนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ในระบบโมดูลการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งกำหนดสัดส่วนจากมาตรฐานอาชีพตามในคุณวุฒิวิชาชีพระดับที่ 1 ที่ถูกเลือกมาดำเนินการจัดการเรียนรู้จากการวิจัยในระยะที่ 1 โดยสัดส่วนภาคความรู้และภาคประสบการณ์เกิดจากจากผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการและ/หรือเกณฑ์การปฏิบัติงานตามเงื่อนไขของคุณวุฒิวิชาชีพนั้นกำหนดไว้ กรณีเป็นภาคความรู้จะเน้นการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่อิงสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเสมือนจริง (virtual environment) ในรูปแบบการเรียนรู้ที่อาศัยวิดีโอเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ (video-based learning) อิงสัดส่วนร้อยละ 35 ของชั่วโมงการเรียนรู้ทั้งหมด และการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์แบบออนไลน์อีกร้อยละ 35 การศึกษาจากสื่อสนับสนุนการเรียนรู้เพิ่มเติมและแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกบทเรียนอีกร้อยละ 20 การทำกิจกรรมสะท้อนคิดและการประเมินตนเองก่อนและหลังเรียนร้อยละ 10 ของชั่วโมงการเรียนรู้ทั้งหมดในภาคความรู้ ขณะที่ภาคประสบการณ์เป็นการบูรณาการความรู้เข้ากับการจัดกิจกรรมร่วมเรียนรู้ (blended learning) เพื่อเติมเต็มประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เจ้าของธุรกิจ หรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับคุณวุฒิวิชาชีพนั้น และประเมินทักษะการฝึกปฏิบัติตามสภาพจริงโดยประมาณการ 1 ใน 3 ของชั่วโมงการเรียนรู้ทั้งหมด

โดยในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ รวมทั้งหมด 18 ชั่วโมงการเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองแบบเสมือนจริง (วิดีโอเป็นฐาน) 5.30 ชม. กิจกรรมเสริมประสบการณ์แบบออนไลน์ 2.30 ชม. การศึกษาจากสื่อสนับสนุน 2 ชม. การประเมินตนเองก่อนและหลังเรียน 2 ชม. และภาคประสบการณ์ 6 ชม.

2.2 ด้านการออกแบบแอปพลิเคชัน

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างต้นแบบแอปพลิเคชันโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 ที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสอบถามและการสัมภาษณ์ เป็นพื้นฐานในการพัฒนาแอปพลิเคชัน ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 5 คน ผ่านการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยพิจารณาคุณสมบัติด้านความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาลดชีวิต ผู้สูงอายุ
2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 10 คน ผ่านการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยพิจารณาคุณสมบัติด้านความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และ/หรือเป็นผู้มีประสบการณ์ในการเขียนหนังสือหรือตำราเรียน หรืองานวิจัยเกี่ยวกับการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การผลิตสื่อสำหรับผู้สูงอายุ

เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนที่ 2 คือ แบบประเมินคุณภาพแอปพลิเคชัน โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นแนวทางการสร้างแบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
2. ดำเนินการร่างข้อคำถามคุณภาพของแอปพลิเคชัน ประกอบไปด้วยการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา และด้านสื่อ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย

- 1 หมายถึง คุณภาพระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง คุณภาพระดับน้อย
- 3 หมายถึง คุณภาพระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง คุณภาพระดับมาก
- 5 หมายถึง คุณภาพระดับมากที่สุด

และแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง มีคุณภาพระดับมากที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาคุณภาพต้องมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00

5) ปรับปรุงแก้ไขต้นแบบแอปพลิเคชันตามที่คุณเชี่ยวชาญได้นำการตรวจสอบและให้คำแนะนำ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินความสอดคล้องและแบบประเมินคุณภาพสื่อฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ รวมจำนวน 15 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นก่อนนำไปทดลองใช้ ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายคุณภาพดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50	หมายถึง	มีคุณภาพระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50	หมายถึง	มีคุณภาพระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50	หมายถึง	มีคุณภาพระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50	หมายถึง	มีคุณภาพระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00	หมายถึง	มีคุณภาพระดับมากที่สุด

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการจัดฝึกอบรมตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ในระยะที่ 3 เป็นการทดลองใช้ โดยใช้แบบแผนการทดลองกับกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว โดยดำเนินการทดลองแล้วศึกษาผลที่เกิดขึ้นหลังจากการฝึกอบรม

ประชากรและตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้ต้องการเตรียมความพร้อมที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ และจังหว็ดนนทบุรี
2. ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ต้องการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยเกษียณที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯ และจังหว็ดนนทบุรีที่ จำนวน 42 คน จากการประชาสัมพันธ์รับสมัคร โดยมีเงื่อนไข คือ เป็นผู้ที่อ่านออกเขียนได้ มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น มีทักษะการใช้สมาร์ทโฟนและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

โดยการเข้าร่วมการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามความสมัครใจโดยผู้วิจัยอธิบายวิธีการทดลอง ขั้นตอนต่างๆ ให้กลุ่มทดลองและให้ลงนามในหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมในโครงการวิจัยด้วยความเต็มใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย แอปพลิเคชันสำหรับการฝึกอบรมด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน ซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นจากการวิจัยระยะที่ 2 และให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพเรียบร้อยแล้ว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 1) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนสำหรับการประเมินด้านความรู้ 2) แบบประเมินทักษะการฝึกปฏิบัติตามสภาพจริง สำหรับการประเมินด้านทักษะ และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจสำหรับการประเมินด้านคุณลักษณะ

2.1 แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้วิดีโอเป็นฐานมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ จำแนกตามเนื้อหาในวิดีโอที่เรียนรู้ด้วยตนเอง มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

1) ผู้วิจัยศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องนำมากำหนดข้อคำถามในแบบทดสอบจำนวน 6 เรื่องที่ผู้อบรมเรียนรู้ด้วยตนเอง ในแต่ละเรื่องจะเป็นแบบทดสอบก่อนอบรมและหลังอบรมที่มีลักษณะเป็นคู่ขนาน

2) ผู้วิจัยนำแบบทดสอบนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ หรือ IOC (Item Objective Congruence) ผลการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาพบว่ามีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ระหว่าง .67-1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ .50

3) ผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปให้ผู้สูงอายุจำนวน 10 คน ทดลองทำข้อสอบเพื่อตรวจสอบความชัดเจนของข้อคำถาม

4) ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้มีความถูกต้องชัดเจนตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปใช้ในการทดลองต่อไป

2.2 แบบทดสอบก่อนอบรมและหลังอบรมในการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าออนไลน์ มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

1) ผู้วิจัยศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมนำมากำหนดข้อคำถามในแบบทดสอบ จำนวน 10 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นคู่ขนาน

2) ผู้วิจัยนำแบบทดสอบนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ หรือ IOC (Item Objective Congruence) ผลการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาพบว่ามีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ระหว่าง .67-1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ .50

3) ผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปให้ผู้สูงอายุจำนวน 10 คน ทดลองทำข้อสอบเพื่อตรวจสอบความชัดเจนของข้อคำถาม

4) ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้มีความถูกต้องชัดเจนตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปใช้ในการทดลองต่อไป

2.3 แบบประเมินทักษะการฝึกปฏิบัติตามสภาพจริง เป็นแบบประเมินตามสภาพจริงจากผลงาน โดยผู้ประเมินดูจากร่องรอยหลักฐานเป็นสำคัญ ซึ่งจะพิจารณาตามขอบเขตและเกณฑ์การปฏิบัติงานโดยมีลักษณะมาตรฐานประเมินค่า 3 ระดับ และเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1) ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาการอบรมจากนั้นนำมากำหนดเป็นประเด็นในแบบประเมิน ในด้าน การออกแบบ การนำเสนอ การนำไปใช้

2) ผู้วิจัยนำแบบประเมินนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ หรือ IOC (Item Objective Congruence) ผลการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาพบว่ามีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ เท่ากับ 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ .50

3) ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้มีความถูกต้องชัดเจนตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปใช้ในการทดลองต่อไป

2.4 แบบประเมินความพึงพอใจลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1) ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอบรมออนไลน์และแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

2) ดำเนินการร่างข้อคำถามความพึงพอใจ เป็นแบบมาตรประเมินค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย

- 1 หมายถึง พึงพอใจระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง พึงพอใจระดับน้อย
- 3 หมายถึง พึงพอใจระดับปานกลาง

4 หมายถึง พึงพอใจระดับมาก

5 หมายถึง พึงพอใจระดับมากที่สุด

ทั้งนี้ภายในแบบสอบถามจะประกอบไปด้วยการสอบถามด้าน 1) กิจกรรมการฝึกอบรม 2) วิทยากร/ทีมผู้ให้ความรู้ 3) กระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการ และ 4) ผลจากการรับบริการ

3) ผู้วิจัยนำแบบประเมินนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ หรือ IOC (Item Objective Congruence) ผลการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาพบว่า มีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ เท่ากับ 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ .50

4) ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้มีความถูกต้องชัดเจนตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปใช้ในการทดลองต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ครั้งที่ 1 ประเมินสมรรถนะแรกเข้าด้วยการกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างที่จะเข้าร่วมเป็นผู้ที่อ่านออกเขียนได้ มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น มีทักษะการใช้สมาร์ทโฟนและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

ครั้งที่ 2 ผู้วิจัยจัดปฐมนิเทศกลุ่มตัวอย่างแบบเผชิญหน้าออนไลน์เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการปฏิบัติ และการฝึกปฏิบัติเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ

จากนั้นกลุ่มตัวอย่างศึกษาภาคความรู้จะเน้นการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่อิงสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเสมือนจริง (Virtual environment) ในรูปแบบการเรียนรู้ที่อาศัยวิดีโอเป็นฐานการเรียนรู้ (video-based learning) ในแอปพลิเคชันไลน์ และการเข้าร่วมกิจกรรมกิจกรรมเสริมประสบการณ์แบบออนไลน์ ซึ่งระหว่างนี้ผู้วิจัยจะคอยสังเกต การสื่อสาร และคอยให้คำปรึกษาและสนับสนุนข้อมูลเพิ่มเติมเป็นระยะๆ

ครั้งที่ 3 ภาคประสบการณ์เป็นการบูรณาการความรู้เข้ากับการจัดกิจกรรมร่วมเรียนรู้ (blended learning) เพื่อเติมเต็มประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง และประเมินทักษะการฝึกปฏิบัติตามสภาพจริง และให้กลุ่มตัวอย่างประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การประเมินความรู้ เป็นการประเมินโดยใช้แบบทดสอบก่อนอบรมและหลังอบรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test Dependent)

2. การประเมินทักษะการฝึกปฏิบัติตามสภาพจริง เป็นการประเมินผลงานจากการฝึกปฏิบัติ โดยมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่าและกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก (Rubric) มาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00-1.50	หมายถึง	มีทักษะอยู่ในระดับต่ำ
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.51-2.50	หมายถึง	มีทักษะอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.51-3.00	หมายถึง	มีทักษะอยู่ในระดับสูง

3. ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสอบถามความพึงพอใจ มาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00-1.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.51-2.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.51-3.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.51-4.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.51-5.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน ทั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ตอนที่ 3 ผลการจัดฝึกอบรมตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

โดยมีรายละเอียดในแต่ละตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ในการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเชิงปริมาณดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้สูงอายุ จำนวน 405 คน เพื่อวิเคราะห์ห้องค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุ สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ ผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และตัวแทนสถานประกอบการ จำนวน 5 คน

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1.1 ผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงสำรวจห้องค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน และตอนที่ 1.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ผู้เชี่ยวชาญ และตัวแทนสถานประกอบการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณกับผู้สูงอายุ จำนวน 405 คน สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ทั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุที่เป็นตัวอย่างปรากฏในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างในการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ตัวแปร	ลักษณะตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	182	44.94
	หญิง	223	55.06
	รวม	405	100.00
อายุ	60-65 ปี	311	76.79
	65 ปีขึ้นไป	94	23.21
	รวม	405	100.00
สถานภาพ	โสด	53	13.09
	สมรส	269	66.42
	หม้าย	69	17.04
	หย่าร้าง	14	3.46
	รวม	405	100.00
วุฒิการศึกษาสูงสุด	ไม่ได้ศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา	122	30.12
	ประถมศึกษา	148	36.54
	มัธยมศึกษา	115	28.40
	ปริญญาตรี	20	4.94
	รวม	405	100.00
บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วย	อยู่ร่วมกับสามี/ภรรยา	198	48.89
	อยู่ลำพังคนเดียว	8	1.98
	อยู่กับบุตร	153	37.78
	อยู่กับญาติ	46	11.36
	รวม	405	100.00

ตัวแปร	ลักษณะตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
แหล่งรายได้ ณ ปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	รัฐบาล (บำนาญ/เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ)	274	45.14
	เงินบริจาค	29	4.78
	เงินออมส่วนตัว	82	13.51
	คนในครอบครัว/ญาติพี่น้อง	132	21.75
	อาชีพอิสระ	57	9.39
	อื่นๆ	33	5.44
	รวม	607	100.00
ความต้องการของผู้สูงอายุใน การฝึกอบรมอาชีพ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ต้องการได้รับการพัฒนาทักษะและ เพิ่มพูนทักษะเพื่อประกอบอาชีพเสริม	215	28.10
	ต้องการให้มีการจัดหลักสูตรเพื่อรองรับ การประกอบอาชีพเสริม	134	17.52
	ต้องการให้มีการแนะนำอาชีพที่เหมาะสม กับตนเอง	212	27.71
	ต้องการให้มีการแนะนำทักษะที่ควร เรียนรู้เพิ่มหากต้องการทำอาชีพเสริม	147	19.22
	ต้องการให้มีการเพิ่มทักษะเพื่อการประกอบ อาชีพที่สะดวกบน Platform online	57	7.45
	รวม	765	100.00
กลุ่มอาชีพที่น่าสนใจ	ธุรกิจส่วนตัว (เปิดร้านอาหาร/ร้าน กาแฟ/ขายของ/ช่างซ่อม/ปล่อยเช่า อสังหาริมทรัพย์)	71	17.53
	การเกษตร	228	56.30
	เจ้าหน้าที่สำนักงาน	4	.99
	คหกรรม/ศิลปะ/งานประดิษฐ์	30	7.41
	ช่างฝีมือ	28	6.91
	อาสาสมัคร	4	.99
	แรงงานประมง	20	4.94
	พนักงานขายของ	12	2.96
	พนักงานในโรงแรม/ร้านอาหาร	8	1.98

ตัวแปร	ลักษณะตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
	รวม	405	100.00
รูปแบบการทำงานที่สนใจ	เต็มเวลา (full-time)	74	18.27
	บางเวลา (part-time)	331	81.73
	รวม	405	100.00
ปัญหาในการเข้าร่วม กิจกรรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	การเดินทางไม่สะดวก	205	30.51
	มีเวลาน้อย	191	28.42
	สุขภาพไม่แข็งแรง	135	20.09
	มีโรคประจำตัว	85	12.65
	ไม่รู้จักสถานที่	39	5.80
	เสี่ยงสนับสนุนจากครอบครัว	17	2.53
	รวม	672	100.00
อุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ ใช้อยู่เป็นประจำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	โทรศัพท์เคลื่อนที่	334	78.59
	โทรศัพท์ประเภทสมาร์ทโฟน	36	8.47
	คอมพิวเตอร์พกพา (Tablet)	4	.94
	โน้ตบุ๊ก	10	2.35
	คอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ (PC)	41	9.65
	รวม	425	100.00
ความสามารถในการใช้ เทคโนโลยี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ไลน์ (Line)	224	39.72
	เฟซบุ๊ก (Facebook)	74	13.12
	ยูทูบ (Youtube)	74	13.12
	ทีวีออนไลน์	88	15.60
	วิทยุออนไลน์	4	.71
	เกมออนไลน์	100	17.73
	รวม	564	100.00
ปัญหาและอุปสรรคในการ ใช้เทคโนโลยี	ขาดความรู้ในการใช้งาน	200	49.38
	ค่าบริการ	66	16.30
	สุขภาพ	48	11.85
	ไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต	56	13.83
	ไม่มีเวลาใช้	27	6.67

ตัวแปร	ลักษณะตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
	อื่นๆ	8	1.98
	รวม	405	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างวิจัยที่เป็นผู้สูงอายุจำนวน 405 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 55.06 และ 44.94 ตามลำดับ) โดยมีอายุ 60-65 ปี มากกว่าช่วงอายุ 65 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 76.79 และ 23.21 ตามลำดับ) โดยสถานภาพสมรสมีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 66.42) รองลงมาคือ หม้าย (17.04) โสด (13.09) ตามลำดับ ในส่วนของวุฒิการศึกษาสูงสุดพบว่า ส่วนใหญ่เรียนระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 36.54) รองลงมาคือ ไม่ได้ศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา (30.12) และมัธยมศึกษา (28.40) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาถึงบุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ร่วมกับสามี/ภรรยา (ร้อยละ 48.89) รองลงมาคือ อยู่กับบุตร (37.78) และอยู่กับญาติ (11.36) ตามลำดับ และแหล่งรายได้ ณ ปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่ได้มาจากภาครัฐบาล (บำนาญ/เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ) (ร้อยละ 45.14) รองลงมาคือ คนในครอบครัว/ญาติพี่น้อง (21.75) และเงินออมส่วนตัว (13.51) ตามลำดับ

เมื่อถามถึงความต้องการของผู้สูงอายุในการฝึกอบรมอาชีพผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างวิจัย ระบุความต้องการได้รับการพัฒนาทักษะและเพิ่มพูนทักษะเพื่อประกอบอาชีพเสริม มากที่สุด (ร้อยละ 28.10) รองลงมาคือ ต้องการให้มีการแนะนำอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง (27.71) และต้องการให้มีการแนะนำทักษะที่ควรเรียนรู้เพิ่มหากต้องการทำอาชีพเสริม (19.22) ตามลำดับ ในส่วนของกลุ่มอาชีพที่สนใจพบว่า อาชีพเกี่ยวกับการเกษตร มีจำนวนมากที่สุด (56.30) รองลงมาคือ ธุรกิจส่วนตัว (เปิดร้านอาหาร/ร้านกาแฟ/ขายของ/ช่างซ่อม/ปล่อยเช่าอสังหาริมทรัพย์) (17.53) และ คหกรรม/ศิลปะ/งานประดิษฐ์ (7.41) ตามลำดับ ในส่วนของรูปแบบการทำงานที่สนใจ พบว่ารูปแบบการทำงานบางเวลา (part-time) มากกว่าแบบเต็มเวลา (full-time) (81.73 และ 18.27)

เมื่อพิจารณาถึงปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการเดินทางไม่สะดวก มีจำนวนมากที่สุด (30.51) รองลงมาคือ มีเวลาน้อย (28.42) และ สุขภาพไม่แข็งแรง (20.09) ตามลำดับ ในส่วนของอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ใช้อยู่เป็นประจำพบว่า โทรศัพท์เคลื่อนที่ จำนวนมากที่สุด (78.59) รองลงมาคือ คอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ (PC) (9.65) และ โทรศัพท์ประเภทสมาร์ทโฟน (8.47) เมื่อสอบถามเกี่ยวกับความสามารถในการใช้เทคโนโลยี พบว่า มีความสามารถในการใช้ไลน์ (Line) มากที่สุด (39.72) รองลงมาคือ เกมออนไลน์ (17.73) และ ทวีตออนไลน์ (15.60) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาถึงปัญหาและอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยี พบว่า ขาดความรู้ในการใช้งาน จำนวนมากที่สุด (49.38) รองลงมาคือ ไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต (13.83) และ ค่าบริการ (16.30) ตามลำดับ

**ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ
ด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน**

ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานผู้วิจัยดำเนินการเสนอผลดังนี้

1.1.1 สถิติพื้นฐานองค์ประกอบสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ตารางที่ 4.2 สถิติพื้นฐานองค์ประกอบสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ข้อคำถาม	M	SD.	แปลความ
1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานที่สนใจ	3.19	.85	ปานกลาง
2. มีความรู้พื้นฐานในการสื่อสาร (ฟัง พูด อ่าน เขียน)	3.18	.99	ปานกลาง
3. เข้าใจคำศัพท์พื้นฐานเกี่ยวกับอาชีพหรืองานที่สนใจ	2.97	.89	ปานกลาง
4. ความสามารถในการเรียนรู้งาน	3.04	.96	ปานกลาง
5. การฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ	2.93	.90	ปานกลาง
6. การฝึกปฏิบัติในงานที่สนใจ	3.22	.87	ปานกลาง
7. การฝึกงานที่เชื่อมโยงกับงานที่คาดว่าจะทำ	3.11	.90	ปานกลาง
8. การฝึกปฏิบัติเพื่อเพิ่มทักษะเดิมให้ดีขึ้น (Up-skill)	3.05	1.00	ปานกลาง
9. การฝึกปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างทักษะใหม่ (Re-skill)	3.08	1.01	ปานกลาง
10. มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพื้นฐาน เช่น การใช้โปรแกรมพื้นฐาน การใช้งานอินเทอร์เน็ต เป็นต้น	2.66	1.28	ปานกลาง
11. การฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ	2.87	1.00	ปานกลาง
12. สามารถแก้ปัญหาเบื้องต้นในการปฏิบัติงาน	2.90	.98	ปานกลาง
13. มีทักษะในการจัดการเวลา	3.34	1.00	ปานกลาง
14. ชอบเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง	3.24	.98	ปานกลาง
15. ชอบเรียนรู้จากบุคลากรในครอบครัว	3.25	.96	ปานกลาง
16. ชอบเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากการเข้ารับการฝึกอบรม	3.04	1.10	ปานกลาง
17. มีทัศนคติเชิงบวกในการพัฒนาตนเอง	3.13	1.03	ปานกลาง
18. สภาพทางกายที่เสื่อมลง เช่น การมองเห็น ความคล่องแคล่วในการเคลื่อนไหว ความจำ เหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้	3.17	.93	ปานกลาง

ข้อคำถาม	M	SD.	แปลความ
19. มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการประกอบอาชีพเสริม	3.04	.92	ปานกลาง
20. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	3.27	.92	ปานกลาง
21. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นกันเองกับคนรอบข้าง	3.29	.94	ปานกลาง
22. ความซื่อสัตย์	3.40	1.05	ปานกลาง
23. ความรับผิดชอบในการทำงาน	3.39	1.05	ปานกลาง
24. ความมุ่งมั่น ตั้งใจในการทำงาน	3.42	1.04	ปานกลาง
25. มีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน	3.42	.95	ปานกลาง
26. เนื้อหาสัมพันธ์กับความรู้และประสบการณ์เดิม	3.25	.77	ปานกลาง
27. เนื้อหาไม่ควรมีความซับซ้อน	3.28	.88	ปานกลาง
28. เนื้อหาควรเป็นเนื้อหาที่เข้าใจง่าย	3.31	.83	ปานกลาง
29. ควรมีการสาธิตพร้อมปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง	3.21	.99	ปานกลาง
30. มีคู่มือแนะนำแนวทางการปฏิบัติงาน	3.14	.97	ปานกลาง
31. แบ่งบทเรียนออกเป็นหน่วยย่อย	3.06	1.08	ปานกลาง
32. เนื้อหาที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	3.18	.84	ปานกลาง
33. เนื้อหาเน้นความจำ ความคงทนในการจำ	3.11	.89	ปานกลาง
34. เนื้อหาเน้นสรุปความคิดรวบยอด	3.15	.98	ปานกลาง
35. เนื้อหาเน้นการตัดสินใจ การแก้ปัญหา	3.07	.98	ปานกลาง
36. เนื้อหาที่เชื่อมโยงความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน	3.47	.93	ปานกลาง
37. การเรียนด้วยตนเอง	3.19	.94	ปานกลาง
38. เรียนในชั้นเรียนทั้งหมด	3.03	1.08	ปานกลาง
39. เรียนในชั้นเรียนร่วมกับการเรียนออนไลน์	2.91	1.20	ปานกลาง
40. เรียนออนไลน์ทั้งหมด	2.63	1.22	ปานกลาง
41. การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง	3.19	1.07	ปานกลาง
42. การพบปะกับผู้เชี่ยวชาญ	3.10	1.05	ปานกลาง
43. การเรียนเป็นกลุ่มย่อย (2-3 คน)	3.01	1.04	ปานกลาง
44. การเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ (5-6 คน)	3.05	1.08	ปานกลาง
45. การเรียนด้วยตนเองและกลุ่มย่อย	2.92	.98	ปานกลาง
46. การอภิปราย	2.75	1.05	ปานกลาง

ข้อคำถาม	M	SD.	แปลความ
47. การระดมความคิดเห็น	2.98	1.00	ปานกลาง
48. สื่อสารร่วมกับผู้อื่นจากสื่อออนไลน์	2.85	1.10	ปานกลาง
49. ปฏิสัมพันธ์ออนไลน์แบบทันทีทันใด เช่น แชท,ไลน์	2.70	1.20	ปานกลาง
50. ปฏิสัมพันธ์ออนไลน์แบบไม่ทันทีทันใด เช่น อีเมล, กระดานสนทนา	2.68	1.31	ปานกลาง
51. ปฏิสัมพันธ์แบบผสม เช่น เฟซบุ๊ก, ทวิตเตอร์	2.66	1.27	ปานกลาง
52. ปฏิสัมพันธ์แบบพบเจอกันในห้องเรียน	2.98	1.20	ปานกลาง
53. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	3.11	1.18	ปานกลาง
54. การประชุมแบบเผชิญหน้า (เห็นหน้ากัน)	3.12	1.06	ปานกลาง
55. การประชุมบนเว็บ (เห็นหน้ากันผ่านมือถือ/คอมพิวเตอร์)	2.71	1.23	ปานกลาง
56. สื่อเสียง (ได้ยินแต่เสียง)	2.77	.93	ปานกลาง
57. คลิปวิดีโอ (เห็นทั้งภาพและเสียง)	2.97	.94	ปานกลาง
58. ช่องทางติดต่อสื่อสาร (สำหรับติดต่อกับคนอื่น)	3.13	.99	ปานกลาง
59. ช่องทางปฏิสัมพันธ์ (สำหรับการมีส่วนร่วมเวลาเรียน)	2.98	1.07	ปานกลาง
60. แหล่งข้อมูลออนไลน์สำหรับสืบค้นข้อมูล	2.84	1.16	ปานกลาง
61. การบรรยายสด (Live)	2.87	1.05	ปานกลาง
62. เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-book)	2.85	1.21	ปานกลาง
63. เอกสารดาวน์โหลด (หนังสือที่สามารถดาวน์โหลดมาอ่านได้)	2.78	1.12	ปานกลาง
64. หนังสือ/เอกสารสิ่งพิมพ์	3.28	1.04	ปานกลาง
65. การสนทนาออนไลน์ (พูดคุยผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์)	2.80	1.06	ปานกลาง
66. การส่งข้อความสั้น (SMS)	2.80	1.12	ปานกลาง
67. จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)	2.71	1.18	ปานกลาง
68. สมาร์ทโฟน	2.77	1.29	ปานกลาง
69. คำบรรยายได้ภาพ	2.80	1.19	ปานกลาง
70. ประเมินจากกระบวนการเรียนรู้	3.07	1.07	ปานกลาง
71. ทดสอบออนไลน์	2.80	1.21	ปานกลาง
72. ประเมินจากการสะท้อนความคิด (เขียนความรู้สึก)	3.01	1.12	ปานกลาง
73. ประเมินจากการระดมสมอง (ประเมินจากการทำงานร่วมกัน)	3.01	1.06	ปานกลาง
74. การประเมินเป็นรายบุคคล	3.05	.99	ปานกลาง

ข้อคำถาม	M	SD.	แปลความ
75. การประเมินจากชิ้นงาน/ผลงาน	2.98	1.00	ปานกลาง
76. การประเมินจากผู้เกี่ยวข้อง	3.04	.98	ปานกลาง
77. การประเมินที่เน้นการปฏิบัติ	3.05	1.06	ปานกลาง
78. การประเมินที่มีเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่ชัดเจน	3.20	1.03	ปานกลาง
79. การประเมินตามสภาพจริงหรือสถานการณ์ประกอบการ	3.05	1.10	ปานกลาง
80. การประเมินผลระหว่างการเรียนรู้	2.92	1.02	ปานกลาง
81. การติดตามการนำความรู้ไปใช้จริง	3.06	1.13	ปานกลาง
รวม	3.04	.20	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.2 พบว่าองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .20 นอกจากนี้ยังพบว่า ในรายการข้อคำถามทั้ง 81 ข้อนั้นมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.63 ถึง 3.47 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่าง .77 ถึง 1.31

ตารางที่ 4.3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ข้อคำถามในการวิเคราะห์องค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ข้อ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	1.00															
2	.36	1.00														
3	.40	.38	1.00													
4	.31	.29	.39	1.00												
5	.31	.31	.38	.36	1.00											
6	.28	.27	.39	.36	.64	1.00										
7	.26	.34	.25	.40	.46	.49	1.00									
8	.29	.32	.25	.23	.18	.26	.20	1.00								
9	.41	.36	.45	.36	.38	.41	.34	.41	1.00							
10	.17	.23	.14	.24	.30	.34	.38	.24	.37	1.00						
11	.29	.35	.30	.19	.27	.31	.28	.54	.39	.48	1.00					
12	.31	.31	.38	.34	.31	.32	.37	.36	.40	.37	.57	1.00				
13	.29	.35	.27	.33	.28	.28	.38	.44	.38	.44	.66	.66	1.00			
14	.35	.43	.40	.32	.30	.32	.33	.40	.51	.47	.54	.48	.60	1.00		
15	.38	.39	.34	.34	.42	.38	.41	.39	.48	.50	.45	.45	.56	.65	1.00	
16	.24	.29	.32	.26	.31	.32	.37	.37	.44	.40	.45	.45	.43	.49	.52	1.00

ข้อ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
17	.15	.32	.27	.26	.34	.30	.35	.25	.35	.51	.42	.44	.46	.42	.48	.54
18	.27	.30	.31	.29	.39	.31	.40	.41	.29	.39	.54	.51	.54	.45	.47	.40
19	.18	.23	.21	.13	.21	.19	.23	.27	.31	.47	.38	.37	.35	.40	.31	.44
20	.29	.33	.34	.22	.30	.36	.29	.37	.38	.21	.46	.51	.49	.46	.40	.40
21	.29	.29	.35	.28	.23	.31	.41	.27	.33	.31	.35	.50	.42	.42	.38	.43
22	.36	.37	.40	.26	.32	.28	.21	.24	.42	.34	.36	.38	.36	.50	.51	.33
23	.25	.25	.38	.27	.42	.38	.32	.17	.29	.24	.28	.35	.35	.29	.35	.37
24	.29	.27	.32	.31	.39	.41	.38	.28	.37	.43	.34	.37	.35	.39	.48	.45
25	.17	.24	.25	.21	.33	.26	.23	.17	.34	.25	.27	.28	.27	.26	.29	.34
26	.22	.32	.36	.20	.52	.44	.34	.22	.34	.33	.33	.38	.33	.37	.43	.40
27	.13	.25	.29	.17	.48	.39	.32	.21	.28	.19	.24	.30	.31	.27	.33	.38
28	.17	.25	.21	.22	.44	.37	.36	.10	.25	.21	.19	.29	.25	.26	.33	.35
29	.14	.19	.22	.20	.34	.28	.26	.10	.21	.18	.19	.25	.23	.19	.23	.31
30	.20	.25	.30	.22	.47	.37	.24	.17	.26	.17	.26	.22	.22	.26	.26	.29

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
31	.29	.32	.47	.25	.43	.38	.28	.34	.44	.30	.33	.35	.42	.42	.43	.33
32	.32	.30	.43	.26	.34	.39	.25	.32	.43	.35	.42	.43	.51	.47	.42	.42
33	.20	.33	.31	.28	.38	.37	.31	.27	.35	.43	.45	.44	.46	.42	.43	.41
34	.36	.35	.39	.25	.30	.29	.28	.33	.42	.29	.49	.39	.41	.51	.45	.30
35	.32	.37	.34	.27	.37	.33	.36	.32	.43	.29	.39	.41	.45	.47	.48	.38
36	.32	.37	.37	.33	.31	.35	.38	.34	.50	.35	.41	.38	.44	.57	.48	.48
37	.33	.37	.36	.32	.38	.35	.43	.36	.51	.38	.44	.45	.49	.52	.50	.53
38	.32	.35	.39	.28	.34	.33	.38	.33	.54	.26	.32	.31	.36	.50	.45	.43
39	.21	.30	.34	.29	.29	.35	.37	.25	.46	.39	.33	.37	.38	.43	.49	.48
40	.33	.35	.36	.35	.38	.40	.41	.24	.44	.37	.32	.35	.32	.38	.47	.39
41	.20	.33	.27	.26	.38	.40	.38	.18	.37	.47	.31	.29	.36	.34	.46	.37
42	.21	.32	.33	.32	.33	.39	.40	.31	.31	.28	.35	.35	.37	.41	.33	.36
43	.31	.24	.30	.18	.18	.19	.13	.30	.41	.07	.20	.26	.22	.38	.33	.29
44	.24	.21	.30	.16	.20	.20	.19	.27	.40	.13	.26	.28	.25	.35	.29	.27
45	.23	.29	.25	.25	.31	.32	.32	.35	.40	.47	.42	.32	.37	.40	.45	.45
46	.20	.26	.32	.26	.28	.30	.39	.22	.43	.30	.26	.17	.26	.29	.28	.28
47	.28	.34	.36	.22	.30	.29	.39	.25	.47	.29	.30	.28	.31	.35	.33	.37
48	.20	.28	.35	.23	.46	.43	.37	.23	.36	.34	.28	.32	.27	.30	.32	.44
49	.18	.27	.25	.27	.21	.20	.28	.18	.30	.24	.19	.33	.31	.28	.28	.38
50	.18	.27	.32	.25	.38	.34	.36	.19	.30	.30	.27	.34	.30	.29	.33	.32
51	.29	.36	.41	.26	.33	.36	.43	.38	.40	.35	.46	.41	.45	.52	.45	.38
52	.28	.36	.37	.30	.28	.34	.40	.33	.44	.33	.38	.42	.41	.48	.42	.46

ข้อ	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32
24	.45	.40	.43	.36	.35	.44	.57	1.00								
25	.34	.30	.35	.28	.32	.31	.45	.45	1.00							
26	.40	.42	.37	.34	.33	.40	.50	.53	.57	1.00						
27	.36	.38	.34	.33	.30	.28	.57	.40	.47	.75	1.00					
28	.33	.29	.33	.25	.34	.24	.44	.50	.46	.59	.64	1.00				
29	.26	.29	.30	.25	.34	.14	.37	.44	.46	.51	.54	.61	1.00			
30	.30	.25	.27	.28	.28	.26	.45	.43	.43	.54	.50	.51	.48	1.00		
31	.25	.35	.35	.43	.39	.49	.47	.38	.39	.42	.46	.30	.27	.36	1.00	
32	.39	.44	.43	.42	.45	.45	.45	.44	.40	.49	.47	.36	.39	.36	.61	1.00
33	.51	.39	.41	.39	.38	.43	.46	.53	.47	.54	.44	.43	.37	.50	.46	.58
34	.29	.38	.40	.43	.34	.48	.36	.40	.26	.37	.28	.25	.19	.33	.46	.53
35	.36	.34	.39	.47	.44	.45	.44	.51	.30	.46	.39	.42	.31	.39	.48	.47
36	.36	.42	.46	.42	.45	.47	.37	.49	.32	.40	.37	.30	.32	.24	.51	.54
37	.44	.39	.42	.45	.51	.49	.47	.55	.36	.45	.42	.36	.29	.32	.50	.55
38	.28	.33	.36	.36	.39	.47	.44	.45	.32	.33	.32	.30	.28	.29	.54	.49
39	.47	.37	.45	.37	.39	.47	.49	.60	.30	.44	.41	.37	.33	.35	.39	.43
40	.36	.33	.32	.37	.36	.46	.45	.53	.30	.37	.33	.31	.27	.33	.37	.34
41	.46	.35	.34	.24	.31	.38	.43	.55	.40	.44	.39	.40	.40	.37	.31	.40
42	.36	.36	.29	.40	.45	.34	.45	.44	.37	.44	.44	.38	.39	.41	.36	.44
43	.19	.21	.23	.34	.28	.36	.26	.23	.25	.23	.26	.14	.16	.21	.33	.40
44	.20	.30	.29	.36	.25	.35	.23	.24	.20	.22	.25	.16	.17	.18	.37	.42
45	.59	.38	.44	.36	.29	.39	.39	.57	.39	.43	.36	.31	.37	.39	.37	.46
46	.26	.29	.26	.26	.26	.45	.43	.46	.29	.31	.33	.24	.25	.32	.48	.45
47	.34	.30	.34	.34	.33	.40	.42	.48	.28	.35	.37	.32	.31	.35	.42	.41
48	.39	.35	.39	.37	.35	.38	.54	.52	.38	.53	.57	.50	.45	.49	.43	.51
49	.37	.31	.30	.29	.34	.27	.41	.41	.32	.33	.29	.35	.29	.31	.31	.45
50	.30	.36	.26	.37	.45	.31	.43	.40	.40	.43	.44	.46	.43	.38	.39	.42
51	.38	.42	.42	.49	.47	.45	.41	.45	.34	.43	.45	.37	.34	.31	.50	.55
52	.41	.42	.43	.49	.38	.40	.42	.52	.35	.38	.35	.35	.29	.30	.44	.43
53	.32	.37	.39	.39	.40	.39	.33	.48	.35	.34	.33	.37	.34	.31	.45	.43
54	.32	.36	.34	.41	.32	.44	.32	.40	.31	.34	.28	.24	.28	.31	.43	.44
55	.27	.29	.31	.34	.36	.38	.32	.42	.28	.34	.37	.39	.30	.31	.46	.42
56	.37	.26	.24	.32	.32	.32	.27	.31	.34	.26	.35	.29	.36	.42	.49	.39
57	.41	.22	.21	.30	.34	.28	.27	.33	.39	.27	.44	.35	.48	.52	.52	.45
58	.46	.25	.39	.39	.38	.40	.38	.42	.43	.46	.58	.48	.57	.53	.57	.55
59	.47	.26	.39	.37	.43	.40	.36	.40	.47	.39	.48	.46	.52	.56	.61	.53
60	.48	.20	.28	.36	.35	.39	.44	.41	.48	.38	.47	.38	.53	.54	.56	.51
61	.36	.16	.30	.32	.34	.28	.33	.34	.39	.29	.42	.32	.53	.48	.53	.48
62	.37	.24	.25	.21	.28	.27	.32	.34	.36	.37	.38	.31	.34	.42	.49	.49

ข้อ	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32
63	.27	.14	.29	.31	.29	.25	.29	.27	.30	.30	.41	.28	.42	.43	.43	.45
64	.47	.22	.38	.31	.42	.38	.42	.41	.44	.44	.58	.45	.51	.53	.52	.49
65	.35	.15	.23	.18	.27	.16	.23	.24	.23	.26	.36	.25	.35	.35	.39	.35
66	.29	.10	.21	.17	.26	.16	.23	.27	.24	.24	.35	.21	.31	.30	.36	.36
67	.30	.14	.28	.18	.22	.14	.22	.23	.23	.29	.36	.21	.33	.36	.41	.40
68	.31	.06	.26	.18	.20	.15	.23	.20	.19	.21	.35	.15	.36	.38	.41	.38
69	.30	.06	.19	.17	.25	.24	.23	.25	.25	.31	.37	.29	.36	.43	.46	.43
70	.39	.15	.41	.36	.44	.36	.39	.37	.36	.39	.56	.41	.47	.55	.53	.56
71	.30	.06	.32	.24	.28	.19	.28	.28	.23	.27	.41	.23	.37	.43	.44	.47
72	.32	.23	.40	.35	.41	.34	.33	.32	.36	.31	.46	.43	.54	.55	.58	.53
73	.53	.31	.39	.32	.36	.38	.41	.37	.44	.42	.48	.37	.45	.58	.60	.49
74	.38	.28	.39	.36	.30	.36	.35	.35	.36	.40	.52	.40	.49	.57	.59	.55
75	.44	.29	.40	.38	.37	.37	.39	.39	.40	.47	.53	.41	.50	.52	.58	.55
76	.36	.09	.29	.20	.24	.30	.26	.21	.26	.43	.43	.37	.37	.45	.56	.41
77	.43	.27	.45	.42	.44	.35	.38	.36	.40	.42	.53	.43	.53	.50	.52	.58
78	.44	.24	.46	.37	.35	.36	.41	.32	.38	.40	.55	.44	.50	.51	.53	.52
79	.49	.35	.56	.51	.50	.48	.45	.48	.43	.48	.62	.54	.55	.53	.58	.61
80	.47	.24	.47	.43	.43	.50	.41	.37	.37	.44	.56	.48	.51	.57	.55	.56
81																

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อ	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48
33	1.00															
34	.43	1.00														
35	.49	.58	1.00													
36	.46	.63	.67	1.00												
37	.51	.59	.67	.77	1.00											
38	.38	.57	.54	.72	.71	1.00										
39	.48	.49	.51	.60	.62	.56	1.00									
40	.39	.52	.44	.50	.55	.54	.65	1.00								
41	.55	.28	.35	.40	.45	.42	.57	.55	1.00							
42	.50	.39	.43	.45	.47	.40	.41	.47	.53	1.00						
43	.27	.42	.36	.42	.39	.44	.34	.28	.19	.34	1.00					
44	.31	.44	.33	.44	.43	.46	.34	.33	.22	.30	.71	1.00				
45	.60	.38	.41	.42	.48	.40	.57	.46	.61	.51	.33	.39	1.00			
46	.39	.37	.39	.53	.50	.60	.46	.45	.38	.46	.33	.42	.48	1.00		
47	.42	.45	.43	.59	.56	.66	.52	.47	.44	.41	.36	.48	.51	.64	1.00	
48	.53	.34	.45	.42	.52	.44	.51	.41	.53	.56	.32	.40	.56	.44	.52	1.00
49	.43	.27	.33	.34	.39	.36	.45	.44	.45	.47	.23	.22	.42	.32	.36	.47

72	.67	.65	.65	.62	.64	.72	.75	1.00									
73	.59	.55	.60	.63	.59	.65	.71	.76	1.00								
74	.48	.56	.60	.66	.59	.57	.66	.68	.75	1.00							
75	.56	.59	.63	.63	.62	.63	.69	.67	.76	.87	1.00						
76	.63	.58	.62	.61	.65	.64	.70	.62	.73	.65	.72	1.00					
77	.63	.58	.61	.59	.61	.71	.71	.72	.74	.70	.76	.66	1.00				
78	.61	.50	.55	.52	.60	.75	.69	.66	.70	.64	.65	.68	.79	1.00			
79	.58	.53	.53	.53	.56	.72	.64	.66	.67	.67	.71	.67	.77	.81	1.00		
80	.56	.47	.50	.55	.55	.71	.64	.66	.76	.62	.64	.72	.73	.72	.82	1.00	
81	.43	.37	.42	.50	.47	.66	.56	.54	.68	.61	.66	.64	.71	.70	.82	.88	1.00

1.1.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

การวิเคราะห์องค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์ส่วนประกอบสำคัญ (Principal Component Analysis) และวิเคราะห์หมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) โดยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax Method) ทั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลโดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1.2.1 การสกัดองค์ประกอบ

ในการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์ส่วนประกอบสำคัญ (Principal Component Analysis) ได้จำนวนองค์ประกอบ (Factors) ค่าไอเกน (Eigen Value) ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบ (Cumulative Percentage of Variance) และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ตารางที่ 4.4 ผลการทดสอบความมีนัยสำคัญของเมตริกสหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถาม โดย การวิเคราะห์ KMO (The Kaiser-Meyer-Olkin) และสหสัมพันธ์ Bartlett's Test of Sphericity ในการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ค่าสถิติ	ผล
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	.79
Bartlett's Test of Sphericity Approx. Chi-Square	57449.82
df	3240.00
Sig	.00

จากตารางที่ 4.4 ผลการทดสอบพบว่า ค่า KMO มีค่าเท่ากับ .79 (ซึ่งมากกว่า .50) และค่า Bartlett's Test มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 (ซึ่งน้อยกว่า .05) จึงกล่าวได้ว่า ข้อมูลที่ได้จากการเก็บกลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ตารางที่ 4.5 ค่าการร่วมกันก่อนและหลังการสกัดองค์ประกอบ (Communality Analysis) สมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ข้อคำถาม	ค่าการร่วมกันของ การสกัดองค์ประกอบ	
	ก่อน	หลัง
1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานที่สนใจ	1.00	.86
2. มีความรู้พื้นฐานในการสื่อสาร (ฟัง พูด อ่าน เขียน)	1.00	.84
3. เข้าใจคำศัพท์พื้นฐานเกี่ยวกับอาชีพหรืองานที่สนใจ	1.00	.75
4. ความสามารถในการเรียนรู้งาน	1.00	.80
5. การฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ	1.00	.76
6. การฝึกปฏิบัติในงานที่สนใจ	1.00	.75
7. การฝึกงานที่เชื่อมโยงกับงานที่คาดว่าจะทำ	1.00	.75
8. การฝึกปฏิบัติเพื่อเพิ่มทักษะเดิมให้ดีขึ้น (Up-skill)	1.00	.76
9. การฝึกปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างทักษะใหม่ (Re-skill)	1.00	.82

ข้อคำถาม	ค่าการร่วมกันของ การสัปดาห์ประกอบ	
	ก่อน	หลัง
10. มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพื้นฐาน เช่น การใช้โปรแกรมพื้นฐาน การใช้งานอินเทอร์เน็ต เป็นต้น	1.00	.80
11. การฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ	1.00	.75
12. สามารถแก้ปัญหาเบื้องต้นในการปฏิบัติงาน	1.00	.74
13. มีทักษะในการจัดการเวลา	1.00	.73
14. ชอบเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง	1.00	.79
15. ชอบเรียนรู้จากบุคลากรในครอบครัว	1.00	.79
16. ชอบเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากการเข้ารับการฝึกอบรม	1.00	.80
17. มีทัศนคติเชิงบวกในการพัฒนาตนเอง	1.00	.76
18. สภาพทางกายที่เสื่อมลง เช่น การมองเห็น ความคล่องแคล่วในการเคลื่อนไหว ความจำ เหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้	1.00	.70
19. มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการประกอบอาชีพเสริม	1.00	.83
20. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	1.00	.79
21. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นกันเองกับคนรอบข้าง	1.00	.78
22. ความซื่อสัตย์	1.00	.83
23. ความรับผิดชอบในการทำงาน	1.00	.79
24. ความมุ่งมั่น ตั้งใจในการทำงาน	1.00	.78
25. มีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน	1.00	.82
26. เนื้อหาสัมพันธ์กับความรู้และประสบการณ์เดิม	1.00	.79
27. เนื้อหาไม่ควรมีความซับซ้อน	1.00	.78
28. เนื้อหาควรเป็นเนื้อหาที่เข้าใจง่าย	1.00	.86
29. ควรมีการสาธิตพร้อมปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง	1.00	.79
30. มีคู่มือแนะนำแนวทางการปฏิบัติงาน	1.00	.84
31. แบ่งบทเรียนออกเป็นหน่วยย่อย	1.00	.86
32. เนื้อหาที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	1.00	.79
33. เนื้อหาเน้นความจำ ความคงทนในการจำ	1.00	.81
34. เนื้อหาเน้นสรุปความคิดรวบยอด	1.00	.77

ข้อคำถาม	ค่าการร่วมกันของ การสัปดาห์ประกอบ	
	ก่อน	หลัง
35. เนื้อหาเน้นการตัดสินใจ การแก้ปัญหา	1.00	.83
36. เนื้อหาที่เชื่อมโยงความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน	1.00	.81
37. การเรียนด้วยตนเอง	1.00	.72
38. เรียนในชั้นเรียนทั้งหมด	1.00	.79
39. เรียนในชั้นเรียนร่วมกับการเรียนออนไลน์	1.00	.82
40. เรียนออนไลน์ทั้งหมด	1.00	.87
41. การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง	1.00	.81
42. การพบปะกับผู้เชี่ยวชาญ	1.00	.75
43. การเรียนเป็นกลุ่มย่อย (2-3 คน)	1.00	.85
44. การเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ (5-6 คน)	1.00	.83
45. การเรียนด้วยตนเองและกลุ่มย่อย	1.00	.76
46. การอภิปราย	1.00	.82
47. การระดมความคิดเห็น	1.00	.76
48. สื่อสารร่วมกับผู้อื่นจากสื่อออนไลน์	1.00	.79
49. ปฏิสัมพันธ์ออนไลน์แบบทันทีทันใด เช่น แชท,ไลน์	1.00	.81
50. ปฏิสัมพันธ์ออนไลน์แบบไม่ทันทีทันใด เช่น อีเมล, กระดานสนทนา	1.00	.88
51. ปฏิสัมพันธ์แบบผสม เช่น เฟซบุ๊ก, ทวิตเตอร์	1.00	.89
52. ปฏิสัมพันธ์แบบพบเจอกันในห้องเรียน	1.00	.81
53. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	1.00	.80
54. การประชุมแบบเผชิญหน้า (เห็นหน้ากัน)	1.00	.77
55. การประชุมบนเว็บ (เห็นหน้ากันผ่านมือถือ/คอมพิวเตอร์)	1.00	.83
56. สื่อเสียง (ได้ยินแต่เสียง)	1.00	.69
57. คลิปวิดีโอ (เห็นทั้งภาพและเสียง)	1.00	.86
58. ช่องทางติดต่อสื่อสาร (สำหรับติดต่อกับคนอื่น)	1.00	.85
59. ช่องทางปฏิสัมพันธ์ (สำหรับการมีส่วนร่วมเวลาเรียน)	1.00	.83
60. แหล่งข้อมูลออนไลน์สำหรับสืบค้นข้อมูล	1.00	.85
61. การบรรยายสด (Live)	1.00	.72

ข้อคำถาม	ค่าการร่วมกันของ การสกัดองค์ประกอบ	
	ก่อน	หลัง
62. เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-book)	1.00	.82
63. เอกสารดาวนโหลด (หนังสือที่สามารถดาวนโหลดมาอ่านได้)	1.00	.79
64. หนังสือ/เอกสารสิ่งพิมพ์	1.00	.83
65. การสนทนาออนไลน์ (พูดคุยผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์)	1.00	.85
66. การส่งข้อความสั้น (SMS)	1.00	.85
67. จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)	1.00	.89
68. สมาร์ทโฟน	1.00	.82
69. คำบรรยายได้ภาพ	1.00	.83
70. ประเมินจากกระบวนการเรียนรู้	1.00	.81
71. ทดสอบออนไลน์	1.00	.84
72. ประเมินจากการสะท้อนความคิด (เขียนความรู้สึก)	1.00	.72
73. ประเมินจากการระดมสมอง (ประเมินจากการทำงานร่วมกัน)	1.00	.85
74. การประเมินเป็นรายบุคคล	1.00	.79
75. การประเมินจากชิ้นงาน/ผลงาน	1.00	.79
76. การประเมินจากผู้เกี่ยวข้อง	1.00	.80
77. การประเมินที่เน้นการปฏิบัติ	1.00	.82
78. การประเมินที่มีเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่ชัดเจน	1.00	.81
79. การประเมินตามสภาพจริงหรือสถานการณ์ประกอบการ	1.00	.86
80. การประเมินผลระหว่างการเรียนรู้	1.00	.86
81. การติดตามการนำความรู้ไปใช้จริง	1.00	.87

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ค่าการร่วม (Communality) พบว่า ค่าการร่วมเริ่มแรก ก่อนสกัดองค์ประกอบที่ได้จากวิธี Principal Component Analysis (PCA) ของทุกข้อคำถาม มีค่าเท่ากับ 1.00 และภายหลังจากการสกัดองค์ประกอบแล้วมีค่าระหว่าง .69 - .89 ซึ่งมีค่ามากกว่า .20 แสดงว่า ข้อคำถามมีความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ตารางที่ 4.6 จำนวนองค์ประกอบ ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบของแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ร้อยละของความแปรปรวน	ร้อยละของความแปรปรวนสะสม
1	41.22	50.88	50.88
2	7.98	9.85	60.73
3	3.21	3.97	64.70
4	2.92	3.61	68.31
5	2.00	2.47	70.78
6	1.53	1.89	72.68
7	1.48	1.82	74.50
8	1.34	1.65	76.15
9	1.27	1.57	77.72
10	1.19	1.47	79.19
11	1.00	1.24	80.43

จากตารางที่ 4.6 พบว่า เมื่อพิจารณาค่าไอเกน (Eigen Value) ตั้งแต่ 1.00 ขึ้นไป ซึ่งเป็นผลรวมกำลังสองของสัมประสิทธิ์ขององค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบมีค่าไอเกนมากกว่า 1.00 ขึ้นไป จะได้องค์ประกอบจำนวน 11 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาทั้ง 11 องค์ประกอบ พบว่า ความแปรปรวนสะสมของทั้ง 11 องค์ประกอบเท่ากับร้อยละ 80.43 ของความแปรปรวนทั้งหมดสามารถอธิบายได้ว่า องค์ประกอบสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานประกอบไปด้วย 11 องค์ประกอบ สามารถเป็นองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานได้ร้อยละ 80.43

1.1.2.2 การหมุนแกน

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ก่อนการหมุนแกน

ตารางที่ 4.7 เมตริกซ์องค์ประกอบก่อนหมุนแกนองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ข้อ	องค์ประกอบ										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	.55	.35	.14	.57	-.03	-.02	.13	-.12	.13	-.19	-.03
2	.53	.43	.29	.46	.01	.05	-.14	.00	.16	-.09	.13
3	.46	.26	.30	.50	-.06	-.15	-.01	-.25	-.03	.18	.10
4	.51	.41	.21	.54	.00	-.13	-.07	-.06	.01	-.03	.09
5	.65	.30	.30	.26	-.18	.00	.09	.16	.07	-.07	-.10
6	.66	.45	.14	.14	-.13	.01	.07	.08	.05	-.18	-.07
7	.65	.35	.22	.27	-.19	.00	-.12	.13	.09	-.02	.14
8	.75	.09	.30	.23	-.08	.01	-.03	-.14	.04	-.05	-.10
9	.76	.03	.22	.35	-.14	.13	-.09	-.10	.11	.02	-.07
10	.49	-.16	.40	.14	.09	.06	.09	.32	-.35	.29	-.18
11	.74	-.04	.12	.34	.02	.06	-.18	.01	-.18	-.01	-.07
12	.76	.18	.02	.10	-.06	-.03	-.05	.14	-.29	-.01	.05
13	.60	.31	.07	-.01	.35	.05	.07	.03	.13	-.04	.34
14	.66	.41	.16	-.09	.25	-.13	.24	-.03	.02	-.10	.03
15	.67	.30	.19	-.11	.20	-.12	.29	-.24	-.11	.03	.02
16	.75	.20	.27	-.08	.13	-.06	-.04	-.11	-.22	.02	-.15
17	.64	.36	.01	-.12	.26	-.12	.10	-.25	-.21	-.03	-.02
18	.42	.47	-.09	-.19	.32	-.10	-.24	.00	.19	-.09	-.21
19	.60	.44	-.08	.00	.14	-.23	-.17	.32	.04	-.08	-.24
20	.58	.53	-.14	-.02	.19	.08	-.23	.20	.04	.01	-.16
21	.63	.53	-.03	-.04	.27	.07	-.07	.13	.03	-.01	-.06
22	.62	.60	-.11	-.21	.15	.01	.03	-.02	-.07	.05	.02
23	.61	.52	-.05	-.09	.34	.03	.00	-.02	-.06	.11	.08
24	.62	.50	.00	-.18	.29	.09	-.07	.03	-.05	.09	.01
25	.62	.47	-.07	-.14	.33	.16	-.02	-.23	-.03	.05	.02
26	.64	.41	-.03	-.29	-.20	-.13	.17	.12	-.04	-.10	.10

ข้อ	องค์ประกอบ										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
27	.73	.35	-.18	-.13	-.17	-.02	.10	.16	.09	-.03	-.05
28	.63	.48	-.24	-.26	-.15	.10	.17	.08	.15	-.04	.12
29	.71	.35	-.21	-.05	-.05	.23	.04	-.06	.17	.14	.05
30	.73	.28	-.20	-.11	-.20	.12	.07	-.17	.11	.24	-.11
31	.78	.22	-.06	-.12	-.22	.04	.08	-.23	.04	.19	-.22
32	.74	.27	-.18	-.08	-.14	.00	-.15	.18	.16	.13	-.07
33	.77	.23	-.02	-.06	-.24	.01	.13	-.02	.15	.20	-.17
34	.80	.13	-.02	.05	-.18	.04	-.13	-.06	.03	.21	-.05
35	.82	.15	-.01	-.01	-.11	-.02	-.06	-.01	-.13	.31	-.02
36	.52	.36	-.19	.03	-.22	.45	.09	.11	.03	.12	.31
37	.65	.29	.01	-.02	-.18	.01	.31	.16	-.16	.04	.19
38	.75	-.08	.23	-.28	-.13	.13	.02	.12	-.20	-.10	.04
39	.76	-.14	.32	-.21	-.08	.18	-.04	-.03	-.12	-.09	.04
40	.80	-.15	.37	-.15	-.04	.12	.00	.05	-.13	-.10	.02
41	.77	.11	.09	-.32	-.21	-.07	-.09	.12	-.05	-.16	.04
42	.72	-.06	.22	-.30	-.18	.02	-.10	-.10	.04	-.15	-.12
43	.77	-.08	.28	-.26	-.12	-.18	.02	-.07	.02	-.21	-.11
44	.77	.02	.28	-.27	-.15	-.14	-.02	-.12	.01	-.12	.09
45	.79	-.14	.13	-.08	-.21	-.16	-.03	-.09	-.10	.07	.00
46	.75	-.16	.13	-.27	-.33	.04	.08	-.07	-.03	.02	-.13
47	.83	-.08	-.11	-.01	-.09	-.04	-.07	-.18	.10	-.03	.02
48	.80	-.32	.04	.05	.05	.05	-.20	.03	-.02	-.04	-.03
49	.80	-.30	.10	-.02	.08	-.02	-.19	.06	-.03	.12	.08
50	.77	-.36	.26	-.15	.13	-.07	-.07	.05	.05	.09	.16
51	.78	-.34	.29	-.13	.13	-.06	-.08	.02	.10	.05	.17
52	.74	-.38	.07	-.22	.02	-.13	-.07	-.03	.16	-.07	.04
53	.78	-.16	.08	-.16	-.01	-.17	-.22	.05	.09	-.08	.19
54	.76	-.01	-.33	-.04	-.10	-.13	-.16	.09	.16	.00	.00
55	.73	-.47	.03	.02	.15	.12	-.06	.13	.03	.10	-.11
56	.69	-.29	.03	-.02	.14	.16	.12	-.04	-.04	-.04	-.24
57	.73	-.29	-.24	.09	.02	.27	-.07	-.24	.00	-.19	-.05
58	.81	-.15	-.22	.11	-.07	.18	-.02	-.03	-.12	-.24	.02
59	.82	-.21	-.19	.03	.04	.13	.01	-.15	-.07	-.17	.00

ข้อ	องค์ประกอบ										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
60	.78	-.24	-.19	-.04	.08	.22	-.08	-.19	-.17	-.04	.11
61	.71	-.27	-.14	.03	.08	.33	-.09	-.04	-.07	.00	-.02
62	.74	-.37	.19	-.22	.12	.01	-.09	-.02	.09	.03	.11
63	.71	-.32	-.10	.14	-.04	.32	-.18	.03	-.07	-.11	.03
64	.76	-.12	-.20	.16	.09	-.04	.34	.00	.07	-.21	-.05
65	.69	-.44	.04	.11	.25	.06	.28	.09	.09	-.01	-.06
66	.68	-.44	.14	.08	.23	.06	.23	.14	.18	.04	.00
67	.71	-.48	.14	-.05	.14	-.07	.13	.15	.24	.08	-.02
68	.70	-.48	.10	.06	.12	-.09	-.01	.06	.15	.20	.05
69	.74	-.44	.08	-.01	-.03	.05	.21	.08	.16	.05	.04
70	.78	-.20	-.21	.18	.03	.05	.20	.15	-.06	-.06	-.12
71	.76	-.46	-.04	.12	.07	.01	.06	.13	-.01	.10	-.02
72	.75	-.23	-.19	.10	.06	.03	.04	-.02	.15	.14	-.08
73	.77	-.21	-.25	.03	.09	-.26	.00	-.25	-.10	.09	-.03
74	.76	-.20	-.21	.02	-.07	-.17	-.17	-.12	.17	.11	.06
75	.79	-.20	-.21	.05	-.03	-.20	-.12	-.12	.09	.01	.07
76	.70	-.28	-.21	.13	-.06	-.25	.28	-.09	-.08	.11	.08
77	.80	-.20	-.26	.12	.03	-.08	-.06	.03	-.03	-.20	-.04
78	.75	-.15	-.36	.14	-.01	-.14	.15	.03	-.01	-.20	-.06
79	.82	-.05	-.33	.09	.00	-.11	-.05	.17	-.14	-.10	.05
80	.77	-.08	-.36	.13	-.04	-.19	.00	.08	-.25	.09	.08
81	.70	-.07	-.41	.15	-.07	-.25	-.13	.10	-.26	.03	.12

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์หมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) โดยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax Method) เพื่อให้ตัวแปรสัมพันธ์กับองค์ประกอบในลักษณะที่ชัดเจนขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.8 เมตริกข้อบังคับประกอบภายหลังการหมุนแกนองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพ
ของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ข้อ	องค์ประกอบ										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	.12	.27	.15	.81	.01	.06	.10	.04	-.07	.27	.06
2	.12	.37	.01	.81	.07	-.03	.07	.11	-.04	-.05	-.09
3	.12	.16	.13	.75	.04	.15	-.04	-.03	.09	-.14	.26
4	.06	.31	.19	.81	.03	-.01	.00	.01	.04	-.03	.03
5	.21	.29	.08	.64	.31	.13	-.04	.14	.17	.20	-.13
6	.10	.46	.14	.54	.34	.11	.05	.15	.04	.23	-.11
7	.17	.32	.16	.65	.28	.07	-.01	.23	.04	-.07	-.16
8	.40	.25	.09	.59	.33	.18	.15	-.05	.07	.05	.04
9	.45	.17	.12	.64	.21	.25	.22	.06	.06	.01	-.05
10	.45	.09	.01	.24	.15	.02	-.03	.00	.71	.00	.01
11	.44	.21	.29	.51	.16	.05	.29	-.04	.24	-.06	-.05
12	.27	.39	.41	.36	.32	.02	.13	.16	.28	-.02	-.01
13	.34	.64	.04	.29	.06	-.17	-.03	.25	-.12	-.04	.14
14	.23	.68	.08	.30	.27	-.02	-.11	.03	.01	.21	.20
15	.27	.58	.09	.27	.30	.11	-.03	-.01	.08	.14	.42
16	.33	.52	.12	.32	.41	.10	.13	-.15	.26	-.02	.15
17	.16	.66	.23	.19	.25	.06	.10	-.10	.06	.06	.33
18	.05	.74	.06	.09	.09	.07	.02	-.22	-.15	.00	-.22
19	.11	.66	.31	.27	.16	.03	-.11	-.12	.12	.11	-.36
20	.07	.75	.19	.23	.06	.11	.12	.03	.09	-.01	-.31
21	.14	.80	.11	.27	.09	.04	.08	.07	.07	.04	-.13
22	.01	.82	.20	.15	.22	.15	.05	.15	.04	.01	.07
23	.14	.82	.14	.20	.06	.04	.05	.10	.07	-.06	.11
24	.15	.82	.07	.16	.15	.07	.09	.10	.11	-.08	.01
25	.15	.80	.06	.17	.09	.13	.24	.05	-.04	-.05	.19
26	.06	.53	.29	.13	.52	.12	-.13	.29	-.01	.15	.01
27	.18	.54	.34	.19	.33	.27	-.02	.27	-.02	.19	-.15
28	.06	.63	.23	.09	.30	.25	.00	.44	-.17	.16	-.06

ข้อ	องค์ประกอบ										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
29	.24	.58	.19	.22	.11	.38	.17	.34	-.10	.02	-.02
30	.24	.48	.25	.18	.22	.58	.13	.22	-.03	.03	.04
31	.27	.43	.23	.23	.35	.59	.13	.07	.03	.06	.09
32	.28	.51	.33	.21	.24	.34	.01	.20	.00	-.04	-.30
33	.31	.40	.20	.29	.31	.53	-.03	.18	.05	.12	-.04
34	.37	.36	.29	.35	.27	.41	.13	.12	.08	-.13	-.06
35	.37	.43	.35	.28	.27	.36	.05	.14	.24	-.16	.04
36	.08	.38	.14	.23	.08	.21	.22	.70	.01	-.03	-.04
37	.16	.38	.29	.27	.33	.09	-.07	.44	.19	.16	.14
38	.46	.26	.12	.09	.62	.02	.17	.20	.22	.02	.00
39	.54	.22	.02	.18	.58	.05	.25	.12	.15	-.05	.06
40	.59	.23	.04	.24	.57	.00	.18	.09	.21	.01	.04
41	.32	.38	.27	.12	.66	.08	.04	.15	.01	.00	-.14
42	.43	.25	.07	.13	.64	.20	.16	-.04	-.04	.02	-.06
43	.48	.25	.14	.19	.68	.10	.00	-.12	-.02	.12	.02
44	.42	.31	.13	.23	.67	.10	.00	.03	-.07	-.04	.11
45	.49	.15	.33	.24	.50	.24	.03	.01	.10	-.07	.09
46	.48	.12	.17	.08	.61	.37	.12	.10	.09	.08	.02
47	.52	.28	.36	.24	.31	.26	.18	.05	-.16	-.01	.04
48	.70	.16	.28	.21	.26	.05	.25	-.03	.07	-.08	-.11
49	.73	.20	.27	.18	.26	.06	.10	.02	.12	-.21	-.04
50	.80	.18	.11	.13	.37	-.02	-.03	.04	.06	-.17	.06
51	.81	.19	.07	.17	.37	-.03	-.02	.03	.01	-.17	.06
52	.74	.14	.22	.02	.41	.07	.02	-.05	-.14	-.03	-.02
53	.59	.26	.31	.17	.44	-.02	-.01	.04	-.13	-.19	-.09
54	.43	.34	.52	.12	.19	.24	.04	.10	-.16	-.01	-.23
55	.83	.10	.18	.06	.11	.10	.18	-.01	.18	.00	-.10
56	.65	.19	.12	.07	.19	.15	.28	-.06	.16	.23	.04
57	.58	.14	.32	.13	.14	.16	.56	.05	-.15	.10	.03
58	.49	.21	.46	.21	.24	.05	.44	.17	-.02	.15	-.03
59	.58	.24	.40	.14	.23	.09	.41	.07	-.07	.12	.08
60	.58	.24	.37	.05	.20	.09	.47	.13	-.01	-.08	.15
61	.61	.19	.23	.07	.10	.12	.45	.14	.08	-.01	-.03

ข้อ	องค์ประกอบ										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
62	.78	.18	.08	.04	.37	.03	.07	.02	-.03	-.14	.04
63	.60	.06	.28	.19	.16	.04	.49	.17	.06	-.03	-.13
64	.55	.26	.40	.22	.10	.06	.11	.10	-.07	.45	.10
65	.83	.10	.14	.11	.02	.02	.07	.04	.11	.29	.09
66	.87	.10	.06	.15	.05	.01	-.02	.08	.09	.20	.04
67	.90	.07	.10	.08	.18	.08	-.12	.02	.03	.11	-.04
68	.85	.03	.19	.15	.10	.11	-.06	.00	.06	-.09	.01
69	.81	.01	.16	.12	.23	.15	.01	.18	.03	.16	.04
70	.59	.20	.45	.19	.07	.12	.17	.13	.15	.32	-.04
71	.80	.05	.34	.13	.09	.09	.09	.07	.17	.06	-.01
72	.66	.22	.33	.15	.01	.28	.12	.06	-.02	.07	-.02
73	.55	.25	.57	.10	.14	.23	.10	-.15	-.04	-.03	.23
74	.58	.19	.46	.17	.17	.28	.05	.00	-.20	-.14	-.03
75	.58	.20	.52	.20	.19	.19	.07	-.02	-.17	-.07	.01
76	.55	.06	.56	.15	.12	.19	-.06	.08	.03	.15	.27
77	.56	.22	.55	.19	.18	.03	.24	-.01	-.06	.15	-.09
78	.48	.21	.60	.16	.12	.09	.14	.05	-.08	.32	-.01
79	.45	.33	.66	.17	.17	.01	.14	.13	.05	.08	-.11
80	.41	.26	.73	.15	.11	.12	.08	.12	.14	-.01	.05
81	.12	.27	.15	.81	.01	.06	.10	.04	-.07	.27	.06

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบแต่ละข้อ จำนวน 81 ข้อ มีจำนวนองค์ประกอบ 11 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาเลือกข้อที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า .30 ขึ้นไป และองค์ประกอบที่ถือว่ามีความชัดเจนตามเกณฑ์จะต้องมีจำนวนข้อในองค์ประกอบนั้นไม่น้อยกว่า 3 ตัวแปร จึงจัดว่าเป็น 1 องค์ประกอบ ปรากฏผลดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .30 ขึ้นไป

ข้อ	องค์ประกอบ										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1				.81							
2				.81							
3				.75							
4				.81							
5				.64							
6				.54							
7				.65							
8				.59							
9				.64							
10									.71		
11				.51							
12			.41								
13		.64									
14		.68									
15		.58									
16		.52									
17		.66									
18		.74									
19		.66									
20		.75									
21		.80									
22		.82									
23		.82									
24		.82									
25		.80									
26		.53									
27		.54									
28		.63									
29		.58									
30						.58					

ข้อ	องค์ประกอบ										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
64	.55										
65	.83										
66	.87										
67	.90										
68	.85										
69	.81										
70	.59										
71	.80										
72	.66										
73			.57								
74	.58										
75	.58										
76			.56								
77			.56								
78			.60								
79			.66								
80			.73								
81			.80								

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบภายหลังการหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนแมกซ์ (Varimax Method) ในตัวแปรที่อยู่ในเกณฑ์ (คือมีค่า Loading มากกว่า .50 และมีตัวแปรอย่างน้อย 3 ตัวแปรในองค์ประกอบ) จำนวน 6 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 มีจำนวน 28 ตัวแปร คือ ข้อที่ 40, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 74, 75

องค์ประกอบที่ 2 มีจำนวน 19 ตัวแปร คือ ข้อที่ 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 32, 35

องค์ประกอบที่ 3 มีจำนวน 9 ตัวแปร คือ ข้อที่ 12, 54, 73, 76, 77, 78, 79, 80, 81

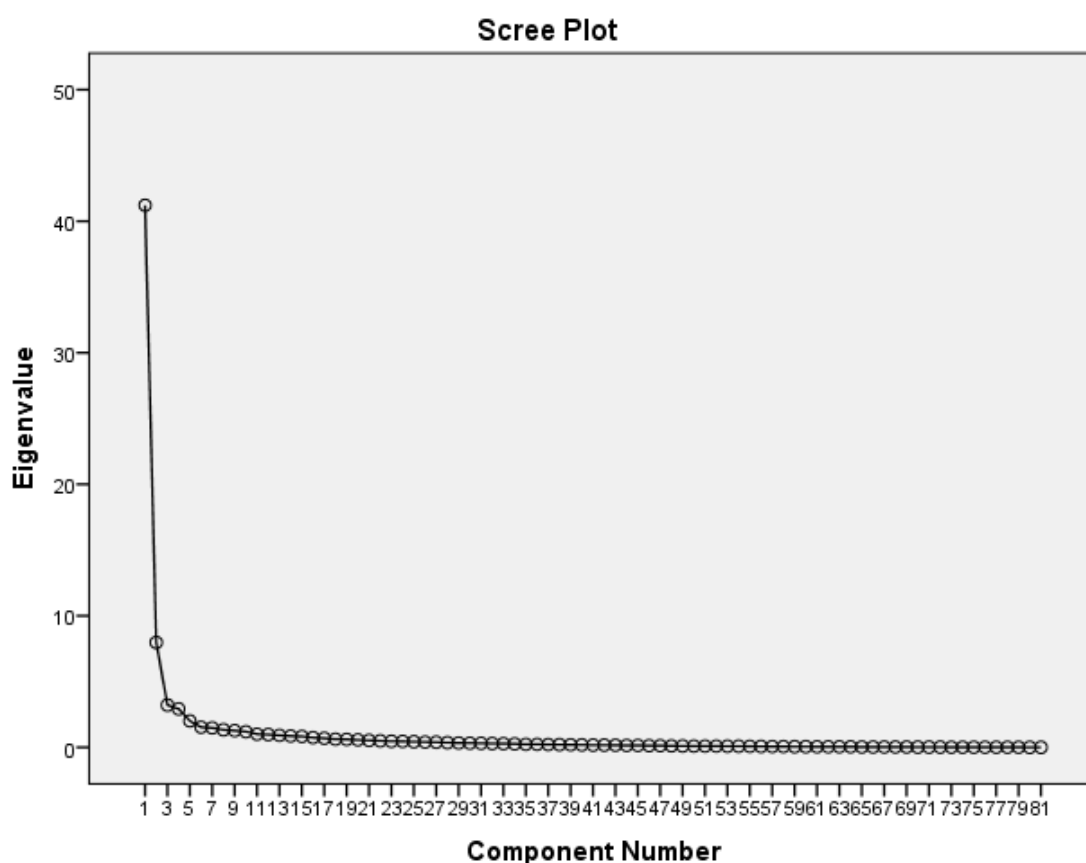
องค์ประกอบที่ 4 มีจำนวน 10 ตัวแปร คือ ข้อที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11

องค์ประกอบที่ 5 มีจำนวน 8 ตัวแปร คือ ข้อที่ 38, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 46

องค์ประกอบที่ 6 มีจำนวน 4 ตัวแปร คือ ข้อที่ 30, 31, 33, 34

จากการพิจารณาข้อคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุ หลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน จำนวน 81 ตัวแปร ปรากฏว่า มีจำนวน 6 องค์ประกอบ ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า .30 และมีตัวแปรอย่างน้อย 3 ตัวแปรในองค์ประกอบ ดังนั้นจึงมีจำนวนองค์ประกอบที่ชัดเจนจำนวน 6 องค์ประกอบ รวมจำนวน 78 ตัวแปร

จากนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบจากการพิจารณาโดยใช้ Scree test ดังแผนภาพที่ 4.1

แผนภาพที่ 4.1 ไอเกนขององค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ผลการวิเคราะห์จากแผนภาพที่ 4.1 พบว่า ค่าไอเกนขององค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานเมื่อพิจารณาโดยใช้ Scree-test มีองค์ประกอบที่ชัดเจน 6 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่ 1 มีค่าไอเกนเท่ากับ 41.22 องค์ประกอบที่ 2 มีค่าไอเกนเท่ากับ 7.98 องค์ประกอบที่ 3 มีค่าไอเกนเท่ากับ 3.21 องค์ประกอบที่ 4 มีค่าไอเกนเท่ากับ 2.92 องค์ประกอบที่ 5 มีค่าไอเกนเท่ากับ 2.00 และองค์ประกอบที่ 6 มี

ค่าไอเกนเท่ากับ 1.53 ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบภายหลังการหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) โดยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax Method)

1.1.2.3 การตั้งชื่อองค์ประกอบ

ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานตามที่วิเคราะห์ได้ชัดเจน 6 องค์ประกอบ โดยพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบและพิจารณาข้อความโดยรวมทั้งหมดที่อยู่ในองค์ประกอบนั้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.10 องค์ประกอบที่ 1 กิจกรรมและทรัพยากรการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ตัวแปร (ข้อ)	น้ำหนักองค์ประกอบ
40. เรียนออนไลน์ทั้งหมด	.59
47. การระดมความคิดเห็น	.52
48. สื่อสารร่วมกับผู้อื่นจากสื่อออนไลน์	.70
49. ปฏิสัมพันธ์ออนไลน์แบบทันทีทันใด เช่น แชท,ไลน์	.73
50. ปฏิสัมพันธ์ออนไลน์แบบไม่ทันทีทันใด เช่น อีเมล, กระดานสนทนา	.80
51. ปฏิสัมพันธ์แบบผสม เช่น เฟซบุ๊ก, ทวิตเตอร์	.81
52. ปฏิสัมพันธ์แบบพบเจอกันในห้องเรียน	.74
53. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	.59
55. การประชุมบนเว็บ (เห็นหน้ากันผ่านมือถือ/คอมพิวเตอร์)	.83
56. สื่อเสียง (ได้ยินแต่เสียง)	.65
57. คลิปวิดีโอ (เห็นทั้งภาพและเสียง)	.58
58. ช่องทางติดต่อสื่อสาร (สำหรับติดต่อกับคนอื่น)	.49
59. ช่องทางปฏิสัมพันธ์ (สำหรับการมีส่วนร่วมเวลาเรียน)	.58
60. แหล่งข้อมูลออนไลน์สำหรับสืบค้นข้อมูล	.58
61. การบรรยายสด (Live)	.61
62. เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-book)	.78
63. เอกสารดาวน์โหลด (หนังสือที่สามารถดาวน์โหลดมาอ่านได้)	.60
64. หนังสือ/เอกสารสิ่งพิมพ์	.55
65. การสนทนาออนไลน์ (พูดคุยผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์)	.83
66. การส่งข้อความสั้น (SMS)	.87

ตัวแปร (ข้อ)	น้ำหนักองค์ประกอบ
67. จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)	.90
68. สมาร์ทโฟน	.85
69. คำบรรยายใต้ภาพ	.81
70. ประเมินจากกระบวนการเรียนรู้	.59
71. ทดสอบออนไลน์	.80
72. ประเมินจากการสะท้อนความคิด (เขียนความรู้สึก)	.66
74. การประเมินเป็นรายบุคคล	.58
75. การประเมินจากชิ้นงาน/ผลงาน	.58
ค่าไอเกน (Eigen Value)	41.22
ค่าร้อยละของความแปรปรวน	50.88

จากตารางที่ 4.10 พบว่า องค์ประกอบที่ 1 มีจำนวน 28 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .49 ถึง .90 และมีค่าไอเกนเท่ากับ 41.22 ตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “กิจกรรมและทรัพยากรการเรียนรู้แบบผสมผสาน”

ตารางที่ 4.11 องค์ประกอบที่ 2 คุณลักษณะส่วนบุคคล

ตัวแปร (ข้อ)	น้ำหนักองค์ประกอบ
13. มีทักษะในการจัดการเวลา	.64
14. ชอบเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง	.68
15. ชอบเรียนรู้จากบุตรหลานในครอบครัว	.58
16. ชอบเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากการเข้ารับการฝึกอบรม	.52
17. มีทัศนคติเชิงบวกในการพัฒนาตนเอง	.66
18. สภาพทางกายที่เสื่อมลง เช่น การมองเห็น ความคล่องแคล่วในการเคลื่อนไหว ความจำ เหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้	.74
19. มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการประกอบอาชีพเสริม	.66
20. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	.75
21. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นกันเองกับคนรอบข้าง	.80
22. ความซื่อสัตย์	.82
23. ความรับผิดชอบในการทำงาน	.82
24. ความมุ่งมั่น ตั้งใจในการทำงาน	.82

ตัวแปร (ข้อ)	น้ำหนักองค์ประกอบ
25. มีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน	.80
26. เนื้อหาสัมพันธ์กับความรู้และประสบการณ์เดิม	.53
27. เนื้อหาไม่ควรมีความซับซ้อน	.54
28. เนื้อหาควรเป็นเนื้อหาที่เข้าใจง่าย	.63
29. ควรมีการสาธิตพร้อมปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง	.58
32. เนื้อหาที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	.51
35. เนื้อหาเน้นการตัดสินใจ การแก้ปัญหา	.43
ค่าไอเกน (Eigen Value)	7.98
ค่าร้อยละของความแปรปรวน	9.85

จากตารางที่ 4.11 พบว่า องค์ประกอบที่ 2 มีจำนวน 19 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .43 ถึง .82 และมีค่าไอเกนเท่ากับ 7.98 ประกอบด้วยตัวแปรตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “คุณลักษณะส่วนบุคคล”

ตารางที่ 4.12 องค์ประกอบที่ 3 การวัดและประเมินผล

ตัวแปร (ข้อ)	น้ำหนักองค์ประกอบ
12. สามารถแก้ปัญหาเบื้องต้นในการปฏิบัติงาน	.41
54. การประชุมแบบเผชิญหน้า (เห็นหน้ากัน)	.52
73. ประเมินจากการระดมสมอง (ประเมินจากการทำงานร่วมกัน)	.57
76. การประเมินจากผู้เกี่ยวข้อง	.56
77. การประเมินที่เน้นการปฏิบัติ	.56
78. การประเมินที่มีเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่ชัดเจน	.60
79. การประเมินตามสภาพจริงหรือสถานประกอบการ	.66
80. การประเมินผลระหว่างการเรียนรู้	.73
81. การติดตามการนำความรู้ไปใช้จริง	.80
ค่าไอเกน (Eigen Value)	3.21
ค่าร้อยละของความแปรปรวน	3.97

จากตารางที่ 4.12 พบว่า องค์ประกอบที่ 3 มีจำนวน 9 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .41 ถึง .80 และมีค่าไอเกนเท่ากับ 3.21 ตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “การวัดและประเมินผล”

ตารางที่ 4.13 องค์ประกอบที่ 4 ความรู้และทักษะอาชีพ

ตัวแปร (ข้อ)	น้ำหนักองค์ประกอบ
1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานที่สนใจ	.81
2. มีความรู้พื้นฐานในการสื่อสาร (ฟัง พูด อ่าน เขียน)	.81
3. เข้าใจคำศัพท์พื้นฐานเกี่ยวกับอาชีพหรืองานที่สนใจ	.75
4. ความสามารถในการเรียนรู้งาน	.81
5. การฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ	.64
6. การฝึกปฏิบัติในงานที่สนใจ	.54
7. การฝึกงานที่เชื่อมโยงกับงานที่คาดว่าจะทำ	.65
8. การฝึกปฏิบัติเพื่อเพิ่มทักษะเดิมให้ดีขึ้น (Up-skill)	.59
9. การฝึกปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างทักษะใหม่ (Re-skill)	.64
11. การฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ	.51
ค่าไอเกน (Eigen Value)	2.92
ค่าร้อยละของความแปรปรวน	3.61

จากตารางที่ 4.13 พบว่า องค์ประกอบที่ 4 มีจำนวน 10 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .51 ถึง .81 และมีค่าไอเกนเท่ากับ 2.92 จึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ความรู้และทักษะอาชีพ”

ตารางที่ 4.14 องค์ประกอบที่ 5 รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ตัวแปร (ข้อ)	น้ำหนักองค์ประกอบ
38. เรียนในชั้นเรียนทั้งหมด	.62
39. เรียนในชั้นเรียนร่วมกับการเรียนออนไลน์	.58
41. การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง	.66
42. การพบปะกับผู้เชี่ยวชาญ	.64
43. การเรียนเป็นกลุ่มย่อย (2-3 คน)	.68
44. การเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ (5-6 คน)	.67
45. การเรียนด้วยตนเองและกลุ่มย่อย	.50
46. การอภิปราย	.62
ค่าไอเกน (Eigen Value)	2.00
ค่าร้อยละของความแปรปรวน	2.47

จากตารางที่ 4.14 พบว่า องค์ประกอบที่ 5 มีจำนวน 8 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .50 ถึง .68 และมีค่าไอเกนเท่ากับ 2.00 ตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน”

ตารางที่ 4.15 องค์ประกอบที่ 6 เนื้อหาการเรียน

ตัวแปร (ข้อ)	น้ำหนักองค์ประกอบ
30. มีคู่มือแนะนำแนวทางการปฏิบัติงาน	.58
31. แบ่งบทเรียนออกเป็นหน่วยย่อย	.59
33. เนื้อหาเน้นความจำ ความคงทนในการจำ	.53
34. เนื้อหาเน้นสรุปความคิดรวบยอด	.41
ค่าไอเกน (Eigen Value)	1.53
ค่าร้อยละของความแปรปรวน	1.89

จากตารางที่ 4.15 พบว่า องค์ประกอบที่ 6 มีจำนวน 4 ตัวแปร มีน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .41 ถึง .59 และมีค่าไอเกนเท่ากับ 1.53 ตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “เนื้อหาการเรียน”

ตอนที่ 1.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ผู้เชี่ยวชาญและตัวแทนสถานประกอบการ

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และตัวแทนสถานประกอบการ จำนวน 5 คน จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยมีรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.16-4.19

ตารางที่ 4.16 ผลการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ

ประเด็นสัมภาษณ์	ผู้สูงอายุ					สรุปความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
ลักษณะกลุ่มอาชีพหลังวัยเกษียณที่เหมาะสมกับท่าน	อาชีพที่ทำได้จากที่บ้าน เนื่องจากเดินทางไปทำงานไม่สะดวก	อาชีพที่ทำได้ทุกวัน โดยเป็นอาชีพเสริมที่ทำได้ด้วยตนเองที่บ้าน	อาชีพที่สามารถทำได้ด้วยตนเองที่บ้าน อยากทำเมื่อไรก็ทำ เหนื่อยก็พักได้	อาชีพที่สามารถทำได้ด้วยตนเองที่บ้าน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	อาชีพที่สามารถทำได้ด้วยตนเองที่บ้าน เป็นงานที่ไม่ใช้แรงมาก	อาชีพที่สามารถทำได้ด้วยตนเองที่บ้าน และเป็นงานที่ไม่ต้องใช้แรงมาก
เทคโนโลยีที่ผู้สูงอายุใช้งาน	สมาร์ทโฟนที่ใช้ในการสื่อสารพูดคุยในกลุ่ม อาชีพเดียวกันหรือลูกค้าที่สั่งซื้อสินค้า	โทรศัพท์เพื่อการพูดคุย เป็นช่องทางในการดูข่าวสาร การคุยกับเพื่อนผ่านไลน์ เฟซบุ๊ก ยูทูบ	โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูล ต่างๆ เช่น ไลน์ ทีวี ออนไลน์ เฟซบุ๊ก	สมาร์ทโฟน ไลน์ เฟซบุ๊ก เล่นเกม	โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ดูคลิปจาก ยูทูบ	เทคโนโลยีที่ใช้งานส่วนใหญ่เป็นสมาร์ทโฟนเพื่อการติดต่อสื่อสาร การพูดคุยผ่านไลน์ การรับรู้ข่าวสาร โดยดูคลิปบนยูทูบและเฟซบุ๊ก
ลักษณะหลักสูตรที่พัฒนาสมรรถนะ	เนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ การดูแลสุขภาพ อาหารปลอดภัย สารพิษ สมุนไพร สำหรับผู้สูงอายุ โดยระยะเวลาการฝึกอบรม 1 วัน	เนื้อหาที่สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้จริง เช่น การทำขนม อาหาร การดูแลสุขภาพ โดยมีระยะเวลาเรียน 1 วัน	เนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ เช่น อาหาร การออกกำลังกาย การออม	อาชีพเกี่ยวกับจักสาน หรือของดีในท้องถิ่น เพื่อการหารายได้เสริม และสามารถนำไปใช้เองที่บ้าน	เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ เช่น การทำอาหาร การดูแลสุขภาพตนเอง โดยมีระยะเวลาการเรียนรู้ครั้งละ 1 ครั้ง	เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น การดูแลสุขภาพ การทำอาหาร เพื่อสุขภาพ ขนม สมุนไพร เป็นต้น

ประเด็นสัมภาษณ์	ผู้สูงอายุ					สรุปความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอาชีพ	ความรู้ที่จะนำมาเป็นอาชีพเสริม การใช้เทคโนโลยี และเงินทุน	ประสบการณ์ในการต่อยอด แหล่งรองรับสินค้า และไม่มีผู้ให้คำปรึกษา	ไม่รู้จักเริ่มต้นจากที่ไหน ไม่รู้แหล่งข้อมูลที่จะเรียนรู้ได้จริง ขาดคนชี้แนะแนวทาง	ขาดเงินทุน ไม่กล้าเสี่ยงในการลงทุน เนื่องจากไม่มีรายได้ประจำ ทำแล้วไม่รู้จะไปขายที่ไหน	ทักษะในการเรียนค่อนข้างช้า ความจำไม่ค่อยดี สุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง เดินทางไม่สะดวก	ปัญหาในการพัฒนาอาชีพส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเงินทุน แหล่งรองรับสินค้า เพื่อจำหน่าย ขาดผู้ให้คำปรึกษาเรื่องการตลาด และสุขภาพไม่แข็งแรง

ตารางที่ 4.17 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ประเด็นสัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
ลักษณะกลุ่มอาชีพหลังวัยเกษียณที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ	- ควรดูให้เหมาะสมกับประสบการณ์และพื้นฐานเดิมของผู้สูงอายุ รวมถึงทักษะในกรณีที่มีสามารถทำงานต่อได้ แต่สำหรับผู้สูงอายุที่อาจมีอุปสรรคด้านร่างกายหรือสุขภาพอาจเป็นงานกลุ่มที่ใช้ทักษะความคิด - กลุ่มอาชีพที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุส่วนใหญ่	- ควรดูตามความเหมาะสมกับพื้นฐานเดิมของผู้สูงอายุ และความสนใจสิ่งที่เคยอยากทำมาก่อน โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพที่สามารถทำได้ด้วยตนเอง ถ้าก่อเกิดรายได้ก็จะดี โดยเฉพาะอาชีพกลุ่มออนไลน์	แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีทักษะพื้นฐาน และกลุ่มที่ไม่มีทักษะพื้นฐานแต่ยังมีสมรรถนะภาพที่ดี 1) กลุ่มที่มีทักษะพื้นฐาน ลักษณะอาชีพจะต้องดูความถนัด แล้วผู้สูงอายุต้องการต่อยอดเรื่องอะไร 2. กลุ่มที่ไม่มีทักษะพื้นฐาน สิ่งจำเป็นคือ	1) เป็นงานที่ได้ใช้ประสบการณ์ ความน่าเชื่อถือ ความรู้ความสามารถ และภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ เช่น เป็นที่ปรึกษาหรือโค้ชคอยสอนและควบคุมงานให้เด็กรุ่นใหม่การถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่ชุมชน/สังคม ในด้านวัฒนธรรม ศาสนา ทำให้ผู้สูงอายุเห็นว่าตนเองมีคุณค่าพึ่งพาตนเองและเป็นที่พึ่งพาของผู้อื่นได้	ควรเป็นอาชีพที่สามารถทำกันได้ทั้งครอบครัว เช่น ลูกหลานขาย แต่ผู้สูงอายุช่วยแบ่งเบางานในบางด้านที่ไม่ต้องใช้ทักษะและแรงงานมาก จะทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขกับการทำงานและครอบครัว	ควรเป็นงานที่สอดคล้องกับประสบการณ์และความสนใจของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุเห็นว่าตนเองมีคุณค่า พึ่งพาตนเองและได้รับการยอมรับจากคนอื่น ทั้งนี้ต้องเป็นงานที่ไม่หนักจนเกินไปและไม่ใช้ทักษะมากเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่ร่างกายถดถอย โดยงานที่ทำให้ได้เข้าสังคม พุดคุย จะทำให้คลายความเหงาและ

ประเด็น สัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
	จะเป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้ แรงกำลังมาก เช่น มี ทักษะการประกอบ อาหารด้วยตนเองเพื่อ เสริมสร้างสุขภาพ		เนื้อหาเกี่ยวกับการทำงาน อย่างไรให้ปลอดภัย แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงงานที่ เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ไม่ ใช้ทักษะหรือร่างกายมาก เกินไปเนื่องจากผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ร่างกายจะ ถดถอยและมีโรค ประจำตัว และไม่อันตราย ต่อสภาพร่างกาย ไม่ต้อง ใช้ทักษะมาก เพราะหาก ผู้สูงอายุทำไม่ได้จะรู้สึก ว่าตนเองไม่มีคุณค่า	2) เป็นงานที่ไม่หนักจนเกินไป จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวัน/ สัปดาห์ เหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยได้รับค่าตอบแทนที่เป็น ธรรม 3) เป็นงานที่ทำให้ได้พบปะเพื่อน ร่วมงาน/ผู้คน ได้มีความสัมพันธ์ ที่ดีต่อกัน มีการช่วยเหลือเอื้อ อาทรซึ่งกันและกัน 4) หากเป็นไปได้ ควรเป็นงานที่ จรรโลงใจให้ผู้สูงอายุมีความสุข เช่น เล่นดนตรีพื้นเมือง ฟ้อนรำ ซึ่งเป็นทั้งการสร้างรายได้ การ ออกกำลังกายและนันทนาการ การวาดภาพ ระบายสี ที่ได้ พักผ่อนสมอง หรืองานขายที่ได้ พบปะผู้คน งานถ่ายทอดภูมิ ปัญญาที่ได้รับการยอมรับนับถือ ด้วย เป็นต้น		รู้สึกว่าคุณค่า
ลักษณะ หลักสูตรที่ สามารถสร้าง	หลักสูตรที่เน้นให้ ผู้สูงอายุลงมือทำด้วย ตนเอง โดยมีหน่วยงาน	หลักสูตรที่สร้าง สมรรถนะหรือทักษะใน ระยะเวลาอันสั้น โดย	หลักสูตรที่ไม่ต้องใช้ แรงงานและทักษะมาก เช่น ผู้ช่วยแคชเชียร์ งาน	- หลักสูตร/เนื้อหาที่สนใจ 1) หลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ ได้ใช้ทักษะ/ภูมิปัญญาที่มี	- ควรเป็นหลักสูตรเชิงบริการ ไม่ ต้องใช้องค์ความรู้มาก - เนื้อหาผสมผสานระหว่างการ	<u>เนื้อหา</u> ควรเป็นเนื้อหาที่ ส่งเสริมช่องทางการเข้าถึง กลุ่มเป้าหมาย เนื่องจาก

ประเด็น สัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
รายได้สำหรับ ผู้สูงอายุ	ช่วยดูแล จัดการด้าน การตลาด หรือมีการ อบรมเพิ่มเติมให้กับ ผู้สูงอายุด้านการขาย การส่งเสริมการตลาด	เน้นการสร้างความรู้ เข้าใจที่ถูกต้องเช่น ช่อง ทางการขายของ ออนไลน์ การเลือก สินค้า กลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น รูปแบบกิจกรรม ควรผสมผสานระหว่าง การเรียนรู้แบบเผชิญหน้า เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ และการเรียนแบบ ทางไกลที่เรียนรู้ด้วย ตนเอง โดยมีการนำ เนื้อหาที่อยู่ในสื่อสังคมที่ น่าสนใจ ไม่ยาว จนเกินไป ที่น่าเชื่อถือ ได้มาให้ความรู้ ส่วนการ ประเมินผลเน้นการ ประเมินจากทักษะที่ ได้รับและการนำไปใช้ ประโยชน์ได้จริง	บริการ โกดังนำเที่ยว จัด อาสาในโรงพยาบาล	โดยเฉพาะด้านอาหาร เช่น การ ทำอาหารพื้นถิ่น ขนม เครื่องดื่ม การสร้างสรรค์เมนูอาหารฟิวชั่น อาหารสุขภาพ การปลูกพืช/ผัก การทำสวน 2) หลักสูตรด้านศาสนา เช่น การเป็นผู้นำพิธีกรรม สิ่งของ ที่ต้องใช้ในพิธีงานมงคล และงาน อวมงคล 3) หลักสูตรด้านศิลปวัฒนธรรม เช่น ดนตรีพื้นเมือง การฟ้อนรำ 4) งานหัตถกรรมต่างๆ เช่น งานจักสาน การทำ เครื่องประดับ เครื่องปั้นดินเผา งานฝีมือ เช่น การจัดดอกไม้ การถักโครเชต์ งานเย็บปักถักร้อย งานศิลปะ เช่น วาดภาพ ระบายสีประดิษฐ์ตัวอักษร 5) การดูลายมือ ฮวงจุ้ย โหราศาสตร์ 6) ทักษะด้านการถ่ายทอด ความรู้ เช่น การพูด การเขียน	ปฏิบัติที่ได้ฝึกปฏิบัติจริงและการ ใช้คลิปวิดีโอผ่านไลน์หรือแอป พลิเคชันที่ใช้ในชีวิตประจำวัน อย่างน้อยต้องมีกิจกรรมทาง สังคมให้ผู้สูงอายุได้พบปะสังสรรค์ - ระยะเวลาในการฝึกขึ้นอยู่กับ กิจกรรม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบมี กิจกรรม ทั้งนี้ต้องมีระยะเวลา กำหนดตามมาตรฐาน	ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีทักษะและ ความถนัดอยู่แล้ว แต่การโป รมทูลสินค้าหรือหาช่องทาง การตลาดยังต้องอาศัย ประสบการณ์และผู้เชี่ยวชาญ ชี้แนะ โดยแบ่งเนื้อหา ออกเป็นตอนย่อยๆ <u>ระยะเวลา</u> ที่ใช้ระยะเวลาสั้น ที่เน้นให้ผู้สูงอายุใช้งานได้ง่ายจริง <u>รูปแบบกิจกรรม</u> การเรียน แบบผสมผสานระหว่างแบบ เผชิญหน้าที่เน้นการฝึกปฏิบัติ กับการเรียนทางไกลหรือการ เรียนออนไลน์ที่เน้นการใช้ คลิปวิดีโอเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น แต่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งนี้การออกแบบกิจกรรมให้ สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ และให้ ผู้สูงอายุได้นำประสบการณ์ที่ ตนเองมีมาแลกเปลี่ยน หาก เป็นการให้ความรู้ใหม่ ควร

ประเด็น สัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
				การสอนหนังสือออนไลน์ - ระยะเวลา 1) ควรเป็นหลักสูตรสั้นๆ ในแต่ละเนื้อหา เน้นที่ผู้สูงอายุใช้งานจริงแต่ละหลักสูตรอาจเป็น 6 ชั่วโมง 12 ชั่วโมง หรือ 24 ชั่วโมง เป็นต้น ตัวอย่างเช่น การทำอาหารสุขภาพ หลักสูตร 24 ชั่วโมง แบ่งเป็นการเรียนรู้ 8 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง เป็นต้น ในแต่ละครั้งเป็นเนื้อหาย่อย เช่น อาหารแต่ละอย่าง หรือ การตกแต่งอาหารด้วยดอกไม้/ใบไม้กินได้ 2) ควรจัดในวันทำงาน ไม่ใช่วันหยุด เนื่องจากเป็นวันที่ผู้สูงอายุว่าง หากเป็นวันหยุด จะอยู่กับครอบครัว 3) ช่วงเวลาที่จัดควรเป็นช่วงสาย หรือบ่าย ประมาณ 2-3 ชั่วโมง หากจัดทั้งวัน ควรมีเวลาพักกลางวันพอสมควร		อธิบายซ้ำๆ ให้ผู้สูงอายุตามทัน หากเป็นการบรรยาย/อธิบาย ควรมีผู้ช่วยคอยดูว่าผู้สูงอายุตามทันเนื้อหาหรือไม่ การประเมินผล ประเมินจากทักษะ สามารถทำได้ ทำเป็น และการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้จริง

ประเด็น สัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
				ให้ผู้สูงอายุทานอาหาร กลางวัน/ยาประจำตัว ตรงเวลา - กิจกรรม 1) ควรจัดกิจกรรมให้น่าสนใจ ได้ลงมือปฏิบัติ ออกแบบ กิจกรรมให้สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ และให้ผู้สูงอายุได้นำ ประสบการณ์ที่ตนเองมีมา แลกเปลี่ยน เนื่องจากผู้สูงอายุ เป็นผู้ที่สะสมประสบการณ์มา ยาวนาน เป็นคลังความรู้/ภูมิ ปัญญา ควรออกแบบกิจกรรมให้ ผู้สูงอายุได้ค้นหาความสามารถ ของตนเองและเพื่อนๆ ออกมาใช้ ให้เกิดคุณค่า 2) กิจกรรมการเรียนรู้ หากเป็น การให้ความรู้ใหม่ ควรอธิบาย ซ้ำๆ ให้ผู้สูงอายุตามทัน หากเป็น การบรรยาย/อธิบาย ควรมีผู้ช่วย คอยดูว่าผู้สูงอายุตามทันเนื้อหา หรือไม่ เช่น เรื่องเกี่ยวกับการใช้ คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน หรือ		

ประเด็น สัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
				แอปพลิเคชัน ซึ่งผู้สูงอายุไม่คุ้นเคย - เทคโนโลยีที่นำมาใช้ 1) สื่อการเรียนรู้ ควรคำนึงถึงสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ เช่น ใช้ออกแบบ ppt หรือเอกสาร โดยใช้ตัวอักษรใหญ่ๆ ให้เห็นชัด ผู้สูงอายุบางส่วนชอบและสนุกกับเกมการแข่งขัน และการเรียนรู้แบบเล่น 2) สื่อที่บ้านและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นยังคงมีความสำคัญ และควรส่งเสริมตัวอย่างเช่น การทำขนมจากสูตรโบราณสืบทอดเรียนของชาวชุมพร ที่มีต้นจากในพื้นที่ มีมะพร้าวในพื้นที่ มีสวนทุเรียน มีเรื่องราวตั้งแต่แหล่งวัตถุดิบ กระบวนการทำขนม จนถึงกลเม็ดเคล็ดลับ เป็นต้น - การประเมินผล 1) ประเมินความพึงพอใจ		

ประเด็น สัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
				ของผู้เรียนต่อหลักสูตรด้วย แบบสอบถาม 2) ประเมินพฤติกรรมผู้เรียน (ความสนใจ การมีส่วนร่วม การ แสดงความคิดเห็น ฯลฯ) 3) ประเมินจำนวนผู้เรียนที่เข้า ร่วมกิจกรรมตลอดหลักสูตร 4) ประเมินผลผลิต (ชิ้นงาน/ ผลงาน การนำไปต่อยอด) 5) ประเมินความคิดเห็นของผู้มี ส่วนเกี่ยวข้อง		
การปรับตัว ของผู้สูงอายุ ในสังคม ผู้สูงอายุ	ต้องให้ความรู้ ข้อมูลว่า ผู้สูงอายุเป็นคนมีศักยภาพ	ผู้สูงอายุที่อยู่ในเมือง ส่วนใหญ่การปรับตัวใน การเข้าถึงข้อมูลเพื่อการ ดำรงชีวิต การเตรียม เรื่องสุขภาพ วางแผน การเงิน ส่วนผู้สูงอายุในชุมชน ต้องการหารายได้ ส่วน ใหญ่ยังเป็นการทำ กิจกรรมเล็กๆ เช่น การ ทำขนมขาย รับจ้าง	ผู้สูงอายุต้องปรับช่องว่าง ระหว่างวัย ความมีตัวตน อัตตา เช่น ผู้สูงอายุต้องรู้ ว่าตนเองกำลังให้บริการ กับคนอื่น จำเป็นต้องมีจิต บริการมากกว่าการมีความ อาวุโส ให้เกียรติกัน	1) ผู้สูงอายุควรหาโอกาสเข้า ร่วมกิจกรรมที่ได้มีความสัมพันธ์ กับผู้อื่น เช่น กิจกรรมต่างๆ ของ ชุมชน หรือกิจกรรมทางสังคม รวมถึงสังคมออนไลน์ เช่น กลุ่ม ไลน์ กลุ่มเฟซบุ๊ก ที่ทำให้ได้ ติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูล กับคนวัยเดียวกัน หรือเพื่อนต่าง วัยที่สนใจในกิจกรรมประเภท เดียวกัน ทั้งงานอดิเรกที่สนใจ รวมถึงการประกอบอาชีพ	ปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีส่วน เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ทำให้มี ช่องโหว่ในการเข้าถึงข้อมูลของ ผู้สูงอายุได้ง่าย อาจจะโดนหลอก จำเป็นต้องให้ความรู้เรื่องการใช้ เทคโนโลยีให้ปลอดภัย เช่น การ หลอกโอนเงิน	1. การปรับช่องว่างระหว่าง วัย อัตตาของตนเอง 2. เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม มากขึ้น 3. การเข้าถึงเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทาง สังคม การสื่อสารเพื่อ ประโยชน์ในการทำงานและ ทำกิจกรรมร่วมกันคนอื่น

ประเด็น สัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
		ทั่วไป		2) ผู้สูงอายุควรให้ความสำคัญต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมกิจกรรม หรือเพื่อนร่วมงาน ทั้งที่อยู่ในวัยเดียวกันหรือต่างวัยกัน หากมีการทำงานกับเพื่อนร่วมงานต่างวัย ควรปรับตัวให้สามารถทำงานได้อย่างเสมอภาค ไม่ใช่ความสูงอายุเป็นข้ออ้างในการทำงาน 3) ผู้สูงอายุควรเตรียมพร้อมในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อปรับตัวเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การเรียนรู้การใช้เครื่องมือสื่อสารต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ แอปพลิเคชัน ไลน์ เฟซบุ๊ก เป็นต้น เพื่อเป็นช่องทางในการค้นคว้าหาความรู้ ติดตามข่าวสาร เพื่อประโยชน์ในการทำงานหรือการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น		
ปัญหาและอุปสรรคใน	- การนอนพักกลางวันเนื่องจากผู้สูงอายุส่วน	- การขาดความรู้และเครือข่าย ในการนำสิ่งที่	ปัญหาสำคัญคือการรองรับการจ้างงาน	1) ทักษะของผู้สูงอายุ ครอบคลุม ชุมชน หรือสังคมที่	การเข้าถึง และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ยังคงเป็นปัญหา หรือ	- เป้าหมายการพัฒนาไม่ชัดเจน ไม่สอดคล้องกับความต้องการ

ประเด็น สัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
การพัฒนา สมรรถนะ อาชีพสำหรับ ผู้สูงอายุ	ใหญ่ตื่นเช้า - ความพร้อมของ ผู้สูงอายุซึ่งมีความ แตกต่างกัน รวมถึงความ พร้อมของหลักสูตร เนื้อหาต่างๆ ต้อง เหมาะสมกับผู้สูงอายุแต่ ละกลุ่ม - งานต้องเสริมสร้าง สมรรถนะให้ผู้สูงอายุตาม วัยและสุขภาพ - ความเป็นอยู่ การ เดินทางของผู้สูงอายุ	มีอยู่ เช่น สินค้า จะส่ง ต่อไปถึงลูกค้าได้อย่างไร ความต้องการของลูกค้า และสิ่งที่ต้องพัฒนา ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ - การขาดแรงบันดาลใจ ในการประกอบอาชีพ - ปัญหาด้านสุขภาพกาย และสุขภาพจิต	ผู้สูงอายุ อาจมีการนำร่อง เพื่อให้เกิดการจ้างงานจริง ผู้สูงอายุหากอบรมไปแล้ว เห็นว่ามี การจ้างงานจริงก็ อยากมาอบรมแต่ถ้าอบรม ได้แต่ความรู้ไม่มีการจ้าง งานจริงก็จะไม่เกิดความ ยั่งยืน	มองว่าผู้สูงอายุเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้ไม่ดี ไม่ควรออกไปทำงานให้ ลำบาก ลูกหลานมีหน้าที่ดูแล ให้ผู้สูงอายุสบาย 2) สภาพร่างกายของผู้สูงอายุที่ เสื่อมถอยลงบางส่วน เช่น สายตา การได้ยิน ความ คล่องตัว ความแข็งแรง เป็นต้น ดังนั้น หลักสูตรเกี่ยวกับการ ดูแลร่างกายและการออกกำลังกาย เพื่อให้สุขภาพแข็งแรง ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งจำเป็นไม่แพ้กัน 3) หน่วยงาน/องค์กรต่างๆ ยังให้การสนับสนุนการทำงาน ของผู้สูงอายุน้อยเกินไป ควรมี การรณรงค์ให้เห็นความสำคัญ ของการจ้างงานผู้สูงอายุ เพื่อ ลดภาระต่อสังคมสูงวัยใน ภาพรวม ปรับทัศนคติให้ทุก องคาพยพนำศักยภาพของ ผู้สูงอายุมาใช้ให้เกิดประโยชน์	อุปสรรค ในการพัฒนาอยู่ พอสมควร โดยเฉพาะทัศนคติใน การใช้เครื่องมือแบบใหม่ ต้องใช้ เวลาในการเรียนรู้ และผู้สอนต้อง มีความเข้าใจในบริบทการเรียนรู้ ของผู้สูงอายุ	ของสถานประกอบการ/ นำไปใช้ไม่ได้ - ความพร้อมทางด้านร่างกาย และจิตใจของผู้สูงอายุ - ทัศนคติในการใช้เครื่องมือ แบบใหม่ ต้องใช้เวลาในการ เรียนรู้ - ความสามารถในการเรียนรู้ ช้าลง สมองง่าย - หน่วยงานสนับสนุนการ ชี้แนะช่องทางการขายสินค้า หรือการจ้างงาน

ประเด็น สัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
				สูงสุด ให้ผู้สูงอายุพึ่งพาตนเอง ได้ และช่วยเหลือสังคมได้ โดยเฉพาะหน่วยงาน/องค์กรใน ชุมชน ต้องส่งเสริมผู้สูงอายุใน ชุมชน		
ปัจจัย ส่งเสริมที่ทำให้ ผู้สูงอายุให้ ความร่วมมือ	- ให้ตระหนักว่า เทคโนโลยีไม่ใช่เรื่องไกล ตัว - ฝึกให้ผู้สูงอายุเป็น ผู้เชี่ยวชาญในบทบาท ของผู้สูงวัยให้เหมาะสม กับผู้อายุ กำลังใจเป็นสิ่งสำคัญ เพราะผู้สูงอายุเริ่มท้อแท้ ถดถอยหลังวัยเกษียณ	- การสร้างสมรรถนะใน การสืบค้นความรู้ด้วย ตนเองจากเทคโนโลยี - การเข้าสังคม การได้ พบปะกับผู้อื่น ได้พูดคุย สื่อสาร ทำให้ผู้สูงอายุมี แรงจูงใจมากขึ้น - ต้องจำแนกความ ต้องการและบริบทของ ผู้สูงอายุให้ชัดเจน	- อบรมไปแล้วได้อะไร เป้าหมายในการอบรม - ต้องทำความเข้าใจกับ ครอบครัวผู้สูงอายุว่า ผู้สูงอายุมีคุณค่า มี ความสุข	1) หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ใน ชุมชน/สังคม มีการสอบถาม ความต้องการของผู้สูงอายุเพื่อ นำข้อมูลไปพัฒนาหลักสูตร 2) ชุมชน/องค์กรปกครองท้องถิ่น ควรมีข้อมูลด้านอาชีพของ ผู้สูงอายุที่อัปเดตตลอดเวลา เพื่อการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริม สมรรถนะด้านอาชีพให้ตรงตาม ความต้องการ 3) หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในชุมชน/สังคม ควรตระหนัก และให้ความสำคัญต่อการทำงานของ ผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้มีการจ้าง งานผู้สูงอายุ เช่น เป็นพนักงาน ขายสินค้า คนปรุงอาหารใน ร้านอาหาร ส่งเสริมกิจกรรมที่	การเรียนรู้จะส่งผลให้ท่านยังคงมี คุณค่า หรือมีประโยชน์ต่อสังคม รวมถึงการกระตุ้นให้เกิดการ เรียนรู้ใหม่ๆ และอาจจะให้ ผู้สูงอายุได้ใช้ประสบการณ์ที่สั่ง สมมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ระหว่างผู้เรียน กับผู้เรียน และกับ ผู้อื่น	- ครอบครัวของผู้สูงอายุต้อง ส่งเสริมและสนับสนุนการ ทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ - ควรมีกิจกรรมที่เน้น ปฏิสัมพันธ์ เนื่องจากผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมทาง สังคม - ตลาดรองรับสินค้าหรือ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้น - โครงสร้างพื้นฐาน/สิ่ง อำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ เป็นสาธารณะ ควร เอื้ออำนวยต่อการทำงานของ ผู้สูงอายุ - การเรียนรู้ส่งผลต่อการมี คุณค่าในตนเอง สังคม

ประเด็น สัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
				เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีรายได้ เช่น การถ่ายทอดความรู้/ภูมิปัญญาในกิจกรรมของชุมชน การผลิตงานฝีมือขาย เป็นต้น 4) ชุมชนควรกำหนดนโยบาย ส่งเสริมให้กลุ่ม องค์กร และสถานประกอบการในชุมชนจ้างผู้สูงอายุที่ยังต้องการทำงาน และมีความพร้อมด้านร่างกาย โดยเอื้อประโยชน์ให้แก่กลุ่ม หรือองค์กรที่จ้างงานผู้สูงอายุ และกันงานบางประเภทไว้สำหรับผู้สูงอายุ 5) ชุมชน/องค์กรปกครองท้องถิ่น ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนชุมชน/สังคม เช่น ร่วมเป็นคณะกรรมการต่างๆ 6) ชุมชนควรส่งเสริมตลาดรองรับสินค้าที่ผลิตโดยกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ 7) ชุมชนควรมีการมองรางวัล และยกย่อง เชิดชู ผู้สูงอายุที่มี		

ประเด็น สัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
				ภูมิปัญญาและทำคุณประโยชน์แก่สังคม 8) โครงสร้างพื้นฐาน/สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เป็นสาธารณะ ควรเอื้ออำนวยต่อการทำงานของผู้สูงอายุ เช่น ด้านการเดินทาง มีระบบการคมนาคมขนส่ง ถนนหนทาง/ทางข้าม ที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ การออกแบบอาคารสถานที่เอื้อต่อการใช้งานของผู้สูงอายุ เช่น ราวจับในห้องน้ำ/ทางเดิน ทางลาด แสงสว่าง ลิฟต์ เป็นต้น 9) ครอบครัวควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทำงาน ปรับทัศนคติต่อการทำงานของผู้สูงอายุว่าเป็นการส่งเสริมคุณค่าและความสุขของผู้สูงอายุ ไม่กลัวว่าจะถูกตำหนิจากบุคคลอื่นว่าครอบครัวดูแลไม่ดี และให้การสนับสนุน เช่น บริการรับส่งผู้สูงอายุ ช่วยผู้สูงอายุหาข้อมูลแหล่งเรียนรู้		

ประเด็น สัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
				ด้านอาชีพ ช่วยสอนผู้สูงอายุใช้ เครื่องมือสื่อสารและเทคโนโลยี ใหม่ๆ พาผู้สูงอายุไปร่วมกิจกรรม ต่างๆ		
ลักษณะการ เรียนแบบ ผสมผสาน สำหรับ ผู้สูงอายุ	- ผู้สูงอายุค่อนข้างมีเวลา มากสามารถเรียนรู้ได้ ตลอด ขึ้นอยู่กับความ ต้องการและสุขภาพของ แต่ละคน - การเรียนแบบ ผสมผสานควรเริ่มต้นจาก การเผชิญหน้า ชี้แจงทำ ความเข้าใจ เต็มเต็ม สำหรับการฝึกทักษะ ปฏิบัติ สามารถให้ feedbackได้ทันที แต่ สำหรับออนไลน์เป็น เนื้อหาความรู้เชิง สติปัญญา แต่ต้องมีความ พร้อมในการใช้เครื่องมือ สามารถเข้าถึงได้ง่าย ไม่ ยุ่งยาก ซับซ้อน สะดวก	- เน้นกิจกรรมสนทนา การที่ทำให้ผู้สูงอายุมี ความแข็งแรงด้าน ร่างกายและจิตใจ หรือ กิจกรรมที่สร้างรายได้ เล็กๆ น้อยๆ ให้ผู้สูงอายุ คลายเหงา - การเรียนแบบ เผชิญหน้าเพื่อให้ความรู้ และฝึกทักษะโดยการ เรียนทางไกลหรือ ออนไลน์ การเรียนออนไลน์ ควร ยกตัวอย่างให้เห็นภาพ ชัดเจน ขั้นตอนการ ทำงาน เพื่อให้บทวน เนื้อหา และมีช่องทาง การติดต่อสื่อสาร และ	- เรียนแบบเผชิญหน้า เรียนออนไลน์และมี ปฏิสัมพันธ์ทั้งนี้การเรียน จำเป็นต้องมีการจัดเวลา เพื่อให้ผู้สูงอายุเรียนพร้อม กัน เนื่องจากผู้สูงอายุจะ ชอบกิจกรรมที่มี ปฏิสัมพันธ์ การเข้าสังคม ดังนั้น จำเป็นต้องมีการนัด เวลาเรียนทั้งแบบออนไลน์ และเผชิญหน้า - การเรียนออนไลน์อาจ เรียนผ่านคลิปวิดีโอ หรือ ให้อ่าน ถ้าให้ง่ายควรมี กิจกรรมง่ายๆ เพื่อ ทบทวน - การเรียนแบบเผชิญหน้า ต้องให้ทำกิจกรรม ลงมือ	1) ควรเป็นหลักสูตรสั้นๆ ในแต่ ละเนื้อหา เน้นที่ผู้สูงอายุใช้งาน จริงแต่ละหลักสูตรอาจเป็น 6 ชั่วโมง 12 ชั่วโมง หรือ 24 ชั่วโมง เป็นต้น ตัวอย่างเช่น การทำอาหารสุขภาพ หลักสูตร 24 ชั่วโมง แบ่งเป็นการเรียนรู้8 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง เป็นต้น ในแต่ละครั้งเป็นเนื้อหาย่อย เช่น อาหารแต่ละอย่าง หรือ การตกแต่งอาหารด้วยดอกไม้/ ใบไม้กินได้ 2) ช่วงเวลาที่จัดควรเป็นช่วง สาย หรือบ่าย ประมาณ 2-3 ชั่วโมง หากจัดทั้งวัน ควรมี เวลาพักกลางวันพอสมควร ให้ ผู้สูงอายุทานอาหารกลางวัน/ ยาประจำตัว ตรงเวลา	ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ใน Gen B หรือ Gen X ตอนปลาย ซึ่งยังคุ้น ชินกับการเรียนการสอนแบบ ดั้งเดิม คือการใช้หนังสือ หรือ การมีชั้นเรียน แต่มีความคงทนใน การเรียนรู้มากกว่าคนรุ่นใหม่ (ประมาณ 50 นาที) อาจจะมี ปัญหาในการใช้เทคโนโลยี เช่น การเข้าถึง การใช้งาน ดังนั้นการ เรียนแบบผสมผสานสำหรับ ผู้สูงอายุจึงควรมีลักษณะที่เป็น แบบดั้งเดิมคือการอ่าน การเขียน และมีผู้สอน ส่วนสื่อดิจิทัลอาจจะ เป็นเพียงสื่อเสริม ปฏิสัมพันธ์ อาจจะใช้แบบ Offline หรือ แบบ เผชิญหน้า การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อ กระตุ้นความสนใจในการเรียน	การเรียนแบบผสมผสาน ระหว่างการเรียนแบบ เผชิญหน้าและการเรียน ออนไลน์ โดยการเรียนรู้แบบ เผชิญหน้ามีผู้สอน เน้นการฝึก ทักษะปฏิบัติ การเรียนออนไลน์เป็นการ เรียนผ่านคลิปวิดีโอเน้นการ ยกตัวอย่างให้เห็นภาพชัดเจน ขั้นตอนการทำงาน แต่ทั้งนี้ ควรมีการนัดเวลาเรียนทั้ง แบบเผชิญหน้าและออนไลน์ เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทาง สังคม

ประเด็น สัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
	ต่อการใช้งาน เลือกใช้เครื่องมือที่ผู้สูงอายุคุ้นเคย - ควรจัดหลักสูตรช่วงเช้า เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่นอนพักตอนกลางวัน หากเป็นกิจกรรมช่วงบ่ายอาจต้องเป็นกิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวร่างกาย	การเรียนรู้แบบเผชิญหน้า ควรเป็นเนื้อหาที่ให้ความรู้ควบคู่กับการสร้างเครือข่าย กลุ่มสัมพันธ์ โดยมีเป้าหมายหรือทักษะที่ต้องการที่ไม่ซับซ้อน	ฝึกปฏิบัติจริง	- กิจกรรม 1) ควรจัดกิจกรรมให้น่าสนใจ ได้ลงมือปฏิบัติ ออกแบบกิจกรรมให้สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ และให้ผู้สูงอายุได้นำประสบการณ์ที่ตนเองมีมาแลกเปลี่ยน เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นผู้ที่สะสมประสบการณ์มายาวนาน เป็นคลังความรู้/ภูมิปัญญา ควรออกแบบกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้ค้นหาความสามารถของตนเอง และเพื่อนๆ ออกมาใช้ให้เกิดคุณค่า 2) กิจกรรมการเรียนรู้ หากเป็นการให้ความรู้ใหม่ ควรอธิบายช้าๆ ให้ผู้สูงอายุตามทัน หากเป็นการบรรยาย/อธิบาย ควรมีผู้ช่วยคอยดูว่าผู้สูงอายุตามทันเนื้อหาหรือไม่ เช่น เรื่องเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน หรือแอปพลิเคชัน ซึ่งผู้สูงอายุไม่คุ้นเคย		

ประเด็น สัมภาษณ์	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
เทคโนโลยีเพื่อ การเรียนรู้	- ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เปิดรับเทคโนโลยี และมีความตื่นตัวที่จะเรียนรู้เป็นคนที่มีการพัฒนาได้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและระดับสังคม แต่ต้องแนะนำให้รู้ว่าเป็นสิ่งใกล้ตัว และสอนแบบค่อยเป็นค่อยไป จะทำให้เขาอยากเรียนรู้ เทคโนโลยีส่วนใหญ่ที่ใช้จะเป็นสื่อสังคม - แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทางเลือก แต่ต้องเป็นแหล่งที่น่าเชื่อถือสามารถเพิ่มศักยภาพให้กับตนเอง	แหล่งเรียนรู้ที่หาง่ายเข้าถึงได้ง่าย ไม่ซับซ้อนชัดเจน ไม่ต้องมีลูกเล่นมาก ส่วนคลิปวิดีโอที่สั้นกระชับ บอกเป็นขั้นตอนในแต่ละประเด็นโดยอาจมีคู่มือหรือเอกสารประกอบเพื่อป้องกันการลืม	แหล่งเรียนรู้ส่วนใหญ่จะออนไลน์ที่เข้าถึงได้ง่าย ไม่ซับซ้อน หากเป็นหนังสือ ผู้สูงอายุมีปัญหาเรื่องสายตา การอ่านหนังสือจะมีปัญหาเรื่องขนาดของตัวอักษรที่เล็กทำให้มองไม่เห็น และเบื่อง่าย แต่ถ้าจำเป็นต้องใช้หนังสือจะต้องมีภาพประกอบที่เห็นชัดเจน ภาพสี และเป็นขั้นตอนง่ายๆ	1) การใช้เครื่องมือสื่อสารรุ่นใหม่ ๆ เช่น การใช้สมาร์ทโฟน แอปพลิเคชัน ไลน์ เฟซบุ๊ก เป็นต้น เพื่อเป็นช่องทางในการค้นคว้าหาความรู้ ติดตามข่าวสาร เพื่อประโยชน์ในการทำงาน เช่น ทำการตลาดออนไลน์ การถ่ายภาพและตกแต่งภาพด้วยสมาร์ทโฟน 2) คอมพิวเตอร์ เช่น การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เบื้องต้น Apple, Microsoft Office, การออกแบบเว็บไซต์	การเรียนรู้แบบออนไลน์ ยังคงใช้สื่อแบบดั้งเดิม เช่น หนังสือ ใช้การสื่อสารผ่านการอ่าน และการเขียน การใช้ภาษาควรเรียบง่ายและไม่เน้นศัพท์สมัยใหม่ ที่ใช้กันบนอินเทอร์เน็ต Content ควรมีรายละเอียด ควรมีกิจกรรมให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้สอน การเรียนรู้แบบออนไลน์ ควรใช้สื่อที่ไม่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง และควรมีคำอธิบายเป็นตัวอักษรโดยละเอียด และควรมีผู้ช่วยเหลือในกรณีที่ผู้เรียนมีปัญหา	ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เปิดรับเทคโนโลยีและใช้เป็น แต่เป็นเทคโนโลยีที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน เช่น การส่งข้อความ การพูดคุยผ่านวิดีโอคอล การถ่ายภาพ ไม่ว่าจะเป็นการใช้แอปพลิเคชัน สื่อสังคม แต่นี่นี้อาจจะต้องมีคู่มือหรือเอกสารประกอบ มากกว่าการจำเพราะผู้สูงอายุความจำเริ่มถดถอย

ตารางที่ 4.18 ผลการสัมภาษณ์ตัวแทนสถานประกอบการ

ประเด็นสัมภาษณ์	สถานประกอบการ					สรุปความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
การเตรียมความพร้อมในการรับมือการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ	รักษาสุขภาพให้แข็งแรง และพยายามช่วยเหลือตัวเองให้มากที่สุด การวางตัวเป็นแบบอย่างที่ดี และเหมาะสม เป็นที่ปรึกษาโดยอาศัยทักษะหรือประสบการณ์ในการให้คำแนะนำ	รู้จักการส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรง ไม่ว่าจะเป็นการกิน การอยู่ การออกกำลังกาย รวมถึงการรู้จักการเก็บออม และวางตัวให้เหมาะสม	รู้จักการพัฒนาทักษะความรู้ หรือเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อย่างค่อยเป็นค่อยไป	ผู้สูงอายุจำเป็นต้องหาช่องทางในการเพิ่มรายได้ทั้งรายได้หลัก-เสริมเพื่อลดภาระในครอบครัวและส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ทำให้ผู้สูงอายุรู้จักว่าตนเองยังมีคุณค่า	รู้จักการเตรียมตัวทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น การมองหาอาชีพเสริม การดูแลสุขภาพ การออม การใช้เทคโนโลยี	ผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย รู้จักการออกกำลังกาย การกินอาหารที่มีประโยชน์ การดูแลสุขภาพให้แข็งแรง รู้จักการเก็บออมเพื่อเป็นแหล่งทุนในการทำอาชีพเสริม และรู้จักการพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยี
ลักษณะผู้สูงอายุที่สามารถทำงานได้	เป็นผู้มีสุขภาพแข็งแรง รู้จักการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ	เป็นผู้มีสุขภาพแข็งแรง ความจำดี รู้จักการนำประสบการณ์ที่มีมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน	เป็นผู้มีสุขภาพแข็งแรง มีความละเอียด เอาใจใส่ และอดทนโดยเฉพาะงานที่สามารถทำที่บ้าน ผู้สูงอายุจะชอบลดปัญหาการเดินทาง	ต้องมีความพร้อม สุขภาพแข็งแรง มีเวลาว่างและเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย	ต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรง พร้อมที่จะทำงาน โดยอาศัยประสบการณ์เดิมเป็นสิ่งสนับสนุนให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ต่อผู้อื่น หรือต่อยอดความรู้เดิม	ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรง รู้จักปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความรู้พื้นฐานในการใช้เทคโนโลยี
ปัญหาของผู้สูงอายุในการทำงาน	ปัญหาด้านสุขภาพไม่แข็งแรง เจ็บป่วย ต้องไปโรงพยาบาล และความไม่สะดวกในการเดินทางเป็นผลมาจาก	ปัญหาด้านสุขภาพ โดยเฉพาะการเดินทางที่ไม่สะดวก อาชีพที่ไม่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุมีจำกัด	ปัญหาด้านสายตา เนื่องจากการปลูกผักปลอดสารพิษ จำเป็นต้องมีการกำจัดแมลงตัวเล็กๆ ศัตรูพืช	ปัญหาด้านสุขภาพ การมีโรคประจำตัวทำให้การทำงานได้ไม่เต็มที่ ทำให้เกิดความกังวลส่งผลกระทบต่อ	ความรู้ที่มีอาจไม่เพียงพอต่อการทำงาน จำเป็นต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติมแต่ผู้สูงอายุบางคนความจำเสื่อมถอยลง ทำให้การ	ปัญหาด้านสุขภาพที่ไม่แข็งแรง ความเสื่อมถอยของสภาพร่างกาย การทำงานจึงต้องเป็นงานที่ไม่ใช้แรงงานมากเกินไป นอกจากนี้ปัญหาการเดินทางที่ไม่สะดวก และการเรียนรู้

ประเด็นสัมภาษณ์	สถานประกอบการ					สรุปความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
	สุขภาพไม่เอื้ออำนวย		ผู้สูงอายุจึงจำเป็นต้องมีสายตาที่ดี	ด้านจิตใจ	เรียนรู้ช้าและหลงลืม การเสื่อมถอย การเจ็บป่วย	งานซ้ำและหลงลืมได้
สมรรถนะหลักสำหรับผู้สูงอายุ	<u>ความรู้</u> ควรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง <u>ทักษะ</u> มีความสามารถในการใช้สมาร์ตโฟน คอมพิวเตอร์เบื้องต้น และอินเทอร์เน็ต <u>คุณลักษณะ</u> มีความเอาใจใส่ต่องาน มีความซื่อสัตย์ และรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย	<u>ความรู้</u> รู้จักการขวนขวายหาความรู้ไม่წყเฉย <u>ทักษะ</u> มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการ อำนวยความสะดวก <u>คุณลักษณะ</u> ชอบเรียนรู้ ขยัน และอดทนต่อการทำงาน	<u>ความรู้</u> มีความรู้พื้นฐานในการปลูกผัก <u>ทักษะ</u> มีความละเอียดรอบคอบ และเอาใจใส่ <u>คุณลักษณะ</u> ต้องมีความขยัน อดทน มีความซื่อสัตย์ต่องาน	<u>ความรู้</u> ต้องมีความรู้พื้นฐานในงานเบื้องต้น และรู้จักการแสวงหาความรู้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ <u>ทักษะ</u> ต้องมีพื้นฐานการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร เช่น การพูดคุย การโต้ตอบ การถ่ายรูปในสมาร์ตโฟน <u>คุณลักษณะ</u> ควรมีทัศนคติเชิงบวกในการทำงาน มีจิตใจที่เข้มแข็ง	<u>ความรู้</u> ต้องมีความรู้ความเข้าใจในงานที่ดี รู้จักขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติม มีความคิดสร้างสรรค์ <u>ทักษะ</u> การคิดวิเคราะห์ <u>คุณลักษณะ</u> ต้องเป็นคนใฝ่รู้ อดทน	<u>ความรู้</u> ต้องมีความรู้พื้นฐานในงานนั้นๆ รวมถึงการมีทักษะดิจิทัลพื้นฐาน รู้จักขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติม <u>ทักษะ</u> มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเบื้องต้นเพื่อการสื่อสารและการบริหารจัดการ <u>ทัศนคติ</u> มีทัศนคติเชิงบวก เป็นคนใฝ่รู้ เอาใจใส่ต่องาน รับผิดชอบและอดทน
ทักษะที่จำเป็นเฉพาะด้าน	รู้จักใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการ รู้จักบริหารเวลาแบ่งเวลาการทำงานให้เหมาะสม	ประสบการณ์การทำงานสามารถช่วยการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้	รู้จักขั้นตอนการปลูกผักและวิธีการดูแลรักษา	มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายสนใจและใส่ใจที่จะเรียนรู้งาน	ต้องมีความอดทน และสนใจในอาชีพนั้นจริงๆ จึงจะทำได้เต็มที่และมีความสุข	รู้จักการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร การจัดการ การแก้ไขปัญหาเฉพาะด้าน และความรับผิดชอบต่อที่ได้รับมอบหมาย

ประเด็นสัมภาษณ์	สถานประกอบการ					สรุปความคิดเห็น
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
ขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน	ผู้สูงอายุควรเลือกงานให้เหมาะสมกับทักษะหรือประสบการณ์ที่ดี และเป็นผู้กระตือรือร้นในการเรียนรู้งาน	ควรเลือกงานที่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย	ควรเลือกงานที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายและความถนัด	ควรเลือกงานให้เหมาะสมกับสภาพร่างกาย	ควรเป็นงานที่ผู้สูงอายุสามารถทำตัวเอง และแบ่งเวลาการทำงานเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ผ่อนคลาย ไม่เครียดจนเกินไป	ควรเลือกงานให้เหมาะสมกับทักษะหรือประสบการณ์ของผู้สูงอายุ ควรเป็นงานที่สามารถทำตัวเอง แบ่งเวลาทำโดยให้ผู้สูงอายุบริหารจัดการเวลาเพื่อการผ่อนคลายและไม่เครียดจนเกินไป

จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ผู้เชี่ยวชาญ และตัวแทนสถานประกอบการ ผู้วิจัยดำเนินการสรุปผลการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 ผลสรุปความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ผู้เชี่ยวชาญ และตัวแทนสถานประกอบการ

ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น			สรุปความคิดเห็น
	ผู้สูงอายุ	ผู้เชี่ยวชาญ	สถานประกอบการ	
ลักษณะกลุ่มอาชีพหลังวัยเกษียณ	อาชีพที่สามารถทำได้ด้วยตนเองที่บ้านและเป็นงานที่ไม่ต้องใช้แรงมาก	ควรเป็นงานที่สอดคล้องกับประสบการณ์และความสนใจของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุเห็นว่าตนเองมีคุณค่า พึงพาตนเองและได้รับการยอมรับจากคนอื่น ทั้งนี้ต้องเป็นงานที่ไม่หนักจนเกินไปและไม่ใช้ทักษะมากเพราะ		งานที่สอดคล้องกับประสบการณ์และความสนใจของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุเห็นว่าตนเองมีคุณค่า พึงพาตนเองและได้รับการยอมรับจากคนอื่น ทั้งนี้ต้องเป็นงานที่ไม่หนักจนเกินไปและไม่ใช้ทักษะมาก เพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่ร่างกายถดถอย เน้นการทำงานได้ด้วยตนเอง โดยงานที่ทำให้ได้เข้าสังคม พูดคุย จะทำให้คลายความเหงาและรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า

ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น			สรุปความคิดเห็น
	ผู้สูงอายุ	ผู้เชี่ยวชาญ	สถานประกอบการ	
		ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ร่างกายถดถอย โดยงานที่ทำให้ได้เข้าสังคม พุดคุย จะทำให้คลายความเหงา และรู้สึกว่าคุณค่า		
เทคโนโลยีที่ผู้สูงอายุใช้งาน	เทคโนโลยีที่ใช้งานส่วนใหญ่เป็น สมาร์ทโฟนเพื่อการติดต่อสื่อสาร การพุดคุยผ่านไลน์ การรับรู้ข่าวสารโดยดูคลิปบนยูทูป และเฟซบุ๊ก			เทคโนโลยีที่ใช้งานส่วนใหญ่เป็นสมาร์ทโฟนเพื่อการติดต่อสื่อสาร การพุดคุยผ่านไลน์ การรับรู้ข่าวสารโดยดูคลิปบนยูทูปและเฟซบุ๊ก
ลักษณะหลักสูตรที่พัฒนา สมรรถนะ	เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น การดูแลสุขภาพ การทำอาหารเพื่อสุขภาพ ขนบสมณไพร เป็นต้น	<u>เนื้อหา</u> ควรเป็นเนื้อหาที่ส่งเสริมช่องทางการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีทักษะและความถนัดอยู่แล้ว แต่การโปรโมทสินค้าหรือหาช่องทางการตลาดยังต้องอาศัยประสบการณ์และผู้เชี่ยวชาญชี้แนะ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอนย่อยๆ <u>ระยะเวลา</u> ที่ใช้ระยะเวลาสั้นที่เน้นให้ผู้สูงอายุใช้งานได้จริง <u>รูปแบบกิจกรรม</u> การเรียนแบบผสมผสานระหว่างแบบเผชิญหน้าที่เน้นการฝึกปฏิบัติกับการเรียนทางไกลหรือการเรียนออนไลน์ที่เน้นการใช้คลิปลิขิตโอเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น แต่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งนี้การออกแบบกิจกรรมให้สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ และให้ผู้สูงอายุได้นำประสบการณ์ที่ตนเองมีมาแลกเปลี่ยน หากเป็นการให้ความรู้ใหม่ ควรอธิบายซ้ำๆ ให้ผู้สูงอายุตามทัน หากเป็นการบรรยาย/อธิบาย		<u>เนื้อหา</u> ควรเป็นอาชีพที่ผู้สูงอายุสนใจ โดยมีวิทยากรให้ความรู้ด้านการส่งเสริมช่องทางการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีทักษะและความถนัดอยู่แล้ว แต่การโปรโมทสินค้าหรือหาช่องทางการตลาดยังต้องอาศัยประสบการณ์และผู้เชี่ยวชาญชี้แนะ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอนย่อยๆ <u>ระยะเวลา</u> ที่ใช้ระยะเวลาสั้นที่เน้นให้ผู้สูงอายุใช้งานได้จริง <u>รูปแบบกิจกรรม</u> การเรียนแบบผสมผสานระหว่างแบบเผชิญหน้าที่เน้นการฝึกปฏิบัติกับการเรียนทางไกลหรือการเรียนออนไลน์ที่เน้นการใช้คลิปลิขิตโอเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น แต่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งนี้การออกแบบกิจกรรมให้สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ และให้ผู้สูงอายุได้นำประสบการณ์ที่ตนเองมีมาแลกเปลี่ยน หากเป็นการให้ความรู้ใหม่ ควรอธิบายซ้ำๆ ให้ผู้สูงอายุตามทัน หากเป็นการบรรยาย/อธิบาย

ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น			สรุปความคิดเห็น
	ผู้สูงอายุ	ผู้เชี่ยวชาญ	สถานประกอบการ	
		เผชิญหน้าที่เน้นการฝึกปฏิบัติกับการเรียนทางไกลหรือการเรียนออนไลน์ที่เน้นการใช้คลิปวิดีโอเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น แต่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งนี้การออกแบบกิจกรรมให้สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ และให้ผู้สูงอายุได้นำประสบการณ์ที่ตนเองมีมาแลกเปลี่ยน หากเป็นการให้ความรู้ใหม่ ควรอธิบายซ้ำๆ ให้ผู้สูงอายุตามทัน หากเป็นการบรรยาย/อธิบาย ควรมีผู้ช่วยคอยดูว่าผู้สูงอายุตามทันเนื้อหาหรือไม่ การประเมินผล ประเมินจากทักษะ สามารถทำได้ ทำเป็น และการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้จริง		ควรมีผู้ช่วยคอยดูว่าผู้สูงอายุตามทันเนื้อหาหรือไม่ การประเมินผล ประเมินจากทักษะ สามารถทำได้ ทำเป็น และการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้จริง
ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอาชีพ	ปัญหาในการพัฒนาอาชีพส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเงินทุน แหล่งรองรับสินค้าเพื่อจำหน่าย ขาดผู้ให้คำปรึกษาเรื่องการตลาด	- เป้าหมายการพัฒนาไม่ชัดเจน ไม่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ/นำไปใช้ไม่ได้	ปัญหาด้านสุขภาพที่ไม่แข็งแรง ความเสื่อมถอยของสภาพร่างกาย การทำงานจึงต้องเป็นงานที่ไม่ใช้แรงงาน	ปัญหาด้านสุขภาพที่ไม่แข็งแรง ความเสื่อมถอยของสภาพร่างกาย การทำงานจึงต้องเป็นงานที่ไม่ใช้แรงงานมากเกินไป เงินทุน แหล่งรองรับหรือจัดจำหน่ายสินค้า ขาดผู้ให้คำปรึกษาเรื่องการตลาด นอกจากนี้ปัญหาการเดินทางที่ไม่สะดวก และการเรียนรู้งานซ้ำและ

ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น			สรุปความคิดเห็น
	ผู้สูงอายุ	ผู้เชี่ยวชาญ	สถานประกอบการ	
	และสุขภาพไม่แข็งแรง	- ความพร้อมทางด้านร่างกาย และจิตใจของผู้สูงอายุ - ความสามารถในการเรียนรู้ช้าลง สลึมง่าย - หน่วยงานสนับสนุนการชี้แนะช่องทางการขายสินค้า หรือการจ้างงาน	มากเกินไป นอกจากนี้ปัญหาการเดินทางที่ไม่สะดวก และการเรียนรู้งานช้าและหลงลืมได้	หลงลืมได้
การปรับตัวของผู้สูงอายุในสังคมผู้สูงอายุ		1. การปรับช่องว่างระหว่างวัย อัตตาของตนเอง 2. เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น 3. การเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การสื่อสารเพื่อประโยชน์ในการทำงานและทำกิจกรรมร่วมกันคนอื่น		1. การปรับช่องว่างระหว่างวัย อัตตาของตนเอง 2. เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น 3. การเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การสื่อสารเพื่อประโยชน์ในการทำงานและทำกิจกรรมร่วมกันคนอื่น
ปัจจัยส่งเสริมที่ทำให้ผู้สูงอายุให้ความร่วมมือ		- ครอบครัวของผู้สูงอายุต้องส่งเสริมและสนับสนุนการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ - ควรมีกิจกรรมที่เน้นปฏิสัมพันธ์ เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมทางสังคม		- ครอบครัวของผู้สูงอายุต้องส่งเสริมและสนับสนุนการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ - ควรมีกิจกรรมที่เน้นปฏิสัมพันธ์ เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมทางสังคม - ตลาดรองรับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้น - โครงสร้างพื้นฐาน/สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เป็นสาธารณะ

ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น			สรุปความคิดเห็น
	ผู้สูงอายุ	ผู้เชี่ยวชาญ	สถานประกอบการ	
		- ตลาดรองรับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้น - โครงสร้างพื้นฐาน/สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เป็นสาธารณะ ควรเอื้ออำนวยต่อการทำงานของของผู้สูงอายุ		ควรเอื้ออำนวยต่อการทำงานของของผู้สูงอายุ
ลักษณะการเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับผู้สูงอายุ		การเรียนรู้แบบผสมผสานระหว่างการเรียนแบบเผชิญหน้าและการเรียนออนไลน์ โดยการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าเน้นการฝึกทักษะปฏิบัติ การเรียนออนไลน์เป็นการเรียนผ่านคลิป์วิดีโอเน้นการยกตัวอย่างให้เห็นภาพชัดเจน ขั้นตอนการทำงาน แต่ทั้งนี้ควรมีการนัดเวลาเรียนทั้งแบบเผชิญหน้าและออนไลน์เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม		การเรียนรู้แบบผสมผสานระหว่างการเรียนแบบเผชิญหน้าและการเรียนออนไลน์ โดยการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าเน้นการฝึกทักษะปฏิบัติการเรียนออนไลน์เป็นการเรียนผ่านคลิป์วิดีโอเน้นการยกตัวอย่างให้เห็นภาพชัดเจน ขั้นตอนการทำงาน แต่ทั้งนี้ควรมีการนัดเวลาเรียนทั้งแบบเผชิญหน้าและออนไลน์เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้		ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เปิดรับเทคโนโลยีและใช้เป็น แต่เป็นเทคโนโลยีที่ง่าย ไม่ซับซ้อน		ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เปิดรับเทคโนโลยีและใช้เป็น แต่เป็นเทคโนโลยีที่ง่ายๆ ไม่ซับซ้อน เช่น การส่งข้อความ การพูดคุยผ่านวิดีโอคอล การถ่ายภาพ ไม่ว่าจะเป็นการใช้แอปพลิเคชัน สื่อสังคม แต่ทั้งนี้อาจจะ

ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น			สรุปความคิดเห็น
	ผู้สูงอายุ	ผู้เชี่ยวชาญ	สถานประกอบการ	
		เช่น การสั่งซื้อความ การพูดคุยผ่านวิดีโอคอล การถ่ายภาพ ไม่ว่าจะเป็นการใช้แอปพลิเคชัน สื่อสังคม แต่ทั้งนี้อาจจะต้องมีคู่มือหรือเอกสารประกอบ มากกว่าการจำเพราะผู้สูงอายุความจำเริ่มถดถอย		ต้องมีคู่มือหรือเอกสารประกอบ มากกว่าการจำเพราะผู้สูงอายุความจำเริ่มถดถอย
การเตรียมความพร้อมในการรับมือการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ			ผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย รู้จักการออกกำลังกาย การกินอาหารที่มีประโยชน์ การดูแลสุขภาพให้แข็งแรง รู้จักการเก็บออมเพื่อเป็นแหล่งทุนในการทำอาชีพเสริม และรู้จักการพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	ผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย รู้จักการออกกำลังกาย การกินอาหารที่มีประโยชน์ การดูแลสุขภาพให้แข็งแรง รู้จักการเก็บออมเพื่อเป็นแหล่งทุนในการทำอาชีพเสริม และรู้จักการพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
ลักษณะผู้สูงอายุที่สามารถทำงานได้			ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรง รู้จักปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความรู้พื้นฐานในการใช้เทคโนโลยี	ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรง รู้จักปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความรู้พื้นฐานในการใช้เทคโนโลยี

ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็น			สรุปความคิดเห็น
	ผู้สูงอายุ	ผู้เชี่ยวชาญ	สถานประกอบการ	
สมรรถนะหลักสำหรับผู้สูงอายุ			ความรู้ ต้องมีความรู้พื้นฐานในงานนั้นๆ รวมถึงการมีทักษะดิจิทัลพื้นฐาน รู้จักชวนหาความรู้เพิ่มเติม ทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเบื้องต้นเพื่อการสื่อสารและการบริหารจัดการ ทัศนคติ มีทัศนคติเชิงบวก เป็นคนใฝ่รู้ เอาใจใส่ต่องาน รับผิดชอบและอดทน	ความรู้ ต้องมีความรู้พื้นฐานในงานนั้นๆ รวมถึงการมีทักษะดิจิทัลพื้นฐาน รู้จักชวนหาความรู้เพิ่มเติม ทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเบื้องต้นเพื่อการสื่อสารและการบริหารจัดการ ทัศนคติ มีทัศนคติเชิงบวก เป็นคนใฝ่รู้ เอาใจใส่ต่องาน รับผิดชอบและอดทน
ทักษะที่จำเป็นเฉพาะด้าน			รู้จักการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร การจัดการ การแก้ไขปัญหาเฉพาะด้าน และความรับผิดชอบต่อที่ได้รับมอบหมาย	รู้จักการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร การจัดการ การแก้ไขปัญหาเฉพาะด้าน และความรับผิดชอบต่อที่ได้รับมอบหมาย
ขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน			ควรเลือกงานให้เหมาะสมกับทักษะหรือประสบการณ์ของผู้สูงอายุ ควรเป็นงานที่ทำได้เอง ผู้สูงอายุบริหารจัดการเวลาเพื่อการผ่อนคลายและไม่เครียดจนเกินไป	ควรเลือกงานให้เหมาะสมกับทักษะหรือประสบการณ์ของผู้สูงอายุ ควรเป็นงานที่สามารถทำได้เอง แบ่งเวลาทำโดยให้ผู้สูงอายุบริหารจัดการเวลาเพื่อการผ่อนคลายและไม่เครียดจนเกินไป

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้สูงอายุ พบว่า การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุ ซึ่งครอบคลุมถึงผู้เตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณเพื่อรองรับ การวางแผนการพัฒนาอาชีพหรือต่อยอดอาชีพหลังวัยเกษียณ การพัฒนาเนื้อหาและช่องทางการจัด การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุในประเด็นที่เกี่ยวข้องหรือสนใจควรมีการสอบถามเพิ่มเติมเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีการสอบถามผู้สูงอายุเพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นใน การพัฒนาความรู้และทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุ หลังวัยเกษียณ จำนวน 128 คน โดยเก็บแบบสอบถามออนไลน์เข้าถึงใน

https://docs.google.com/forms/d/1fuAgi6wQqSpwtDfm7_bTFYvsJqhlyu7Yof6oPcVUhJw/edit?ts=60aa74ef

โดยมีรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.20-4.22

ตารางที่ 4.20 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้และทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล

ตัวแปร	ลักษณะตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
อายุผู้ตอบแบบสอบถาม	21-30 ปี	1	.78
	31 – 40 ปี	3	2.34
	41-50 ปี	14	10.94
	51-60 ปี	81	63.28
	60 ปี ขึ้นไป	29	22.66
	รวม	128	100.00
ความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะอาชีพสำหรับผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	เป็นผู้ที่ต้องการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณ	83	21.96
	เป็นผู้สูงอายุวัยเกษียณ	26	6.88
	เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ	3	.79
	เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ	2	.53
	เป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ	11	2.91
	เป็นผู้ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุ หรือในครอบครัวมีผู้สูงอายุ	48	12.70
	เป็นผู้ที่มีความสนใจเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ	41	10.85
	ต้องการเตรียมความพร้อมให้กับตนเอง เพื่อก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่มีศักยภาพและมีคุณค่า	85	22.49
	ต้องการหากิจกรรมเสริมเพื่อพัฒนาตนเองเป็น	75	19.84

ตัวแปร	ลักษณะตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
	ผู้สูงอายุที่มีคุณค่า		
	ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ	4	1.06
	รวม	378	21.96
ช่วงอายุที่เหมาะสมต่อการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ	อายุ 40 - 60 ปี	17	13.28
	อายุ 45 - 60 ปี	13	10.16
	อายุ 50 - 60 ปี	50	39.06
	อายุ 55 - 60 ปี	40	31.25
	หลังวัยเกษียณตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	8	6.25
	รวม	128	100.00
ช่องทางออนไลน์ที่ต้องการสร้างรายได้ด้วยการนำเสนอการขายสินค้า/บริการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ช้อปปี้ (Shopee)	43	12.84
	ลาซาด้า (Lazada)	41	12.24
	ไลน์ (Line)	84	25.07
	เฟซบุ๊ก (Facebook)	91	27.16
	อินสตาแกรม (Instagram: IG)	28	8.36
	เว็บไซต์ (Website)	44	13.13
	ยูทูบ (Youtube)	4	1.19
	รวม	335	100.00
ปัจจุบัน (พ.ศ.2564) ท่านใช้มือถือ/อุปกรณ์ในการเล่นอินเทอร์เน็ต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	iPhone	53	28.96
	iPad	29	15.85
	Samsung	57	31.15
	Xiaomi	4	2.19
	True Mobile	7	3.83
	AIS Mobile	13	7.10
	Huawei	13	7.10
	OPPO	7	3.83
	รวม	183	100.00
ระยะเวลาในการเรียนรู้จากสื่อที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในแต่ละเรื่องควรมีความยาว	1-5 นาที	68	53.13
	6-10 นาที	35	27.34
	11-15 นาที	15	11.72
	15-20 นาที	5	3.91

ตัวแปร	ลักษณะตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
	30 นาทีขึ้นไป	5	3.91
	รวม	128	100.00
ช่องทางใดที่เหมาะสมกับ การเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับผู้ สูงอายุได้ดีที่สุด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	ไลน์ (Line)	106	33.65
	เฟซบุ๊ก (Facebook)	74	23.49
	ยูทูบ (YouTube)	94	29.84
	เว็บไซต์ (Website)	41	13.02
	รวม	315	100.00

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ความต้องการการพัฒนาความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเบื้องต้น เพื่อรองรับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ต้องการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณให้ตนเอง เพื่อก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่มีศักยภาพและมีคุณค่า (ร้อยละ 22.49) โดยอายุที่เหมาะสมต่อการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุ อายุระหว่าง 50-60 ปี (ร้อยละ 39.06) ช่องทางออนไลน์ที่ต้องการสร้างรายได้ด้วยการนำเสนอ การขายสินค้า/บริการ คือ เฟซบุ๊ก (Facebook) (ร้อยละ 27.16) ระยะเวลาในการเรียนรู้จากสื่อในแต่ละเรื่องควรมีความยาว 1-5 นาที (ร้อยละ 27.34) ช่องทางที่เหมาะสมในการเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุได้ดีที่สุด คือ ไลน์ (Line) (ร้อยละ 33.65)

ตารางที่ 4.21 รูปแบบสื่อที่ช่วยในการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ตัวแปร	รายการประเมิน	จำเป็น		ไม่แน่ใจ		ไม่จำเป็น		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สื่อที่จะช่วยให้ ท่านเรียนรู้และ เหมาะสมกับ ผู้สูงอายุ	เปิดดูได้ง่ายและทันที	125	97.66	1	.78	2	1.56	128	100.00
	เป็นรูปแบบคลิปวิดีโอ	118	92.19	3	2.34	7	5.47	128	100.00
	เป็นภาพนิ่งประกอบ ตัวอักษร	107	83.59	16	12.50	5	3.91	128	100.00
	ขนาดตัวอักษรใหญ่ และชัดเจน	122	95.31	5	3.91	1	.78	128	100.00
	ดูซ้ำได้หลายครั้ง	123	96.09	3	2.34	2	1.56	128	100.00
	จัดเก็บไว้ดูภายหลังได้	121	94.53	6	4.69	1	.78	128	100.00

จากตารางที่ 4.21 รูปแบบสื่อที่ช่วยในการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุที่จำเป็น พบว่า สื่อที่จะช่วยให้เรียนรู้และเหมาะสมกับผู้สูงอายุ ได้แก่ เปิดดูได้ง่ายและทันที (ร้อยละ 97.66) ดูซ้ำได้หลายครั้ง (ร้อยละ 96.09) และขนาดตัวอักษรใหญ่และชัดเจน (ร้อยละ 95.31) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.22 ความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่จำเป็นต่อการพัฒนาสมรรถนะอาชีพเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการดิจิทัลในผู้สูงอายุ

ตัวแปร	รายการประเมิน	จำเป็น		ไม่แน่ใจ		ไม่จำเป็น		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการใช้งานอุปกรณ์มือถือ	บอกส่วนประกอบต่างๆ ของมือถือได้	93	72.66	20	15.63	15	11.72	128	100.00
	ใช้งานเครื่องมือต่าง ๆ บนมือถือได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เช่น กล้องถ่ายภาพ/วิดีโอ การบันทึกเสียง การแปลงเสียงเป็นตัวอักษร	121	94.53	7	5.47	-	0.00	128	100.00
	แก้ไขปัญหาการใช้งานมือถือตามคู่มือการใช้งาน หรือคำแนะนำจากผู้รู้เบื้องต้นได้	115	89.84	11	8.59	2	1.56	128	100.00
ด้านการใช้งานระบบปฏิบัติการของมือถือ	จัดเก็บข้อมูลของตนเองมือถือได้	126	98.44	1	.78	1	.78	128	100.00
	เปลี่ยนภาษาหลักของมือถือได้	118	92.19	7	5.47	3	2.34	128	100.00
	กำหนดระบบรักษาความปลอดภัยให้กับมือถือได้	123	96.09	4	3.13	1	.78	128	100.00
	ตั้งค่าการแจ้งเตือนได้	122	95.31	4	3.13	2	1.56	128	100.00
	ดาวน์โหลดและติดตั้งแอปพลิเคชันบนมือถือได้	124	96.88	2	1.56	2	1.56	128	100.00
	ลบแอปพลิเคชันและไฟล์ต่าง ๆ บนมือถือได้	126	98.44	1	.78	1	.78	128	100.00
	ปรับความสว่างของหน้าจอมือถือ	118	92.19	6	4.69	4	3.13	128	100.00
	ปรับขนาดตัวอักษรในการแสดงผลบนมือถือได้	119	92.97	8	6.25	1	.78	128	100.00
	ปรับระดับเสียง และการสั่นของมือถือได้	123	96.09	-	.00	5	3.91	128	100.00
	จัดเก็บข้อมูลรายชื่อผู้ติดต่อหมายเลขโทรศัพท์และอื่น ๆ ได้	127	99.22	-	.00	1	.78	128	100.00
	เชื่อมต่อมือถือกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้	125	97.66	2	1.56	1	.78	128	100.00
	เปิด-ปิดมือถือได้	122	95.31	5	3.91	1	.78	128	100.00

ตัวแปร	รายการประเมิน	จำเป็น		ไม่แน่ใจ		ไม่จำเป็น		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการจัดการข้อมูล	อธิบายคุณลักษณะของไฟล์ชนิดต่าง ๆ บนมือถือได้	86	67.19	30	23.44	12	9.38	128	100.00
	จัดการกับไฟล์ต่าง ๆ บนมือถือได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	105	82.03	18	14.06	5	3.91	128	100.00
	ย้ายไฟล์ไปยังพื้นที่ที่กำหนดได้	107	83.59	18	14.06	3	2.34	128	100.00
	เปลี่ยนชื่อไฟล์บนมือถือได้	101	78.91	20	15.63	7	5.47	128	100.00
	จัดหมวดหมู่ในการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม	108	84.38	14	10.94	6	4.69	128	100.00
	เพิ่มหรือลบไฟล์ต่าง ๆ บนมือถือได้โดยไม่กระทบต่อการทำงานของเครื่อง	119	92.97	6	4.69	3	2.34	128	100.00
	แชร์ไฟล์ข้อมูลไปยังแอปพลิเคชันอื่น ๆ หรือให้ผู้อื่นได้อย่างปลอดภัย	117	91.41	9	7.03	2	1.56	128	100.00
ด้านการใช้งานโปรแกรมเปิดดูเว็บไซต์ต่าง ๆ	เปิดดูข้อมูลต่าง ๆ ผ่านโปรแกรมเปิดดูเว็บไซต์ได้	120	93.75	7	5.47	1	.78	128	100.00
	สืบค้นข้อมูลด้วยตนเองได้เว็บไซต์ เช่น google หรือ yahoo หรือ bing หรืออื่น ๆ ได้	124	96.88	4	3.13	-	.00	128	100.00
	จัดเก็บหน้าเว็บไซต์ที่สนใจไว้ได้	115	89.84	8	6.25	5	3.91	128	100.00
	จัดการกับหน้าต่างแสดงผลเว็บไซต์ได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย	110	85.94	13	10.16	5	3.91	128	100.00
ด้านการใช้งานแอปพลิเคชันเพื่อรับข้อมูลข่าวสารและติดต่อสื่อสารที่จำเป็น	ใช้อีเมล (email) เพื่อติดต่อสื่อสารและลงทะเบียนร่วมกับการใช้งานแอปพลิเคชันอื่น ๆ ได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย	116	90.63	4	3.13	8	6.25	128	100.00
	ใช้งานไลน์ (line) ได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย	126	98.44	-	.00	2	1.56	128	100.00
	ใช้งานเฟซบุ๊ก (facebook) และข้อความ (messenger) ได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย	119	92.97	4	3.13	5	3.91	128	100.00
	ใช้งานยูทูบ (youtube) ได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย	112	87.50	11	8.59	5	3.91	128	100.00

ตัวแปร	รายการประเมิน	จำเป็น		ไม่แน่ใจ		ไม่จำเป็น		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการจัดการข้อมูลในระบบ คลาวด์(พื้นที่การจัดเก็บข้อมูล บนอินเทอร์เน็ต)	สมัครการใช้งานบริการคลาวด์เพื่อการจัดเก็บข้อมูลได้	77	60.16	36	28.13	15	11.72	128	100.00
	จัดการกับไฟล์ต่าง ๆ บนระบบคลาวด์ได้อย่างถูกต้องและ ปลอดภัย	81	63.28	34	26.56	13	10.16	128	100.00
	จัดการความเป็นส่วนตัวของข้อมูลในระบบคลาวด์ได้อย่าง ถูกต้องและปลอดภัย	81	63.28	34	26.56	13	10.16	128	100.00
	แชร์ไฟล์หรือข้อมูลต่าง ๆ ให้ผู้อื่นผ่านระบบคลาวด์ได้อย่าง ถูกต้องและปลอดภัย	84	65.63	33	25.78	11	8.59	128	100.00
ด้านการใช้ธุรกรรม อิเล็กทรอนิกส์	ซื้อหรือขายสินค้าออนไลน์ได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย	117	91.41	9	7.03	2	1.56	128	100.00
	ใช้งานระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างถูกต้อง และปลอดภัย	121	94.53	5	3.91	2	1.56	128	100.00
	ใช้บริการระบบธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ (e-banking) ได้อย่าง ถูกต้องและปลอดภัย	124	96.88	2	1.56	2	1.56	128	100.00
	สมัครแอปพลิเคชันเกี่ยวกับรับสิทธิต่าง ๆ จากภาครัฐและ เอกชนได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย	117	91.41	7	5.47	4	3.13	128	100.00
ด้านการใช้แอปพลิเคชัน สนับสนุนการทำงาน	ใช้งานปฏิทินเพื่อกำหนดวันเวลานัดหมาย หรือกิจกรรมสำคัญ และตั้งค่าแจ้งเตือนได้	108	84.38	14	10.94	6	4.69	128	100.00
	บันทึกและเรียกดูสื่อ เช่น ข้อความ รูปภาพ คลิปวิดีโอ คลิป เสียง ที่จัดเก็บไว้ได้	120	93.75	7	5.47	1	0.78	128	100.00
	ใช้แอปพลิเคชันในการจัดการเอกสารได้อย่างถูกต้องและ เหมาะสม	109	85.16	14	10.94	5	3.91	128	100.00
	ใช้แอปพลิเคชันในการคำนวณเพื่อหาคำตอบตามความ	103	80.47	18	14.06	7	5.47	128	100.00

ตัวแปร	รายการประเมิน	จำเป็น		ไม่แน่ใจ		ไม่จำเป็น		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	ต้องการได้								
	ออกแบบงานกราฟิกและ/หรือภาพประกอบตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้	82	64.06	26	20.31	20	15.63	128	100.00
	จัดทำวิดีโอคลิปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้	89	69.53	27	21.09	12	9.38	128	100.00
	ใช้สื่อดิจิทัลได้อย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์และไม่ละเมิดลิขสิทธิ์	108	84.38	15	11.72	5	3.91	128	100.00

จากตารางที่ 4.22 ความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่จำเป็นต่อการพัฒนาสมรรถนะอาชีพที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ด้านการใช้งานอุปกรณ์มือถือใช้งานเครื่องมือต่าง ๆ บนมือถือได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เช่น กล้องถ่ายภาพ/วิดีโอ การบันทึกเสียง การแปลงเสียงเป็นตัวอักษร (ร้อยละ 94.53) ด้านการใช้งานระบบปฏิบัติการของมือถือจัดเก็บข้อมูลรายชื่อผู้ติดต่อหมายเลขโทรศัพท์และอื่นๆ ได้ (ร้อยละ 99.22) ด้านการจัดการข้อมูล เพิ่มหรือลบไฟล์ต่างๆ บนมือถือได้โดยไม่กระทบต่อการทำงานของเครื่อง (ร้อยละ 92.97) ด้านการใช้งานโปรแกรมเปิดดูเว็บไซต์ต่าง ๆ สืบค้นข้อมูลด้วยตนเองได้เว็บไซต์ เช่น google หรือ yahoo หรือ bing หรืออื่นๆ ได้ (ร้อยละ 96.88) ด้านการใช้งานแอปพลิเคชันเพื่อรับข้อมูลข่าวสารและติดต่อสื่อสารที่จำเป็นใช้งานไลน์ (line) ได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย (ร้อยละ 98.44) ด้านการจัดการข้อมูลในระบบคลาวด์ (พื้นที่การจัดเก็บข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต)แชร์ไฟล์หรือข้อมูลต่าง ๆ ให้ผู้อื่นผ่านระบบคลาวด์ได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย (ร้อยละ 65.63) ด้านการใช้ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ใช้บริการระบบธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ (e-banking) ได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย (ร้อยละ 96.88) ด้านการใช้แอปพลิเคชันสนับสนุนการทำงานบันทึกและเรียกดูสื่อ เช่น ข้อความ รูปภาพ คลิปวิดีโอ คลิปเสียง ที่จัดเก็บไว้ได้ (ร้อยละ 93.75)

ตอนที่ 2 ผลการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ ด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

2.1 การพัฒนาเนื้อหา

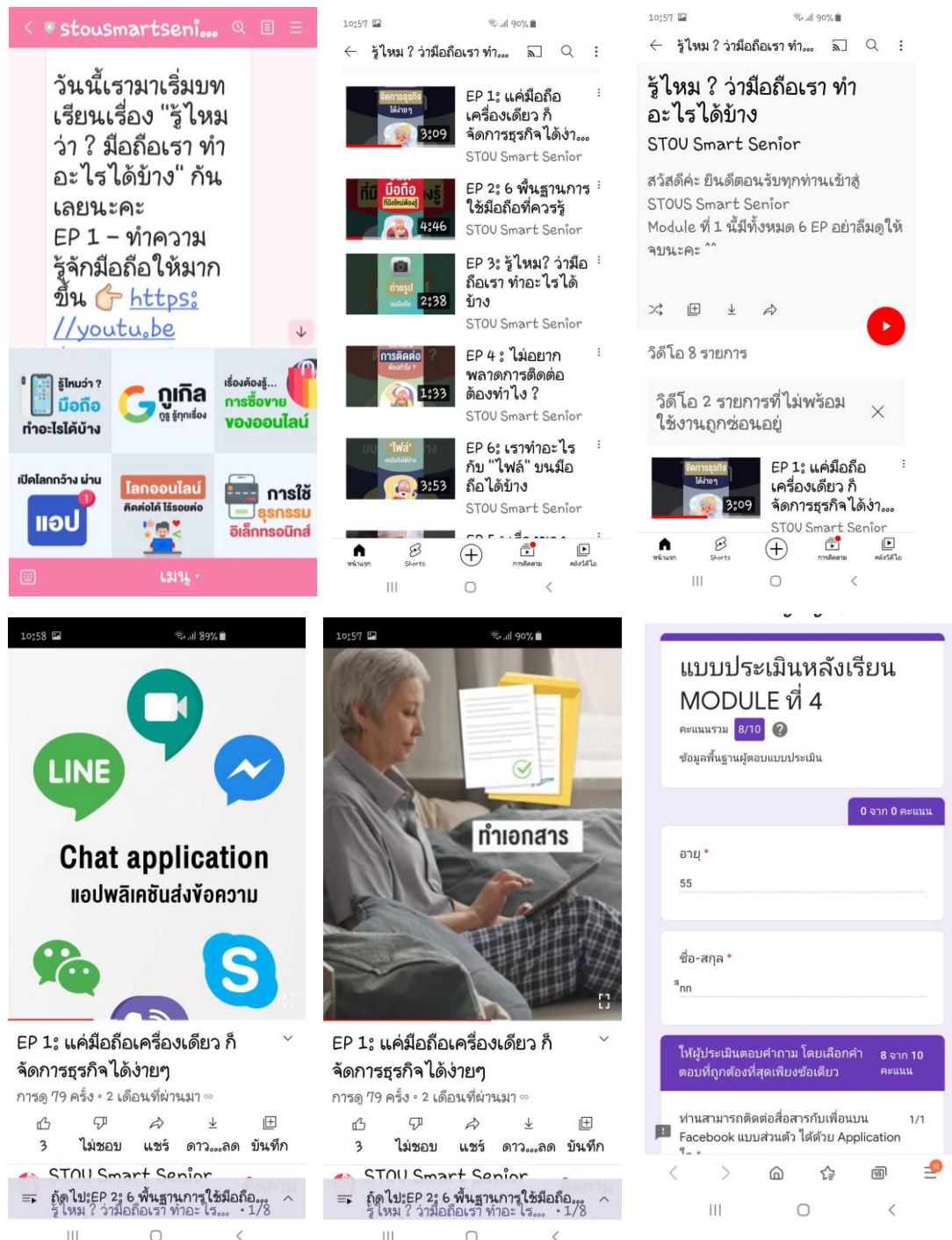
จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในระยยะที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการนำผลวิเคราะห์องค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ การสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ผู้เชี่ยวชาญ และตัวแทนสถานประกอบการ และการสอบถามความคิดเห็นผู้สูงอายุ มาออกแบบเนื้อหาสำหรับการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 เรื่อง รวม 39 ตอน ได้แก่

เรื่อง	คลิป	ลิงก์
เรื่องที่ 1 รู้ไหมว่า? มือถือเราทำอะไรกันได้บ้าง	EP 1 แค่มือถือเครื่องเดียว ก็จัดการธุรกิจได้ง่าย	https://youtu.be/tmi7shSBkKM
	EP2 พื้นฐานการใช้มือถือที่ควรรู้	https://youtu.be/KyiKzev18GA
	EP3 ไหมว่า? มือถือเราทำอะไรกันได้บ้าง	https://youtu.be/vGYL-CGlwLc
	EP4 ไม่อยากพลาดการติดต่อ ต้องทำไง ?	https://youtu.be/qVy-JcUs030
	EP5 เรื่องของ "ไฟล์" คนใช้มือถือต้องรู้	https://youtu.be/e2-xXaE772I
	EP6 เราทำอะไรกับ "ไฟล์" บนมือถือได้บ้าง	https://youtu.be/AMLq0wR7ABQ
เรื่องที่ 2 เปิดโลกกว้างผ่านแอป	EP7 รู้จัก "แอป" ใช้เวลาแป๊บเดียว หรือ "แอป" คืออะไร ใน 2 นาที	https://youtu.be/Eun8A_aqflc
	EP8 ติดตั้ง "แอป" ใช้เวลาแป๊บเดียว	https://youtu.be/-7rBOCjmgao
	EP9 เปิดดูเว็บด้วยเว็บเบราว์เซอร์	https://youtu.be/PDPE32FpXTo
	EP10 ถามอากู (Google) รู้ทุกเรื่อง	https://youtu.be/dVH4z4Zw0no
เรื่องที่ 3 "กูเกิล กูรูรู้ทุกเรื่อง"	EP11 เริ่มเป็นสมาชิกกับกูเกิล	https://youtu.be/4BmfdEb5nac
	EP12 อีเมล จีเมล มีเรื่องยิ่งปลอดภัย	https://youtu.be/bBrlatr9dmg
	EP13 จัดการความซ้ำซ้อนด้วยกูเกิลปฏิทิน (Google Calendar)	https://youtu.be/Lmah8tB_kok
	EP14 พิมพ์งานสร้างเอกสารด้วย กูเกิล เอกสาร (Google Docs)	https://youtu.be/O4E-5b03wdw
	EP15 ทำตารางบัญชีง่าย ๆ ด้วยกูเกิลชีต (Google Sheets)	https://youtu.be/mbUuEcSm2a8
	EP16 เพิ่มพื้นที่จัดเก็บไฟล์ด้วยกูเกิลไดรฟ์ (Google Drive)	https://youtu.be/5DbjRtyTyig
	EP17 เครื่องเต็มเมมไม่พอ เพราะรูปมาก จัดการด้วย กูเกิลรูปภาพ (Google Photo)	https://youtu.be/fu6N90QLAms
	EP18 ไปไหนไม่ให้หลง ด้วยกูเกิลแผนที่ (Google Maps)	https://youtu.be/oR_7YQwacUA

เรื่อง	คลิป	ลิงก์
เรื่องที่ 4 "โลกออนไลน์ติดต่อได้ ไร้รอยต่อ"	EP19 สอนใช้ไลน์ (Line) ได้ง่าย ๆ ไม่ตกเทรนด์	https://youtu.be/owluTWgmt7k
	EP20 เริ่มต้นทำธุรกิจได้ง่าย ๆ จากไลน์ (Line)	https://youtu.be/d2KSQRUzz8s
	EP21 เล่นยูทูปอย่างไรให้เก่ง มาทางนี้	https://youtu.be/qlDS1EAN-uM
	EP22 อยากเป็นยูทูปเบอร์ เริ่มต้นได้ภายใน 5 นาที	https://youtu.be/4xxklsnmJNk
	EP23 วิดีโอเดอลกับการขายของออนไลน์	https://youtu.be/84VvLUVNI54
	EP24 การสมัครบัญชีเฟซบุ๊ก (Facebook)	https://youtu.be/cXxiziZO9d8
	EP25 ส่งข้อความทางเฟซ ด้วยเฟซบุ๊กเมสเซนเจอร์	https://youtu.be/98KS-RvX9Eo
รายการที่ 5 เรื่องต้องรู้.. การซื้อขายของออนไลน์	EP26 ชื่อของในเฟซบุ๊กอย่างไรให้ปลอดภัย	https://youtu.be/0qMy0vE8HIM
	EP27 การขายของในเฟซบุ๊ก	https://youtu.be/b7woHzoazpA
	EP28 การซื้อของในแอปพลิเคชันร้านค้า	https://youtu.be/zGy2A66mLil
	EP29 การขายของในแอปพลิเคชันร้านค้า	https://youtu.be/KhZhuzZ-HX8
	EP30 การใช้งานไลน์แมน (Line man)	https://youtu.be/I3y9iVFtjbA
	EP31 การใช้งานแกร็บ (Grab)	https://youtu.be/xKoOexhBJSk
	EP32 การใช้งานลาล่ามูฟ (Lalamove)	https://youtu.be/2d-KL-BHlN0
	EP33 การสร้างร้านค้าในแอปพลิเคชันสั่งอาหาร	https://youtu.be/sXh6hVlf-Fo
	EP34 การแต่งรูปง่ายๆ ด้วยไลน์แคมรา (Line Camera)	https://youtu.be/YPmH5bXGNE4
	EP35 การตัดต่อวิดีโอง่ายๆ ด้วยไคน์ มาสเตอร์	https://youtu.be/X0QqUim
เรื่องที่ 6 การใช้ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์	EP37 สอนใช้บริการธนาคาร	https://youtu.be/b7KQ_PS8jEU
	EP38 สอนใช้งานระบบการชำระเงิน	https://youtu.be/xS8u0TGU0g4
	EP39 สอนใช้แอปเป๋าตัง	https://youtu.be/9t2VPVGCVL8

2.2 การพัฒนาแอปพลิเคชัน

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างต้นแบบแอปพลิเคชันโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 ที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสอบถามและการสัมภาษณ์ เป็นพื้นฐานในการพัฒนาแอปพลิเคชันซึ่งพบว่าความต้องการการพัฒนาความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเบื้องต้นที่สามารถเปิดดูได้ง่ายและทันที มีขนาดตัวอักษรขนาดใหญ่ ชัดเจน สามารถดูซ้ำได้ โดยเลือกแอปพลิเคชันไลน์ในการเรียนรู้คลิปวิดีโอที่สามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง เนื่องจากการสำรวจเป็นแอปพลิเคชันที่ผู้สูงอายุนิยมใช้งานมากที่สุด

รูปที่ 4.2 ตัวอย่างแอปพลิเคชัน

จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ตรวจสอบคุณภาพต้นแบบแอปพลิเคชัน ผลการตรวจสอบ ดังแสดงในตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 ผลการตรวจสอบคุณภาพแอปพลิเคชัน โดยผู้เชี่ยวชาญ (n = 15)

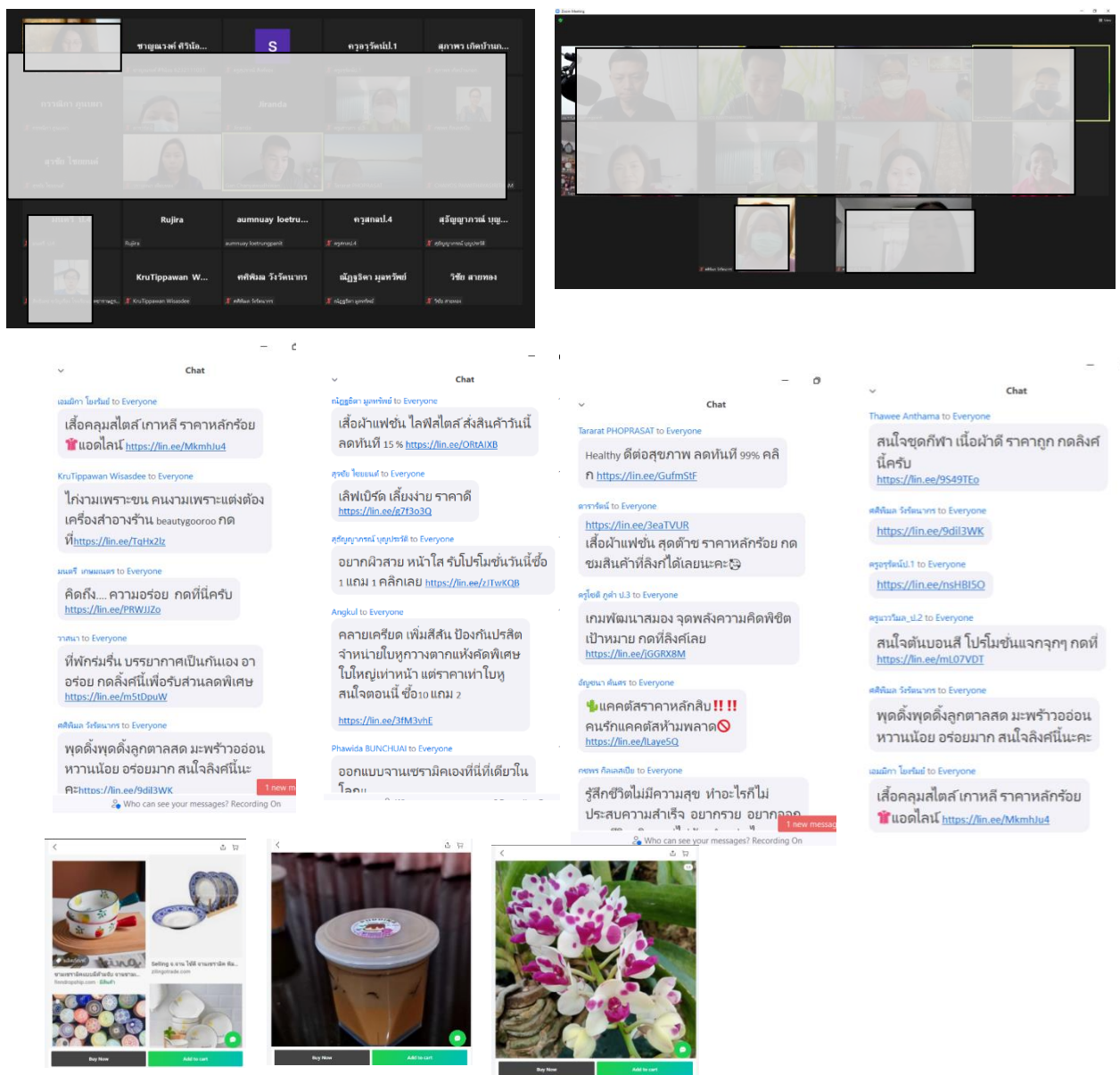
รายการประเมิน	M	SD.	ความหมาย
1.โครงสร้างแอปพลิเคชันมีการออกแบบที่ชัดเจน	4.53	.52	มากที่สุด
2.โครงสร้างไซด์แอปพลิเคชันออกแบบได้ครอบคลุมเนื้อหา	4.47	.52	มาก
3.โครงสร้างมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	4.40	.51	มาก
4. ความสมบูรณ์ของเนื้อหาในแต่ละตอน	4.53	.52	มากที่สุด
5.การจัดลำดับของเนื้อหาเข้าใจง่าย	4.33	.49	มาก
6.การนำเสนอเนื้อหาเข้าใจง่าย	4.53	.52	มากที่สุด
7.ความถูกต้องของเนื้อหา	4.47	.52	มาก
8.การใช้งานแอปพลิเคชันง่ายและสะดวก	4.87	.35	มากที่สุด
9. รูปแบบของแอปพลิเคชันมีความเหมาะสมต่อการใช้งาน	4.47	.52	มาก
10.การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลเนื้อหา	4.87	.35	มากที่สุด
11.ความเร็วในการตอบสนองต่อการใช้งาน	4.47	.52	มาก
เฉลี่ยรวม	4.54	.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.23 ผลการประเมินคุณภาพในภาพรวมโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด (M= 4.54, SD. = .50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การใช้งานแอปพลิเคชันง่ายและสะดวก และการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลเนื้อหา (M = 4.87, SD. = .35) มากที่สุด รองลงมา คือ โครงสร้างแอปพลิเคชันมีการออกแบบที่ชัดเจน, ความสมบูรณ์ของเนื้อหาในแต่ละตอน และการนำเสนอเนื้อหาเข้าใจง่าย (M = 4.53, SD. = .52)

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า แอปพลิเคชันที่สามารถเรียนรู้บนสมาร์ตโฟน มีรูปแบบที่ชัดเจน การนำเสนอเนื้อหาน่าสนใจ เข้าใจง่าย ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญ มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดเรียงลำดับคลิปวิดีโอให้สอดคล้องกันตามลำดับขั้นตอน จะทำให้เรียนรู้เพิ่มเติมได้ง่าย

ตอนที่ 3 ผลการจัดฝึกอบรมตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ในขั้นตอนของการทดลองใช้เป็นแบบวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Design) โดยมีแผนแบบการวิจัยเป็นแบบกลุ่มเดียวมีการทดสอบก่อนอบรมและทดสอบหลังอบรม (One Group Pretest and Posttest Design) ทดลองกับกลุ่มทดลองจำนวน 42 คนโดยการเข้าร่วมการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามความสมัครใจ โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองอิงสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเสมือนจริงโดยใช้วีดีโอเป็นฐานและการอบรมแบบเผชิญหน้าออนไลน์ ตั้งแต่วันที่ 11 พฤศจิกายน 2564 – 16 มกราคม 2565

รูปที่ 4.3 ตัวอย่างภาพการอบรม

3.1 ผลการประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนในการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้วิดีโอเป็นฐาน

จากการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้วิดีโอเป็นฐาน โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 เรื่อง รวม 39 ตอน
ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 4.24 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน (n = 42)

เรื่อง	ช่วงเวลา	คะแนน เต็ม	M	SD.	ร้อยละ ของ ค่าเฉลี่ย	t	p
1	ก่อนอบรม	10	5.48	1.43	54.80	-11.30	.00
	หลังเรียน	10	8.82	1.11	88.20		
2	ก่อนเรียน	8	4.33	1.51	54.13	-11.36	.00
	หลังเรียน	8	6.73	1.18	84.13		
3	ก่อนเรียน	10	4.58	1.57	45.80	-15.28	.00
	หลังเรียน	10	8.73	1.32	87.30		
4	ก่อนเรียน	10	4.65	1.55	46.50	-10.40	.00
	หลังเรียน	10	8.32	1.51	83.20		
5	ก่อนเรียน	10	5.15	1.79	51.50	-9.00	.00
	หลังเรียน	10	7.98	1.19	79.80		
6	ก่อนเรียน	5	2.38	1.13	47.60	-12.18	.00
	หลังเรียน	5	4.55	.50	91.00		
รวม	ก่อนเรียน	53	26.55	3.80	50.09	-24.16	.00
	หลังเรียน	53	45.13	2.78	85.15		

จากตาราง 4.24 คะแนนสอบหลังเรียนในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 45.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.78 (คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 50.09) สูงวก่อก่อนเรียนซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.80 (คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 85.15) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เมื่อจำแนกตามโมดูลพบว่าคะแนนหลังเรียนสูงวก่อก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทุกโมดูล

3.2 ผลการประเมินก่อนอบรมและหลังอบรมแบบเผชิญหน้าออนไลน์

หลังจากที่กลุ่มตัวอย่างเรียนด้วยตนเองอิงสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเสมือนจริง โดยใช้วิดีโอเป็นฐานแล้วดำเนินการอบรมแบบเผชิญหน้าออนไลน์ ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 4.25 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังการฝึกอบรม (n = 42)

ช่วงเวลา	คะแนนเต็ม	M	SD.	t	p
ก่อนอบรม	10	4.02	1.52	-15.99	.00
หลังอบรม	10	7.76	1.64		

จากตาราง 4.25 คะแนนสอบหลังอบรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.64 สูงวก่อนอบรมซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.52 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ผลการประเมินผลงาน

ผู้วิจัยดำเนินการอบรมเผชิญหน้าแบบออนไลน์ภาคประสบการณ์กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 42 คน โดยมีการประเมินผลงานกลุ่มตัวอย่างหลังจากอบรม ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 4.26 คะแนนผลงานของกลุ่มทดลอง (n = 42 คน)

รายการประเมิน	M	SD.	แปลผล
คำบรรยายภาพ	2.52	.55	สูง
ภาพประกอบ	2.48	.51	ปานกลาง
การสร้างร้านค้าออนไลน์	2.45	.50	ปานกลาง
การจัดการร้านค้าออนไลน์	2.48	.51	ปานกลาง
การเชื่อมต่อร้านค้า	2.38	.49	ปานกลาง
เฉลี่ย	2.46	.51	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.26 ผลการวิเคราะห์คะแนนผลงานในภาพรวม พบว่า มีทักษะอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.46$, $SD. = .51$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คำบรรยายภาพ ($M = 2.52$, $SD. = .55$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ภาพประกอบและการจัดการร้านค้าออนไลน์ ($M = 2.48$, $SD. = .51$) และการสร้างร้านค้าออนไลน์ ($M = 2.45$, $SD. = .50$) ตามลำดับ

3.4 ผลการประเมินความพึงพอใจ

หลังจากที่กลุ่มทดลองฝึกอบรมแล้วทำการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรม ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.27 คะแนนความพึงพอใจของกลุ่มทดลองที่มีต่อการฝึกอบรม ($n = 42$ คน)

รายการประเมิน	M	SD.	แปลผล
1.กิจกรรมการฝึกอบรม	4.33	.61	มาก
1.1 กิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการและวัตถุประสงค์ของโครงการ	4.28	.60	มาก
1.2 กิจกรรมมีความเหมาะสมและต่อเนื่อง	4.21	.66	มาก
1.3 ได้รับความรู้ แนวคิด ทักษะและประสบการณ์ใหม่ๆ	4.41	.55	มาก
1.4 การเข้าร่วมโครงการนี้เสริมสร้างเจตคติและพฤติกรรมในทางที่ดี	4.41	.59	มาก
1.5 สามารถนำสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ	4.36	.67	มาก
2. วิทยากร/ทีมผู้ให้ความรู้	4.53	.57	มากที่สุด
2.1 มีความรู้ มีประสบการณ์ในเนื้อหาตามกิจกรรมที่กำหนด	4.51	.56	มากที่สุด
2.2 มีความสามารถในการบรรยาย ถ่ายทอดความรู้ได้ตรงประเด็น ชัดเจน	4.62	.49	มากที่สุด
2.3 มีความชัดเจนในการตอบข้อซักถาม ให้คำแนะนำ การเปิดโอกาสให้ซักถามหรือมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น	4.49	.60	มาก
2.4 เทคนิคในการถ่ายทอดเนื้อหา	4.51	.64	มากที่สุด
3. ด้านกระบวนการ / ขั้นตอนการให้บริการ	4.13	.70	มาก
3.1 การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม	4.23	.54	มาก
3.2 การติดต่อประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.18	.68	มาก
3.3 ช่วงเวลา/ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม	4.00	.76	มาก
3.4 ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรม	4.03	.78	มาก
3.5 การควบคุมเวลาให้เป็นตามที่กำหนด	4.23	.71	มาก

รายการประเมิน	M	SD.	แปลผล
4. ด้านผลจากการรับบริการตามโครงการ	4.27	.64	มาก
4.1ระดับการนำเทคนิค/วิธีการ/กระบวนการที่ได้รับจากกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ ต่อตนเอง	4.38	.59	มาก
4.2 ระดับการนำเอกสาร/สื่อ/อุปกรณ์ที่ได้รับจากกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ ต่อตนเอง	4.38	.54	มาก
4.3 ระดับความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาของกิจกรรมก่อน เข้าร่วมโครงการ	4.00	.83	มาก
4.4 ระดับความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาของกิจกรรมหลังเข้าร่วมโครงการ หรือเมื่อสิ้นสุดโครงการ	4.31	.57	มาก
4.5 ระดับผลของการร่วมกิจกรรมตรงตามความต้องการต่อตนเอง	4.26	.59	มาก
เฉลี่ย	4.30	.65	มาก

จากตารางที่ 4.27 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในภาพรวม พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($M = 4.30$, $S.D. = .65$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านวิทยากร/ทีมผู้ให้ความรู้ ($M = 4.53$, $S.D. = .57$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม ($M = 4.33$, $S.D. = .61$) และด้านผลจากการรับบริการตามโครงการ ($M = 4.27$, $S.D. = .64$) ตามลำดับ

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์กลุ่มทดลองเพิ่มเติม พบว่า สามารถนำไปปรับใช้ในการเริ่มต้นการขายของออนไลน์ได้ เลือกใช้แอปพลิเคชันที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน ใช้งานง่าย สะดวก สามารถเพิ่มช่องทางการสร้างรายได้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง

แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

จากการวิจัยความต้องการการพัฒนาความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเบื้องต้นเพื่อรองรับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ต้องการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณให้ตนเอง เพื่อก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่มีศักยภาพและมีคุณค่า โดยอายุที่เหมาะสมต่อการพัฒนาควรเป็นช่วงอายุก่อนวัยเกษียณ (60 ปี) โดยอายุที่เหมาะสมอยู่ระหว่าง 50-60 ปี โดยความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาทักษะสำหรับการเรียนรู้ ทั้งนี้การเรียนรู้แบบผสมผสานสามารถแบ่งออกได้เป็น 6 องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนา ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ชอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในการทำงาน มุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน แต่อาจมีอุปสรรคการเรียนรู้เนื่องจากสภาพทางกายที่เสื่อมลง เช่น การมองเห็น ความคล่องตัวในการเคลื่อนไหว ความจำ เป็นต้น โดยครอบครัวของผู้สูงอายุต้องส่งเสริมและสนับสนุนการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เปิดรับเทคโนโลยีและใช้เป็น แต่เป็นเทคโนโลยีที่ง่ายๆ ไม่ซับซ้อน เช่น การส่งข้อความ การพูดคุยผ่านวิดีโอคอล การถ่ายภาพ ไม่ว่าจะเป็นการใช้แอปพลิเคชัน สื่อสังคม แต่ทั้งนี้อาจจะต้องมีคู่มือหรือเอกสารประกอบมากกว่าการจำเพราะผู้สูงอายุความจำเริ่มถดถอย

องค์ประกอบที่ 2 ความรู้และทักษะอาชีพ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานที่สนใจ ที่สามารถนำไปใช้เพื่อประกอบอาชีพเสริมได้ โดยเน้นการพัฒนาทักษะอาชีพที่สามารถทำได้ด้วยตนเองที่บ้าน และเป็นงานที่ไม่ต้องใช้แรงมาก ควรเป็นงานที่สอดคล้องกับประสบการณ์และความสนใจของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุเห็นว่าตนเองมีคุณค่า พึ่งพาตนเองและได้รับการยอมรับจากคนอื่น ทั้งนี้ต้องเป็นงานที่ไม่หนักจนเกินไปและไม่ใช้ทักษะมากเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่ร่างกายถดถอย โดยงานที่ทำให้ได้เข้าสังคม พูดคุย จะทำให้คลายความเหงาและรู้สึกว่ามีคุณค่า โดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีความต้องการแหล่งรองรับสินค้าเพื่อจัดจำหน่าย ขาดผู้ให้คำปรึกษาเรื่องการตลาด

องค์ประกอบที่ 3 รูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน เป็นการเรียนแบบผสมผสานระหว่างแบบเผชิญหน้าที่เน้นการฝึกปฏิบัติกับการเรียนทางไกลหรือการเรียนออนไลน์ที่เน้นการใช้คลิปลิงวิดีโอเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น แต่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีการทำกิจกรรมร่วมกันทั้งนี้การออกแบบกิจกรรมให้สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ และให้ผู้สูงอายุได้นำประสบการณ์ที่ตนเองมีมาแลกเปลี่ยน หากเป็นการให้ความรู้ใหม่ ควรอธิบายซ้ำๆ ให้ผู้สูงอายุตามทัน หากเป็นการบรรยาย/อธิบาย ควรมีผู้ช่วยคอยดูว่าผู้สูงอายุตามทันเนื้อหาหรือไม่

องค์ประกอบที่ 4 เนื้อหาการเรียน ควรเป็นเนื้อหาที่ส่งเสริมช่องทางการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีทักษะและความถนัดอยู่แล้ว แต่การโปรโมทสินค้าหรือหาช่องทางการตลาดยังต้องอาศัยประสบการณ์และผู้เชี่ยวชาญชี้แนะ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอนย่อยๆ ใช้การสาธิตพร้อมปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง สื่อที่สนใจจะเป็นคลิปลิงวิดีโอที่เห็นทั้งภาพและเสียงที่สามารถดูย้อนหลังได้ รวมถึงสื่อเสียงที่สามารถฟังได้อย่างเดียว เนื่องจากบางครั้งการจ้องมองหน้าจอนานๆ ทำให้ล้าสายตา

องค์ประกอบที่ 5 กิจกรรมและทรัพยากรการเรียนรู้แบบผสมผสาน ผู้สูงอายุสนใจการเรียนแบบออนไลน์ที่มีช่องทางการติดต่อสื่อสารเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การสื่อสารเพื่อประโยชน์ในการทำงานและทำกิจกรรมร่วมกันคนอื่น เทคโนโลยีที่ใช้งานเป็นสมาร์ทโฟนเพื่อการติดต่อสื่อสาร การพูดคุยผ่านไลน์ การรับรู้ข่าวสารโดยดูคลิปบนยูทูบและเฟซบุ๊ก

องค์ประกอบที่ 6 การวัดและประเมินผล เน้นการประเมินผลระหว่างการเรียนรู้ และประเมินตามสภาพจริง โดยมีเกณฑ์มาตรฐานในการวัด

โดยการเรียนรู้แบบผสมผสาน ด้านการพัฒนาเนื้อหาอิงตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการและ/หรือเกณฑ์การปฏิบัติงานและความต้องการของสถานประกอบการที่รองรับการทำงานของผู้สูงอายุ และจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมและเนื้อหาเพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางระบบโมดูลการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเทียบ 1 หน่วยกิต ประมาณการ 15 ชั่วโมงการเรียนรู้ สำหรับรายวิชาที่เน้นภาคความรู้ และ 18 ชั่วโมงการเรียนรู้ สำหรับรายวิชาที่เน้นภาคประสบการณ์ ที่เน้นทักษะการฝึกปฏิบัติ กรณีเป็นภาคความรู้จะเน้นการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่อิงสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเสมือนจริง (virtual environment) ในรูปแบบการเรียนรู้ที่อาศัยวิดีโอเป็นฐานการเรียนรู้ (video-based learning) อิงสัดส่วนร้อยละ 35 ของชั่วโมงการเรียนรู้ทั้งหมด และการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์แบบออนไลน์อีกร้อยละ 35 การศึกษาจากสื่อสนับสนุนการเรียนรู้เพิ่มเติมและแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกบทเรียนอีกร้อยละ 20 การทำกิจกรรมสะท้อนคิดและการประเมินตนเองก่อนและหลังเรียนร้อยละ 10 ของชั่วโมงการเรียนรู้ทั้งหมดในภาคความรู้ ขณะที่ภาคประสบการณ์เป็นการบูรณาการความรู้เข้ากับการจัดกิจกรรมร่วมเรียนรู้ (blended learning) เพื่อเติมเต็มประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เจ้าของธุรกิจ หรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับคุณวุฒิวิชาชีพนั้น และประเมินทักษะการฝึกปฏิบัติตามสภาพจริง โดยประมาณการ 1 ใน 3 ของชั่วโมงการเรียนรู้ทั้งหมด

ครั้งที่ 1 ประเมินสมรรถนะแรกเข้าด้วยการกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างที่จะเข้าร่วมเป็นผู้ที่อ่านออกเขียนได้ มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น มีทักษะการใช้สมาร์ทโฟนและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

ครั้งที่ 2 จัดปฐมนิเทศกลุ่มตัวอย่างแบบเผชิญหน้าออนไลน์เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการปฏิบัติ และการฝึกปฏิบัติเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ จากนั้นกลุ่มตัวอย่างศึกษาภาคความรู้จะเน้นการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่อิงสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเสมือนจริง (Virtual environment) ในรูปแบบการเรียนรู้ที่อาศัยวิดีโอเป็นฐานการเรียนรู้ (video-based learning) ในแอปพลิเคชันไลน์ และการเข้าร่วมกิจกรรมกิจกรรมเสริมประสบการณ์แบบออนไลน์ ซึ่งระหว่างนี้ผู้วิจัยจะคอยสังเกต การสื่อสาร และคอยให้คำปรึกษาและสนับสนุนข้อมูลเพิ่มเติมเป็นระยะๆ

ครั้งที่ 3 ภาคประสบการณ์เป็นการบูรณาการความรู้เข้ากับการจัดกิจกรรมร่วมเรียนรู้ (blended learning) เพื่อเติมเต็มประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง และประเมินทักษะการฝึกปฏิบัติตามสภาพจริง และให้กลุ่มตัวอย่างประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรม

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน 2) ออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน และ 3) ศึกษาผลการจัดฝึกอบรมตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นการศึกษาองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพสำหรับผู้สูงอายุด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบเชิงสำรวจกับผู้สูงอายุจำนวน 405 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละและการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) และข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ผู้เชี่ยวชาญ และสถานประกอบการ รวมจำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้และทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลกับผู้สูงอายุ จำนวน 128 คนเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลด้านเนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง วิเคราะห์ข้อมูลความถี่และร้อยละ

2. ออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานรวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง ในด้านการพัฒนาเนื้อหาจะเน้นการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่อิงสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเสมือนจริง (virtual environment) ในรูปแบบการเรียนรู้ที่อาศัยวิดีโอเป็นฐานการเรียนรู้ (video-based learning) จำนวน 6 เรื่อง และการพัฒนาแอปพลิเคชัน จากนั้นนำไปตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ศึกษาผลการจัดฝึกอบรมตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้แบบแผนการทดลองกับกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว โดยดำเนินการทดลองแล้วศึกษาผลที่เกิดขึ้นหลังจากการฝึกอบรม กับผู้เตรียมตัวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ จำนวน 42 คน เป็นผู้ที่อ่านออกเขียนได้ มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น มีทักษะการใช้สมาร์ทโฟนและอุปกรณ์

อิเล็กทรอนิกส์ โดยการเข้าร่วมการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามความสมัครใจ โดยมีการประเมินความรู้จากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การทดสอบก่อนและหลังการอบรม การประเมินทักษะการฝึกปฏิบัติตามสภาพจริงและการประเมินความพึงพอใจวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test Dependent) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ กิจกรรมและทรัพยากรการเรียนรู้แบบผสมผสานคุณลักษณะส่วนบุคคลการวัดและประเมินผลความรู้และทักษะอาชีพรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน และเนื้อหาการเรียนทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ พบว่า กลุ่มงานอาชีพหลังวัยเกษียณควรเป็นงานที่สอดคล้องกับประสบการณ์และความสนใจของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุเห็นว่าตนเองมีคุณค่า พึ่งพาตนเองและได้รับการยอมรับจากคนอื่น ทั้งนี้ต้องเป็นงานที่ไม่หนักจนเกินไปและไม่ใช้ทักษะมากเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่ร่างกายถดถอย เน้นการทำงานได้ด้วยตนเอง โดยงานที่ทำให้ได้เข้าสังคม พูดคุย จะทำให้คลายความเหงาและรู้สึกว่าคุณค่าเทคโนโลยีที่ใช้งานควรเป็นสมาร์ทโฟนเพื่อการติดต่อสื่อสาร การพูดคุยผ่านไลน์ การรับรู้ข่าวสารโดยดูคลิปบนยูทูบและเฟซบุ๊ก เนื้อหาควรเป็นอาชีพที่ผู้สูงอายุสนใจ โดยมีวิทยากรให้ความรู้ด้านการส่งเสริมช่องทางการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีทักษะและความถนัดอยู่แล้ว แต่การโปรโมทสินค้าหรือหาช่องทางการตลาดยังต้องอาศัยประสบการณ์และผู้เชี่ยวชาญชี้แนะ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอนย่อยๆ ระยะเวลาที่ใช้ระยะเวลาสั้นที่เน้นให้ผู้สูงอายุใช้งานได้จริง รูปแบบกิจกรรม การเรียนแบบผสมผสานระหว่างแบบเผชิญหน้าที่เน้นการฝึกปฏิบัติกับการเรียนทางไกลหรือการเรียนออนไลน์ที่เน้นการใช้คลิปวิดีโอเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น แต่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีการทำกิจกรรมร่วมกัน หากเป็นการให้ความรู้ใหม่ ควรอธิบายซ้ำๆ ให้ผู้สูงอายุตามทัน หากเป็นการบรรยาย/อธิบาย ควรมีผู้ช่วยคอยดูว่าผู้สูงอายุตามทันเนื้อหาหรือไม่ การประเมินผล ประเมินจากทักษะ สามารถทำได้ทำเป็น และการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้จริง

2. ออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน ด้านเนื้อหาแบ่งออกเป็น 6 เรื่อง 39 ตอน เรียนรู้บนแอปพลิเคชันมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.54$, $SD = .50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การใช้งานแอปพลิเคชันง่ายและสะดวก และการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลเนื้อหา ($M = 4.87$, $SD = .35$) มากที่สุด รองลงมา คือ โครงสร้างแอปพลิเคชันมีการออกแบบที่ชัดเจน, ความสมบูรณ์ของเนื้อหาในแต่ละตอน และการนำเสนอเนื้อหาเข้าใจง่าย ($M = 4.53$, $SD = .52$)

3. ศึกษาผลการจัดฝึกอบรมตามสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยแบ่งเป็นการเรียนโดยใช้คลิปีวิดีโอเป็นฐานและการอบรมออนไลน์แบบเผชิญหน้า พบว่า 1) ผลการประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยตนเองโดยใช้วิดีโอเป็นฐานคะแนนสอบหลังเรียนในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 45.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.78 (คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 50.09) สูงวก่อก่อนเรียนซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.80 (คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 85.15) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เมื่อจำแนกตามโมดูล พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทุกโมดูล 2) ผลการประเมินการอบรมแบบเผชิญหน้าออนไลน์ คะแนนสอบหลังอบรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.64 สูงวก่อก่อนอบรมซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.52 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการประเมินผลงานในภาพรวม พบว่า มีทักษะอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.46$, $SD = .51$)

ทั้งนี้แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานจากการวิจัยครั้งนี้ ความต้องการการพัฒนาความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเบื้องต้นเพื่อรองรับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ต้องการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณให้ตนเอง เพื่อก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่มีศักยภาพและมีคุณค่า โดยอายุที่เหมาะสมต่อการพัฒนาควรเป็นช่วงอายุก่อนวัยเกษียณ (60 ปี) โดยอายุที่เหมาะสมอายุระหว่าง 50-60 ปี โดยความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาทักษะสำหรับการเรียนรู้ ทั้งนี้การเรียนแบบผสมผสานสามารถแบ่งออกได้เป็น 6 องค์ประกอบ โดยการเรียนรู้แบบผสมผสานด้านการพัฒนาเนื้อหาอิงตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการและ/หรือเกณฑ์การปฏิบัติงานและความต้องการของสถานประกอบการที่รองรับการทำงานของผู้สูงอายุ และจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมและเนื้อหาเพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางระบบโมดูลการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเทียบ 1 หน่วยกิต ประมาณการ 15 ชั่วโมงการเรียนรู้ สำหรับรายวิชาที่เน้นภาคความรู้ และ 18 ชั่วโมงการเรียนรู้ สำหรับรายวิชาที่เน้นภาคประสบการณ์ ที่เน้นทักษะการฝึกปฏิบัติ กรณีเป็นภาคความรู้จะเน้นการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่อิงสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเสมือนจริง (virtual environment) ในรูปแบบการเรียนรู้ที่อาศัยวิดีโอเป็นฐานการเรียนรู้ (video-based learning) อิงสัดส่วนร้อยละ 35 ของชั่วโมงการเรียนรู้ทั้งหมด และการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์แบบออนไลน์อีกร้อยละ 35 การศึกษาจากสื่อสนับสนุนการเรียนรู้เพิ่มเติมและแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกบทเรียนอีกร้อยละ 20 การทำกิจกรรมสะท้อนคิดและการประเมินตนเองก่อนและหลังเรียนร้อยละ 10 ของชั่วโมงการเรียนรู้ทั้งหมดในภาคความรู้ ขณะที่ภาคประสบการณ์เป็นการบูรณาการความรู้เข้ากับการจัดกิจกรรมร่วมเรียนรู้ (blended learning) เพื่อเติมเต็มประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญ

เฉพาะทาง เจ้าของธุรกิจ หรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับคุณวุฒิวิชาชีพนั้น และประเมินทักษะการฝึกปฏิบัติตามสภาพจริง อีกทั้งเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ ซึ่งหากเป็นกลุ่มผู้สูงอายุจะเน้นการเรียนรู้ผ่านคอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ต เนื่องจากมีหน้าจอใหญ่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน มีขนาดตัวอักษรที่ใหญ่กว่าปกติเนื่องจากความสามารถในการมองเห็นลดลงและในแต่ละหน้ามีข้อความไม่มากนัก เนื้อหาที่เน้นการปฏิบัติควรเป็นคลิปวิดีโอแบ่งเป็นตอนสั้นๆ เนื้อหาจบในตอนที่สามารถนำกลับมาทบทวนใหม่ได้ตลอดเวลา แต่ถ้าหากเป็นเนื้อหาให้ความรู้ควรเป็นคลิปเสียงแบ่งออกเป็นตอนสั้นๆ เนื้อหาจบในตอนเพื่อให้เลือกฟังเฉพาะเรื่องที่สนใจได้ ทั้งนี้ควรมีการวิเคราะห์เชิงทำนายความต้องการหลักสูตรจากคุณลักษณะของผู้สูงอายุจะทำให้จัดหลักสูตรได้ตรงกับความต้องการมากขึ้น สำหรับช่องทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรควรเน้นช่องทางการเครือข่ายสื่อสังคมที่กลุ่มเป้าหมายใช้อยู่เป็นประจำและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจการใช้งานเพื่อการแสวงหาความรู้ และเป็นกิจกรรมออนไลน์ที่ผู้สูงอายุใช้เวลาามากที่สุด

อภิปรายผล

ในการอภิปรายผล ผู้วิจัยขออภิปรายในส่วนที่เป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมสำหรับผู้สูงอายุจากการสำรวจพบว่า การเตรียมความพร้อมควรเริ่มวางแผนทุกด้านตั้งแต่เนิ่นๆ หรืออย่างช้าอยู่ในวัยทำงานหรือผู้มีอายุระหว่าง 51-60 ปี เนื่องจากการเตรียมตัวจำเป็นต้องมีการวางแผนและการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เมื่อถึงวัยเกษียณจะช่วยลดความวิตกกังวล ช่วยทำให้ปรับตัวต่อการดำรงชีวิตภายหลังเกษียณได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมถึงลดภาระของครอบครัวและของรัฐที่จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดูแล ดังที่กรมกิจการผู้สูงอายุ (2561) ได้กำหนดเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุและรวมถึงการเตรียมคนทุกวัยที่จะก้าวสู่วัยสูงอายุ เน้นให้ผู้สูงอายุมีงานทำ มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมผ่านเครือข่ายและกลไกในระดับพื้นที่ รวมถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศหรือนวัตกรรมที่เหมาะสมมาใช้ อีกทั้ง กรมอนามัย (2564) จิราภรณ์ นนทะสุด และคณะ (2564) กล่าวว่า ผู้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจะต้องมีการวางแผนและการเตรียมความพร้อมที่มีประสิทธิภาพ ปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยการส่งเสริมให้ประชากรมีการเตรียมความพร้อมใน 3 มิติ คือ มิติด้านสุขภาพ มิติด้านสังคม และมิติด้านเศรษฐกิจ บุคคลต้องเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ในกลุ่มวัยทำงาน โดยจะต้องมีการเตรียมการในทุกด้าน ตั้งแต่การสร้างหลักประกันด้านรายได้ การออมในช่วงวัยทำงานให้เพียงพอสำหรับการดำรงชีพในวัยเกษียณหรือวัยสูงอายุบนพื้นฐานการพึ่งพาตนเอง โดยมีครอบครัวเกื้อหนุน ชุมชนช่วยเหลือ สังคมรัฐเกื้อกูล ซึ่งจากงานวิจัยของ ศันสนีย์ สีส่างคำ และเกณวาลณ์ นิลวางกูร (2560) พบว่า ปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้อง

คนวัยแรงงานยังไม่มีเตรียมความพร้อม ไม่ได้วางแผนการออมสำหรับเลี้ยงชีพในวัยสูงอายุ ไม่ได้วางแผนอาชีพสำรองสำหรับวัยสูงอายุ ทำให้เมื่อถึงวัยเกษียณที่ไม่สามารถหารายได้เองได้ เนื่องจากให้ความสำคัญกับการทำงานหารายได้เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือนและเห็นว่าการเตรียมความพร้อมเป็นเรื่องไกลตัว เพราะร่างกายยังแข็งแรงและยังทำงานหาเลี้ยงชีพได้ อีกทั้งยังไม่มีความรู้เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งในปัจจุบันวัยแรงงานมีการเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจมากขึ้น มองถึงวัยเกษียณที่ต้องมีภาระค่าใช้จ่าย ต้องการมีรายได้เสริมเพื่อเก็บออมสำหรับอนาคต โดยสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเป็นช่องทางการหารายได้เสริมได้สอดคล้องกับจากงานวิจัยของ ญภัทรา ฐรภัทเกียรติกุลและธีรเดช สนองทวีพร (2562) พบว่า สภาพะการออมของประชาชนเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนวัยผู้สูงอายุ มีความต้องการความรู้เรื่องทักษะอาชีพที่เหมาะสมกับวัยผู้สูงอายุมากที่สุด โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะอาชีพก็คือการเรียนรู้จากเทคโนโลยีใหม่ เช่น สื่อที่ทันสมัย สมาร์ทโฟน ซึ่งอยู่ในระดับมาก

2. ในการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณมีหลายรูปแบบ วิธีการหนึ่งคือการเรียนผสมผสานโดยใช้การอบรมแบบเผชิญหน้าออนไลน์ ซึ่งเข้ารับการอบรมพบว่าผู้เข้าร่วมอบรมสามารถเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี รวมถึงการใช้เครื่องมือต่างๆ ได้ แสดงให้เห็นว่า การฝึกอบรมออนไลน์ไม่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรมแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสอดคล้องกับ ทรงศักดิ์ รักพ่วงและภุชงค์ เสนานุช (2562) รุจา รอดเข็มและ สุदारัตน์ ไชยประสิทธิ์ (2562) ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล สามารถเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีทัศนคติเชิงบวกและตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยี เป็นผู้สูงอายุในยุคดิจิทัลได้อย่างกลมกลืนร่วมกับคนวัยอื่นๆ อีกทั้งยังมีความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีทักษะในการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการสื่อสาร การทำงานและการอยู่ร่วมกันมากขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้วิถีชีวิตของผู้สูงอายุต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตมากขึ้นนอกจากนี้ งานวิจัยของ ลภัสรดา ธนพันธ์ และคณะ (2564) พบว่า กลุ่มเตรียมความพร้อม (50-59 ปี) ควรทำเป็นหลักสูตรออนไลน์ระยะสั้นที่มีประกาศนียบัตรการเรียนเป็นรายวิชาที่ไม่มีค่าใช้จ่าย โดยสื่อการสอนที่เหมาะสมได้แก่ สื่อสังคมออนไลน์ และเปิดให้ผู้สนใจเลือกเรียนแบบสมัครใจ โดยส่วนใหญ่ต้องการให้สร้างเครือข่ายกับบริษัทในการต่อยอดสินค้าและบริการที่ผู้สูงอายุคิดค้นขึ้นเอง

3. ในการฝึกปฏิบัติควรดำเนินการอบรมแบบค่อยเป็นค่อยไป ผู้เข้ารับการอบรมยังไม่คุ้นเคยกับเทคโนโลยีมากนัก บางครั้งต้องมีผู้ดูแลหรือครอบครัวคอยแนะนำเครื่องมือหรือสัญลักษณ์เครื่องมือต่างๆ และควรมีการบันทึกเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถดูย้อนหลังได้ ดังที่ Shapira (2015) รุจา รอดเข็ม และสุदारัตน์ ไชยประสิทธิ์ (2562) กล่าวว่า เมื่อผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจ ความทันสมัยและเกิดทักษะการใช้เทคโนโลยี ก็จะทำให้พูดคุยกับบุตรหลานเป็นภาษาเดียวกัน

มีกิจกรรมร่วมกันได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความมั่นใจมากขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ส่งผลกระทบเชิงบวกแก่คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อีกทั้งครอบครัวโดยบุตรหลานหรือญาติ ควรส่งเสริมหรือสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดเจตคติที่ดีต่อการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยี การได้รับการเอาใจใส่จากคนในครอบครัวทำให้ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจ รู้สึกมีคุณค่า เกิดความมั่นคงทางจิตใจ อีกทั้งการได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัวในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันทำให้เกิดความใกล้ชิดและทัศนคติเชิงบวกต่อการทำกิจกรรม (Xiaolun et al, 2018) อีกทั้ง Xia et al (2020) ยังกล่าวอีกว่า ความรู้ความเข้าใจที่ลดลง ความสนใจที่จำกัดอาจเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ การบันทึกเนื้อหาความรู้ที่ผู้สูงอายุสนใจให้สามารถกลับมาย้อนดูภายหลังเพื่อทบทวนความรู้จึงเป็นสิ่งจำเป็น

4. เนื้อหาที่ใช้ในการอบรม เป็นเนื้อหาที่ต้องการพัฒนาตนเองสำหรับผู้ที่ต้องการเตรียมความพร้อมซึ่งจากการสำรวจพบว่าส่วนใหญ่สนใจเนื้อหาด้านเทคโนโลยีที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างรายได้ให้กับตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับสยามรัฐออนไลน์ (2561) ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุและวัยเกษียณยังคงมีศักยภาพและพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง รวมทั้งยังเป็นวัยที่มีเวลาว่างและมีภาระหน้าที่น้อย เพียงแต่ยังคงขาดความรู้สมัยใหม่ อาทิ นวัตกรรมและเทคโนโลยีรวมทั้งยังคงขาดความรู้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการดำเนินชีวิต ดังนั้นการส่งเสริมความรู้ใหม่ๆ ให้กับผู้สูงอายุ จึงเป็นแนวทางการพัฒนาวัยเกษียณให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวินันท์ ศรีสวัสดิ์ และ อาชัญญา รัตนอุบล (2563) ที่เก็บข้อมูลสาเหตุความต้องการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสนใจในการพัฒนาทักษะอาชีพให้แก่ตนเอง อยากมีความรู้และทักษะให้กับตนเองเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพสร้างรายได้แก่ตนเอง ลดภาวะพึ่งพิงครอบครัวและสังคม จึงทำให้สนใจอย่างมากประกอบกับเทคโนโลยีสามารถเป็นช่องทางในการจัดจำหน่ายได้ในยุคปัจจุบันซึ่งมีความรู้อยู่น้อย จึงสนใจเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะให้กับตนเอง อีกทั้ง Boz & Karatas (2015) ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ และคณะ (2560) ที่กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุด้วยเทคโนโลยี ที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง นับเป็นสิ่งท้าทายที่ผู้สูงอายุจะต้องเข้าใจ เข้าถึงและสามารถใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด อีกทั้งกิจกรรมให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีเป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านสื่อสังคมทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่า ถึงแม้ว่าจะผู้สูงอายุพอมือทักษะการใช้อยู่บ้างแต่กิจกรรมให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีส่งผลให้มีความมั่นใจและรู้สึกว่าการพัฒนาความสามารถซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Herte (2018) ที่จัดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการทำงานสมาร์ตโฟนสำหรับผู้สูงอายุ พบว่าในการออกแบบเนื้อหาคำนึงถึงความต้องการของผู้สูงอายุซึ่งช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้สิ่งใหม่สำหรับผู้สูงอายุ ผู้เข้ารับการอบรมสามารถเรียนรู้ได้ การใช้

แอปพลิเคชัน สื่อสังคมมีอิทธิพลเชิงบวกกับผู้สูงอายุ รวมถึงแนวโน้มการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในการธุรกรรมต่างๆ เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ในการให้ผู้เข้ารับการอบรมที่อยู่ในวัยเตรียมความพร้อม ควรมีการให้ศึกษาคติวิธีโอที่เกี่วข้องกับเนื้อหาการอบรมจะทำให้การปฏิบัติรวดเร็วและเข้าใจง่ายขึ้น

1.2 ในการฝึกปฏิบัติผู้เข้ารับการอบรมควรใช้คอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ตมากกว่าสมาร์ทโฟนเนื่องจากแอปพลิเคชันมีฟังก์ชันการทำงานในคอมพิวเตอร์เต็มรูปแบบ ผู้เข้ารับการอบรมสามารถมองเห็นได้ง่ายและปฏิบัติตามได้ตามขั้นตอน

1.3 ในการฝึกอบรมต้องคำนึงถึงระดับความสามารถและทักษะของผู้เข้ารับการอบรมเนื่องจาก ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นชินกับอุปกรณ์และสัญลักษณ์ต่างๆ วิทยากรจำเป็นต้องอธิบายเพิ่มเติมและอาจต้องมีผู้รู้คอยให้คำแนะนำในระหว่างการฝึกอบรมอย่างใกล้ชิด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการสอบถามพบว่าควรมีความต่อเนื่องในการเรียนรู้ ดังนั้นควรมีการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์สำหรับผู้สูงอายุเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์หรือความสนใจร่วมกัน

2.2 งานวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาสมรรถนะเฉพาะด้านเทคโนโลยี ควรมีการพัฒนาสมรรถนะด้านอื่นๆ ที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน เช่น อาหาร การออกกำลังกาย เป็นต้น

2.3 การเรียนรู้แบบผสมผสานครั้งนี้เป็นการพัฒนาแอปพลิเคชันที่มีกลุ่มทดลองไม่มากนัก ทั้งนี้ หากมีกลุ่มทดลองจำนวนมากขึ้น ควรพัฒนาต่อยอดโดยมีการวิเคราะห์เชิงทำนายเพื่อการวิเคราะห์ความต้องการหลักสูตรจากคุณลักษณะของผู้สูงอายุเพื่อให้สามารถจัดเนื้อหาที่ผู้เกษียณสนใจมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กรรณ จรรยาอุทธรณ์. (2555). การศึกษาสมรรถนะนักฝึกอบรมเพื่อพัฒนามาตรฐานสมรรถนะอาชีพ. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- กุลธิดา ทุ่งคาโน. (2564) การเรียนรู้แบบผสมผสาน Blended Learning ในวิถี New Normal. **ครุศาสตร์สาร**. 15(1)(มกราคม-มิถุนายน 2564), 29-43.
- กุลวิทย์ วุฒิก. (2559). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้ดูแลผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนองค์กรและการจัดการสมรรถนะของมนุษย์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กุลล สุนทรธาดา. (2552). รูปแบบครอบครัวกับการเกื้อหนุนและสวัสดิการผู้สูงอายุ. ในประชากรและสังคม 2552: ครอบครัวไทยสถานการณ์เปลี่ยนผ่านทางสังคมและประชากร, 106-123.
- แก้วตา ผู้พัฒนพงศ์ และนิคม เจียรจินดา. (2561). สมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานกับคุณภาพการให้บริการขององค์กร. **วารสารเกษมบัณฑิต**. 19(ฉบับพิเศษ)(กันยายน- ตุลาคม 2561), 1-13.
- เกื้อ วงศ์บุญสิน และคณะ. (2550). การพัฒนาประชากรวัยเรียนและวัยแรงงานเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยประชากรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2560). **โรงเรียนผู้สูงอายุประเทศไทยรายภาค**. เข้าถึงใน <http://www.dop.go.th/th/know/5/44>
- กรมอนามัย. (2564). รายงานผลการขับเคลื่อนการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม รอบ 6 เดือนประจำปีงบประมาณพ.ศ. 2564 (ตุลาคม 2563-มีนาคม 2564). กองแผนงานกรมอนามัย. เข้าถึงใน https://anamai.moph.go.th/web-upload/1xff0d34e409a13ef56eea54c52a291126/filecenter/Download/Annual_report_64.pdf
- คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ. (2559). **เศรษฐกิจผู้สูงอายุ**. รายงานตามแผนปฏิรูปของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ.
- จิตตรา มาคะผล. (2563). มหาวิทยาลัยวัยที่สามในออสเตรเลีย การดำเนินงานเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**. 18(2)(กรกฎาคม - ธันวาคม 2563), 8-20.

- จิตตรา มาคะผล และคณะ. (2564). การพัฒนารูปแบบมหาวิทยาลัยวัยที่สาม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สำหรับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**. 13(2)(กรกฎาคม-ธันวาคม 2564), 336-355.
- จิณณ์พัชร อางัญญกรณ์. (2559). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเทศบาลนครนนทบุรีจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านสาขาวิชาการศึกษานอกระบบเพื่อพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิราภรณ์ นนทะสุต และคณะ. (2564). แนวทางการเตรียมความพร้อมของบุคคลเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ. **วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ**. 6(10)(ตุลาคม 2564), 80-95.
- ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดีและจินตกานต์ สุธรรมดี. (2560). การประยุกต์ใช้สมรรถนะเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด**. 11(1)(มกราคม – มิถุนายน 2560), 262-269.
- ชาญชัย ศุภอรธกร และคณะ. (2558). รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะแก่ครูผู้สูงอายุในการใช้ ICT เพื่อสนับสนุนงานบริหารและงานการเรียนการสอน: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านธาตุ ตำบลแสนสุข อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. **วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่**. 7(3)(กรกฎาคม-กันยายน 2558), 42-53.
- ญภัทรา ภูริภักดิ์เกียรติกุล และธีรเดช สอนทองพิพร. (2562). สภาวะการออมของประชาชนเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนวัยผู้สูงอายุ. **วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 4(2)(กรกฎาคม-ธันวาคม 2562), 1-14.
- เดือนเพ็ญ ธีรวรรณวิวัฒน์. (2559). ครอบครัวและระบบการเกื้อกูลผู้สูงอายุไทย. **วารสารพัฒนาสังคม**. 18(2), 1-29.
- ทะนงศักดิ์ ยิ่งรัตนสุข, ภาณุวัฒน์ เชิดเกียรติกุล และปณิตา วรรณพิรุณ. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้และอาชีพของผู้สูงอายุ: การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมภาวะพลัดพลัง. รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทวินันท์ ศรีสวัสดิ์ และอาชัญญา รัตนอุบล. (2563). ผลการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา**. 16(2), 2021.
- ทรงศักดิ์ รักพ่วง และภุชงค์ เสนานุช. (2562). นวัตกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ: ความสำคัญต่อสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทย. **วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม**. 7(2)(กรกฎาคม-ธันวาคม 2562), 204-215.

- ฐาปณีย์ ธรรมเมธา. (2557). **อีเลิร์นนิ่ง: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**. โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. นนทบุรี : บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ดวงพร กิจอาทร, ศิริสรณ์เจริญ กมลลัมสกุล และทวี วัชรเกียรติศักดิ์. (2560). การพัฒนากลุ่มอาชีพ ผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ**. 6(2)(กรกฎาคม-ธันวาคม 2560), 74-85.
- ตุลระวี ไชยปัญญา. (2557). แนวทางการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาล ตำบลช้างเผือก อำเภอเมืองเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทศพร ดิษฐ์ศิริ, ณัฐพล รำไพ และสุติเทพ ศิริพิพัฒน์กุล. (2564). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบ ผสมผสานด้วยวิธีการเรียนเชิงรุก เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารของนักศึกษาวิชาชีพครู. **วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**. 15(2)(เมษายน - มิถุนายน 2564), 197-209.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2561). สังคมสูงวัยกับความท้าทายของตลาดแรงงานไทย. โครงการศึกษา ด้านโครงสร้างเศรษฐกิจไทยที่มีนัยต่อการดำเนินนโยบาย สายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. เข้าถึงใน https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/DocLib_/Article_01Aug2018.pdf
- อิทธิรัตน์ รุ่งเจริญเกียรติ. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยกระบวนการ เรียนรู้แบบ 4MAT เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลการเรียนรู้ของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีความสามารถทางปัญญาต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ, สุรีย์ ธรรมิกบวร และสุรสม กฤษณะจุฑะ. (2560). โรงเรียนผู้สูงอายุกับการพัฒนา ศักยภาพผู้สูงอายุในชุมชนท้องถิ่นอีสาน. **วารสารสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร**. 14(1) (กรกฎาคม-ธันวาคม 2560), 134-162.
- พรณีสวนเพลง. (2550). **การจัดการนวัตกรรมและสารสนเทศ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวน ดุสิต.
- ฟิลิกส์ ฌอน บัวกนก และเกษร วงศ์อุปราช. (2560). การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนาศักยภาพชีวิตผู้สูงอายุจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ในเขตชานเมือง เทศบาลเมือง จังหวัดลำปาง. **Journal Community Development Research (Humanities and Social Sciences)**.10(4), 108-120.

- เฟื่องฟ้า บุญยง. (2548). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุพา ทองสุข. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผาสุกทางใจของผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย
บูรพา.
- รวินทร์ ไชยสิทธิพร. (2556). รายงานผลการจัดกิจกรรม โครงการคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุ
รุ่นที่ 3 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- รุจา รอดเข้ม และสุภารัตน์ ไชยประสิทธิ์. (2562). สังคมสูงวัย: เทคโนโลยีกับผู้สูงอายุ.
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์น ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 13(2)
(พฤษภาคม-สิงหาคม 2562), 36-45.
- ลภัสรดา ธนพันธ์, พันธศักดิ์ พลสารมัย และศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ. (2564). ความต้องการ
หลักสูตรระยะสั้นการเตรียมความพร้อมผู้สูงอายุในสถาบันการอุดมศึกษาไทย. **วารสาร
นวัตกรรมการบริหารและการจัดการ. 9(3)**(กันยายน-ธันวาคม 2564), 1-17.
- วิจักขณา หุตานนท์, ถวิกา เมฆอัครมณ และสุวรรณา นาควิบูลย์วงศ์. (2561). รูปแบบความสัมพันธ์
เชิงสาเหตุประสิทธิผลของการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพผู้สูงอายุ. **Veridian
E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และ
ศิลปะ. 11(3)**(กันยายน-ธันวาคม 2561), 2496-2512.
- เวหาเกษมสุข. (2562). แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์
ปริญญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาดูแลชีวิตและการพัฒนามนุษย์. คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คันสนีย์ สี่ต่างคำ และเกณาวลัด นิลรวงกูร. (2560). สถานการณ์การเตรียมความพร้อมสู่การเป็น
ผู้สูงอายุของคนวัยแรงงาน. **วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ. 35(4)**(ตุลาคม-
ธันวาคม 2560), 204-213.
- ศิริวรรณ อนันต์โท. (2552). ช่องว่างทางดิจิทัลในการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ. ในเอกสาร
ประกอบการประชุมทางวิชาการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำเทคโนโลยีสารสนเทศและความรู้
ในประชากรผู้สูงอายุ. 24 ตุลาคม 2552 มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2560). การส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตามแนวทางพระราชรัฐ.
Nida Poll. เข้าถึงใน <http://www.nidapoll.nida.ac.th>
- สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุกรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุข. (2548). การดูแลรักษาโรคของ
ผู้สูงอายุแบบสหสาขาวิชา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- สถิต นิยมญาติ. (2543). **วิธีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในเขตชนบทไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมาน ลอยฟ้า. (2554). ผู้สูงอายุกับเทคโนโลยีสารสนเทศ. **วารสารสารสนเทศศาสตร์**. 29(2) (พฤษภาคม-สิงหาคม 2554), 53-64.
- สยามรัฐออนไลน์. (2561). โรงเรียนผู้สูงอายุศาสตร์เพื่อชีวิตที่เป็นสุข เข้าถึงใน <https://siamrath.co.th/n/39731> สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2564.
- สิทธิชัย คูเจริญสิน. (2559). การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุกัญญา รัชมีธรรมโชติ. (2550). **Competency-based HRM**. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- สุวิช ธีระโคตร และวีรพงษ์ พลนิกรกิจ. (2561). พฤติกรรมการใช้งานและการรู้เท่าทันอินเทอร์เน็ต และทัศนคติการใช้เนื้อหาด้านสุขภาวะบนอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ. **วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ**. 36(1)(มกราคม-พฤษภาคม 2561), 72-80.
- สุวิมล ว่องวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย. (2546). **แนวทางการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548). **การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์**. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง สมรรถนะของข้าราชการ, 31 มกราคม 2548.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). **สถิติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2560**. เข้าถึงใน <http://www.dop.go.th/th/know/1>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). **สรุปผลที่สำคัญ การทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2562**. กองสถิติสังคม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). **สรุปผลที่สำคัญการทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564**. เข้าถึงใน http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/Labor_of_the_elderly/2564/pocket_book_64.pdf
- สำนักปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2550). **รายงานประจำปี 2550 กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร**. เข้าถึงใน <https://dl.parliament.go.th/handle/lirt/448615>
- สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. (2552). **คู่มือการดำเนินงานสร้างภูมิคุ้มกันภัยทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ**. เข้าถึงใน <http://www.dop.go.th/th/know/5/26>

- อภิษฐา เหล่าวัฒนพงษ์. (2554).ความต้องการและแนวทางการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุด้านอาชีพ: โครงการส่งเสริมอาชีพ พื้นที่กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อรรถวัฒน์ พูนสวัสดิ์ และวริยา ล้าเลิศ. (2560). สภาพสังคมผู้สูงอายุในปัจจุบันกับความเหมาะสมต่อการกำหนดเกณฑ์เกษียณอายุของประเทศไทย. **วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 5(3)(กันยายน – ธันวาคม 2560), 83-93.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (2548). **Competency dictionary**. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- อารีย์ เพชรบุตร. (2544). สภาพและปัญหาของการประสานสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานที่จัดกิจกรรม การศึกษานอกระบบสำหรับผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารีย์ มัยยพงษ์. (2561). รูปแบบสมรรถนะเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุในเขต กรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- เอกพจน์ เกษมกุลทรัพย์. (2559). การเสริมสร้างสมรรถนะครู กศน.ตำบลที่สอดคล้องกับการพัฒนา คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ. รายงานการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- อัญชลี สารรัตน์. (2559). การศึกษาเชิงสังเคราะห์เกี่ยวกับสมรรถนะสากล. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 39(3)(กรกฎาคม-กันยายน 2559), 1 -13.
- Angela, Y. (2017). What Are the Facilitators and Barriers to Participation in Meaningful Occupations of Retired Community Based Older Adults?. Masters of ScienceDalhousie University Halifax, Nova Scotia.
- Aylin, G., and Mine, O. (2020). A qualitative study on skills of elders to use digital technology products from digital divide perspective. **Elderly Issues Research Journal**. 13(2), 107-122.
- Boz & Karatas. (2015). **A review on internet us and quality of life of the elderly**. [online] Available from: <https://www.researchgate.net/publication/283902258>.
- Borell, L. (2008). Occupational therapy for older adults: Investments for progress. **British Journal of Occupational Therapy**. 71(11), 482-486.

- Cain, D. L. (2005). The Explained Effects of Computer Mediated Conferencing on Student Learning Outcomes and Engagement. (Doctoral dissertation). Virginia Polytechnic Institute and State University, Virginia, USA. [online] Available from:
<https://vtechworks.lib.vt.edu/bitstream/handle/10919/26746/D.CainDissertationFinalVersion.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Collins, A. L., Goldman, N., & Rodriguez, G. (2008). Is positive well-being protective of mobility limitations among older adults?. **Journal of Gerontology Psychological Sciences**. 63, 321-327.
- Driscoll, M. (2002). **Blended Learning: Let's get beyond the hype**. [online] Available from:
<http://www.ltimagazine.com/ltimagazine/article/articleDetail.jspid=11755>
- Farhat, E., Nor, A., Z., and Salem, O. (2021). A systematic literature review: the role of assistive technology in supporting elderly social interaction with their online community. **Journal of Ambient Intelligence and Humanized Computing**. 12, 7427-7440.
- Harriman, G. (2004). What is blended learning?, E-Learning Resources. [online] Available from: http://www.grayharriman.com/blended_learning.htm.
- Harte, R., Hall, T., & Glynn, L. (2018). Enhancing home health mobile phone app usability through general smartphone training: usability and learnability case study. **JMIR Hum. Factors**. 5(2),e18
- Heaven, B. et al. (2015). Mobilizing resources for well-being: implications for developing interventions in the retirement transition. **The Gerontologist**. 56(4), 615-629.
- McClelland, David C. (1999). Identifying Competencies with Behavioral-event interviews. **Psychological Science**, 9(5). [online] Available from:
www.eiconsortium.org/research/business_case_for_ei.htm.
- Rovai, A. P. & Jordan, M. (2004) Blended Learning and Sense of Community: A Comparative Analysis with Traditional and Fully Online Graduate Courses. **The International Review of Research in Open and Distance Learning**. 5(3), 221-230.

- Schmidt, V. (2002). **The Futures of European Capitalism**. New York: Oxford.
- Shane, S. L., & Glinow, M. A. V. (2008). **Organization Behavior** (4th ed). New York: McGraw - Hill.
- Shapira, N. A. (2015). **Promoting older adults' well-being through Internet training and use**. [online] Available from: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17882585>.
- Smith, D. D. (2001). **Introduction to special education: teaching in an age of opportunity**. Boston: Allyn and Bacon.
- Spicer. (2009). Building a Competency Model. **HR Magazine**. 54 (4), 34-36
- Susan, S. (2004). Removing Environmental Barriers in the Homes of Older Adults with Disabilities Improves Occupational Performance. **SAGE journals**. 24(1), 85-96.
- Tracey, W., & Sharyn, K. (2003). **Coaching competency and corporate leadership**. New York: ACRC Press.
- Umer. M.U. (2019). A data mining approach on occupational competency assessment: the case of Addis Ababa. A Thesis submitted to the Department of Computer Science and Engineering Adama Science and Technology University.
- Valiathan, P. (2002, August). **Blended learning models**. **Learning Circuits**. [online] Available from: <http://www.learningcircuits.org/2002/aug2002/valiathan.html> Retrieved June 7, 2016.
- Xia, Z., et al. (2020). Smartphone application training program improves smartphone usage competency and quality of life among the elderly in an elder university in China: A randomized controlled trial. **International Journal of Medical Informatics**. 133(2020), 104010.
- Xiaolun, W., Jie, G., & Hong, L. (2018). Impact of Online Social Media Communication and Offline Geographical Distance on Elder Users' Intergenerational Isolation: From Technology Affordance Perspective. Human Aspects of IT for the Aged Population. **Communication and Participation**, 547-559.
- Zhao, W. X., et al. (2011). Comparing Twitter and Traditional Media Using Topic Models. European Conference on Information Retrieval (ECIR 2011), 338-349.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

COA No. BSRU-REC 6404003

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

1061 ซอยอิสรภาพ 15 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพฯ 10600 โทรศัพท์ 0 2473 7000 ต่อ 1600-1601 หรือ 1603

เอกสารรับรองโครงการวิจัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ดำเนินการให้การรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ที่เป็นมาตรฐานสากล ได้แก่ Declaration of Helsinki, The Belmont Report, CIOMS Guideline และ International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice หรือ ICH-GCP

ชื่อโครงการ : การพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน
เลขที่โครงการวิจัย : 009/64E09
ผู้วิจัยหลัก : รองศาสตราจารย์ ดร.เชมณัญญ์ มิ่งศิริธรรม
สังกัด : สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
วิธีทบทวน : แบบเร่งด่วน (Expedited Review)
รายงานความก้าวหน้า : ส่งรายงานความก้าวหน้าเมื่อเสร็จสิ้นโครงการวิจัยหรือไม่เกิน 12 เดือน
เอกสารรับรอง : โครงการวิจัย เลขที่ 009/64E09-V.02 (ฉบับแก้ไขเปลี่ยนแปลงโครงร่างการวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องตามคำแนะนำของคณะกรรมการ ลงวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2564)

ลงนาม
(รองศาสตราจารย์ ดร.กิจจา จิตกริรมย์)
ประธาน
คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ลงนาม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารี ผสานสินธุ์วงศ์)
กรรมการและเลขานุการ
คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

วันที่รับรอง : 16 เมษายน พ.ศ. 2564
วันหมดอายุ : 15 เมษายน พ.ศ. 2565

ทั้งนี้ การรับรองนี้มีเงื่อนไขดังที่ระบุไว้ด้านหลังทุกข้อ (ดูด้านหลังของเอกสารรับรองโครงการวิจัย)

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลสัมภาษณ์

1. รศ.ดร.วรางคณา	จันทร์คง	อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
2. รศ.ดร.สมใจ	พุทธาพิทักษ์ผล	อาจารย์ประจำสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
3. รศ.ดร.ปานใจ	ธารทัศนวงศ์	อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ผศ.ดร.จิตรา	มาคะผล	ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยศิลปากร
5. อ.ดร.ธีรพงษ์	วิริยานนท์	อาจารย์ประจำภาควิชาครุศาสตร์เทคโนโลยีและสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. รศ.ดร.ไชยยศ	ไพวิทยศิริธรรม	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. รศ.ดร.อังคณา	ตุ่งคะสมิต	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3. ผศ.ดร.วราภรณ์	สินถาวร	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพแอปพลิเคชัน

1. ศ.ดร.เนาวนิตย์	สงคราม	รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รศ.ดร.ประกอบ	กรณีกิจ	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. รศ.ดร.สรัญญา	เชื้อทอง	อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
4. รศ.ดร.ศยามน	อินสะอาด	รองหัวหน้าภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
5. รศ.ดร.เอกนถน	บางท่าไม้	ผู้อำนวยการศูนย์นวัตกรรมการศึกษา
แห่งมหาวิทยาลัยศิลปากร
6. รศ.ดร.สมัครสมร	ภักดีเทวา	อาจารย์ประจำสำนักเทคโนโลยีการศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
7. ผศ.ดร.เสกสรร	อามาตย์มนตรี	ผู้อำนวยการศูนย์วิทยบริการและชุมชนสัมพันธ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จังหวัดนครนายก

8. ผศ.ดร.บริบูรณ์	ชอบทำดี	คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
9. รศ.ดร.มารุต	พัฒนา	อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
10. รศ.ดร.ชัยวิชิต	เชี่ยวชาญ	อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
11. ผศ.ดร.จุฬารัตน์	บุษบงก์	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
12. ผศ.ชาวลิน	นิยมสอน	อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
13. ผศ.ดร.ยุวรี	ญาณปรีชาเศรษฐ	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
14. ผศ.ดร.ชนสิทธิ์	สิทธิ์สูงเนิน	อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
15. ดร.สุวัฒน์	นิยมไทย	ข้าราชการบำนาญ วิทยาลัยเทคนิคสุโขทัย

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็น

เกี่ยวกับองค์ประกอบในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้ ประกอบด้วยรายการประเมิน 3 ตอน ได้แก่ 1) สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) องค์ประกอบและตัวแปรเกี่ยวกับสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ และ 3) องค์ประกอบการเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ โดยผลการประเมินของท่าน จะไม่นำมาเปิดเผยและไม่กระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของท่าน

หากท่านเข้าใจและยินดีตอบแบบสอบถามนี้ กรุณา โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ และกรอกข้อความลงในช่องที่กำหนดให้ ทั้งนี้ หากท่านทราบดีสึกอึดอัด หรือรู้สึกไม่สบายใจกับบางคำถาม ท่านสามารถยุติการตอบแบบสอบถามได้ทันที

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ☐ 1) ชาย ☐ 2) หญิง
2. อายุ ☐ 1) 60-65 ปี ☐ 2) 65 ปีขึ้นไป
3. สถานภาพ ☐ 1) โสด ☐ 2) สมรส
☐ 3) หม้าย ☐ 4) หย่าร้าง
4. วุฒิการศึกษาสูงสุด ☐ 1) ไม่ได้เรียน ☐ 2) ประถมศึกษา
☐ 3) มัธยมศึกษา ☐ 4) ปริญญาตรี
☐ 5) สูงกว่าปริญญาตรี ☐ 6) อื่นๆ (โปรดระบุ).....
5. บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วย ☐ 1) อยู่ร่วมกับสามี/ภรรยา ☐ 2) อยู่ลำพังคนเดียว
☐ 3) อยู่กับบุตร ☐ 4) อยู่กับญาติ
☐ 5) อื่นๆ (โปรดระบุ).....
6. แหล่งรายได้ ณ ปัจจุบัน ☐ 1) รัฐบาล (บำนาญ/เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ)
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ 2) เงินบริจาค
☐ 3) เงินออมส่วนตัว
☐ 4) คนในครอบครัว/ญาติพี่น้อง
☐ 5) อาชีพอิสระ
☐ 6) อื่นๆ (โปรดระบุ).....
7. ความต้องการของผู้สูงอายุในการฝึกอบรมอาชีพ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 1) ต้องการได้รับการพัฒนาทักษะและเพิ่มพูนทักษะเพื่อประกอบอาชีพเสริม
☐ 2) ต้องการให้มีการจัดหลักสูตรเพื่อรองรับการประกอบอาชีพเสริม

- ☐ 3) ต้องการให้มีการแนะนำอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง
- ☐ 4) ต้องการให้มีการแนะนำทักษะที่ควรเรียนรู้เพิ่มหากต้องการทำอาชีพเสริม
- ☐ 5) ต้องการให้มีการเพิ่มทักษะเพื่อการประกอบอาชีพที่สะดวกบน Platform online

8. กลุ่มอาชีพที่ท่านสนใจ

- ☐ 1) เล่นหุ้น
- ☐ 2) ธุรกิจส่วนตัว (เปิดร้านอาหาร / ร้านกาแฟ / ขายของ / ช่างซ่อม / ปลอ่ยเช่าอสังหาริมทรัพย์)
- ☐ 3) การเกษตร
- ☐ 4) เจ้าหน้าที่สำนักงาน
- ☐ 5) คหกรรม/ศิลปะ/งานประดิษฐ์
- ☐ 6) ช่างฝีมือ
- ☐ 7) ขายสินค้าออนไลน์
- ☐ 8) ธุรกิจแฟรนไชส์
- ☐ 9) ธุรกิจออนไลน์ (บล็อกเกอร์/ยูทูบเปอร์ / อินสตราแกรมเมอร์ / ช่างภาพ)
- ☐ 10) ที่ปรึกษาบริษัทเอกชน / อาจารย์ / วิทยากรพิเศษ
- ☐ 11) อาสาสมัคร
- ☐ 12) เสมียน พนักงานทั่วไป
- ☐ 13) แรงงานประมง
- ☐ 14) พนักงานขายของ
- ☐ 15) พนักงานในโรงแรม/ร้านอาหาร
- ☐ 16) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

9. รูปแบบการทำงานที่ท่านสนใจ

- ☐ 1) เต็มเวลา (full-time)
- ☐ 2) บางเวลา (part-time)

10. ปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1) การเดินทางไม่สะดวก ☐ 2) มีเวลาน้อย
- ☐ 3) สุขภาพไม่แข็งแรง ☐ 4) มีโรคประจำตัว
- ☐ 5) ไม่รู้จักสถานที่ ☐ 6) เสียงสนับสนุนจากครอบครัว
- ☐ 7) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

11. อุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ท่านใช้อยู่เป็นประจำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1) โทรศัพท์เคลื่อนที่ ☐ 2) โทรศัพท์ประเภทสมาร์ทโฟน
☐ 3) คอมพิวเตอร์พกพา (Tablet) ☐ 4) โน้ตบุ๊ก
☐ 5) คอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ (PC) ☐ 6) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

12. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1) ไลน์ (Line) ☐ 2) เฟซบุ๊ก (Facebook) ☐ 3) อินสตาแกรม (Instagram)
☐ 4) ยูทูบ (Youtube) ☐ 5) ทวิตออนไลน์ ☐ 6) วิทยูออนไลน์
☐ 7) เกมออนไลน์ ☐ 8) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

13. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยี

- ☐ 1) ขาดความรู้ในการใช้งาน ☐ 2) ค่าบริการ ☐ 3) สุขภาพ
☐ 4) ไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต ☐ 5) ไม่มีเวลาใช้ ☐ 6) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวแปรเกี่ยวกับสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ

คำชี้แจง แบบสอบถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน

ช่องที่ตรงกับ ความคิดเห็นของท่าน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

- 5 หมายถึง ข้อความ/ข้อคำถามตรงกับความคิดเห็นระดับมากที่สุด
 4 หมายถึง ข้อความ/ข้อคำถามตรงกับความคิดเห็นระดับมาก
 3 หมายถึง ข้อความ/ข้อคำถามตรงกับความคิดเห็นระดับปานกลาง
 2 หมายถึง ข้อความ/ข้อคำถามตรงกับความคิดเห็นระดับน้อย
 1 หมายถึง ข้อความ/ข้อคำถามตรงกับความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

สมรรถนะอาชีพสำหรับผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ความรู้ (Knowledge)					
1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานที่สนใจ					
2. มีความรู้พื้นฐานในการสื่อสาร (ฟัง พูด อ่าน เขียน)					
3. เข้าใจคำศัพท์พื้นฐานเกี่ยวกับอาชีพหรืองานที่สนใจ					
4. ความสามารถในการเรียนรู้งาน					
2. ทักษะ (Skills)					
5. การฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ					
6. การฝึกปฏิบัติในงานที่สนใจ					

สมรรถนะอาชีพสำหรับผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
7. การฝึกงานที่เชื่อมโยงกับงานที่คาดว่าจะทำ					
8. การฝึกปฏิบัติเพื่อเพิ่มทักษะเดิมให้ดีขึ้น (Up-skill)					
9. การฝึกปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างทักษะใหม่ (Re-skill)					
10. มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพื้นฐาน เช่น การใช้โปรแกรมพื้นฐาน การใช้งานอินเทอร์เน็ต เป็นต้น					
11. การฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ					
12. สามารถแก้ปัญหาเบื้องต้นในการปฏิบัติงาน					
13. มีทักษะในการจัดการเวลา					
3. คุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes)					
14. ชอบเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง					
15. ชอบเรียนรู้จากบทเรียนในครอบครัว					
16. ชอบเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากการเข้ารับการฝึกอบรม					
17. มีทัศนคติเชิงบวกในการพัฒนาตนเอง					
18. สภาพทางกายที่เสื่อมลง เช่น การมองเห็น ความคล่องแคล่วในการเคลื่อนไหว ความจำ เหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้					
19. มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการประกอบอาชีพเสริม					
20. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้					
21. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นกันเองกับคนรอบข้าง					
22. ความซื่อสัตย์					
23. ความรับผิดชอบในการทำงาน					
24. ความมุ่งมั่น ตั้งใจในการทำงาน					
25. มีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบการเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ

การเรียนรู้แบบผสมผสาน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. เนื้อหา					
26. เนื้อหาสัมพันธ์กับความรู้และประสบการณ์เดิม					
27. เนื้อหาไม่ควรมีความซับซ้อน					
28. เนื้อหาควรเป็นเนื้อหาที่เข้าใจง่าย					
29. ควรมีการสาธิตพร้อมปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง					
30. มีคู่มือแนะนำแนวทางการปฏิบัติงาน					
31. แบ่งบทเรียนออกเป็นหน่วยย่อย					
32. เนื้อหาที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง					
33. เนื้อหาเน้นความจำ ความคงทนในการจำ					
34. เนื้อหาเน้นสรุปความคิดรวบยอด					
35. เนื้อหาเน้นการตัดสินใจ การแก้ปัญหา					
36. เนื้อหาที่เชื่อมโยงความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน					
2. กิจกรรมการเรียนรู้					
37. การเรียนรู้ด้วยตนเอง					
38. เรียนในชั้นเรียนทั้งหมด					
39. เรียนในชั้นเรียนร่วมกับการเรียนออนไลน์					
40. เรียนออนไลน์ทั้งหมด					
41. การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง					
42. การพบปะกับผู้เชี่ยวชาญ					
43. การเรียนเป็นกลุ่มย่อย (2-3 คน)					
44. การเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ (5-6 คน)					
45. การเรียนด้วยตนเองและกลุ่มย่อย					
46. การอภิปราย					
47. การระดมความคิดเห็น					
48. สื่อสารร่วมกับผู้อื่นจากสื่อออนไลน์					
49. ปฏิสัมพันธ์ออนไลน์แบบทันทีทันใด เช่น แชท,ไลน์					

การเรียนรู้แบบผสมผสาน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
50. ปฏิสัมพันธ์ออนไลน์แบบไม่ทันทีทันใด เช่น อีเมล, กระดานสนทนา					
51. ปฏิสัมพันธ์แบบผสม เช่น เฟซบุ๊ก , ทวิตเตอร์					
52. ปฏิสัมพันธ์แบบพบเจอกันในห้องเรียน					
53. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์					
3. ทรัพยากรการเรียนรู้					
54. การประชุมแบบเผชิญหน้า (เห็นหน้ากัน)					
55. การประชุมบนเว็บ (เห็นหน้ากันผ่านมือถือ/คอมพิวเตอร์)					
56. สื่อเสียง (ได้ยินแต่เสียง)					
57. คลิปวิดีโอ (เห็นทั้งภาพและเสียง)					
58. ช่องทางติดต่อสื่อสาร (สำหรับติดต่อกับคนอื่น)					
59. ช่องทางปฏิสัมพันธ์ (สำหรับการมีส่วนร่วมเวลาเรียน)					
60. แหล่งข้อมูลออนไลน์สำหรับสืบค้นข้อมูล					
61. การบรรยายสด (Live)					
62. เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-book)					
63. เอกสารดาวนโหลด (หนังสือที่สามารถดาวนโหลดมาอ่านได้)					
64. หนังสือ/เอกสารสิ่งพิมพ์					
65. การสนทนาออนไลน์ (พูดคุยผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์)					
66. การส่งข้อความสั้น (SMS)					
67. จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)					
68. สมาร์ทโฟน					
69. คำบรรยายได้ภาพ					
4. การวัดผลและประเมินผล					
70. ประเมินจากกระบวนการเรียนรู้					
71. ทดสอบออนไลน์					
72. ประเมินจากการสะท้อนความคิด (เขียนความรู้สึก)					
73. ประเมินจากการระดมสมอง (ประเมินจากการทำงานร่วมกัน)					
74. การประเมินเป็นรายบุคคล					

การเรียนรู้แบบผสมผสาน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
75. การประเมินจากชิ้นงาน/ผลงาน					
76. การประเมินจากผู้เกี่ยวข้อง					
77. การประเมินที่เน้นการปฏิบัติ					
78. การประเมินที่มีเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดที่ชัดเจน					
79. การประเมินตามสภาพจริงหรือสถานประกอบการ					
80. การประเมินผลระหว่างการเรียนรู้					
81. การติดตามการนำความรู้ไปใช้จริง					

แบบสัมภาษณ์เพื่อการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ
ด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน
สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ชื่อ-สกุล.....
2. อายุ.....
3. ตำแหน่งงาน.....
4. สถานที่ทำงาน.....
5. ประสบการณ์การทำงาน.....

1. กลุ่มอาชีพที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุควรมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

2. หลักสูตรที่ผู้สูงอายุสามารถนำมาสร้างรายได้ ท่านคิดว่าควรมีลักษณะอย่างไร

- หลักสูตร/เนื้อหาที่สนใจ
- ระยะเวลา
- กิจกรรม
- เทคโนโลยีที่นำมาใช้
- การประเมินผล

.....

.....

.....

3. ผู้สูงอายุควรปรับตัวอย่างไรในสังคมผู้สูงอายุ

4. ปัญหาหรืออุปสรรคในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ

5. ปัจจัยส่งเสริมที่ทำให้ผู้สูงอายุให้ความร่วมมือ

แบบสัมภาษณ์เพื่อการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ
ด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน
สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี/สื่อ

ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ-สกุล.....
 อายุ.....
 ตำแหน่งปัจจุบัน.....
 สถานที่ทำงาน.....
 ประสบการณ์การทำงาน.....

1. การเรียนแบบผสมผสานสำหรับผู้สูงอายุควรมีลักษณะอย่างไร

.....

2. ลักษณะการเรียนรู้แบบออนไลน์ / การเรียนแบบออฟไลน์

.....

3. แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ

.....

4. ปัญหาหรืออุปสรรคในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ

5. ปัจจัยส่งเสริมที่ทำให้ผู้สูงอายุให้ความร่วมมือ

แบบสัมภาษณ์เพื่อการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้สูงอายุหลังวัยเกษียณ
ด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน
สำหรับผู้ประกอบการ

ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ-สกุล.....
 อายุ.....
 เบอร์โทรศัพท์.....
 ตำแหน่งงาน.....
 สถานประกอบการ.....
 ประสบการณ์การทำงาน.....

1. ท่านมีการเตรียมความพร้อมอย่างไรในการรับมือการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

.....

2. ท่านคิดว่าผู้สูงอายุที่สามารถทำงานในอาชีพที่ท่านทำควรมีลักษณะอย่างไร

.....

3. ปัญหาของผู้สูงอายุในการทำงานตามอาชีพของท่านมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

4. ผู้สูงอายุควรมีสมรรถนะหลักเป็นอย่างไร (ความรู้/ทักษะ/คุณลักษณะส่วนบุคคล)

- ความรู้.....
- ทักษะทั่วไป.....
- คุณลักษณะ.....

.....

5. ผู้สูงอายุควรมีทักษะที่จำเป็นเฉพาะด้าน (ตามอาชีพนั้นๆ) อย่างไร

.....

.....

.....

6. ชีตความสามารถในการปฏิบัติงานสำหรับผู้สูงอายุควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

แบบประเมินคุณภาพแอปพลิเคชัน

กรุณาประเมินตามความคิดเห็นของท่าน

 kemmanat.min@gmail.com (ยังไม่มีแชท) [สลับบัญชี](#)

*จำเป็น

ชื่อ-สกุล *

คำตอบของคุณ

ตำแหน่งทางวิชาการ *

คำตอบของคุณ

ตำแหน่งบริหาร (ถ้ามี)

คำตอบของคุณ

รายการประเมิน *

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. โครงสร้างแอปพลิเคชันมีการออกแบบที่ชัดเจน	☐	☐	☐	☐	☐
2. โครงสร้างเว็บไซต์แอปพลิเคชันออกแบบได้ครอบคลุมเนื้อหา	☐	☐	☐	☐	☐
3. โครงสร้างมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	☐	☐	☐	☐	☐
4. ความสมบูรณ์ของเนื้อหาในแต่ละตอน	☐	☐	☐	☐	☐
5. การจัดลำดับของเนื้อหาเข้าใจง่าย	☐	☐	☐	☐	☐
6. การนำเสนอเนื้อหาเข้าใจง่าย	☐	☐	☐	☐	☐
7. ความถูกต้องของเนื้อหา	☐	☒	☐	☐	☐
8. การใช้งานแอปพลิเคชันง่ายและสะดวก	☐	☐	☐	☐	☐
9. รูปแบบของแอปพลิเคชันมีความเหมาะสมต่อการใช้งาน	☐	☐	☐	☐	☐
10. การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลเนื้อหา	☐	☐	☐	☐	☐
11. ความเร็วในการตอบสนองต่อการใช้งาน	☐	☐	☐	☐	☐

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

คำตอบของคุณ

ส่ง

ล้างแบบฟอร์ม

แบบประเมินตนเองก่อนและหลังเรียน

1	ก่อน	https://forms.gle/Zoq3chUs9MjVUA1y9
	หลัง	https://forms.gle/cZfSpG8okrtXPaXC8
2	ก่อน	https://forms.gle/obe67ujb6hiZnu7s6
	หลัง	https://forms.gle/mY6NBYJrCWWKkqAFA
3	ก่อน	https://forms.gle/dOCUvmVR5hTVa7tV9
	หลัง	https://forms.gle/B5UuYMzHAR1j8kvF9
4	ก่อน	https://forms.gle/3f3PwGFXZmEhZwtG9
	หลัง	https://forms.gle/9Y9PjpDXXqjOUB6J8
5	ก่อน	https://forms.gle/ZXk4De3oKSNmYxWR7
	หลัง	https://forms.gle/Fe6Kr1fvYus4GBkK7
6	ก่อน	https://forms.gle/uATyjesOtAzNuFWP9
	หลัง	https://forms.gle/Dq3PpqH7nOhwBur89

เกณฑ์การประเมินผลงาน

รายการประเมิน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
คำบรรยายภาพ	เขียนคำอธิบายได้ตรงประเด็นและดึงดูดใจ	เขียนคำอธิบายได้ตรงประเด็น	เขียนคำอธิบายไม่ตรงประเด็น
ภาพประกอบ	เลือกใช้ภาพที่สอดคล้องกับเนื้อหาและมีความคมชัด	เลือกภาพที่สอดคล้องกับเนื้อหาแต่ความละเอียดไม่คมชัด	เลือกภาพไม่สอดคล้องกับเนื้อหา
การสร้างร้านค้าออนไลน์	สร้างได้ด้วยตนเองภายในเวลาที่กำหนด	สร้างได้ด้วยตนเองแต่ต้องได้รับคำแนะนำ	สร้างได้ด้วยตนเองแต่ไม่ทันเวลา
การจัดการร้านค้าออนไลน์	เพิ่มสินค้า ช่องทางการชำระเงิน และช่องทางการจัดส่งสินค้าครบถ้วนภายในเวลาที่กำหนด	เพิ่มสินค้า ช่องทางการชำระเงิน และช่องทางการจัดส่งสินค้าครบถ้วนแต่ไม่ทันเวลาที่กำหนด	เพิ่มสินค้า ช่องทางการชำระเงิน และช่องทางการจัดส่งสินค้าไม่ครบถ้วนและไม่ทันเวลาที่กำหนด
การเชื่อมต่อร้านค้า	เชื่อมต่อร้านค้าบนเว็บไซต์และแอปพลิเคชันด้วยตนเอง	เชื่อมต่อร้านค้าบนเว็บไซต์และแอปพลิเคชันแต่ต้องได้รับความช่วยเหลือ	เชื่อมต่อร้านค้าบนเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน

แบบประเมินโครงการ "การเตรียมความพร้อมผู้ สูงอายุสู่การเป็นผู้ประกอบการออนไลน์"

คำชี้แจง
1) แบบสอบถามนี้มี 3 ตอน
2) เพื่อการพัฒนางานบริการวิชาการให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ขอให้ท่านโปรดตอบคำถามตามความเป็นจริงที่สุด

✉ kemmanat.min@gmail.com (ถึงไม่แนร์) [สลับบัญชี](#)

*จำเป็น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมโครงการ

1. ชื่อ-นามสกุล (เพื่อออกใบประกาศ) *

คำตอบของคุณ _____

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อโครงการและความต้องการรับบริการ

โปรดเลือกข้อระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริง
โดยแต่ละหน่วยมีความหมาย คือ 5=มากที่สุด 4=มาก 3=ปานกลาง 2=น้อย 1=น้อยที่สุด

1.ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่ท่านเข้ารับบริการ *

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.1 กิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการและวัตถุประสงค์ของโครงการ	☐	☐	☐	☐	☐
1.2 กิจกรรมมีความเหมาะสมและต่อเนื่อง	☐	☐	☐	☐	☐
1.3 ได้รับความรู้แนวคิด ทักษะ และประสบการณ์ใหม่ๆ	☐	☐	☐	☐	☐
1.4 การเข้าร่วมโครงการนี้เสริมสร้างเจตคติและพฤติกรรมในทางที่ดี	☐	☐	☐	☐	☐
1.5 สามารถนำสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการไปประยุกต์ใช้ในการประกอบ	☐	☐	☐	☐	☐

2.ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิทยากร/ทีมผู้ให้ความรู้ *

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.1 มีความรู้ มีประสบการณ์ในเนื้อหาตามกิจกรรมที่กำหนด	☐	☐	☐	☐	☐
2.2 มีความสามารถในการบรรยายถ่ายทอดความรู้ได้ตรงประเด็นชัดเจน	☐	☐	☐	☐	☐
2.3 มีความชัดเจนในการตอบข้อซักถามให้คำแนะนำ การเปิดโอกาสให้ซักถามหรือมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น	☐	☐	☐	☐	☐
2.4 เทคนิคในการถ่ายทอดเนื้อหา	☐	☐	☐	☐	☐

3.ความคิดเห็นด้านกระบวนการ / ขั้นตอนการให้บริการ *

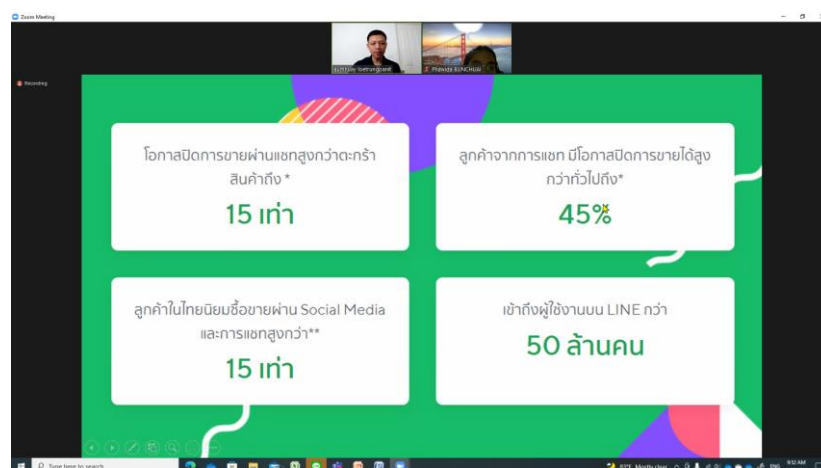
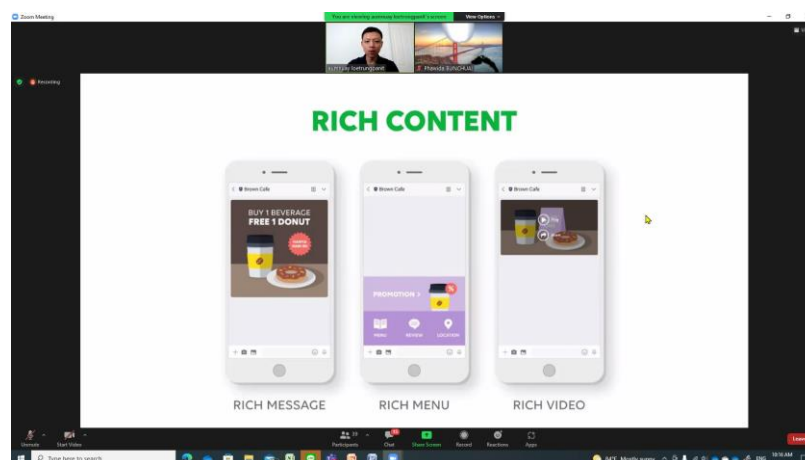
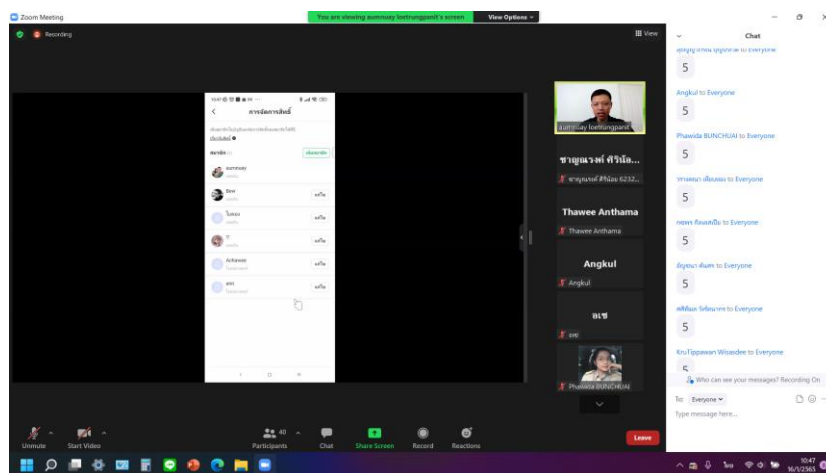
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.1 การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม	☐	☐	☐	☐	☐
3.2 การติดต่อประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง	☐	☐	☐	☐	☐
3.3 ช่วงเวลา/ระยะเวลาในการดำเนินการ	☐	☐	☐	☐	☐
3.4 ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรม	☐	☐	☐	☐	☐
3.5 การควบคุมเวลาให้เป็นตามที่กำหนด	☐	☐	☐	☐	☐

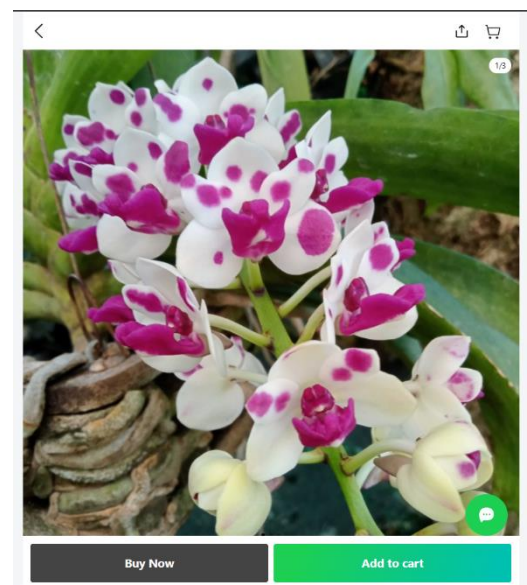
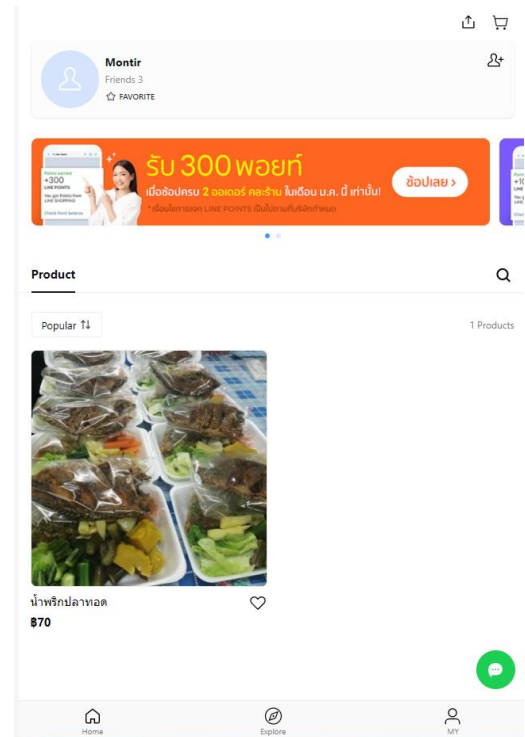
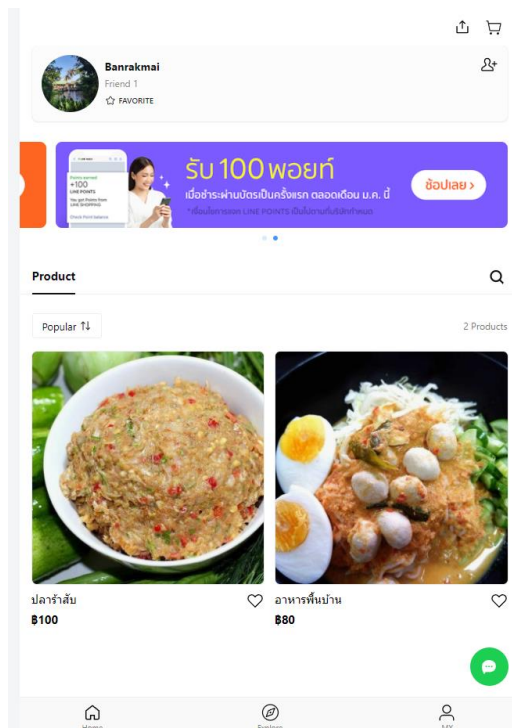
4. ความคิดเห็นด้านผลการรับบริการตามโครงการ *

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.1 ระดับการนำเทคนิค/วิธีการ/กระบวนการที่ได้รับจากกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ ต่อตนเอง	☐	☐	☐	☐	☐
4.2 ระดับการนำเอกสาร/สื่อ/อุปกรณ์ที่ได้รับจากกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ ต่อตนเอง	☐	☐	☐	☐	☐
4.3 ระดับความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาของกิจกรรม ก่อนเข้าร่วมโครงการ	☐	☐	☐	☐	☐
4.4 ระดับความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาของกิจกรรม หลังเข้าร่วมโครงการหรือเมื่อสิ้นสุดโครงการ	☐	☐	☐	☐	☐
4.5 ระดับผลของการร่วมกิจกรรมตรงตามความต้องการต่อการต่อตนเอง	☐	☐	☐	☐	☐

ภาคผนวก ง
ตัวอย่างการทดลอง

การเข้าร่วมการวิจัยดังกล่าวเป็นการเรียนด้วยตนเองอิงสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเสมือนจริงโดยใช้วิดีโอเป็นฐานและการอบรมแบบเผชิญหน้าออนไลน์ ซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมเป็นผู้ที่อ่านออกเขียนได้ มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น มีทักษะการใช้สมาร์ทโฟนและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการขายของออนไลน์ซึ่งเป็นความต้องการของตัวอย่าง อบรมแบบผสมผสานตั้งแต่วันที่ 11 พฤศจิกายน 2564 – 16 มกราคม 2565

ศศิพิมล วัชรตนกร to Everyone 11:03 AM

ศ

พุดdingพุดdingลูกตาล
สด มะพร้าวอ่อน
หวานน้อย อร่อย
มาก สนใจลิงค์นี้นะ
คะ

KruTippawan W... to Everyone 11:04 AM

KW

ไก่อ่ยามเพราะชน คน
งามเพราะแต่งต้ง
เครื่องสำอางร้าน
beautygooroo กิด
ที่<https://lin.ee/TqHx2lz>

เอมมิกา โยรัมย์ to Everyone 11:03 AM

เ

เสื้อคลุมสไตส์
เกาหลี ราคาหลัก
ร้อย
👕 แอดไลน์
<https://lin.ee/MkmhJu4>

มนตรี เกษมเนตร to Everyone 11:04 AM

ม

คิดถึง.... ความอร่อย
กิดที่นี่ครับ
<https://lin.ee/PRWJJZo>

Thawee to Everyone

T

ชุดฟุตบอลครับ

<https://shop.line.me/@566wvgsi>

ชัยวัฒน์ เทวธีระรัตน์ to Everyone

ช

<https://shop.line.me/@919oymji>

ดาร์ดารณ์ to Everyone

ด

<https://shop.line.me/@795brfqy/product/1000822520>

ชุดเซิต ราคาหลักร้อยมาแล้วค่า สนใจคลิกเลย

Taratat PHOPRASAT to Everyone

ด

<https://shop.line.me/@393anrau/product/1000822460>

แววิมล ทองประพันธ์ to Everyone

แ

ต้นบอนสรขายชลสวยๆค้ำา <https://shop.line.me/@911dzqjb/product/1000822528>

- เสาวภา_ป.5 to Everyone
- <https://lin.ee/LhCBdVW> หวานอร่อย สดจากสวน
- ครูโชติ ภูคำ ป.3 to Everyone
- มีใครกระตูกบ้างไหมครับ
- แหวววิมล ทองประพันธ์ to Everyone
-)ฉ
ปกติค่ะ

- BB coffee มีบัญชีทางการ LINE แล้ว!
- เป็นเพื่อนกับบัญชีนี้กันเถอะ คุณจะได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มากมายแต่ละลิงก์ด้านล่างเลย
- <https://lin.ee/cqWmGNd>

- Tararat PHOPRA... to Everyone 11:11 AM
- TP Healthy ดีต่อสุขภาพลดทันที 99% คลินิก <https://lin.ee/GufmStF>
- ณัฐธภา to Everyone 11:24 AM
- <https://lin.ee/MsVHx8b> ราคาหลักร้อยก็อิมอร่อยได้
- ดาร์รัตน์ to Everyone 11:11 AM
- ด <https://lin.ee/3eaTVUR> เสื้อผ้าแฟชั่น สุดต่ำช ราคาหลักร้อย กดชมสินค้าที่ลิงก์ได้เลยนะคะ😊
- Thawee Anthama to Everyone 11:02 AM
- TA สนใจชุดกีฬา เนื้อผ้าดี ราคาถูก กดลิงค์นี้ครับ <https://lin.ee/9S49TEo>
- ศศิพิมล วังรัตนกร to Everyone 11:02 AM
- ศ <https://lin.ee/9dil3WK>
- ครูอรุรัตน์.1 to Everyone 11:02 AM
- ค <https://lin.ee/nsHBI5O>
- ครูแหวววิมล_ป.2 to Everyone 11:02 AM
- ค สนใจต้นบอนสี ไปโรมชั่นแจกจุกๆ กดที่ <https://lin.ee/mL07VDT>